

รายงานการขุดค้นพื้นที่บริเวณศาลากลาง (หลังเก่า)

ตำบลประตู่ชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เสนอ

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3

พระนครศรีอยุธยา

โดย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปุราณรักษ์

คำนำ

รายงานฉบับนี้เป็นรายงานการขุดค้นพื้นที่บริเวณศาลากลาง (หลังเก่า) ตำบลประจักษ์ อำเภอนครศรีอยุธยา จังหวัดนครศรีอยุธยา เป็นการดำเนินการขุดค้นศึกษาชุมชนโบราณสมัยอยุธยา ในความรับผิดชอบของ สำนักงานโครงการนครประวัติศาสตร์อยุธยา กรมศิลปากร มีจุดประสงค์จะดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์และการบูรณะโบราณสถานนั้น โดยหลักการคือ การอนุรักษ์และฟื้นฟูโบราณสถานสำคัญทั้งพระราชวัง ศาสนสถานนั้น และกายภาพเมือง เช่น ถนน คู คลอง และสะพานโบราณ ดังนั้นก่อนที่พื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอยไปจากโบราณบ้าง เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทฯ จึงจำเป็นต้องจะเข้าไปดำเนินการศึกษาเก็บข้อมูลทางโบราณคดีก่อน

ลักษณะของรายงานนี้ เป็นการบันทึกผลการดำเนินงาน เก็บหลักฐานร่องรอยทางโบราณคดีที่แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวอยุธยา เพื่อทำการศึกษาและเก็บหลักฐาน เพื่อตรวจสอบกับเอกสารทางประวัติศาสตร์ และเป็นข้อมูลใหม่ที่ยังไม่เคยศึกษามาก่อน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานฉบับนี้คงเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในการที่จะเป็นข้อมูล ที่จะสนับสนุนหรือให้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องราวของประชาชนชาวอยุธยา การใช้ที่ดินย่านตลาด ย่านการค้า แหล่งผลิตงานศิลปหัตถกรรม ที่กล่าวไว้ในเอกสารทางประวัติศาสตร์

ขอขอบคุณ คุณประทีป เฟื่องตะโก ที่ให้คำปรึกษาระหว่างการดำเนินการ

อธิบดีกรมศิลปากรจาก
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

สารบัญเรื่อง

	หน้า
คำนำ	
บทนำ	1-3
บทที่ 1 ตำแหน่งที่ตั้งและประวัติชุมชน	4-6
บทที่ 2 การดำเนินการขุดค้น	7
2.1 สภาพพื้นที่บริเวณศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา(หลังเก่า) และพื้นที่	7
2.2 การวางผังหลุมขุดค้น	8
2.3 เทคนิคและวิธีการขุดค้น	8
2.4 การเก็บหลักฐานและบันทึกข้อมูล	9
2.5 การเลือกหลุมขุดค้น	9-10
บทที่ 3 หลุมขุดค้น S3 W10 PIT39	11-55
หลุมขุดค้น S2 W10 PIT98	56-91
หลุมขุดค้น S2 W9 PIT94	92-129
หลุมขุดค้น S2 W10 PIT90	130-151
หลุมขุดค้น S3 W10 PIT100	152-181
หลุมขุดค้น S2 W9 PIT64	182-220
หลุมขุดค้น S3 W9 PIT2	221-247
บทที่ 4 สรุป	248-255
บรรณานุกรม	
สารบัญภาพลายเส้น	
ภาคผนวก	

สารบัญภาพถ่ายเส้น

- ภาพถ่ายเส้นที่ 1 หม้อก้นกลม หลุมชุดคัน S2 W9 PIT94
- ภาพถ่ายเส้นที่ 2 พระชัยมงคล หลุมชุดคัน S2 W10 PIT98
- ภาพถ่ายเส้นที่ 3 ปล้องไฉน หลุมชุดคัน S2 W10 PIT98
- ภาพถ่ายเส้นที่ 4 เศียรพระปุนหุนแก้ว หลุมชุดคัน S2 W10 PIT28
- ภาพถ่ายเส้นที่ 5 ตะคันดินเผา หลุมชุดคัน S2 W5 PIT13
- ภาพถ่ายเส้นที่ 6 แจก้น หลุมชุดคัน S2 W5 PIT13
- ภาพถ่ายเส้นที่ 7 ฝากระปุกสังคโลก หลุมชุดคัน S3 W10 PIT39
- ภาพถ่ายเส้นที่ 8 เบ้าหลอมโลหะ หลุมชุดคัน S2 W5 PIT13
- ภาพถ่ายเส้นที่ 9 เเชิงเทียน หลุมชุดคัน S2 W5 PIT13
- ภาพถ่ายเส้นที่ 10 แจก้นดินเผา หลุมชุดคัน S2 W5 PIT13
- ภาพถ่ายเส้นที่ 11 กระเบื้องเชิงชาย หลุมชุดคัน S7 W9 PIT90
- ภาพถ่ายเส้นที่ 12 กระเบื้องเชิงชาย หลุมชุดคัน S7 W9 PIT90
- ภาพถ่ายเส้นที่ 13 ตะกรุด หลุมชุดคัน S7 W9 PIT27

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

กรมศิลปากรได้ตั้งสำนักงานโครงการนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ขึ้นเป็นหน่วยงานในการดำเนินงานตามแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนาานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติในหลักการ ให้กรมศิลปากรดำเนินการได้ในวงเงิน 2,317 ล้านบาท ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ต่อมา มีการปรับปรุงแผนแม่บทฯ เพื่อปรับระยะเวลาการทำงานให้กระชับยิ่งขึ้น รวมทั้งปรับวงเงินที่จะต้องใช้ในการดำเนินงานเป็นเงิน 2,946.78 ล้านบาท ตามแผนงานหลัก 8 แผนงาน

สำหรับการดำเนินงานตามแผนงานโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และการบูรณะโบราณสถานนั้น โดยหลักการคือ การอนุรักษ์และฟื้นฟูโบราณสถานสำคัญทั้งพระราชวัง ศาสนสถาน และกายภาพของเมืองเช่น ถนน คู คลอง และสะพานโบราณเป็นต้น แต่หลักฐานร่องรอยทางโบราณคดีที่แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวอยุธยานั้นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญจะต้องทำการศึกษาและเก็บหลักฐานทั้งเพื่อตรวจสอบกับเอกสารทางประวัติศาสตร์และเป็นข้อมูลใหม่ที่ยังไม่เคยมีการศึกษากันมาก่อน

ดังนั้นก่อนที่จะพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอยไปจากโบราณบ้าง เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทฯ จึงจำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการศึกษา เก็บข้อมูลทางโบราณคดีก่อน

สำหรับพื้นที่บริเวณศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า) นั้น แผนแม่บทกำหนดไว้เป็นพื้นที่ส่วนบริการทางวิชาการและการท่องเที่ยว ตามแผนงานวิชาการและการท่องเที่ยว จึงเป็นพื้นที่ที่จะถูกเปลี่ยนแปลงหน้าที่ใช้สอยไปจากโบราณค่อนข้างมาก คือจะมีการสร้างเมืองจำลอง ศูนย์อนุรักษ์โบราณสถาน ส่วนบริเวณการท่องเที่ยว ที่จอดรถ ร้านค้า ฯลฯ จึงต้องมีการขุดค้นเพื่อศึกษาด้านวิชาการเสียก่อน ซึ่งการขุดค้นเพื่อการศึกษาครั้งนี้อยู่บนพื้นที่ประมาณ 250,000 ตารางเมตร (156 ไร่)

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาเรื่องราวของประชาชนชาวอยุธยา
- 2.2 เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินในสมัยอยุธยา
- 2.3 เป็นการหาหลักฐานทางโบราณคดี มาตรวจสอบกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่แล้ว
- 2.4 ค้นหาตลาด ย่านการค้า แหล่งผลิตงานศิลปหัตถกรรมที่กล่าวไว้ในเอกสารทางประวัติศาสตร์
- 2.5 เพื่อให้ได้ข้อมูลในการออกแบบอนุรักษ์พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ที่เหมาะสมต่อไป
- 2.6 เป็นการกู้หลักฐานทางโบราณคดีก่อนที่พื้นที่จะถูกเปลี่ยนแปลงการใช้สอยที่ดินตามแผนแม่

บทฯ

3. เป้าหมาย

- 3.1 ขุดค้นทางโบราณคดี ขนาด 2x2 เมตร จำนวน 25 หลุม (พื้นที่ทำการศึกษา 156 ไร่)
 - 3.1.1 รายงานเบื้องต้นทางโบราณคดี
 - 3.1.2 ภาพถ่าย และแผนผัง
 - 3.1.3 การวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็น

4. การดำเนินงาน

- 4.1 ปฏิบัติงานดังนี้
 - 4.1.1 ขุดค้นทางโบราณคดี ขนาด 2x2 เมตร จำนวน 25 หลุม
 - 4.1.2 ทำผังชั้นดินทางโบราณคดีทุกด้าน ทุกหลุม
 - 4.1.3 ศึกษาวิเคราะห์หิวจัยโบราณวัตถุและชั้นดินทางโบราณคดีประมวลหลักฐาน เพื่ออธิบายเรื่องราวของประวัติศาสตร์อยุธยา
 - 4.1.4 ถ่ายภาพด้วยฟิล์มสีและสไลด์ แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานและโบราณวัตถุทุกแง่มุม
 - 4.1.5 ทำภาพถ่ายเส้นโบราณวัตถุที่จำเป็น
 - 4.1.6 วิเคราะห์ดินและโบราณวัตถุด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือสาขาอื่นในกรณีจำเป็น
 - 4.1.7 รายงานการขุดค้นทางโบราณคดี ประกอบด้วยเอกสารต้นฉบับ จำนวน 1 เล่ม และเอกสารสำเนา 20 เล่ม
 - 4.1.8 รวบรวมโบราณวัตถุพร้อมทั้งจัดทำบัญชี แสดงรายละเอียดของโบราณวัตถุ เพื่อจัดส่งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
 - 4.1.9 เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ให้ทำการอนุรักษ์ผนังหลุมขุดค้นหรือกลบหลุมขุดค้น แล้วแต่กรณี
 - 4.1.10 แบบบันทึกต่าง ๆ ที่ใช้ขณะปฏิบัติงานต้องรวบรวมมอบให้ทางราชการ เมื่อปฏิบัติงานแล้วเสร็จ
 - 4.1.11 ขุดค้นและบันทึกมูลด้วยเทคนิควิชาการโบราณคดี

5. ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ตั้งแต่วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2539

6. งบประมาณในการดำเนินงาน

งบประมาณปี 2539 จำนวน 1,414,900 บาท

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ช่วยให้ศึกษาเรื่องราวของชุมชนอยุธยา
- 7.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินสมัยอยุธยา
- 7.3 ได้หลักฐานทางโบราณคดี มาตรวจสอบกับข้อมูลที่มีอยู่แล้ว
- 7.4 ย่านตลาด ย่านการค้า แหล่งผลิตงานศิลปกรรมที่กล่าวไว้ในเอกสารประวัติศาสตร์
- 7.5 ข้อมูลในการออกแบบอนุรักษ์พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมต่อไป
- 7.6 หลักฐานทางโบราณคดี ก่อนที่พื้นที่จะถูกเปลี่ยนแปลงการใช้สอยที่ดินตามแผนแม่บท

บทที่ 1

ตำแหน่งที่ตั้งและประวัติชุมชน

1.1 ตำแหน่งที่ตั้งและสภาพแวดล้อม

พื้นที่ศาลากลางจังหวัดอุรุษยา(หลังเก่า) ตั้งอยู่ตำบลประคองชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตำแหน่งที่ตั้งพิกัดกริด 47 PRR 684872 (แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ ประเทศไทยแผนที่ตัวเมือง 1:125000 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา,กรมแผนที่ทหาร ลำดับชุด L 9013 พิมพ์ครั้งที่ 2)

ตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ประมาณรุ้งที่ 14 องศา 20 ลิปดา 55 พิลิปดาเหนือและแวงที่ 100 องศาลิปดา 33 ลิปดา 43 พิลิปดาตะวันออก

สภาพพื้นที่ของการดำเนินการขุดค้นตั้งแต่พื้นที่ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา(หลังเก่า) ตั้งอยู่ตรงสามแยกโรจนะตัดกับถนนศรีสรรเพชญ์ ฝั่งตรงข้ามด้านทิศตะวันออกเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา ถัดมาเป็นที่ตั้งของสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ทางด้านใต้ของศาลากลางจังหวัด(หลังเก่า) เป็นที่ตั้งของทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พื้นที่ด้านตะวันตกของศาลากลางจังหวัด(หลังเก่า) เป็นป่าโปร่งและบ้านพัก(บางส่วนถูกรื้อถอนไปแล้ว) จนถึงคลองท่อด้านทิศเหนือตั้งแต่สี่แยกตะแลงแกงเป็นที่ตั้งของศาลหลักเมือง สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนบนถนนเดชาวรุณเป็นที่ตั้งของบ้านพักข้าราชการ(บางส่วนถูกรื้อถอนไปแล้ว) ขนานกับคลองที่แยกออกมาจากคลองท่อจนถึงพื้นที่บ้านพักข้าราชการตรงกันข้ามกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตรงเชิงสะพานลักษณะสูตร

1.2 ประวัติและความสำคัญของพื้นที่ในเอกสารทางประวัติศาสตร์

“ชื่อตลาดค้าเกลือ ๑ ถนนย่านป่าโทน มีร้านขายทับโทนเรไรปีแก้วจ้งหน่อง เพ็ลี่ยขลุ่ยแลหีบ ไม้อุโลกไม้ตะแบกไม้ขนุนใส่ผ้า แลช่างม้ากระดาอยู่เปลศาลพระภูมิจะเวจเขียนเทวรูปเสื้อลำแพนปลา ตะเพียงใบลานจิงใจ ชื่อตลาดป่าโทน ๑ ถนนย่านป่าขนมชาวบ้านนั่นทำขนมขาย แลนั่งร้านขายขนม ฆะมดกงเกวียนสามเกลหินฝนทอง ขนมกรูบ ขนมพิมพ์ถั่ว ขนมสำปะนี้แลขนมแห่งต่าง ๆ ชื่อตลาดป่าขนม ๑ ถนนย่านป่าเตريبมีร้านขายตะลุ่มมุก ตะลุ่มกระจก แลมุกแกมเบือตะลุ่มเขียนทองภานกำมะลอ ภานเลวภานหมาก ชื่อตลาดป่าเตريب ๑ ถนนย่านป่าถ่าน มีร้านตลาดของสรรพผลไม้สั้มกล้วยของสวนใน แลสวนนอกต่างต่าง แลมีร้านขายของสดเข้าเยน ชื่อตลาดป่าถ่าน ๑ ตลาดนำวัดพระมหาธาตุ มีร้านตลาดขายเสื้อตะนาวสี แลเสื้อแขก เครื่องอัฐมูรีขานเครื่องบวชนาค เครื่องทอดกระดิน คือฝาบাত্রเชิงบาตร กราด ตาลิปัดตะลุ่มโอ ชื่อตลาดบริขาน ๑ ถนนย่านป่าขันเงินมีร้านขายขันขายผอบคลับ ซองเครื่องเงินแล ฌมยาคำ กำไลมือแลหัวปิ่นช่นปิ่นเขม กระจับปึงพริกเทศขุนเพ็ด สายสอึงสังวาลทองคำซึรักแลสายลวด ชื่อตลาดขันเงิน ๑ ถนนย่านป่าทองมีร้านขายทองคำเปลว กำแปลเงินกำแปลวนาคมิของสดขายเข้าเยน

ชื่อตลาดถนนตีทอง ๑ ถนนย่านป่าหญ้า มีร้านขายเครื่องเทศเครื่องไทยครบสรรพคุณยาทุกสิ่ง ชื่อตลาดป่า
 ยา ๑ ที่เชิงสะพานซีกุนตะวันตกพวกแขกนั่งร้าน ขายกำไลมือกำไลเท้าปิ่นปักผมแหวนหุ้มมะกล่ำ
 แหวนลูกแก้วลูกปัดเครื่องประดับประดา ล้วนแต่เครื่องทองเหลืองตะกั่วทั้งสิ้น ชื่อตลาดซีกุน ๑ ถนนย่าน
 ป่าขุมภูมีร้านขายผ้าขุมภู กาดราดคดหนังไก่อ้นหนังโกโก้เอ็งปักเถา ผ้าขุมภูเลวผ้าตีพิมพ์เลว ชื่อตลาดป่า
 ขุมภู ๑ ถนนย่านป่าใหม่กับย่านป่าเหล็กต่อกัน อยู่ข้างสะพานถนน ซีกหนึ่งมีร้านขายไหมครุยพื้นไหม
 เบญจพรรณ ไหมลาวไหมเขมรไหมโคราช ฟากถนนซีกหนึ่งมีร้านขายมิดพริ้ว ขวานจอบเสียมพริ้วได้พริ้ว
 หวดศิษะตัด ตะปูตะปลิงบิดหล่าสาวน เครื่องเหล็กมีคมต่าง ๆ แล้วมีร้านขายของสดเข้าเย็น ชื่อตลาดแฝด
 อยู่ในย่านตะพานน้ำคู้ ๑ ถนนย่านป่าฟูก มีร้านขายฟูกเบาะหมอน มุ้งผ้ามุ้งปานผ้าตาโง่งผ้าใส่ปลาไหลผ้า
 ขาววา ชื่อตลาดป่าฟูก ๑ ถนนย่านป่าผ้าเขียวหลังคูก มีร้านขายเสื้อเขียวเสื้อขาว เสื้อแดงชมพูเสื้อยี่ปุ่นเสื้อ
 จีบเอว เสื้อถักอกเสื้อสรวมสีสะ กางเกงสีต่าง ๆ ล่วมสักลาดล่วมแพรล่วมผ้าลายใช้ในราชการใส่หมากกิน
 แต่ผู้ชาย งดงามสักลาดลายปักทองประดับกระจก งดงามเลวด้วย มีถุงยาสูบปักทองประดับกระจก
 ถุงยาสูบเลวของพลูศรีต่าง ๆ แล้วลูกค้ำที่นั่น รับเอาผ้าแขกจามวัดแก้วฟ้า วัดลอคช่อง มาใส่ร้านวางขายใน
 ตลาด ชื่อตลาดงดงามก็เรียก ตลาดป่าผ้าเขียวก็เรียกเปนสองอย่าง เปนตลาด ๑ ถนนย่านตะแลงแกงมีร้าน
 ขายของสดเข้าเย็น ชื่อตลาดน้ำคูก ๑ ถนนย่านน้ำศาลพระกาฬมีร้านชำขายศิษะในโครงในที่ปั้นฝ้ายชื่อ
 ตลาดศาลพระกาฬ ๑ ถนนย่านบ้านช่างทำเงินมีร้านชำขายหีบฝ้าย น้ำรัก สีลาปากนกสำหรับตีไฟ มีร้าน
 ขายของสดเข้าเย็นนำพระคลังสินค้ำ ชื่อตลาดข้างต้นหัวถนนนำตลาดบ้านช่างเงิน ปลายตลาดชื่อว่า ตลาด
 พระคลังสินค้ำ ว่าเป็นตลาดอันเดียวกัน ถนนย่านป่าสมุดแต่วัดพระราม มาจึงถึงศาลเจ้าหลักเมืองมาถึงนำ
 วัดหลาววัดป่าฝ้าย” (ปริดา ศรีขลาลัย, “คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม เอกสารหอหลวง” แดงงาน
 ประวัติศาสตร์ เอกสาร โบราณคดี ปีที่ 3, 2521: 23-24) เอกสารดังกล่าวบรรยายถึงย่านตลาดในสมัยอยุธยา
 และสินค้ำที่ค้าขายกันในสมัยอยุธยา เมื่อตรวจสอบสถานที่ปรากฏในเอกสารดังกล่าวถึงคือ “โรงม้ายี่โรง
 ตั้งแต่มุมกำแพงวัดธรรมิกราช ใต้ม้าห้องละสามสิบม้า โรงม้ายี่ห้าสิบห้อง ใต้ม้าห้องละม้า 50 ห้อง ม้า 50
 ม้าด้วยกัน โรงม้ายี่ตั้งแต่มุมกำแพงวัดธรรมิกราช ตรงไปจนใกล้ประตูจักรหิมะโรงม้ายี่แชรนอก ตั้งแต่ริม
 ถนนตะแลงแกงซ้ายโรง ๑ ขวาดังแต่ถนนป่าผ้าเขียวถึงหลังคูก ถึงป่าตอง ๑ ขวาโรงละ 30 ห้อง ใต้ม้าห้อง
 ละม้าเหมือนกัน พระคลังในอยุธยา พระราชวังสระแก้ว พระคลังราชการอยุธยาถนนวัดป่าฝ้าย พระคลังใน
 อยุธยาป่าตอง ๑ “ (ปริดา ศรีขลาลัย : 2521 : 25) พื้นที่ในเอกสารดังกล่าวอยู่ด้านตะวันออกของคลองท่อ
 ”คลองท่อ คือ คลองใหญ่ท้ายวัง ไปออกแม่น้ำด้านทิศใต้ตรงหน้าวัดพุทธไสสวรรค ปากคลองท่อทางโน้น
 เรียกว่า คลองละไกรใหญ่ มีสะพานอิฐตรงถนนตะแลงแกง ข้ามไปถนนลาวชื่อสะพานลำเหย” (ประชุม
 พงศาวดารเล่ม 37 : 2512 : 205)

เมื่อตรวจสอบกับแผนที่สำรวจพระนครศรีอยุธยา ฉบับปี พ.ศ.2469 เทียบกับสถานที่ปัจจุบันได้
ดังนี้

1. ย่านตลาดถนนหน้าพระกาฬบริเวณถนนเดชาวุธ หรือถนนป่าไทน
2. ย่านป่าผ้าเหลืองอยู่หน้าวัดป่าพาย บนถนนศรีสรรเพชญ์
3. ย่านชุมชนเชิงสะพานลำเหยตะวันออกได้แก่ วัดจันทร์ตรงเชิงสะพานลักษณะคูตรด้านตะวันออก
4. ย่านวัดรักร้อยอยู่บริเวณพื้นที่ริมคลองท่อขนานกับถนนคลองท่อ

บทที่ 2

การดำเนินการขุดค้น

2.1 สภาพพื้นที่บริเวณศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า) และพื้นที่

พื้นที่ดำเนินการขุดค้นเริ่มตั้งแต่วงเวียนสี่แยกถนนป่าโทนตัดกับถนนศรีสรรเพชญ์ไปทางด้านใต้บนถนนศรีสรรเพชญ์เป็นที่ตั้งของสถานที่ดังต่อไปนี้ ครงมุดถนนเป็นที่ตั้งของศาลหลักเมืองถัดไปเป็นที่ตั้งของศาลพระกาฬ, สำนักงานตำรวจท่องเที่ยว, สำนักงานท.ท.ท.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับจนถึงศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า) ครงสามแยกปลายทางถนนโรจนะ ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า) ตั้งอยู่บนเนื้อที่ประมาณ (125 ไร่) อาคารเป็นตึกรูปร่างคล้ายตัวทีซึ่งได้ทำการก่อสร้างตั้งแต่ พ.ศ. 2484 สมัยหลวงบริหารชนบท (ส่วน) เป็นข้าหลวงประจำจังหวัดโดยการสนับสนุนจากนายปรีดี พนมยงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในสมัยนั้น ซึ่งเป็นชาวอยุธยาที่ตัวดีทางด้านหน้าศาลากลางจังหวัด ได้ก่อสร้างพระบรมรูปวีรกษัตริย์ วีรสตรี ซึ่งได้ประกอบคุณานุประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่กรุงศรีอยุธยา และชาติไทย ในครั้งอดีต 6 พระองค์ คือ 1. สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) พระหัตถ์ซ้ายถือปราชาศาส์ขั ปฐมกษัตริย์ผู้สร้างกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เมื่อ พ.ศ.1893 2. สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พระหัตถ์ทั้งสองถือประมุขกฎหมาย 3.สมเด็จพระสุริโยทัย วีรสตรีซึ่งได้เสด็จออกไปสู้รบกับข้าศึก เมื่อ พ.ศ. 2093 และได้เสียพระชนม์ชีพเพื่อสมเด็จพระมหาจักรพรรดิพระราชสวามี 4. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พ.ศ. 2033-พ.ศ.2148) พระหัตถ์ขวาถือพระแสงของ้าว พระหัตถ์ซ้ายถือพระมาลาผู้ทรงกอบกู้พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเสียแก่พม่าครั้งแรก และได้สู้รบกับข้าศึกถึง 7 ครั้ง 5. สมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-พ.ศ. 2231) พระหัตถ์ทั้งสองถือพระราชสาสน์ ได้ทรงทำสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ครั้งพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 และทรงนำเอาวัฒนธรรมทางตะวันตกมาเผยแพร่ไว้มาก ครั้งเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ ในรัชสมัยของพระองค์ การค้าขายเจริญรุ่งเรืองมาก 6. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (พ.ศ. 2310-พ.ศ. 2335) พระหัตถ์ทั้งสองถือดาบ ได้ทรงกอบกู้ความเป็นเอกราชได้ในคราวเสียกรุงครั้งสุดท้าย เมื่อ พ.ศ. 2310 และย้ายเมืองหลวงไปตั้งที่กรุงธนบุรี รอบอาคารรูปตัวทีเป็นสนามหญ้าพื้นที่ด้านข้างของศาลากลางเป็นสระขุดรูปตัวยู ขนาดประมาณ 250x200 เมตร ถูกขุดเพื่อนำดินมาถมปรับพื้นที่ศาลากลาง ภายในพื้นที่ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า) นอกจากตัวอาคารรูปตัวทียังเป็นที่ตั้งของสำนักงานสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของอาคารรูปตัวทีพื้นที่ทางด้านหลังของศาลากลางจังหวัดอยุธยา (หลังเก่า) จากรั้วด้านหลังของศาลากลางจังหวัดอยุธยา จนถึงถนนคลองท่อ ระยะทางประมาณ 250 เมตร เป็นที่ลุ่มมีน้ำขังบางจุด มีวัชพืชปกคลุมดิน มีถนนดินขนาดเล็กเชื่อมจากรั้วบริเวณหลังศาลากลาง (หลังเก่า) ถึงถนนคลองท่อ จากถนนเส้นดังกล่าวสามารถแบ่งพื้นที่บริเวณด้านหลังของศาลากลางจังหวัด (หลังเก่า) ออกเป็น 2 ส่วน ด้านทิศใต้ บริเวณรั้วของศาลากลางจังหวัดออกไปเป็นแอ่งน้ำ มีต้นไม้ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ บ้านพักมีทั้งผู้อยู่อาศัยและทิ้งร้างเป็นระยะไปจนถึงถนนคลองท่อ ส่วนทางด้านเหนือของถนนดังกล่าวเป็นที่ลุ่มเรื่อยไปจนถึง

ประมาณ 150 เมตร จากพื้นที่รั้วศาลากลางจังหวัด (หลังเก่า) มีบ้านไม้ใต้ต้นก้ามปู เนินดินยาวประมาณ 100 เมตร กว้างประมาณ 30 เมตร ติดกับถนนคลองท่อ

พื้นที่จากวงเวียนสี่แยกถนนป่าโทนตัดกับถนนศรีสรรเพชญ์ไปทางด้านตะวันตก บนถนนป่าโทนมีคลองที่แยกออกคลองท่อขนานกันเป็นที่ตั้งของบ้านพักข้าราชการสลับกับต้นไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ออกจากคลองท่อตั้งอยู่เป็นระยะห่างกันประมาณ 30 เมตร และมีบางส่วนถูกดำเนินการรื้อถอนไป จนถึงบริเวณมุมถนนป่าโทนเชื่อมกับถนนคลองท่อ ตรงกันข้ามกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นที่ตั้งของบ้านพักนิตกรประจำจังหวัดอยุธยา จากบ้านพักนิตกรจังหวัดอยุธยาลงมาตามถนนคลองท่อ เป็นสถานที่ก่อสร้างของศูนย์ข้อมูล เรือยไปจนถึงพื้นที่บริเวณหลังศาลากลางจังหวัด(หลังเก่า)

2.2 การวางผังหลุมขุดค้น

กำหนดจุดตายตัว (Fix Point) ที่วงเวียนสี่แยก ถนนป่าโทน ตัดกับถนนศรีสรรเพชญ์ โดยวางเส้นแกนทิศตะวันออก-ตะวันตก แบ่งออกเป็นช่วง ๆ ละ 50 เมตร และเส้นแกนทิศเหนือ-ใต้ แบ่งออกเป็นช่วง ๆ ละ 50 เมตร การวางดังกล่าวจะทำให้เกิดกริด (grid) ที่เหลี่ยมจตุรัสขนาด 50x50 เมตร กลอบคลุมทั้งเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา

ภายในกริดสี่เหลี่ยมจตุรัสขนาด 50x50 เมตร แบ่งเป็นกริดย่อยขนาด 5x5 เมตร จะได้หลุมขุดค้น จำนวน 100 หลุม กำหนดให้หลุมย่อยที่ 1 อยู่มุมทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และเรียงตามเลขไปทางทิศตะวันออก ถึงหลุมที่ 10 และเริ่มหลุมที่ 11 ในแถวที่สองได้หลุมที่ 1 ไล่เรียงไปตามลำดับจนครบ 100 หลุม

การเรียกชื่อหลุมขุดค้นเรียกชื่อหลุมใหญ่ก่อนโดยใช้แกนทิศหลัก 4 ทิศ เช่น N1,E1 ตามด้วยหลุมย่อยเป็นตัวเลขนำด้วยคำว่า PIT เช่น PIT1,PIT2,PIT3 ฯลฯ ดังนั้นชื่อหลุมขุดค้นจะประกอบด้วยชื่อหลุมใหญ่และหลุมย่อย เช่น หลุม S7 W6 P61

2.3 เทคนิคและวิธีการขุดค้น

วางผังหลุมขุดค้นขนาด 2x2 เมตร โดยใช้วิธีขุดแบบระดับชั้นดินสมมุติ ความลึกชั้นละ 10 เซนติเมตร โดยกำหนดมาตรฐานไว้ที่มุมหลุมขุดค้นทุกมุม เพื่อใช้ควบคุมการขุดให้ได้ความลึกสม่ำเสมอกัน บันทึกระดับของโบราณวัตถุและร่องรอยกิจกรรมต่าง ๆ ที่พบในระหว่างการขุดค้น เพื่อให้สามารถ ระบุชั้นดินวัฒนธรรมได้ถูกต้อง และใช้ในการทำผังชั้นดินอีกด้วย

เพื่อให้การบันทึกข้อมูลของโบราณวัตถุที่พบถูกต้องกับชั้นดินธรรมชาติ จึงได้แบ่งพื้นที่ในหลุมขุดค้นขนาด 2x2 เมตร ออกเป็น 4 ส่วนเท่า ๆ กัน (quadrants) แต่ละส่วนมีขนาด 1x1 เมตร เรียกชื่อแต่ละส่วนตามแนวทิศ คือ NEQ,SEQ,SWQ, และ NWQ แล้วจึงขุดค้นแต่ละส่วนจนครบ 4 ส่วน ตามระดับชั้นสมมุติ

ใช้วิธีขุดลงลึกครั้งละ 10 เซนติเมตร ในแต่ละระดับ จะต้องใช้เกียงขุดทำความสะอาดผิวพื้นหลุม เพื่อตรวจหาร่องรอย (Features) ต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็นอยู่บนพื้นผิวหลุม ซึ่งเป็นร่องรอยของกิจกรรมมนุษย์ในสมัยโบราณ และการรบกวนของสัตว์ในดิน เช่น รอยหลุมเสาบ้าน (POST HOLE) รอยรังปลวก รอยหลุมศพ (GROVE CUTS) ซึ่งร่องรอยเหล่านี้จะมีการบันทึกรายละเอียดไว้ด้วยเช่นกัน สำหรับโบราณวัตถุที่ได้จากการขุดผิว (SCRAPING) ได้บันทึกแยกไว้อีกถุงหนึ่ง การขุดค้นจนถึงระดับชั้นดินดานหรือชั้นดินธรรมชาติที่พบร่องรอยของกิจกรรมของมนุษย์ (STERILE)

2.4 การเก็บหลักฐานและบันทึกข้อมูล

2.4.1 ในการทำงานแต่ละวันได้บันทึกประจำวัน ซึ่งบันทึกหลักฐานที่พบแต่ละวันแยกเก็บตามประเภท เช่น เศษภาชนะดินเผา พระพุทธรูป โดยแยกเก็บหลักฐานตามพื้นที่ ๆ ได้แบ่งไว้ในการทำงาน

2.4.2 การบันทึกภาพถ่ายโบราณวัตถุทั้งก่อนขุดค้น ขณะขุดค้นและหลังขุดค้น แยกตามจำนวนและโบราณวัตถุที่พบ

2.4.3 การทำผังชั้นดิน ตามชั้นดินธรรมชาติทุกชั้นดินธรรมชาติลงผัง

2.4.4 ข้อมูลการขุดค้น เก็บหลักฐานตามระดับชั้นดินสมมุติ โดยนำดินไปร่อนในตะแกรงละเอียดขนาดความถี่ 0.5 ตร.มม. เพื่อร่อนหากพบเมล็ดพืช กระดูกสัตว์ชนิดต่าง ๆ และโบราณวัตถุขนาดเล็ก

2.5 การเลือกหลุมขุดค้น

กำหนดหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 1 ในบริเวณลำคลองที่แยกออกจากคลองท่อขนานกับถนนป่าโทน บริเวณบ้านพักข้าราชการ (บางหลังถูกรื้อถอนแล้ว) ตรงกลางระหว่างศาลหลักเมืองกับบ้านพักนิติกร สันนิษฐานเป็นบริเวณที่กล่าวในเอกสารว่าเป็นตลาดถนนหน้าพระเทพ จึงกำหนดหลุมขุดค้นขนาด 2x2 เมตร จำนวน 5 หลุม ดังต่อไปนี้ หลุมขุดค้น S3 W5 PIT61, S2 W5 PIT13, S2 W6 PIT32, S2 W6 PIT98, S3 W7 PIT37 เพื่อศึกษาชุมชนสมัยอยุธยาในบริเวณนั้น

กำหนดหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 2 ในพื้นที่ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า) เป็นพื้นที่ใกล้เคียงกับที่ปรากฏในแผนที่สำรวจพระนครศรีอยุธยาของพระยาโบราณราชธานินทร์ ฉบับปี พ.ศ. 2469 ว่าเป็นตำแหน่งของวัดป่าพวยและวัดป่ามอจึงกำหนดหลุมขุดค้นขนาด 2x2 เมตร จำนวน 5 หลุม ดังต่อไปนี้ หลุมขุดค้น S7 W1 PIT55, S6 W3 PIT83, S6 W1 PIT40, S7 W2 PIT38, S6 W3 PIT81 เพื่อศึกษาชุมชนและตำแหน่งของวัดในบริเวณนั้น

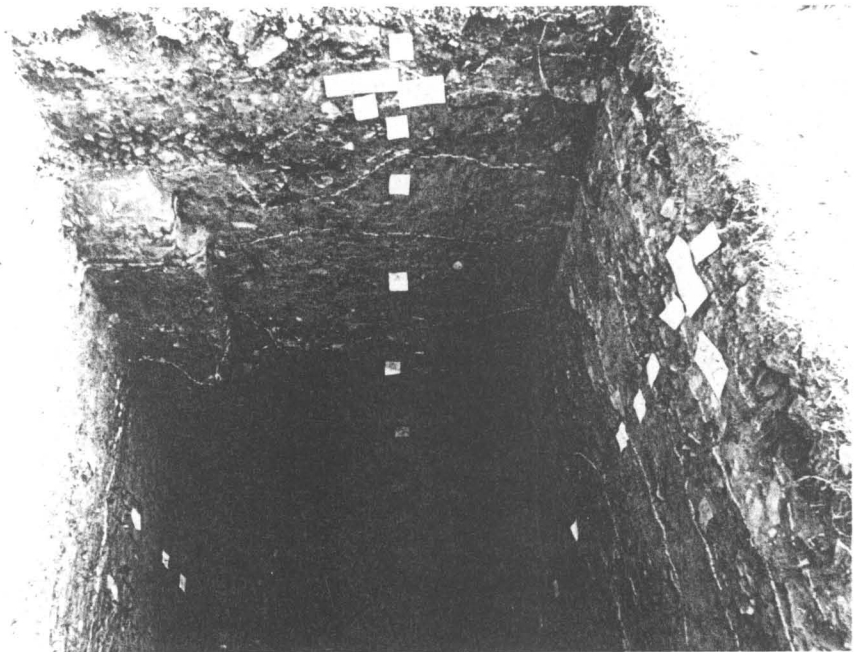
กำหนดหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 3 ในพื้นที่บ้านพักนิติกรจังหวัดตรงมูถนนป่าโทนบรรจบกับถนน คลองท่อตรงกันข้ามกับสำนักปศุสัตว์จังหวัดพระนครศรีอยุธยาของพระยาโบราณราชธานินทร์ ฉบับปี พ.ศ. 2469 ว่าเป็นตำแหน่งของวัดจันทร์ จึงกำหนดหลุมขุดค้นจำนวน 7 หลุม ดังต่อไปนี้ หลุมขุดค้น S3 W9 PIT2, S2 W9 PIT64, S3 W10 PIT100, S2 W10 PIT90, S2 W9 PIT94, S2 W10 PIT98, S3 W10 PIT39 เพื่อศึกษาชุมชนและตำแหน่งของวัดในบริเวณนั้น

กำหนดหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 4 ในพื้นที่ด้านหลังของศาลากลางจังหวัดในพื้นที่ศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า) ตั้งแต่รั้วด้านหลังไปจนถึงพื้นที่บริเวณคลองที่อจากการตรวจสอบเอกสารในแผนที่กรุงศรีอยุธยาของพระยาโบราณราชธานินทร์ ฉบับปี พ.ศ. 2469 ว่าเป็นตำแหน่งของวัดรั้ว จึงกำหนดหลุมขุดค้นจำนวน 10 หลุม ดังต่อไปนี้ หลุมขุดค้น S6 W9 PIT74, S6 W8 PIT59 ,S6 W7 PIT39, S7 W7 PIT18, S7 W9 PIT37, S7 W9 PIT27, S6 W8 PIT65, S7 W8 PIT33, S7 W9 PIT25, S7 W9 PIT90 เพื่อศึกษาชุมชนและตำแหน่งของวัดบริเวณนั้น

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39 หลุมขุดค้นขนาด 2x2 เมตร ทางด้านฝั่งตะวันออกของคลองท่อ ตำแหน่งหลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39 อยู่ด้านใต้ของหลุม S3 W10 PIT.98 ประมาณ 20 เมตร และอยู่ด้านทิศเหนือของหลุมขุดค้น S3 W10 PIT.100 ประมาณ 25 เมตร บริเวณนี้แผ่นดินที่ของพระยาโบราณราชธานินทร์ ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา และกรมศิลปากร ระบุว่าเป็นตำแหน่ง “วัดจันทร์” ดังนั้นจึงเป็นการขุดตรวจสอบตำแหน่ง “วัดจันทร์” และประโยชน์ในการใช้สอย

จากการขุดค้นได้พบหลักฐานโบราณวัตถุประเภทต่าง ๆ สามารถศึกษาแบ่งชั้นดินออกเป็นชั้นดินธรรมชาติ ได้ดังนี้

ชั้นดินหลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39

- ชั้นดินธรรมชาติ S เป็นชั้นดินปัจจุบัน เป็นดินร่วนซุยสีเทาปะปนด้วยเศษดินลูกรัง ขยะเศษปูน เศษอิฐรากไม้ปกคลุมด้วยวัชพืช วัดค่าสีดินได้ 10 YR 5/2 LIGHT BROWNIHS GRAY
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 1 เป็นดินร่วนซุยสีน้ำตาล มีเศษอิฐและเศษกระเบื้องปะปนหนาแน่น วัดค่าสีดินได้ 10 YR 6/2 LIGHT BROWNIHS GRAY
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 2 เป็นชั้นดินร่วนปนทรายเนื้อละเอียดอัดแน่น สีเทาปนเหลือง พบเศษอิฐและกระเบื้องปะปน ด้านมุมทิศตะวันออกเฉียงใต้ ของหลุมจะปรากฏร่องรอยของสิ่งก่อสร้างเป็นอิฐฉาบด้วยปูนขาว มีความสูงประมาณ 35 เซนติเมตร วัดค่าสีดินได้ 7.5 YR 4/6 สีน้ำตาล

- ชั้นดินธรรมชาติที่ 3 เป็นชั้นดินร่วนปนทรายเนื้อเป็นชั้นทับถมก่อสร้างโบราณสถาน มีเศษอิฐกระเบื้องปะปน วัดค่าสีดินได้ 7.5 YR 4/6 สีน้ำตาล
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 4 เป็นชั้นดินเหนียวปนทราย สีเทาดำปนสีเหลือง มีเศษอิฐกระเบื้องปะปน ในชั้นนี้ปรากฏร่องรอยกลุ่มถ่านบางช่วง วัดค่าสีดินได้ 7.5 YR 4/6 สีน้ำตาล
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 5 เป็นชั้นดินเหนียวปนทราย สีเทาดำ ในชั้นนี้ปรากฏร่องรอยกลุ่มถ่านเป็นแนวยาวทั่วทั้งหลุม วัดค่าสีดินได้ 10 YR 8/2 VERY DARK GRAYISH BROWN
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 6 ชั้นนี้เป็นชั้นดินดาน ไม่พบร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ เป็นดินเหนียว สีเทาปนเหลือง วัดค่าสีดินได้ 10 YR 7/6 YELLOW

การวิเคราะห์ข้อมูลชั้นดินและการศึกษาจากหลักฐานและ โบราณวัตถุที่พบในชั้นดินธรรมชาติ จากหลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39 สามารถอธิบายได้ถึงชั้นดินวัฒนธรรม จากชั้นดินธรรมชาติ 8

ชั้นดินทางโบราณคดี (ชั้นวัฒนธรรม) จากชั้นดินธรรมชาติ 8 ชั้น สามารถแบ่งชั้นวัฒนธรรมออกเป็น 4 ชั้นวัฒนธรรม ดังนี้

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 6

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

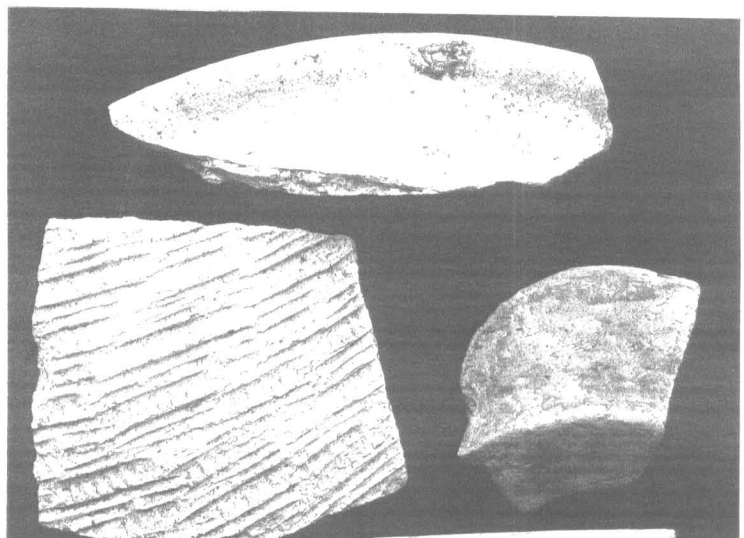
1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผาเนื้อเครื่องดิน เป็นภาชนะจำพวกหม้อ พบส่วนปาก 13 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของปากภาชนะทรงหม้อก้นกลม และทรงอ่าง พบส่วนลำตัว 92 เป็นลำตัวของภาชนะแบบเรียบ 28 ชิ้น และเป็นลำตัวภาชนะแบบมีลาย 74 ชิ้น ลายกดประทับเส้นขนาน 33 ชิ้น, ลายรูปฟันปลา 17 ชิ้น, ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน 3 ชิ้น, ลายเส้นคลื่น+ลายฟันปลา 6 ชิ้น, ลายขีดเป็นร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายขีดขีดไม่เป็นระเบียบ 2 ชิ้น, ลายสันนูนกดเป็นลายจุดต่อเนื่อง 1 ชิ้น, ลายก้างปลา 1 ชิ้น พบก้นภาชนะ 1 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงถ้วยเนื้อดินสีเหลืองนวลมีการเคลือบน้ำดินสีแดง พบส่วนฝาภาชนะ 7 ชิ้น เป็นฝาภาชนะแบบฝาไห 4 ชิ้น และแบบฝาหม้อ 3 ชิ้น พบเตาเชิงกราน 4 ชิ้น

เศษภาชนะดินเผา

จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

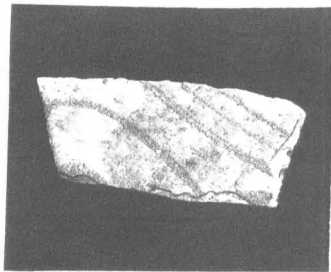
1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20- พบหลักฐานเศษภาชนะลำตัวของภาชนะแบบลำตัวเคลือบ 3 ชั้น

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19- 21 พบเศษภาชนะส่วนปาก 1 ชั้น เป็นปากของภาชนะทรงอ่างขนาดใหญ่ พบส่วนลำตัว 6 ชั้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบเรียบ 4 ชั้น และลำตัวภาชนะแบบมีลาย 2 ชั้น ประกอบด้วยลายจุดเป็นร่องขนาน และลายคล้ายพวงอุษะด้านบนเป็นลายเส้น และริ้วหยัก พบส่วนก้นภาชนะทรงไห 1 ชั้น

ชิ้นส่วนปากภาชนะ จากแหล่งเตาบ้านบางปูน ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

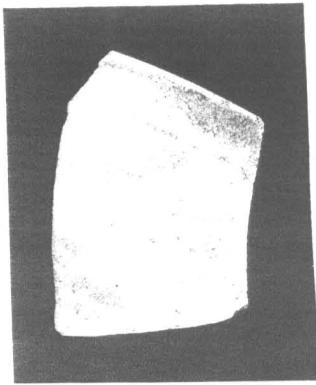
1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสู่โขทัย-ศรีสัชนาลัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21 พบส่วนลำตัวภาชนะเขียนสีดำได้เคลือบ 1 ชั้น

ชิ้นส่วนลำตัวภาชนะ จากแหล่งเตาสู่โขทัย ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผาประเภทเครื่องถ้วยเวียดนาม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 พบส่วนปากของภาชนะทรงชามเขียนลายสีดำได้เคลือบ 1 ชั้น

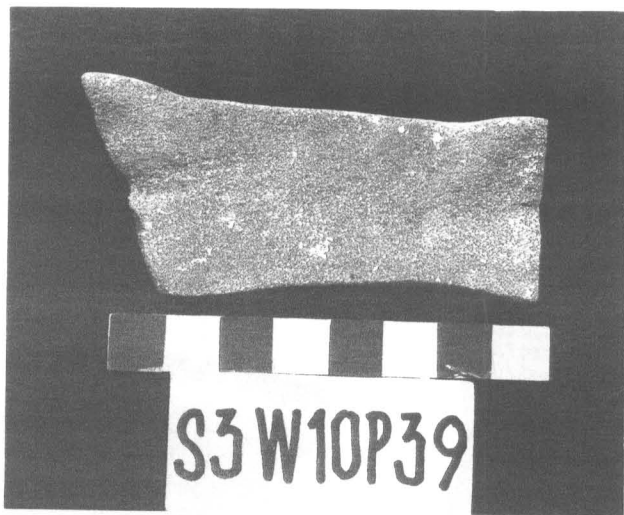
ชิ้นส่วนปากภาชนะ เครื่องถ้วยเวียงคานัม ชั้นวัฒนธรรมที่ 1

3. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

พบหลักฐานเศษกระเบื้องมุงหลังคาชนิดตัวผู้ 3 ชิ้น

4. หลักฐานโบราณวัตถุอื่น ๆ

พบชิ้นส่วนของหินลับมีด 1 ชิ้น ขนาดความยาว 8.5 ซม. หนาประมาณ 0.7 เซนติเมตร

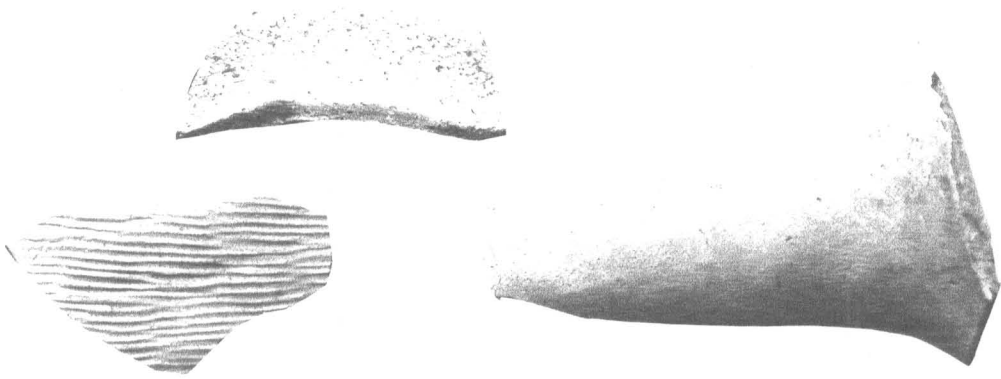

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 5

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

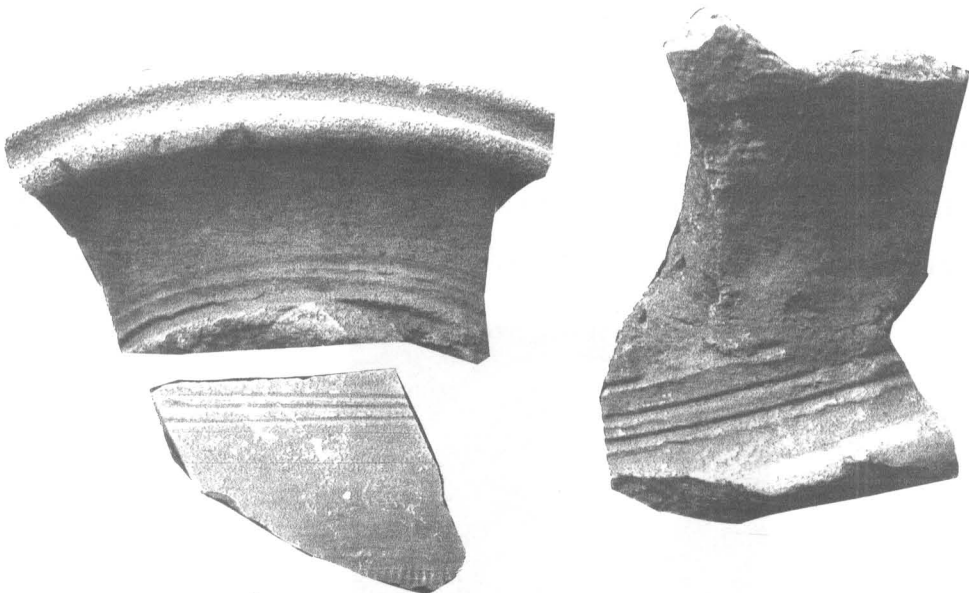
พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผาประเภทเนื้อเครื่องดิน เป็นส่วนปากของภาชนะ 7 ชิ้น ปากของภาชนะทรงหม้อก้นกลม พบส่วนลำตัวภาชนะ 83 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบเรียบ 22 ชิ้น และอีก 61 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะมีลาย ลายกดประทับเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน 9 ชิ้น, ลายกดประทับเส้นขนาน 26 ชิ้น, ลายเส้นคลื่น+ลายพื้นปลา 9 ชิ้น, ลายรูปพื้นปลา 13 ชิ้น, ลายเรขาคณิต 1 ชิ้น, ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายสามเหลี่ยมร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายก้างปลา 1 ชิ้น พบส่วนพวยภาชนะของภาชนะแบบทรงของกาน้ำ 1 ชิ้น พบส่วนฝาภาชนะ แบบฝาหม้อ 1 ชิ้น

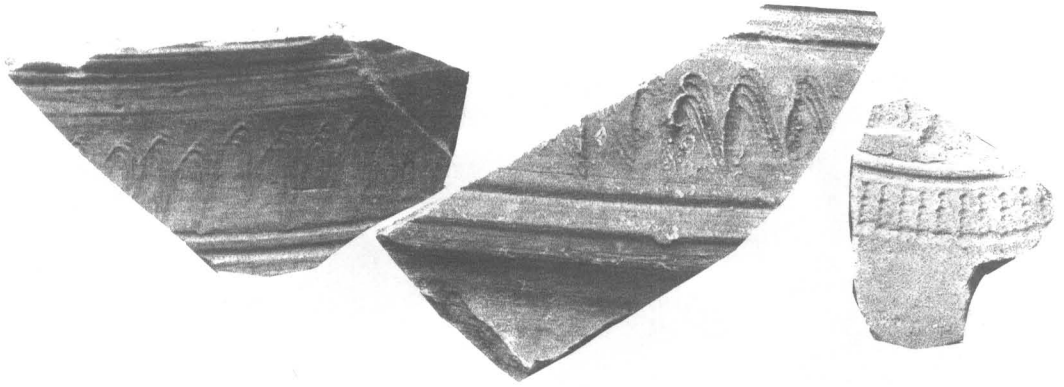
ชิ้นส่วนปากและพวยภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบเศษภาชนะส่วนปาก 1 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงไห พบส่วนลำตัว 2 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบไม่เคลือบ

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบส่วนปาก 7 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของภาชนะทรงไห ทรงอ่างและทรงชาม พบลำตัว 19 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบเรียบ 10 ชิ้น และลำตัวมีลาย 9 ชิ้น ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน 2 ชิ้น, ลายริ้วหยัก 1 ชิ้น, ลายกลีบบัว 1 ชิ้น, ลายใบโพธิ์ 2 ชิ้น, ลายจุดเป็นร่องขนาน 3 ชิ้น พบส่วนก้นภาชนะ 1 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงไห

ชิ้นส่วนปากและก้นภาชนะ จากแหล่งเตาบ้านบางปูน
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

ลายภาชนะ จากแหล่งเตาบ้านบางปูน ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

2. หลักฐานโบราณวัตถุที่เป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

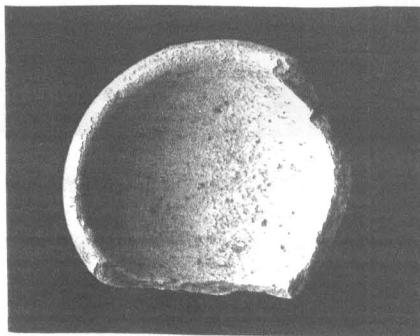
พบชิ้นส่วนของกระเบื้องมุงหลังคา 10 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของกระเบื้องตัวผู้ 6 ชิ้น กระเบื้องตัวเมีย 3 ชิ้น และกระเบื้องแผ่นเรียบอีก 1 ชิ้น

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผาประเภทเนื้อเครื่องดิน เป็นส่วนปากภาชนะ 11 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของปากภาชนะทรงหม้อก้นกลมและภาชนะทรงอ่าง พบลำตัวภาชนะ 37 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบเรียบ 14 ชิ้น และอีก 23 ชิ้นเป็นภาชนะของมีลาย ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน 3 ชิ้น, ลายเกล็ดปลา 4 ชิ้น, ลายเรขาคณิต 3 ชิ้น, ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายจุดเป็นร่องขนาน 2 ชิ้น, ลายกดประทับเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายรูปฟันปลา 6 ชิ้น, ลายก้างปลา 3 ชิ้น, พบเตาเชิงกราน 6 ชิ้น และชิ้นส่วนตะคันดินเผา ขนาดความสูง 3 เซนติเมตร ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปาก 7 เซนติเมตร สภาพชำรุดขอบปากแตกหักหายไปบางส่วน 1 ชิ้น พบฝาภาชนะ 5 ชิ้น เป็นฝาและส่วนลูกของฝาภาชนะแบบฝาหม้อ

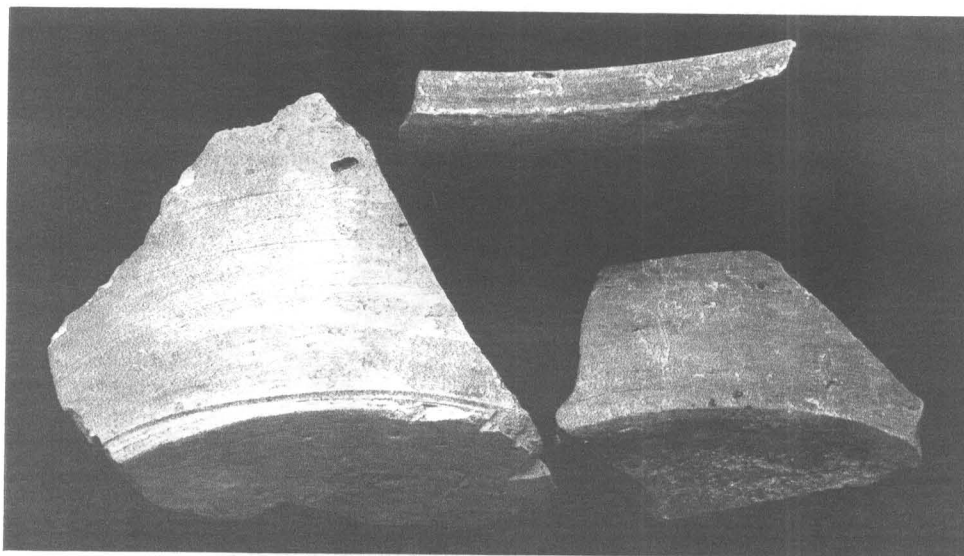

ตะคันดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

เศษภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

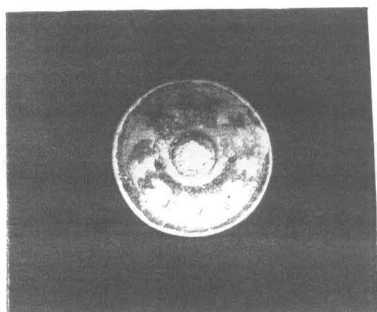
1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบเศษภาชนะปากภาชนะทรงอ่างขนาดใหญ่ 1 ชิ้น พบลำตัว 14 ชิ้น ลำตัวภาชนะแบบเรียบเคลือบ 5 ชิ้น และไม่เคลือบ 9 ชิ้น พบก้นภาชนะ 4 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงอ่างและทรงไห ก้นแบบราบกับพื้น

เศษภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย ชั้นวัฒนธรรมที่ 3

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบเศษภาชนะของลำตัวแบบเรียบ 1 ชิ้น

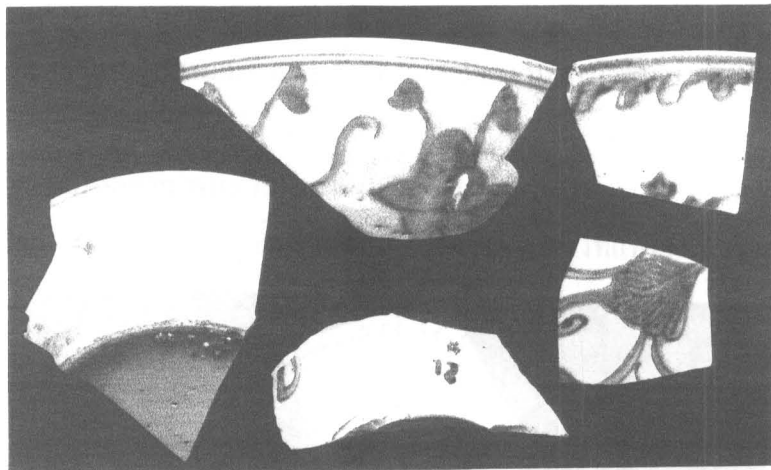
1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21 พบเศษภาชนะของฝาตลับขนาดเล็ก เขียนลายสีดำได้เคลือบ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.7 เซนติเมตร สภาพชำรุด จุกที่จับฝาภาชนะขาดหายไป

ชิ้นส่วนปากภาชนะ จากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

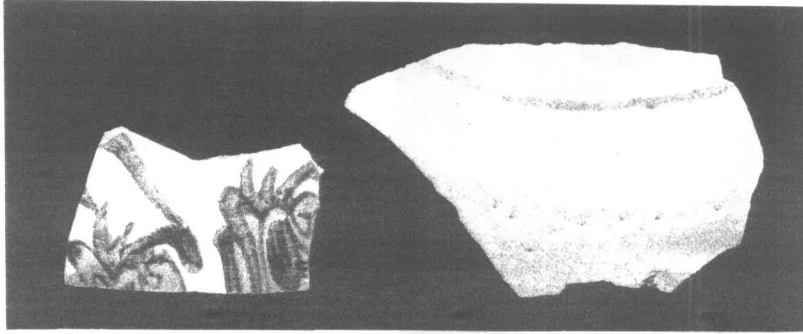
2. หลักฐาน โบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาต่างประเทศ

2.1 เครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 พบชิ้นส่วนปาก 3 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงชามและจานก้นลึก เขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ พบลำตัว เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 2 ชิ้น พบก้นภาชนะ เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 2 ชิ้น

ชิ้นส่วนปาก, ลำตัวและก้นภาชนะ สมัยราชวงศ์หมิง
พุทธศตวรรษที่ 21-22 ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

2.2 เครื่องถ้วยเวียดนาม พุทธศตวรรษที่ 20-22 พบเพียงชิ้นส่วนของลำตัว เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 4 ชิ้น

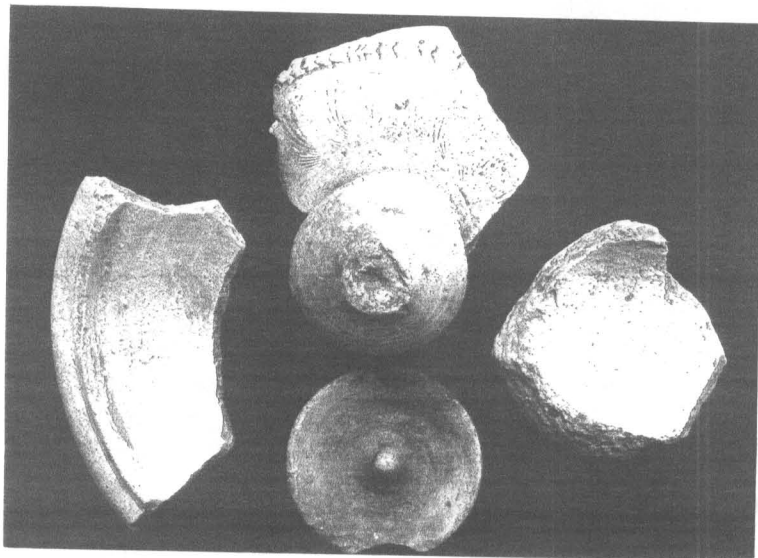
ชิ้นส่วนลำตัวภาชนะ เครื่องถ้วยเวียดนาม
พุทธศตวรรษที่ 21-22 ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

3. หลักฐานโบราณวัตถุที่ใช้เป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม พบชิ้นส่วนของกระเบื้องมุงหลังคาดินเผา 34 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนกระเบื้องตัวผู้ 12 ชิ้น กระเบื้องตัวเมีย 11 ชิ้น และกระเบื้องแผ่นเรียบ 11 ชิ้น

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3,2 และ 1

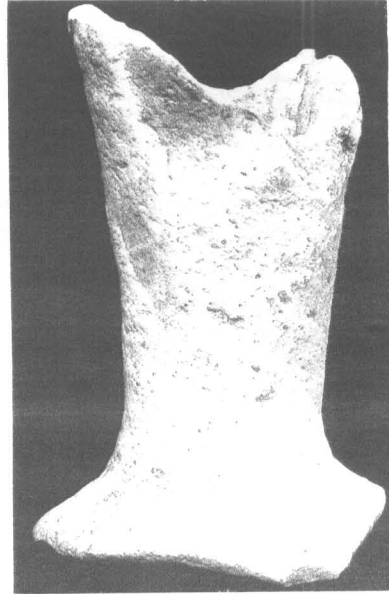
1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา พบส่วนปากภาชนะ 13 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนภาชนะทรงหม้อก้นกลมและทรงอ่างน้ำ พบลำตัว 32 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบมีลาย ลายกดประทับเส้นขนาน 8 ชิ้น, ลายรูปสามเหลี่ยม 1 ชิ้น, ลายขูดขีดกากบาท 1 ชิ้น, ลายรูปฟันปลา 1 ชิ้น, ลายร่องสันภายในร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายรูปฟันปลาในกรอบสี่เหลี่ยม 1 ชิ้น พบส่วนก้นภาชนะ 4 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงถ้วยและทรงชาม พบส่วนฝาภาชนะ 7 ชิ้น เป็นฝาภาชนะแบบฝาไห 4 ชิ้น และแบบฝาหม้อ 3 ชิ้น พบโบราณวัตถุอื่น ๆ พบชิ้นส่วนดินเผาไม่ทราบรูปทรงที่แท้จริง ความยาวประมาณ 11.5 เซนติเมตร

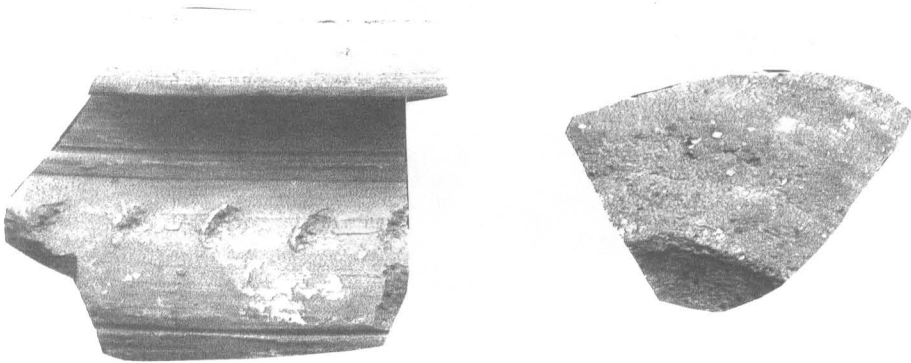

เศษภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

ชิ้นส่วนดินเผา จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา
 ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

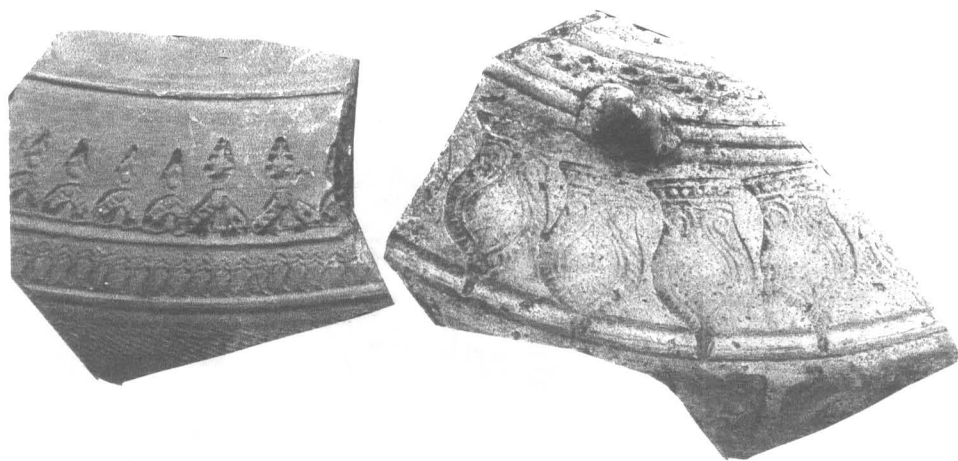

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อยุธยาพุทธศตวรรษที่ 21-23 พบส่วนปากภาชนะ 5 เป็นชิ้นส่วนปากของภาชนะทรงไหและภาชนะทรงอ่าง พบลำตัวภาชนะ 18 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบเคลือบ 6 ชิ้น ลำตัวเรียบไม่เคลือบ 11 ชิ้น และลำตัวภาชนะแบบมีลาย ตกแต่งเป็นลายจุดเป็นร่องขนาน 3 ชิ้น พบส่วนก้นภาชนะทรงอ่าง 3 ชิ้น

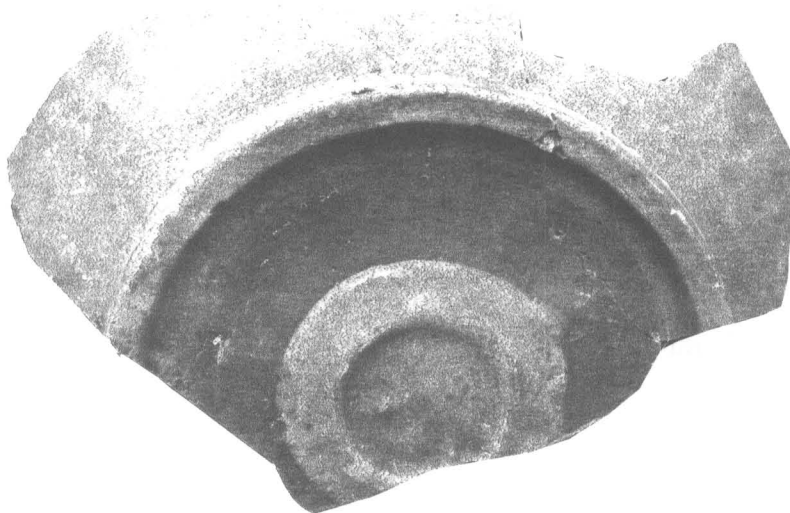
ชิ้นส่วนปากและก้นภาชนะ จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย
 ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อยุธยาพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบแต่ชิ้นส่วนของลำตัวภาชนะเพียงอย่างเดียว 5 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบลำตัวเรียบ 3 ชิ้น ลำตัวมีลาย 2 ชิ้น ตกแต่งด้วยลายใบเสมา และลายคล้ายใบเสมาในเส้นขนานด้านบนเป็นลายรูปสามเหลี่ยม ถัดขึ้นไปเป็นลายใบไม้

ชิ้นส่วนลายกคประทับ จากแหล่งเตาบ้านบางปูน
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21 พบชิ้นส่วนของก้นภาชนะทรงชามขนาดใหญ่ ก้นเคลือบมีรอยกีด้านล่าง

ชิ้นส่วนก้นภาชนะทรงชาม จากแหล่งเตาศรีสัชชนาลัย
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

2.1 พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผานี้โอเครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 พบชิ้นส่วนปากภาชนะเขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 1 ชิ้น พบลำตัวภาชนะเขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 2 ชิ้น พบส่วนก้นภาชนะเขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 2 ชิ้น

ชิ้นส่วนภาชนะ เครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง
พุทธศตวรรษที่ 20-22 ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

2.2 พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผาเนื้อเครื่องถ้วยเวียดนาม สมัยราชวงศ์ อายูราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 พบกันของภาชนะทรงสามเขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 1 ชิ้น

3. หลักฐานโบราณวัตถุที่เป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

พบชิ้นส่วนของกระเบื้องมุงหลังคาดินเผา 6 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของกระเบื้องตัวผู้ 4 ชิ้น และกระเบื้องแผ่นเรียบ 2 ชิ้น

4. หลักฐานโบราณวัตถุอื่น ๆ

พบแท่นหินขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 เซนติเมตร ความยาว 4.5 เซนติเมตร ไม่ทราบรูปทรงและประโยชน์ใช้สอย

การเปรียบเทียบและกำหนดอายุ

สมัยแรก ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22

เป็นชั้นดินที่มีการอยู่อาศัยสมัยแรกของพื้นที่หลุมชุดคัน S3 W10 PIT39 เริ่มจากชั้นดินธรรมชาติที่ 6 หลักฐานที่พบในชั้นดินธรรมชาตินี้ได้แก่ หม้อเนื้อดินก้นกลม ปากกว้าง คอสั้นลำตัวกว้าง ฝาหม้อ ถ้วย เตาเชิงกราน เป็นภาชนะพื้นเมืองอยุธยา หม้อลำตัวลายและแบบลำตัวเรียบในชั้นดินธรรมชาตินี้แบบลำตัวเรียบพบในปริมาณที่มีมากกว่าแบบลำตัวลาย แบบลำตัวลายที่พบได้แก่ ลายกดประทับเส้นขนาน,ลายรูปฟันปลา,ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน,ลายเส้นคลื่น+ลายฟันปลา,ลายรูปฟันปลา,ลายก้างปลา ลวดลายเหล่านี้พบในปริมาณที่น้อยกว่าลายกดประทับเส้นขนานและ ลายฟันปลา เป็นเพราะลายกดประทับเส้นขนานจะนิยมตกแต่งบนลำตัวและก้นภาชนะส่วนลายอื่น ๆ จะตกแต่งบริเวณไหล่ของหม้อ การใช้ลายกดประทับเส้นขนานบนก้นภาชนะทรงหม้อ เป็นลวดลายที่ง่ายต่อการตกแต่ง ในชั้นธรรมชาติที่ 6 นี้พบปริมาณภาชนะแหล่งเตาบ้านบางปูนมากกว่าภาชนะแหล่งเตาแม่น้ำน้อย พบภาชนะเขียนสีน้ำตาลดำได้เคลือบ จากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย จึงกำหนดอายุสมัยแรกจากเครื่องถ้วยต่าง ๆ ที่พบโดยเฉพาะแหล่งเตาแม่น้ำน้อย (สายันต์ ไพรชาญจิตร,เตาแม่น้ำน้อย, 2531) ว่ามีอายุอย่างน้อยที่สุดในพุทธศตวรรษที่ 20 ในชั้นดินธรรมชาตินี้ยังพบหินลับมีดจากชั้นดินธรรมชาติที่ 6 มาถึงชั้นดินธรรมชาติที่ 5 ภาชนะดินเผาที่พบในหลุมชุดคัน S3 W10 PIT39 ยังเป็นภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยาทรงหม้อก้นกลม กาน้ำมีพวย ฝาหม้อ หม้อแบบลำตัวเรียบ มีปริมาณน้อยกว่าภาชนะลำตัวลาย ลายต่าง ๆ ที่พบในชั้นดินนี้ได้แก่ ลายกดประทับเส้นขนาน,ลายเส้นคลื่น+ลายฟันปลา,ลายเรขาคณิต,ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน,ลายสามเหลี่ยม,ลายก้างปลา ในชั้นดินนี้ลายกดประทับเส้นขนานยังมีปริมาณที่มากกว่าลายอื่น ส่วนลายที่นิยมรองลงมา คือ ลายฟันปลา โดยบางทีนำลายฟันปลาไปผสมกับลายอื่น ๆ เช่น ลายก้านขด จากหลักฐานที่พบมาจึงสันนิษฐานลายกดประทับเส้นขนานถือเป็นลายพื้นฐานที่จะต้องมี โดยนำลายอื่น ๆ มาประกอบ นอกจากภาชนะดินเผาแหล่งเตาพื้นเมืองแล้วพบภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูนจังหวัดสุพรรณบุรี ทรงไห, ขาม, อ่าง ทั้งแบบเรียบและลำตัวมีลาย ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน,ลายใบโพธิ์(จารึก วิไลแก้ว,เตาบ้านบางปูน,2531) ในปริมาณมากกว่าแหล่งเตาแม่น้ำน้อย พบเศษกระเบื้องมุงหลังคาทั้งแบบแผ่นเรียบและกาบกล้วย ในชั้นดินธรรมชาติที่ 4 ภาชนะดินเผาที่พบยังมาจากแหล่งเตาต่าง ๆ เหมือนในชั้นดินธรรมชาติที่ 5 พบตะกันดินเผาฝาจุกภาชนะในชั้นดินธรรมชาตินี้พบภาชนะดินเผาแหล่งเตาแม่น้ำน้อยในปริมาณมากแหล่งเตาบ้านบางปูน พบฝาดลับเขียนสีดำได้เคลือบ แหล่งผลิตจากเตาบ้านป่ายาง นอกเมืองศรีสัชชนาลัย (สายันต์ ไพรชาญจิตร ,เตाप่ายาง : สังคโลกศรีสัชชนาลัย,2530 : 65) ภาชนะเครื่องถ้วยสีน้ำตาลเงินบนพื้นขาวได้เคลือบใสของจีน กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 21-22 และกระเบื้องมุงหลังคาดินเผาทั้งแบบแผ่นเรียบและกาบกล้วย จึงกำหนดอายุสมัยแรกของหลุมชุดคัน S3 W10 PIT39 โดยเริ่มประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22

สมัยที่สอง ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-23

หลักฐานที่พบในชั้นดินธรรมชาติที่ 3,2 และ 1 เป็นภาชนะทรงหม้อก้นกลม ม ปากกว้าง ลำตัวกว้าง ขอบปากร่องสำหรับวางฝาอง ภาชนะทรงถ้วยและชาม ฝาไห อ่างน้ำ หม้อก้นกลมที่พบในชั้นดินสมัยสุดท้ายมีลายกดประทับเส้นขนาน,ลายฟันปลา,ลายร่องสั้นภายในร่องขนานนอกจากภาชนะทรงหม้อก้นกลมยังพบภาชนะทรงอ่างและไห มีทั้งแบบลำตัวลายและเรียบแบบเคลือบและไม่เคลือบจากเตาแม่น้ำน้อย กำหนดอายุพุทธศตวรรษที่ 20-23 (สายันต์ ไพรชาญจิตร ,เตาแม่น้ำน้อย, 2531) ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี มีลายรูปใบเสมา เครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงินใต้เคลือบอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-23 จากเครื่องถ้วยเหล่านี้สามารถบอกถึงระยะเวลาการสร้างของแนวอิฐฉาบปูนสีขาว(เหมือนบัวฐานอาคาร) ที่พบในหลุมขุดค้น S3 W10 PIT39 คงอยู่ร่วมสมัยกับแนวอิฐ S2 W10 PIT98 ที่มีอายุสมัยในช่วงอยุธยาตอนกลางเหมือนกัน นอกจากนี้แนวอิฐรูปฐานบัวที่พบแล้วยังพบกระเบื้องมุงหลังคาทั้งกาบกล้วยและแผ่นเรียบ แสดงให้เห็นว่าพื้นที่บริเวณนี้มีการใช้พื้นที่เพื่อปลูกสร้างอาคารหลายครั้งบนพื้นที่เดิม

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT. 39

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)
ชั้นดินธรรมชาติที่ 3, 2 และ 1	กลุ่มที่ 1 ลายกคประทับเส้นขนาน	8/150	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา	
	กลุ่มที่ 2 ลายกคประทับรูปพื้นปลา	1/ 30	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก	
	กลุ่มที่ 3 ลายกคประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน	
	กลุ่มที่ 4 ลายกคประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกคเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน	
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	1/ 30	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน	
	กลุ่มที่ 6 ลายกคประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 21 ลายเขาระ่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 7 ลายกคเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน	1/ 35	กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน	
	กลุ่มที่ 8 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายเขาระ่องขนานใต้เส้นปลา	
	กลุ่มที่ 9 ลายกคประทับรูปก้างปลา		กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน	
	กลุ่มที่ 10 ลายกคประทับรูปเกร็ดปลา		กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน	
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน	1/ 15	กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน	
	กลุ่มที่ 12 ลายกคเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้	
	กลุ่มที่ 13 ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม	1/ 50	กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล	
				กลุ่มที่ 31 ลายขูดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT. 39

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 4	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน		กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	6/110	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน	3/70	
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	3/120	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 21 ลายเขาระ่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน	1/ 35	กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน	2/ 80	กลุ่มที่ 23 ลายเขาระ่องขนานใต้เส้นปลา		
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา	3/100	กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา	4/100	กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน	1/110	กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายจุดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน	

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S 3 W 10 PIT. 39

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 5	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	26/370	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	13/300	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	1/ 15	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น	9/155	กลุ่มที่ 21 ลายเขาร่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน	9/330	กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายเขาร่องขนานใต้เส้นปลา		
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา	1/ 60	กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา		กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน	2/ 70	กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายจุดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน	

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S 3 W 10 PIT. 39

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 6	กลุ่มที่ 1 ลายกคประทับเส้นขนาน	33/560	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกคประทับรูปพื้นปลา	17/300	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกคประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 4 ลายกคประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกคเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต		กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกคประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น	6/100	กลุ่มที่ 21 ลายเขาร่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกคเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน	3/130	กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน	1/ 50	กลุ่มที่ 23 ลายเขาร่องขนานใต้เส้นปลา		
	กลุ่มที่ 9 ลายกคประทับรูปก้างปลา	1/ 45	กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกคประทับรูปเกร็ดปลา		กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกคเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ	2/ 35	กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายจุดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน	1/45

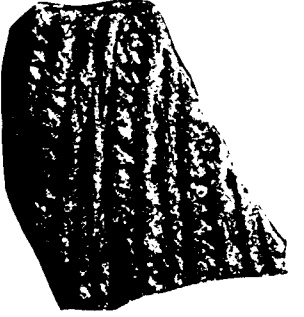

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี

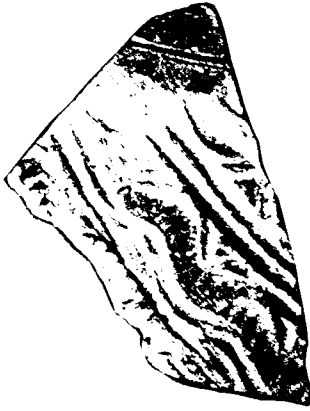
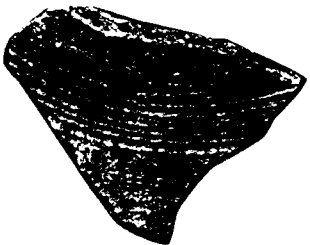
หลุมขุดค้น S 3 W 10 PIT. 39

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)
ชั้นดินธรรมชาติที่ 5	กลุ่มที่ 1 ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน		กลุ่มที่ 16 ลายดอกพิกุล	
	กลุ่มที่ 2 ลายรูปหกเหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		กลุ่มที่ 17 ลายเมล็ดข้าว	
	กลุ่มที่ 3 ลายกลีบบัวต่อเนื่องในแนวเส้นขนาน	1/ 60	กลุ่มที่ 18 ลายริ้วหยัก	1/ 40
	กลุ่มที่ 4 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน	3/210	กลุ่มที่ 19 ลายใบโพธิ์	2/210
	กลุ่มที่ 5 ลายขูดขีดเป็นเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 20 ลายดอกบัวตูม+ลายริ้วหยัก	
	กลุ่มที่ 6 ลายขูดขีดเป็นเส้นคลื่นในร่องขนาน	2/280	กลุ่มที่ 21 ลายเจดีย์จำลอง	
	กลุ่มที่ 7 ลายก้านขด		กลุ่มที่ 22 ลายริ้วหยัก+กากบาท	
	กลุ่มที่ 8 ลายกดประทับในร่องขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายลูกศรซ้อน	
	กลุ่มที่ 9 ลายใบโพธิ์		กลุ่มที่ 24 ลายฟันปลา+ลายริ้วหยัก	
	กลุ่มที่ 10 ลายฟันปลาในร่องขนาน		กลุ่มที่ 25 ลายรูปสามเหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 11 ลายดอกกลมในเส้นขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายกดเป็นร่องต่อเนื่อง	
	กลุ่มที่ 12 ลายใบเสมา		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้	
	กลุ่มที่ 13 ลายเทคนิคผสม			
	กลุ่มที่ 14 ลายพวงอุบะ			
	กลุ่มที่ 15 ลายช้าง			

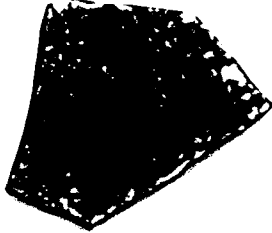
ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 1 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 6)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดชิดเป็นเส้นขนาน</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>

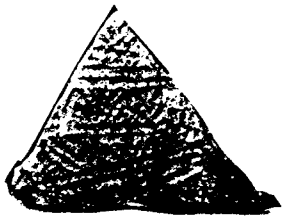
	<p>กลุ่มที่ 13 ลายจุดสีดำไม่เป็นระเบียบ</p>	<p>กลุ่มที่ 14 ลายฟืนปลาในกรอบสี่เหลี่ยม</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ</p>	<p>กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในฟืนปลา</p>

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 2 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 5)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>

	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดชิดเป็นเส้นขนาน</p>

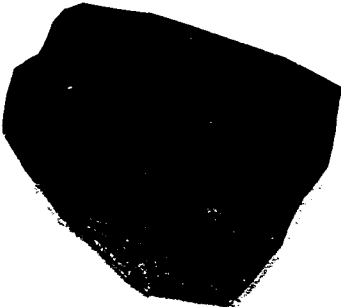
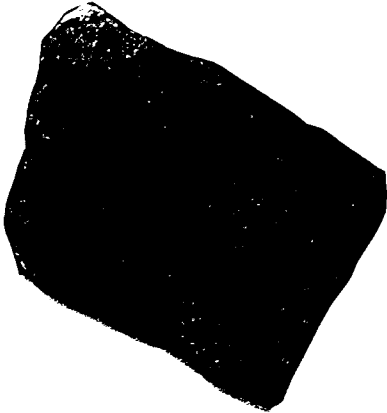
	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>
		

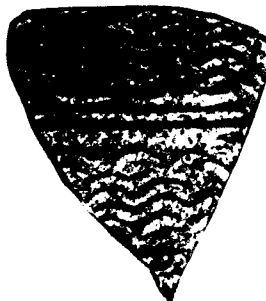
ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 3 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>

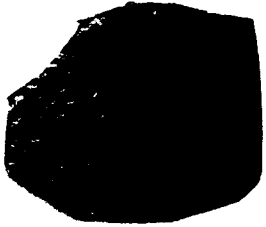

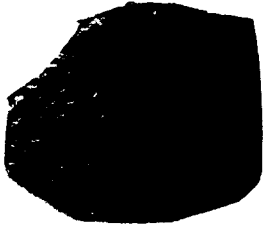
	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดชิดเป็นเส้นขนาน</p>
		

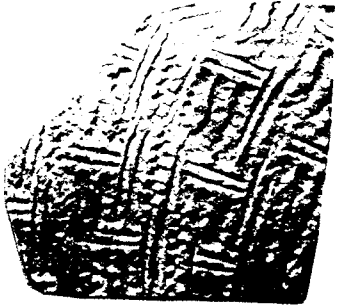
	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก</p>	<p>กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 19 ลายกคเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน</p>	

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

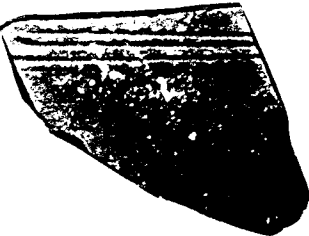
หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 4 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3,2 และ 1)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

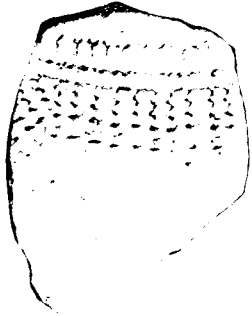
	<p>กลุ่มที่ 13 ลายจุดชิดไม่เป็นระเบียบ</p>	<p>กลุ่มที่ 14 ลายฟันปลาในกรอบสี่เหลี่ยม</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ</p>	

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2 (ชั้นดินธรรมชาติที่ 5)	กลุ่มที่ 1 ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน	กลุ่มที่ 2 ลายรูปหกเหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน
	กลุ่มที่ 3 ลายกลีบบัวต่อเนื่องในแนวเส้นขนาน	กลุ่มที่ 4 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน
		

	<p>กลุ่มที่ 9 ลายใบโพธิ์</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายพื้นปลาในร่องขนาน</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายดอกกลมในเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายใบเสมา</p>

	<p>กลุ่มที่ 17 ลายเมล็ดข้าว</p>	<p>กลุ่มที่ 18 ลายริ้วหยัก</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 19 ลายใบโพธิ+ลายฟันปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 20 ลายดอกบัวตูม+ลายริ้วหยัก</p>

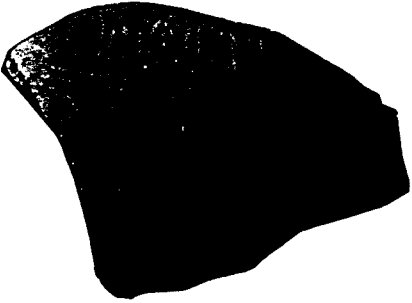
ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39

<p>ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 6)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายรูปหกเหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน</p>
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกลีบบัวต่อเนื่องในแนวเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี

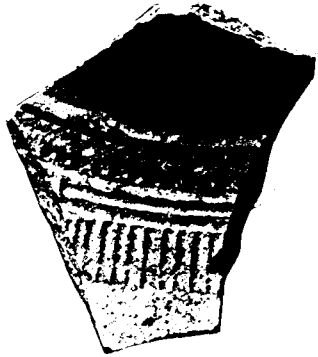
หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39

<p>ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 6)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายรูปหกเหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน</p>
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกลีบบัวต่อเนื่องในแนวเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>
		

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.39

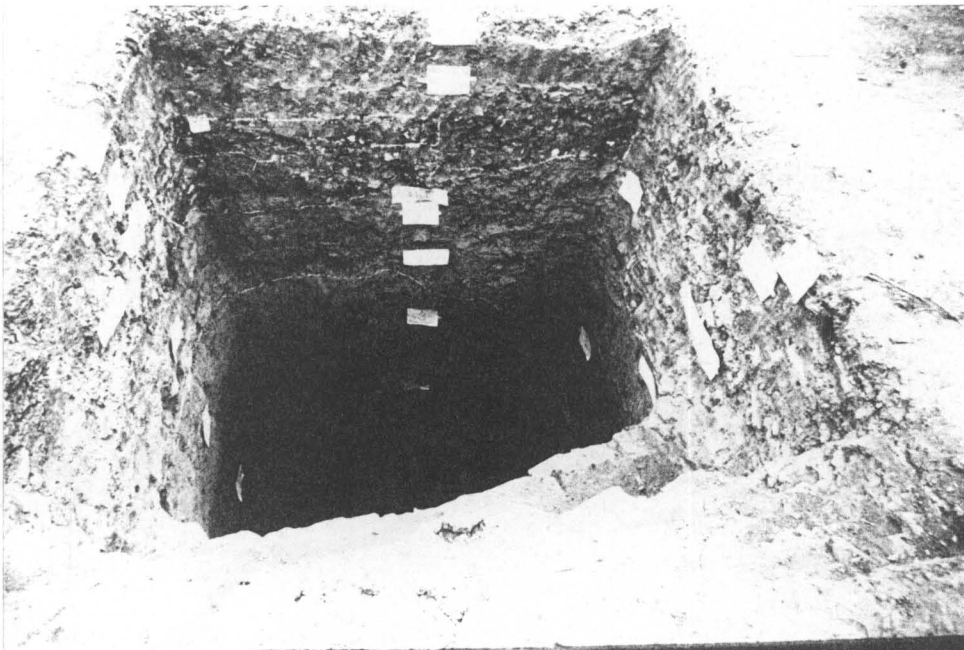
<p>ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4 (ชั้นดินธรรมชาติที่ 3,2และ1)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายรูปหกเหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน</p>
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกลีบบัวต่อเนื่องในแนวเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>

	<p>กลุ่มที่ 13 ลายผสม</p>	<p>กลุ่มที่ 14 ลายพวงอุษะ</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 15 ลายช้าง</p>	<p>กลุ่มที่ 16 ลายดอกพิกุล</p>

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.98

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.98 หลุมขุดค้นขนาดหลุม 2x2 เมตร ทางด้านตะวันออกของ
คลองท่อ บริเวณนี้ในแผนที่สำรวจเมืองอยุธยาของพระยาโบราณานินทร์ โดย ดร.สุเมธ ชุมสายอยุธยา
และกรมศิลปากร ระบุว่า เป็นตำแหน่งของ “วัดจันทร์” ดังนั้นการขุดตรวจครั้งนี้จึงเป็นการขุดตรวจ
สอบตำแหน่ง “วัดจันทร์” และชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและการ

จากการขุดค้นได้พบหลักฐานโบราณวัตถุประเภทต่าง ๆ สามารถศึกษาและแบ่งชั้นดิน
ธรรมชาติได้ ดังนี้

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.98

- ชั้นดินธรรมชาติ S เป็นดินร่วนสีเทา มีเศษอิฐปะปน ไม่พบโบราณวัตถุ วัดค่าสีดินได้ 10 YR 5/2 LIGHT BROWNISH GRAY
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 1 เป็นดินร่วนสีน้ำตาล วัดค่าสีดินได้ 7.5 YR 5/2 LIGHT BROWNISH GRAY พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผา เศษอิฐ เศษกระเบื้องหลังคามีปริมาณหนาแน่น
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 2 เป็นชั้นดินร่วน สีน้ำตาลอ่อน วัดค่าสีดินได้ 10 YR 6/2 LIGHT BROWNISH GRAY พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผาเนื้อดิน ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด มีเศษอิฐปน
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 3 เป็นชั้นทรายปรับพื้นที่เพื่อสร้างแนวอิฐค้ำบน วัดค่าสีดินได้ 10 YR 6/3 PALE BROWN พบหลักฐานได้แก่ ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เศษภาชนะดินเผาเนื้อดิน และเนื้อเครื่องเคลือบ ชิ้นส่วนเครื่องถ้วยจีน กระเบื้องมุงหลังคาแผ่นเรียบ มีเศษถ่านปน

- ชั้นดินธรรมชาติที่ 4 ชั้นดินเหนียวปนทราย สีน้ำตาล วัลค่าสีดินได้ 7.5 YR 4/6 LIGHT BROWNISH GRAY พบหลักฐานได้แก่ กระจับปิ้งมุงหลังคาม้วนเรียบ ภาชนะเนื้อดิน
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 5 ชั้นดินเหนียว สีดำ วัลค่าสีดินได้ 10 YR 4/2 DARK BROWN พบหลักฐาน ได้แก่ เปลือกหอย
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 6 ชั้นดินเหนียว สีดำ วัลค่าสีดินได้ 10 YR 4/2 ไม่พบโบราณวัตถุ

การวิเคราะห์ข้อมูลชั้นดินและการศึกษาจากหลักฐานโบราณวัตถุที่พบในชั้นดินธรรมชาติ จากหลุมขุดค้น S2 W10 PIT.98 สามารถอธิบายได้ถึงชั้นวัฒนธรรม ดังนี้

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 ได้แก่ ชั้นดินธรรมชาติที่ 5 เป็นชั้นดินการอยู่อาศัยระยะเริ่มแรกของพื้นที่นี้ หลักฐานโบราณวัตถุที่พบในชั้นดินธรรมชาติที่ 1 มีดังนี้

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอุซุชยา

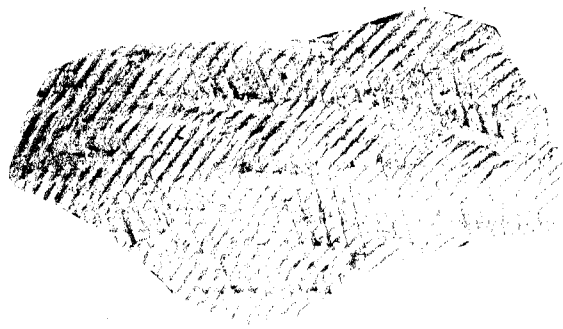
พบหลักฐานภาชนะดินเผาและเศษภาชนะดินเผาประเภทเนื้อเครื่องดิน (Eathenware) เป็นส่วนของปากภาชนะ 18 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงหม้อก้นกลม ปากกว้าง คอสูง ทั้งขนาดใหญ่และเล็ก เนื้อดินค่อนข้างหยาบ สีเหลืองนวล สัมจนถึงสีดำ

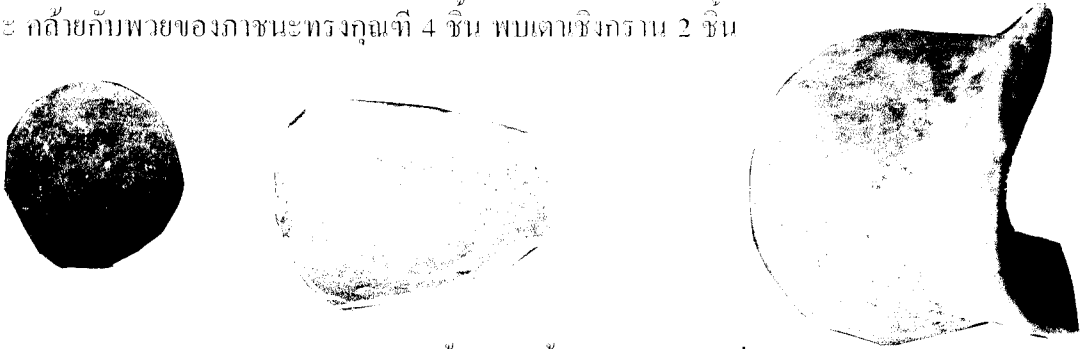
ปากภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมือง ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

พบส่วนลำแก้ว พบทั้งหมด 51 ชิ้น เป็นภาชนะแบบลำตัวเรียบ 25 ชิ้น ลำตัวมีลาย 26 ชิ้น ลายก้างปลา 2 ชิ้น,ลายขดประทับเส้นขนาน 2 ชิ้น,ลายขดประทับรูปใบไม้ 1 ชิ้น,ลายคลื่นในร่องขนาน 2 ชิ้น,ลายรูปสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน 13 ชิ้น,ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน 6 ชิ้น

ลายก้างปลา จากแหล่งเตาพื้นเมือง ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

พบก้นภาชนะ 4 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงกรกเล็ก, ทรงสามอ่าง และภาชนะทรงกระปุกหรือถ้วยเล็ก พบฝาภาชนะ 4 ชิ้น เป็นฝาของภาชนะทรงไห (ช่องกลางฝาอ่อนโค้งขึ้น) จุกกลมบนคล้ายเม็ดดุม พบพวยภาชนะ คล้ายกับพวยของภาชนะทรงกุ่มจี 4 ชิ้น พบเตาชิงกราน 2 ชิ้น

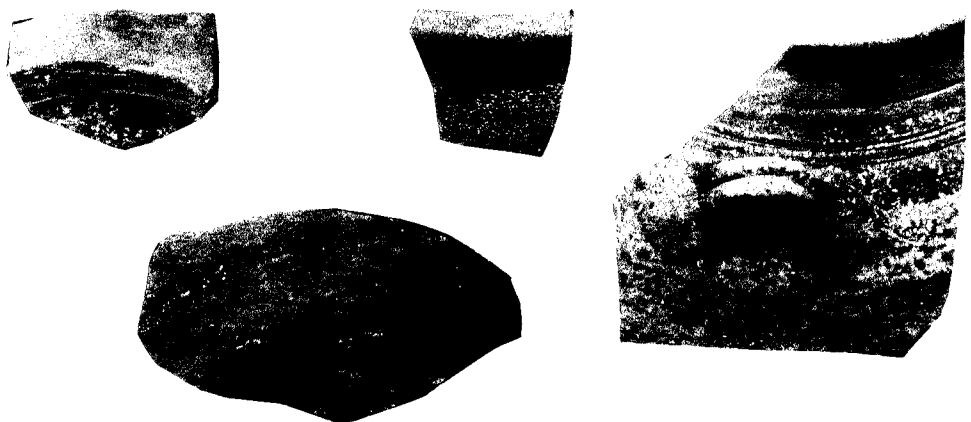

ก้นภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมือง ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

ฝาภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมือง ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20- พบส่วนของภาชนะทรงไห พบส่วนลำตัว 28 ชิ้น ประกอบด้วยลำตัวเรียบ 19 ชิ้น และลำตัวเคลือบอีก 9 ชิ้น พบก้นภาชนะทรงไห 2 ชิ้น

ก้นและปากภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมือง ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสู่โขทัย-ศรีสัชชนาลัย พบชิ้นส่วนก้นของภาชนะทรงชาม ขูดเซาะร่องได้เคลือบในสีเขียวไขก่า โดยรอบลำตัวภาชนะ 1 ชิ้น

2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

2.1 เศษภาชนะดินเผาจากประเทศจีน พบส่วนปากภาชนะทรงถ้วยและชาม 7 ชิ้น สีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ พบลำตัวภาชนะเขียนสีน้ำเงินได้เคลือบใส 8 ชิ้น ลายดอกไม้ พบก้นภาชนะเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบใสเป็นก้นภาชนะทรงถ้วย สมัยราชวงศ์หมิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21

ปากและลำตัว สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 20-21
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

2.2 เศษภาชนะดินเผาจากประเทศเวียดนาม พบส่วนปากภาชนะ 3 ชิ้น อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21

3. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

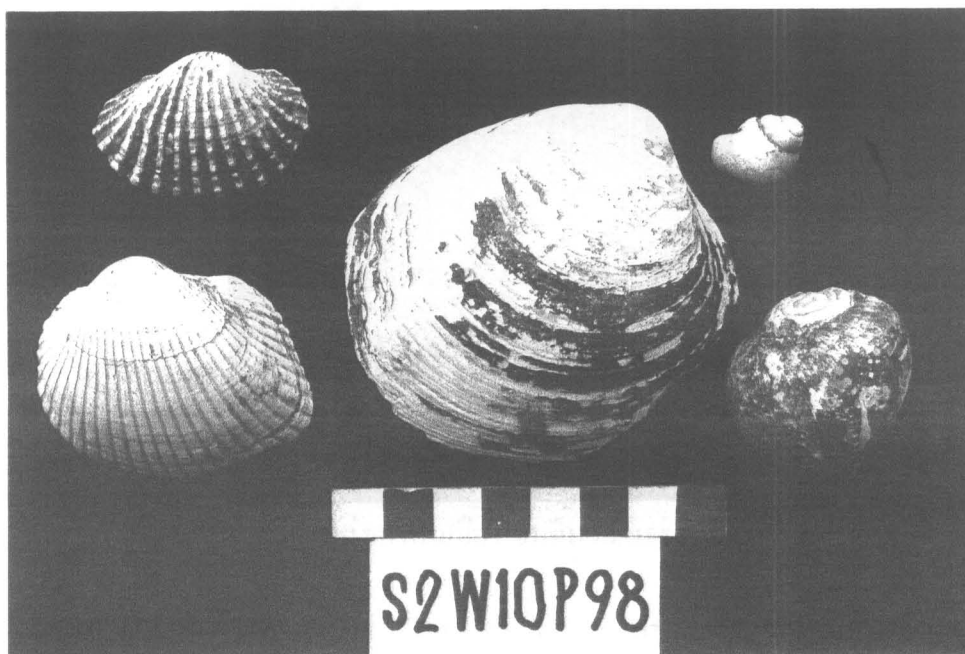
พบชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคา 7 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของกระเบื้องแผ่นเรียบ 1 ชิ้น กระเบื้องตัวผู้ 4 ชิ้น และกระเบื้องตัวเมียอีก 2 ชิ้น

4. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทอื่น ๆ

พบชิ้นส่วนกระดูก 1 ชิ้น ลักษณะเป็นท่อนยาวขนาด 14 ซม. กว้าง 2.5 ซม. เปลือกหอย 31 ชิ้น ประกอบด้วยเปลือกหอยแครง 11 ชิ้น หอยกาบ 1 ชิ้น หอยโจ่ง 19 ชิ้น

ชิ้นส่วนกระดูก ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

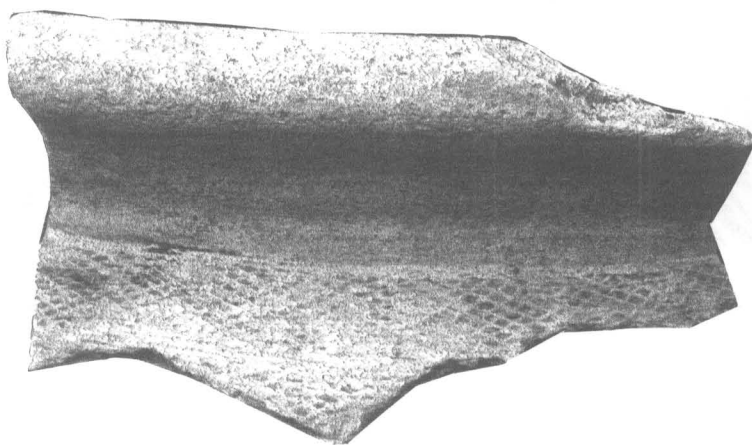
เปลือกหอยชนิดต่าง ๆ ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4 มีการอยู่อาศัยต่อเนื่องกันมา แต่ในชั้นนี้ ไม่พบหลักฐานเกี่ยวเนื่องกับสถาปัตยกรรมพบแต่เศษภาชนะดินเผาที่เป็นเครื่องใช้สอยในชีวิตประจำวัน

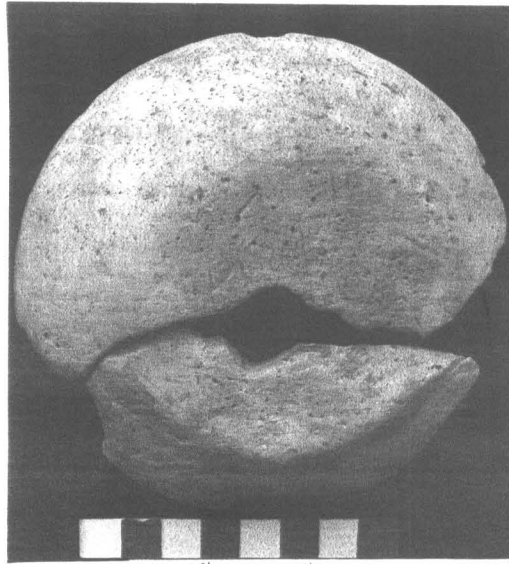
1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบส่วนปากภาชนะ 5 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงหม้อก้นกลมขนาดใหญ่ ปากกว้างคอสูง 4 ชิ้น อีกชิ้นเป็นปากภาชนะทรงหม้อก้นกลมขนาดเล็ก พบส่วนลำตัว 59 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบจำนวน 23 ชิ้น และตัวมีลาย 36 ชิ้น ลวดลายก้างปลาในร่องขนาน 29 ชิ้น, ลายฟันปลา 1 ชิ้น, ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน 5 ชิ้น, ลายเกล็ดปลา 1 ชิ้น พบส่วนก้นภาชนะเพียงชิ้นเดียว เป็นก้นของภาชนะทรงกระปุก เนื้อค่อนข้างละเอียด สีเหลืองส้ม

ปากภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

ก้นภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมือง ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

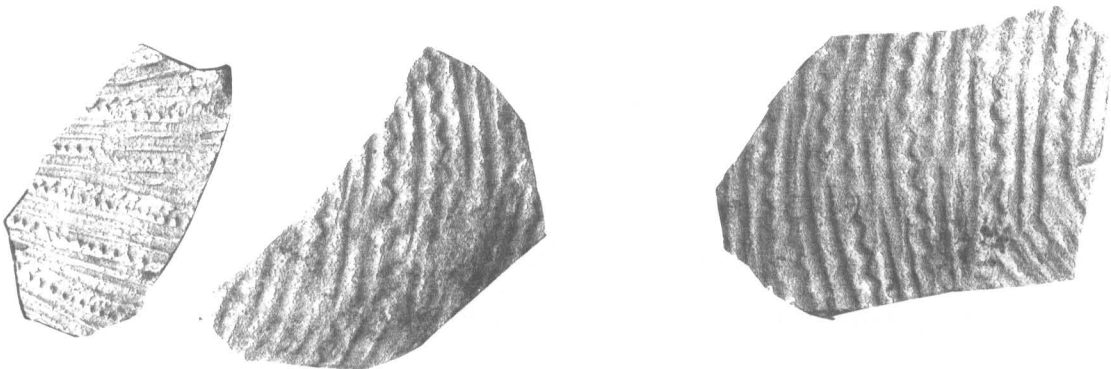
1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสู่โขทัย-ศรีสัชชนาลัย พบชิ้นส่วนของก้นภาชนะทรงถ้วย ก็มีเชิงเตี้ย ๆ คล้ายวงแหวนเพียงชิ้นเดียว

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3 เป็นชั้นทรายถมเพื่อสร้างโบราณสถาน (แนวอิฐด้านทิศเหนือ) ในชั้นนี้มีร่องรอยเศษถ่านแสดงกิจกรรมของคนบอกลถึงอายุสมัยของ “วัดจันทร์”

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบชิ้นส่วนปากภาชนะ 5 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงหม้อก้นกลม ปากกว้างคอสูง 2 ชิ้น อีก 3 ชิ้นเป็นปากภาชนะทรงหม้อปากกว้างคอสั้น พบส่วนลำตัว 15 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบเรียบ 9 ชิ้น และลำตัวมีลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 1 ชิ้น , ลายฟันปลา 3 ชิ้น , ลายฟันปลาในร่องขนาน 2 ชิ้น พบส่วนก้นภาชนะ 1 ชิ้น เป็นก้นภาชนะทรงชาม-อ่าง เนื้อดินค่อนข้างแกร่งสีเหลืองอมส้ม ไม่เคลือบ

ลายฟันปลา จากแหล่งเตาพื้นเมือง ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบส่วนลำตัวเรียบ เนื้อแกร่งเพียง 2 ชิ้น

2. หลักฐานโบราณวัตถุจากแหล่งเตาในต่างประเทศ

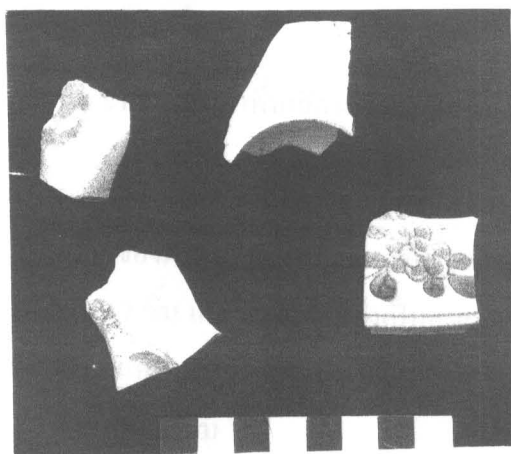
2.1 เครื่องถ้วยจีน อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 พบขอบปาก 1 ชิ้น เครื่องถ้วยน้ำเงินบนพื้นขาว มีลายดอกไม้ พบลำตัว 2 ชิ้น เครื่องถ้วยสีน้ำเงินบนพื้นขาว พบก้นภาชนะ 2 ชิ้น เครื่องถ้วยสีน้ำเงินบนพื้นขาว

3. โบราณวัตถุที่เป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

พบชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคาดินเผา 13 ชิ้น เป็นกระเบื้องแผ่นเรียบ 11 แผ่น กระเบื้องตัวผู้ 2 ชิ้น

4. หลักฐานโบราณวัตถุอื่น ๆ

พบชิ้นส่วนของไม้ขนาดความยาวประมาณ 13.5 ซม. ไม้ทราบริบรูปทรงเดิมและเบี้ยดินเผาสภาพชำรุด ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6.5 ซม.

ชิ้นส่วนปาก,ลำตัวและก้น เครื่องถ้วยจีน พุทธศตวรรษที่ 20-22

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 2 เป็นชั้นดินที่มีการใช้ประโยชน์ของ “วัดจันทร์” พบหลักฐานที่ใช้ในศาสนสถานและโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาหลายประเภท

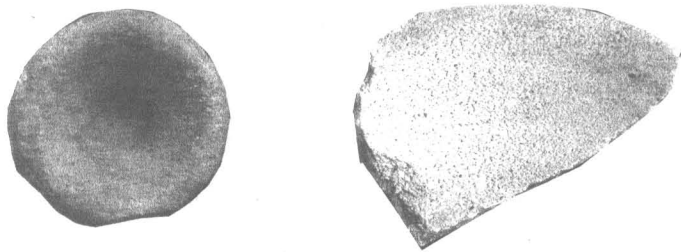
1. หลักฐานโบราณวัตถุจากแหล่งเตาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบส่วนปาก 26 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงครก, ทรงหม้อก้นกลม ปาก แคนคอสันขนาดใหญ่ หม้อก้นกลมปากกว้างคอสูง ขนาดใหญ่ ภาชนะทรงอ่างและหม้อก้นกลมขนาดเล็ก พบลำตัวเป็นภาชนะแบบเรียบ 30 ชิ้น อีก 19 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบมีลาย เป็นลายเส้นคลื่นในร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายเกล็ดปลา 1 ชิ้น, ลายจุดขีดเส้นขนาน 1 ชิ้น, ลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 2 ชิ้น, ลายฟันปลา 3 ชิ้น, ลายจุดขีดเป็นร่อง 1 ชิ้น, ลายรูปสามเหลี่ยมในร่องขนาน 5 ชิ้น, ลายประทับเป็นร่องขนานรูปฟันปลา 2 ชิ้น, ลายเส้นสั้นในแนวเฉียง ภายในร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายเรขาคณิต 2 ชิ้น พบฝาภาชนะแบบฝาหม้อลักษณะคล้ายฝาชี 2 ชิ้น พบก้นภาชนะแบบทรงครกอีก 3 ชิ้น

ลายกดประทับ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

ส่วนฝาภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบส่วนปากภาชนะ 2 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงสามอ่าง เนื้อแกร่งเคลือบ สีดำ พบลำตัวภาชนะ 19 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบ 17 ชิ้น และลำตัวตกแต่งเป็นลายขีดขีดเป็นร่อง 2 ชิ้น

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบชิ้นส่วนของลำตัว 2 ชิ้น ลำตัวเรียบ

โบราณวัตถุอื่น ๆ พบชิ้นส่วนของไม้ ขนาดประมาณ 7.5x19 ซม. ไม้ทราบริบรูปทรงเดิม มีรอยเผาไหม้ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21

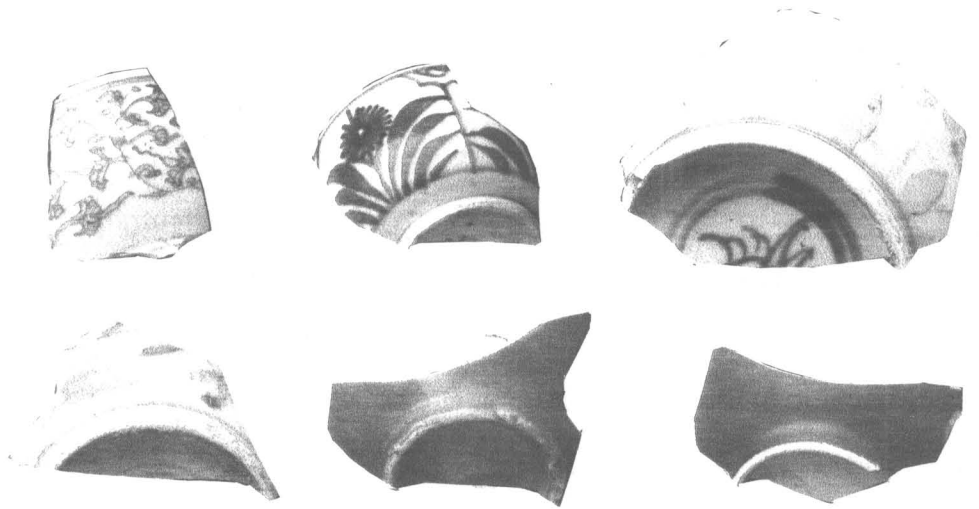
2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทดินเผาจากแหล่งเตาต่างประเทศ

2.1 เครื่องถ้วยจีน อายุราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 พบส่วนปากภาชนะทรงถ้วย 2 ชิ้น เขียนสีน้ำเงิน-ขาวใต้เคลือบ ปากภาชนะทรงถ้วย 1 ชิ้น เขียนสีน้ำเงินใต้เคลือบ

พบลำตัวภาชนะสีน้ำเงินบนพื้นขาว 35 ชิ้น พบก้นภาชนะเคลือบสีน้ำตาลด้านนอก ด้านในเขียนสีน้ำเงิน 1 ชิ้น อายุราวพุทธศตวรรษที่ 22-23 พบก้นภาชนะเขียนสีบนเคลือบ 1 ชิ้น เป็นรูปกลีบดอกบัว อายุราวพุทธศตวรรษที่ 22-23

ชิ้นส่วนปากภาชนะทรงถ้วย
พุทธศตวรรษที่ 23

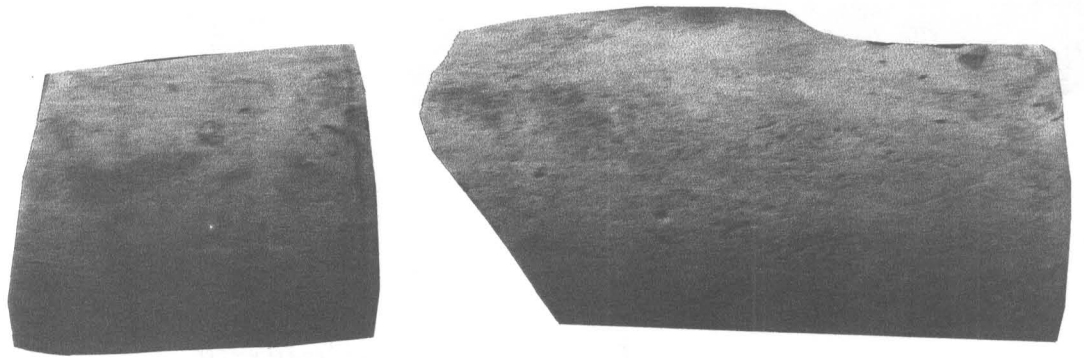

ชิ้นส่วนก้นภาชนะเครื่องถ้วยจีน พุทธศตวรรษที่ 22-24

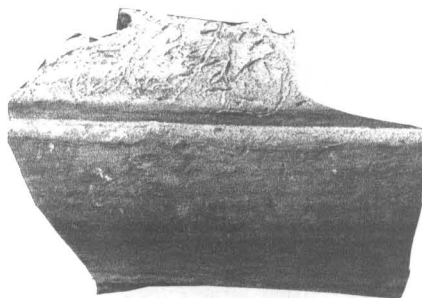
3. หลักฐานโบราณวัตถุที่ใช้ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

พบชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคาดินเผาตัวผู้ขนาด ความกว้าง 12.5 ซม. สภาพชำรุด เนื้อดินสี เหลืองนวล 2 ชิ้น และชิ้นส่วนกระเบื้องตัวเมีย 1 ชิ้น

ชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคาดินเผาตัวผู้ ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

พบโคมไฟดินเผา 2 ชิ้น ขนาดความกว้าง 18 ซม. ความสูง 12 ซม. เป็นเนื้อดินจากแหล่งเตาพื้น เมือง อีก 1 ชิ้น เป็นโคมไฟดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย เนื้อแกร่ง ไม่เคลือบ

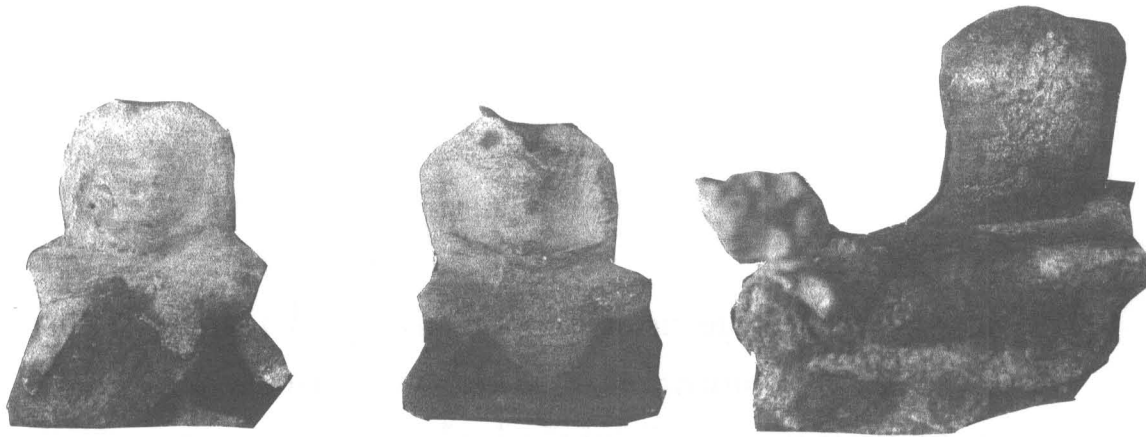
ชิ้นส่วนโคมไฟดินเผา จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

4. หลักฐานโบราณวัตถุอื่น ๆ

พบเบ้าดินเผา ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5.5 ซม. สภาพชำรุด

5. หลักฐานโบราณวัตถุที่เป็นรูปเคารพทางศาสนา

พบฐานพระพุทธรูปสำริด ขนาดความกว้าง 17 ซม. ความสูง 13.5 ซม. สภาพชำรุด พบชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด 3 ชิ้น สภาพชำรุด เศียรขาดหายไป พบพระพุทธรูปสำริด ขนาดความสูง 4 ซม. หน้าตักกว้าง 11 ซม. สภาพค่อนข้างสมบูรณ์ ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด(ส่วนเศียร) เป็นแก้วหุ้มด้วยปูน ขนาดความกว้าง 4 ซม. ความสูง 5.5 ซม.

พระพุทธรูปสำริด ชิ้นดินวัฒนธรรมที่ 4

พระพุทธรูปสำริด ชิ้นดินวัฒนธรรมที่ 4

ชิ้นส่วนเศียรพระพุทธรูปแก้วหุ้มปูน ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 5 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 1 เป็นชั้นดินทับถมพังทลายของสิ่งก่อสร้างสมัยสุดท้าย ของพื้นที่บริเวณ “วัดจันทร์” จึงพบเศษอิฐ และเศษกระเบื้องมุงหลังคาจำนวนมาก พบหลักฐานโบราณวัตถุมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะจากแหล่งเตาในประเทศ

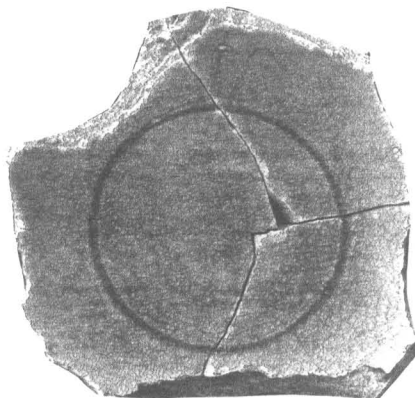
1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบส่วนปากภาชนะ 1 ชิ้น เป็นรูปแบบปากของภาชนะทรงหม้อก้นกลม ปากบาน คอสูง เนื้อค่อนข้างหยาบ สีเหลืองนวล พบลำตัว พบเพียงชิ้น กดประทับร่องขนาน

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบลำตัวภาชนะ 9 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบ 8 ชิ้น อีก 1 ชิ้น เป็นลำตัวตกแต่งด้วยลายกุดเป็นจุด 3 จุด ในแนวเฉียงเรียงแถวในแนวนอน 1 ชิ้น พบก้นภาชนะ 1 ชิ้น เป็นก้นภาชนะทรงสามเหลี่ยม เนื้อแกร่งสีเหลืองส้ม

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบชิ้นส่วนของลำตัวภาชนะแบบเรียบ 3 ชิ้น

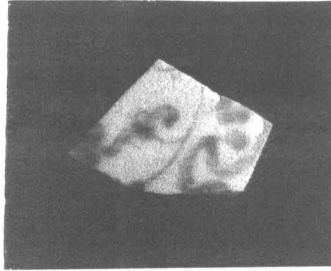
1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสู่โขทัย-ศรีสัชชนาลัย พบชิ้นส่วนก้นของภาชนะทรงสามเหลี่ยมเดี่ยว ๆ ลักษณะเป็นวงแหวน เนื้อแกร่งเคลือบสีสีเขียว ขูดเซาะใต้เคลือบ 3 ชิ้น

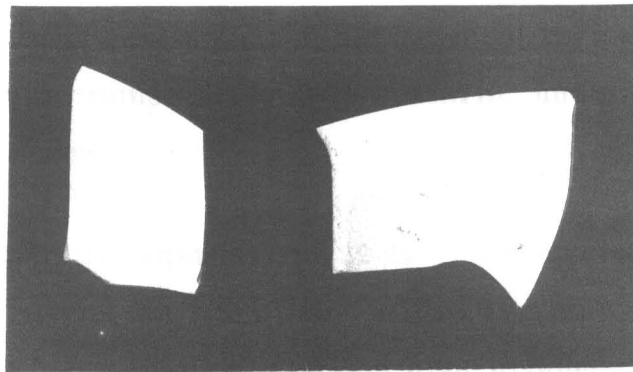
ก้นภาชนะ ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 5

2. หลักฐานโบราณวัตถุจากแหล่งเตาต่างประเทศ

พบลวดเขียนสีน้ำเงินบนพื้นขาว 1 ชิ้น อายุราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 พบปากภาชนะเคลือบขาว 2 ชิ้น

ชิ้นส่วนลวดเขียนสีน้ำเงินบนพื้นขาว ชิ้นดินวัฒนธรรมที่ 5
พุทธศตวรรษที่ 23-24

ชิ้นส่วนปากภาชนะเคลือบขาว ชิ้นดินวัฒนธรรมที่ 5
พุทธศตวรรษที่ 23-24

การเปรียบเทียบและกำหนดอายุ

สมัยแรก ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22

เป็นชั้นที่มีการอยู่อาศัยสมัยแรกของพื้นที่บริเวณนี้หลักฐานที่พบในหลุมชุดคัน S2 W10 PIT98 ได้แก่ ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ทรงหม้อก้นกลม คอสั้นปากกว้าง ทั้งขนาดใหญ่และเล็กเตาเชิงกราน ครก เนื้อดินมีสีส้ม ไปจนถึงสีเทาบางชิ้นใส่ในสีเทาแสดงว่าเนื้อภาชนะได้รับความร้อนไม่ทั่วถึงเวลาเผาไฟภาชนะทรงหม้อมีทั้งแบบลำตัวมีลายกดประทับและลำตัวเรียบแบบลำตัวมีลายกดประทับที่พบทั้งแบบลำตัวมีลายกดประทับและลำตัวเรียบแบบลำตัวมีลายกดประทับที่พบในชั้นดินธรรมชาติที่ 5 ซึ่งเป็นชั้นดินสมัยแรก ลายกดประทับเส้นขนาน,ลายกดประทับรูปก้างปลา,ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน,ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน,ลายใบไม้ลวดลายเหล่านี้พบในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน นอกจากภาชนะทรงหม้อแล้วยังพบภาชนะทรงกามีพวย ภาชนะจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อยทรงไหทั้งแบบเคลือบและไม่เคลือบ ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย เครื่องถ้วยจีนทรงถ้วยและชามเขียนสีน้ำเงินบนพื้นขาวได้เคลือบใส อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22 จึงกำหนดอายุสมัยของพื้นที่บริเวณนี้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22 หลักฐานทางโบราณคดีประเภทอื่น ได้แก่ เปลือกหอยหลายชนิดทั้งน้ำจืดและหอยน้ำเค็ม แสดงให้เห็นว่าผู้คนในสมัยอยุธยา มีการบริโภคสัตว์น้ำทั้งหอยน้ำจืดและหอยน้ำเค็ม พบหลักฐานประเภทองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม แสดงว่าพื้นที่นี้มีการใช้ประโยชน์ทางสถาปัตยกรรมตั้งแต่สมัยแรก

สมัยที่สอง ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-24 หรือสมัยอยุธยาตอนกลางถึงปลาย

เริ่มจากชั้นดินธรรมชาติที่ 3 ที่มีการถมทรายเพื่อสร้างโบราณแนวอิฐด้านทิศเหนือของหลุมชุดคัน S2 W10 PIT98 หลักฐานที่พบในชั้นดินนี้ได้แก่ ภาชนะทรงหม้อก้นกลมปากกว้างคอสั้น อ่าง ภาชนะทรงหม้อก้นกลมที่พบในชั้นดินนี้พบทั้งแบบลำตัวเรียบและลำตัวลาย แบบลำตัวลายฟันปลา,ลายฟันปลาในร่องขนาน ภาชนะจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อยและเครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงินบนพื้นขาวได้เคลือบ กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22 จากนั้นมีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ “วัดจันทร์” พบหลักฐานในดินธรรมชาติที่ 2 ได้แก่ ภาชนะทรงหม้อก้นกลม ปากแคบคอสั้นขนาดใหญ่ หม้อก้นกลางปากกว้างคอสูง ขนาดใหญ่ ภาชนะทรงอ่าง หม้อก้นกลมขนาดเล็ก ครก ภาชนะดินเผาที่พบในสมัยที่สอง ของพื้นที่บริเวณวัดจันทร์ในหลุมชุดคัน S2 W10 PIT98 มีปริมาณมากขึ้น ลวดลายที่พบกดประทับบนผิวภาชนะทรงหม้อบางลายยังมีใช้ต่อเนื่องจากสมัยแรก เช่น ลายเกล็ดปลา,ลายก้างปลา และมีบางลายพบในสมัยที่สองนี้เช่นลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน,ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน แสดงให้เห็นว่าพื้นที่บริเวณนี้มีผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่นกว่าสมัยแรก นอกจากภาชนะดินเผาแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยาแล้วยังพบภาชนะจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี ทรงอ่าง ทั้งแบบเคลือบและไม่เคลือบ ภาชนะจากแหล่งเตาบ้านบางปูน แต่ปริมาณน้อยกว่าแหล่งเตาแม่น้ำน้อย และพบเพียงแบบลำตัวเรียบ

ภาชนะดินเผาที่ใช้เป็นเครื่องกำหนดอายุสมัยได้แก่ ภาชนะเครื่องถ้วยจีนสีน้ำเงินใต้เคลือบใส อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22 และเครื่องถ้วยสีน้ำเงินใต้เคลือบใสอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 23-24

หลักฐานโบราณวัตถุสำคัญที่พบในสมัยที่สองร่วมกับแนวอิฐที่พบในหลุมขุดค้น ได้แก่ พระพุทธรูปสำริดขนาดเล็ก 2-3 องค์เป็นพระแบบที่เรียกว่า พระชัยมงคล หรือ พระนั่ง ที่นิยมใช้เป็นเครื่องรางของขลัง (ประทีป เพ็งตะโก : 2537 : 127) ชิ้นส่วนโคมไฟดินเผาเนื้อแกร่งไม่เคลือบ จากเตาแม่น้ำน้อย กระเบื้องมุงหลังคาตัวผู้และตัวเมีย

จากหลักฐานต่าง ๆ ที่พบแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ของหลุมขุดค้นมีการใช้งานในสมัยที่สอง ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 และมีการใช้ประโยชน์เรื่อยมาจนถึงการพังทลายในสมัยอยุธยาตอนปลายประมาณพุทธศตวรรษที่ 24

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.98

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 2	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน		กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	3/110	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน	1/20	
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	2/ 70	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน	2/40	
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 21 ลายเขาระ่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน	1/100	กลุ่มที่ 23 ลายเขาระ่องขนานใต้เส้นปลา	2/50	
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา		กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา	1/ 50	กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน	5/320	กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายขูดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน	

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S 2 W10 PIT. 98

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมดาที่ 3	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน		กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	3/90	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต		กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน	1/65	
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 21 ลายเขาร่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายเขาร่องขนานใต้เส้นปลา	2/50	
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา		กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา		กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายจุดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นบน	

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาษาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S 2 W10 PIT. 98

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 4	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน		กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	1/ 10	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน	5/280	
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต		กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 21 ลายเขาระ่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายเขาระ่องขนานใต้เส้นปลา		
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปข้างปลา	29/1, 180	กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา	1/ 100	กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลวดดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายจุดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน	

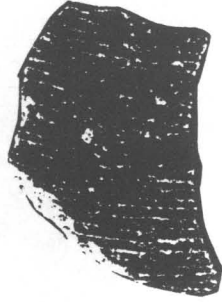
ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

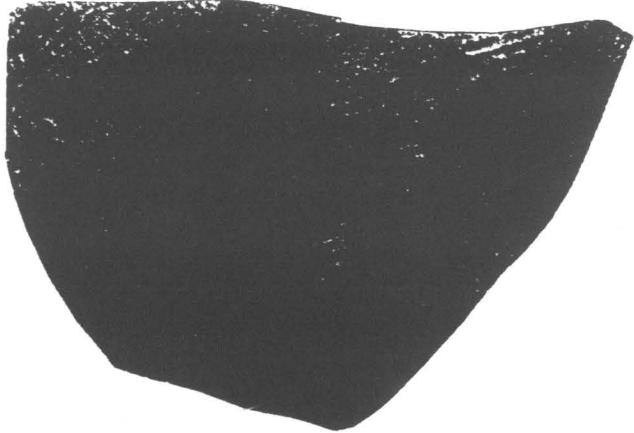
หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.98

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 (ชั้นดินขรรพชากี้ที่ 5)	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	2/60	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา	
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา		กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก	
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน	2/230
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน	
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต		กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน	
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 21 ลายเขาระ่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน	
	กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายเขาระ่องขนานใต้เส้นปลา	
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา	2/10	กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน	13/300
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา		กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน	
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน	6/ 80
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้	1/ 10
	กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล	
				กลุ่มที่ 31 ลายจุดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

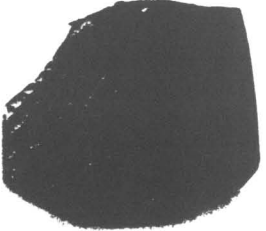
หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.98

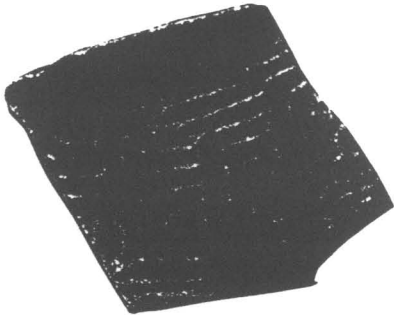

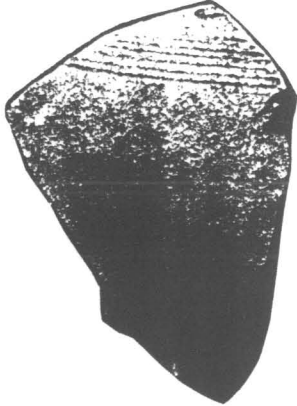
ชั้นวัฒนธรรมที่ 1 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 5)	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา
		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว

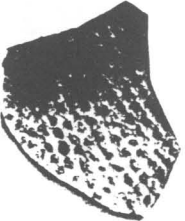
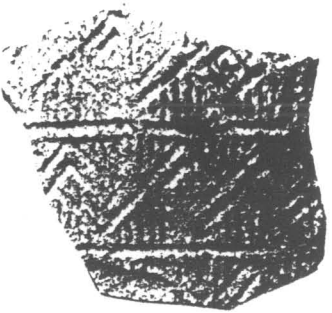
	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>

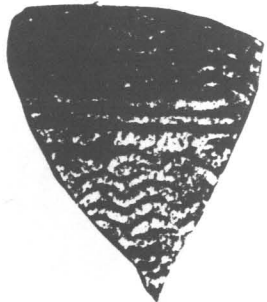

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.98

ชั้นวัฒนธรรมที่ 4 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 2)	กลุ่มที่ 1 ลายกคประทับเส้นขนาน	กลุ่มที่ 2 ลายกคประทับรูปฟันปลา
		
	กลุ่มที่ 3 ลายกคประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด	กลุ่มที่ 4 ลายกคประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว

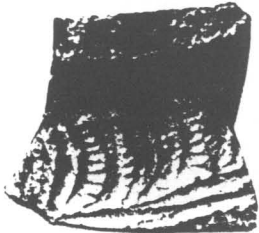
	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นπλασμαผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก</p>	<p>กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 19 ลายกคเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน</p>
		

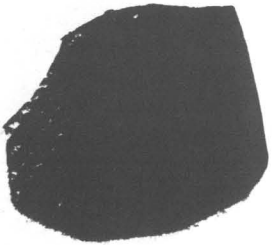
ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.98

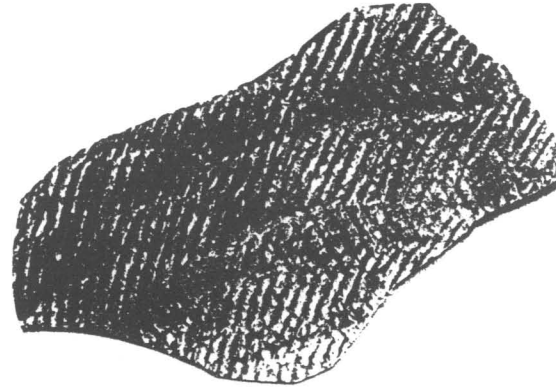
<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 3 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกคประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกคประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกคประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกคประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.98

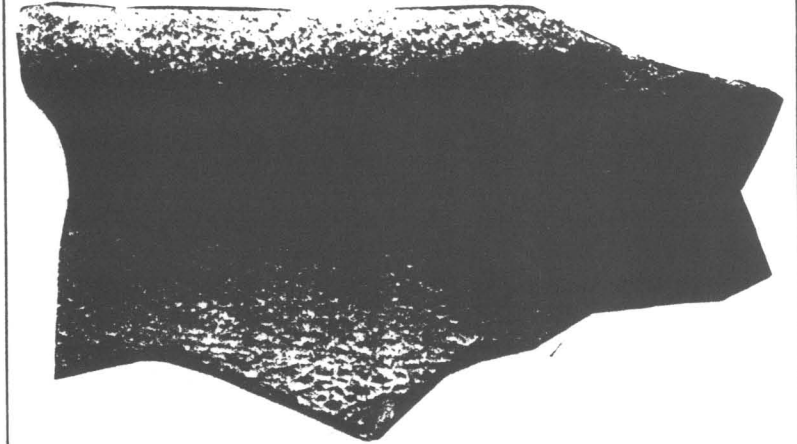
ชั้นวัฒนธรรมที่ 2 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4)	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา
		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายกลีบบัว

กลุ่มที่ 9
ลายกดประทับรูปก้างปลา

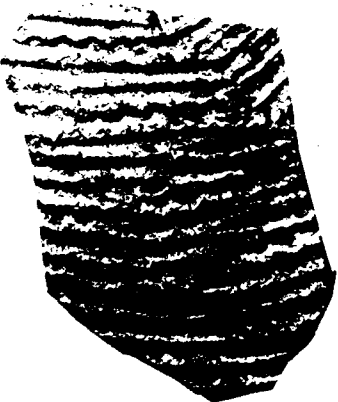

กลุ่มที่ 11
ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน

กลุ่มที่ 10
ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา

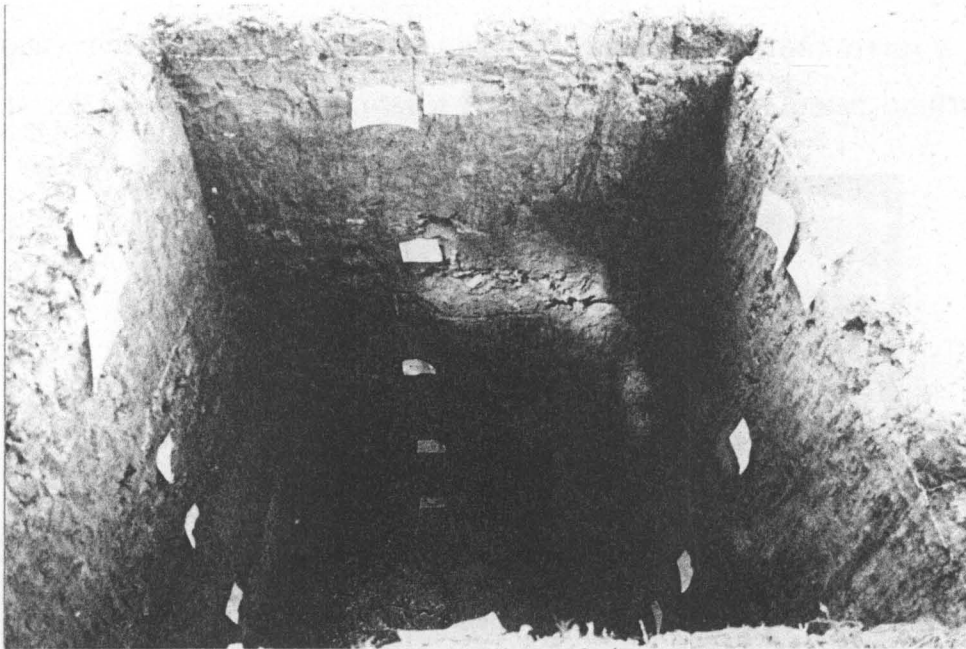

กลุ่มที่ 12
ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม

	<p>กลุ่มที่ 21 ลายเซาะร่องขนานกันในกรอบสี่เหลี่ยม</p>	<p>กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน</p>
	<p>กลุ่มที่ 23 ลายเซาะร่องขนานใต้เส้นฟันปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน</p>
		

หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.94

หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.94 หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.94 ทางด้านฝั่งตะวันออกของคลองท่อ ตำแหน่งหลุมขุดค้น S2 W9 PIT.94 ห่างจาก หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.98 ไปทางด้านทิศตะวันออก 25 เมตร และห่างจากหลุมขุดค้น S3 W10 PIT.100 ประมาณ 50 เมตร หลุมขุดค้นทั้ง 2 พบแนวอิฐยาวขนานกันไป บริเวณนี้ในแผนที่การสำรวจเมืองอยุธยา ของพระยาโบราณราชธานินทร์ ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา และกรมศิลปากร ระบุว่า เป็นประโยชน์ในการศึกษาเกี่ยวกับ วิถีชีวิตและประโยชน์ของการใช้สอยดิน จากการขุดค้นพบหลักฐานโบราณวัตถุประเภทต่าง ๆ สามารถศึกษาและแบ่งชั้นดินออกเป็นชั้นดินธรรมชาติ ได้ดังนี้

ชั้นดินหลุมขุดค้น S2 W9 PIT.94

- ชั้นดินธรรมชาติ S ชั้นดินร่วนซุยสีเทา มีเศษอิฐและรากไม้ วัดค่าสีดินได้ 10 YR 5/2 LIGHT BROWNISH GRAY
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 1 ชั้นดินร่วนสีน้ำตาล วัดค่าสีดินได้ 7.5YR 5/2 BROWN มีร่องรอยการถูกรบกวนจากคนในสมัยปัจจุบัน พบเสาคอนกรีตตั้งอยู่ในชั้นดินธรรมชาติ
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 2 ชั้นดินร่วนสีดำ มีเศษอิฐกระเบื้องและเศษภาชนะดินเผา วัดค่าสีดินได้ 10 YR 3/1 VERY DARK GRAY
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 3 ชั้นดินเหนียวจุดปะสีแดง มีเศษอิฐปน วัดค่าสีดินได้ 10YR 4/4 DARK YELLOWISH BROWN

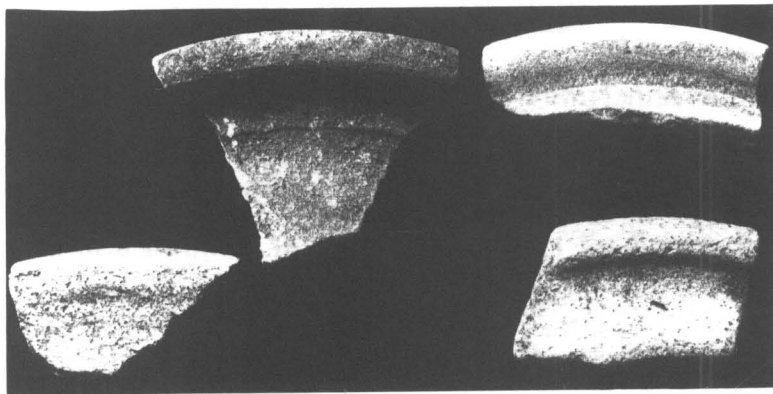
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 3 เป็นชั้นดินเหนียวจุดปะสีแดง มีเศษอิฐปน วัดค่าสีดินได้ 10 YR 4/4 DARK YELLOWISH BROWN

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากเตาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบชิ้นส่วนปาก 11 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงหม้อก้นกลมและปากภาชนะทรงขวดหรือกุ่มโท พบลำตัวแบบเรียบ 50 ชิ้น เป็นลำตัวมีลาย 31 ชิ้น มีลายกดประทับเส้นขนาน 7 ชิ้น, ลายรูปฟันปลา 8 ชิ้น, ลายเกล็ดปลา 4 ชิ้น, ลายกดประทับเป็นร่องสั้นเรียงแถวในแนวนอน 1 ชิ้น, ลายขูดขีดเส้นขนาน 3 ชิ้น, ลายเส้นคลื่น+ลายฟันปลา 5 ชิ้น, ลายกดประทับเรขาคณิต 3 ชิ้น พบก้นภาชนะ 2 ชิ้น เป็นก้นภาชนะทรงชาม ก้นแบนราบ พบเตาเชิงกราน 4 ชิ้น พบฝาภาชนะแบบฝาไห ลักษณะแบบฝาหงาย 1 ชิ้น

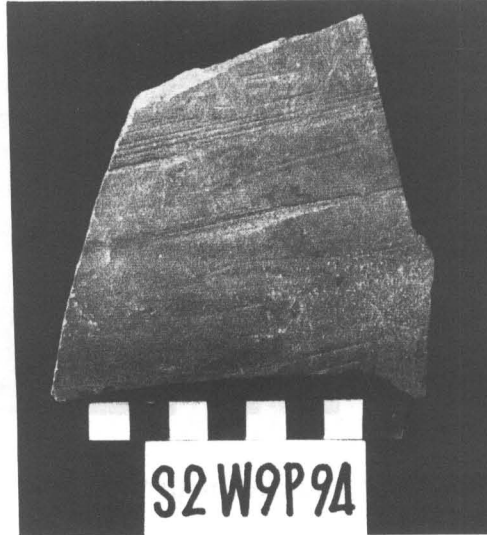

ชิ้นส่วนปากภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมือง ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

ชิ้นส่วนเตาเชิงกราน ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

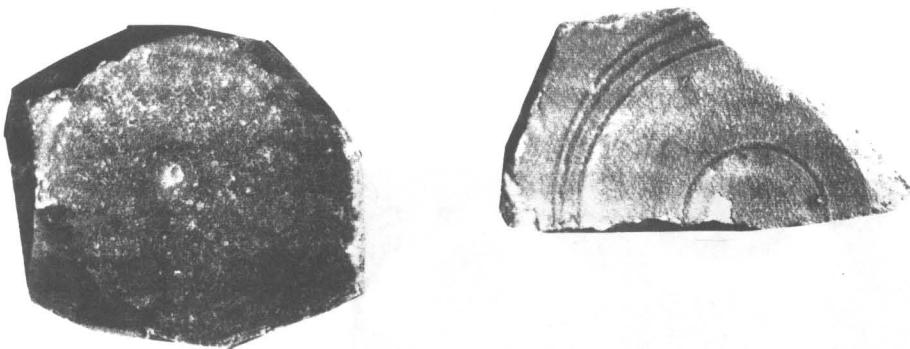
1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20 พบปากภาชนะทรงไห และทรงฆ้องอย่างละ 2 ชิ้น พบลำตัว 13 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบ เคลือบสีน้ำตาล 3 ชิ้น และลำตัวไม่เคลือบ 10 ชิ้น พบก้นของภาชนะทรงไห 4 ชิ้น

ชิ้นส่วนลำตัวภาชนะ จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบลำตัว 21 ชิ้น เป็นลำตัวแบบเรียบ 16 ชิ้น และลำตัวมีลาย 5 ชิ้น มีลายขีดเป็นร่องขนานและลายเส้นคลื่น

1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชกาลย์ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21 พบชิ้นส่วนก้นของภาชนะ 4 ชิ้น เป็นก้นภาชนะทรงฆ้อง ขูดเซาะร่องได้เคลือบสีเขียว 3 ชิ้น อีก 1 ชิ้น เป็นก้นและลำตัวภาชนะทรงกุ่มกัถี เนื้อดินละเอียด เผาเคลือบทำเป็นลายหินอ่อนอีกอย่างละ 1 ชิ้น

ก้นภาชนะจากแหล่งเตาศรีสัชกาลย์ ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

3. หลักฐานโบราณวัตถุที่ใช้ประกอบทางสถาปัตยกรรม พบชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคาดินเผา 28 ชิ้น เป็นกระเบื้องตัวผู้ 17 ชิ้น กระเบื้องแผ่นเรียบ 11 ชิ้น

ชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคาดินเผา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

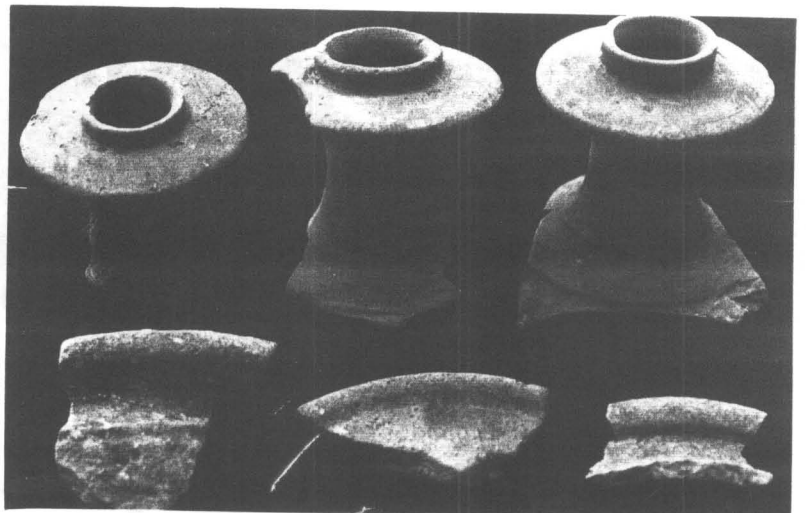
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3

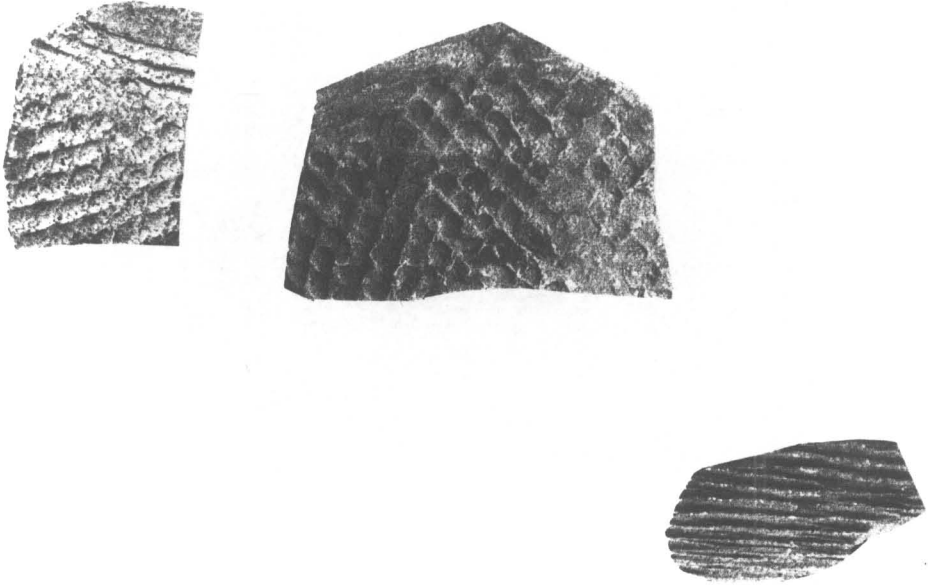
1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

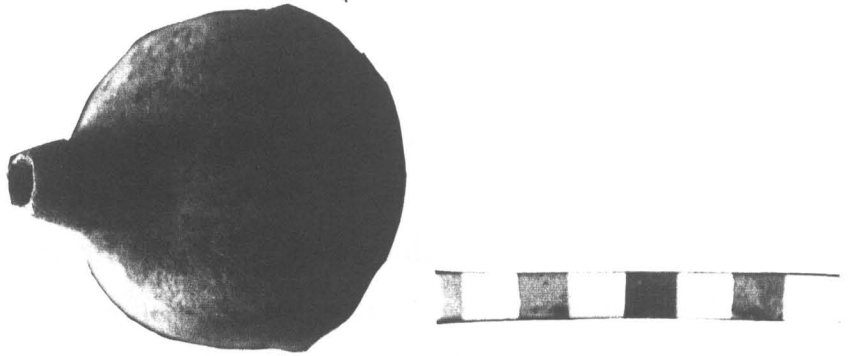
พบชิ้นส่วนปากภาชนะ 108 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงหม้อก้นกลมและปากกว้าง คอสูง ขนาดใหญ่ 23 ชิ้น หม้อก้นกลมขนาดเล็ก 70 ชิ้น และภาชนะทรงขวดหรือทรงกุ่มโตะ 7 ชิ้น และปากภาชนะทรงอ่าง 6 ชิ้น พบลำตัว 384 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบ 189 ชิ้น ลำตัวมีลาย 195 ชิ้น มีลายเส้นคลื่น+ร่องขนาน 19 ชิ้น,ลายรูปพื้นปลา 69 ชิ้น,ลายเกล็ดปลา 5 ชิ้น,ลายก้านขด+ลายพื้นปลา 2 ชิ้น, ลายพื้นปลา+เส้นคลื่น 5 ชิ้น,ลายกดประทับเส้นขนาน 50 ชิ้น,ลายเรขาคณิต 7 ชิ้น,ลายกดประทับรูปกลีบบัว 4 ชิ้น พบก้นภาชนะทรงขามแบบก้นแบนราบกับพื้น 19 ชิ้น พบฝาภาชนะ 18 ชิ้น พบ 2 รูปแบบ คือแบบฝาไห ลักษณะหงายตรงกลางแอ่นขึ้น 12 ชิ้น ฝาหม้อแบบทรงฝาชี 6 ชิ้น พบพวยภาชนะ 2 ชิ้น เป็นพวยของภาชนะทรงกาน้ำและพวยภาชนะทรงกุ่มโตะ พบเบ้าดินเผา 3 ชิ้นขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 6-7.5 ซม. พบเตาเชิงกราน 16 ชิ้น พบจุกฝาภาชนะขนาดใหญ่ 1 ชิ้น

ปากภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

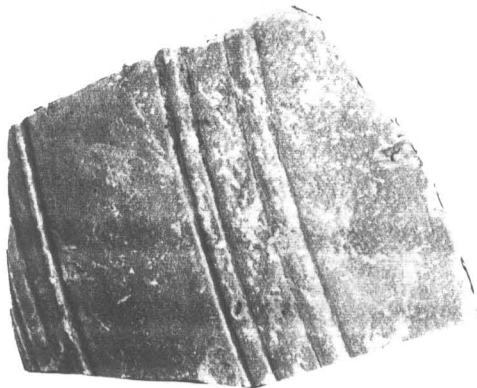

ลายกดประทับ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

พวยภาชนะทรงกุ่มงี จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบปาก 5 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงไหและทรงชาม เป็นปากภาชนะไม้เคลือบ และปากภาชนะแบบเคลือบ 4 ชิ้น พบลำตัว 78 ชิ้น เป็นลำตัวเรียบไม้เคลือบ 57 ชิ้น ลำตัวเคลือบ 21 ชิ้นและลำตัวมีลายรูปพื้นปลา 2 ชิ้น,ลายจุดเป็นร่องขนาน 5 ชิ้น,ลายกดเป็นจุดเรียงแถวในแนวนอน,ลายพื้นปลาในร่องขนาน 3 ชิ้น พบก้น 6 ชิ้นเนื้อแกร่งไม้เคลือบเป็นก้นภาชนะทรงไหและชามอ่างก้นแบนราบ พบหูภาชนะทรงไห 1 ชิ้น

เศษภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

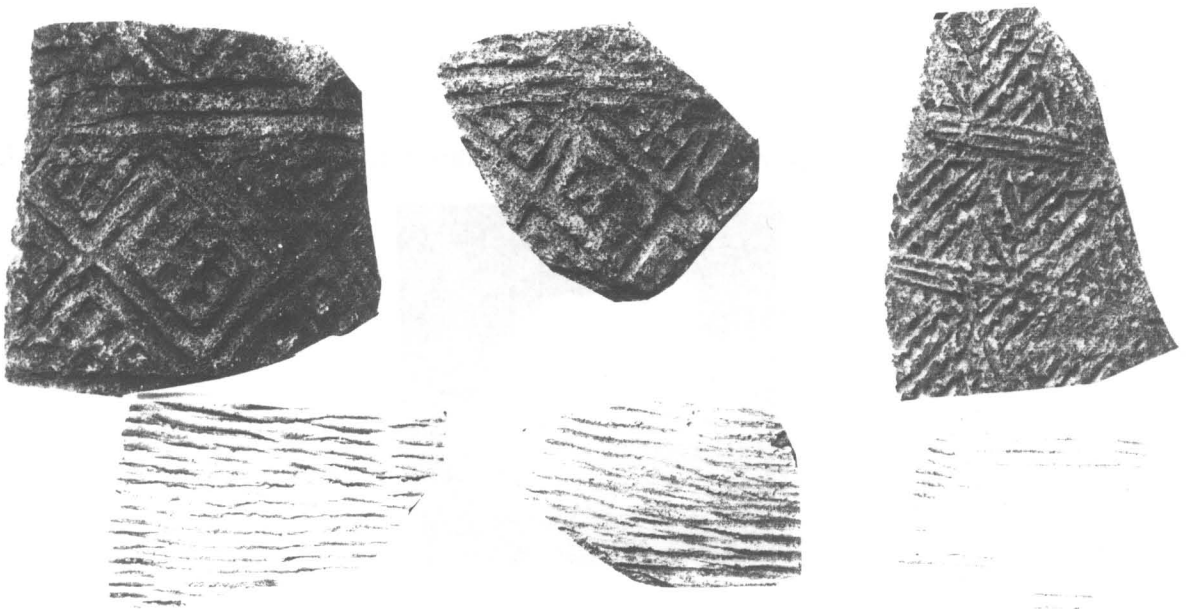
ชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคา ตัวผู้ ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 2

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบชิ้นส่วนปากภาชนะ 28 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงหม้อก้นกลม พบลำตัว 71 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบ 24 ชิ้น และลำตัวภาชนะมีลาย 47 ชิ้น มีลายรูปสามเหลี่ยมในร่องขนาน 9 ชิ้น, ลายก้านขด 2 ชิ้น, ลายก้างปลา 14 ชิ้น, ลายเกล็ดปลา 6 ชิ้น, ลายฟันปลา 4 ชิ้น, ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 2 ชิ้น, ลายเรขาคณิต 4 ชิ้น, ลายขูดเป็นร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายขูดขีดเป็นร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ 1 ชิ้น, ลายสามเหลี่ยม 2 ชิ้น พบฝาภาชนะ 10 ชิ้น เป็นฝาภาชนะแบบฝาไห 7 ชิ้น และฝาภาชนะแบบฝาหม้อ 3 ชิ้น พบเตาเชิงกราน 13 ชิ้น พบพวยภาชนะ 1 ชิ้น เป็นพวยภาชนะทรงก้าน้ำ ขนาดความยาว 11.5 ซม.

ลายกดประทับ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

ฝาภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

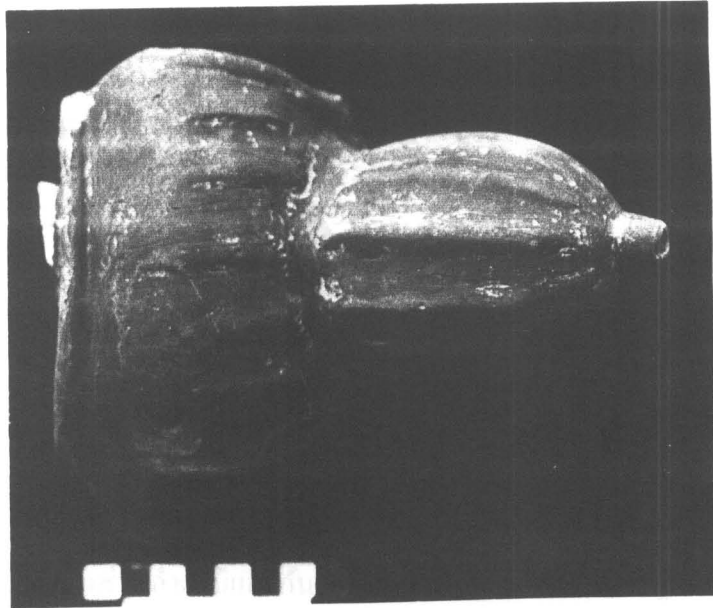

พวยภาชนะทรงกาน้ำ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

นอกจากนี้ยังพบกระปุกเล็ก 1 ชิ้น สภาพชำรุด ช่วงขอบปากแตกหักหายไป ขนาดความสูง 3 ซม. และยังพบชิ้นส่วนของภาชนะทรงกุ่มงี ลักษณะคล้ายกลีบมะเฟือง ลำตัวสีดำ

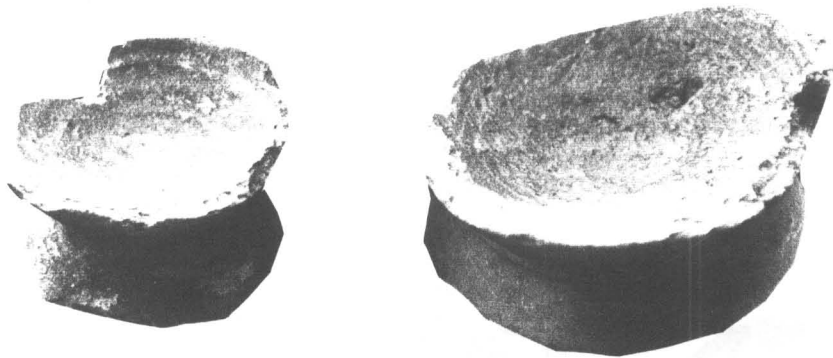

ภาชนะทรงกระปุกขนาดเล็ก จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา
ชั้นดินวัฒนธรรม 3

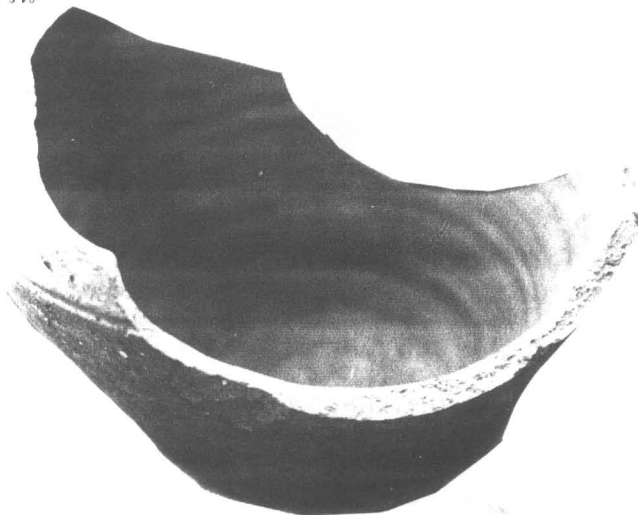
ชิ้นส่วนภาชนะทรงกู่ฉี จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบชิ้นส่วนปากภาชนะ 4 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงครก พบลำตัวแบบเรียบ เคลือบ 4 ชิ้น และไม่เคลือบ 19 ชิ้น พบก้นภาชนะ 4 ชิ้น เป็นก้นภาชนะทรงครก 2 ชิ้น และทรงไห 2 ชิ้น

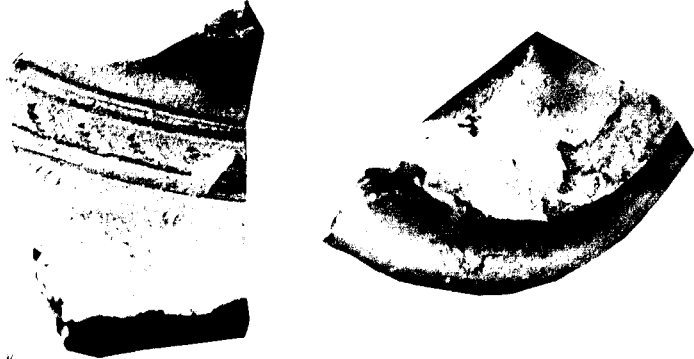
ก้นภาชนะทรงครก จากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

นอกจากนี้ยังพบชิ้นส่วนของภาชนะทรงไห 1 ชิ้น สภาพชำรุด ตั้งแต่ปากถึงลำตัวแตกหักหายไปบางส่วน

ภาชนะทรงไห จากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบชิ้นส่วนของลำตัวตกแต่งด้วยลายฟันปลา 1 ชิ้น และชิ้นส่วนก้นภาชนะ 1 ชิ้น

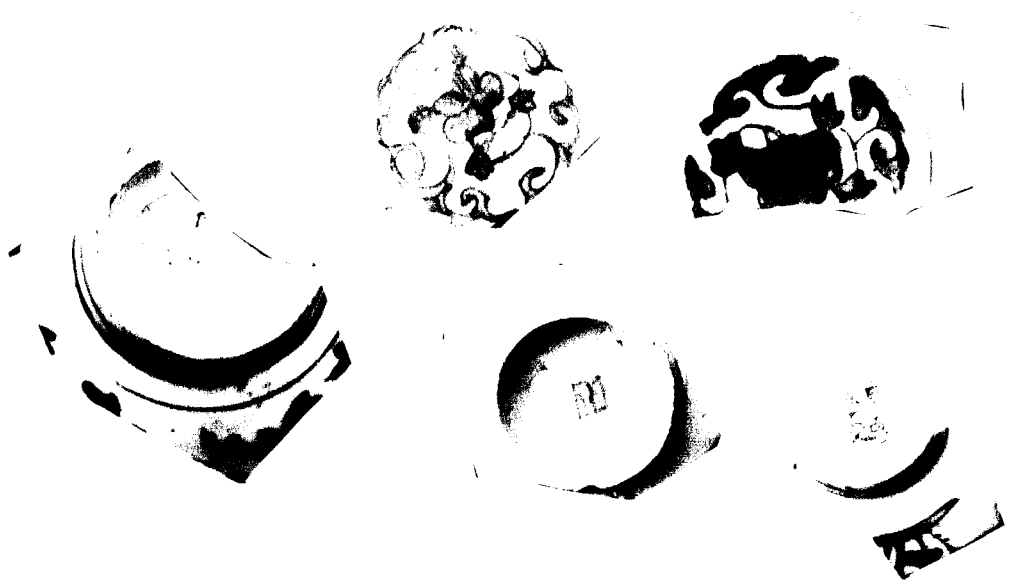

ชิ้นส่วนลำตัวมีและก้นภาชนะ จากแหล่งเตาบ้านบางปูน
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย พบฝาภาชนะ เขียนลายสีดำได้เคลือบ 1 ชิ้น พบก้นภาชนะเคลือบสีเขียว 2 ชิ้น เป็นก้นภาชนะทรงชาม มีเชิงเกี้ยว ๆ คล้ายรูปร่างแหวน นอกจากนี้ยังพบชิ้นส่วนภาชนะทรงชามอ่าง ขนาดใหญ่ เนื้อแกร่งเคลือบสีขาว

2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

2.1 เครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 21-22 พบชิ้นส่วนปากภาชนะ 2 ชิ้น เป็นปากภาชนะเขียนลายบนเคลือบ และอีก 16 ชิ้น เป็นปากภาชนะเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ พบลำตัว 11 ชิ้น เขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ พบก้นภาชนะ 8 ชิ้น เขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ

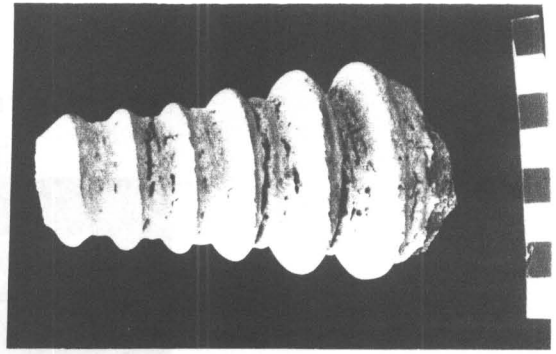
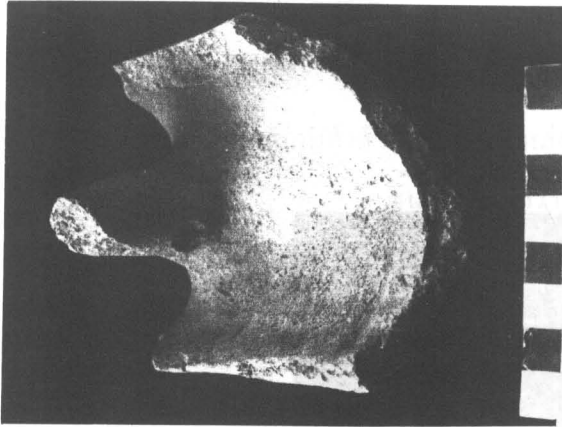

ชิ้นส่วนก้นภาชนะทรงถ้วย สมัยราชวงศ์
พุทธศตวรรษที่ 21-22 ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

2.2 เครื่องถ้วยเวียดนาม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21 พบเพียงชิ้นส่วนของลำตัวเคลือบสีขาว และอีกชิ้นเขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เกือบ

3. หลักฐานโบราณวัตถุที่ใช้เป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

พบชิ้นส่วนของกระเบื้องมุงหลังคาดินเผา 98 ชิ้น เป็นกระเบื้องตัวผู้ 17 ชิ้น กระเบื้องตัวเมีย 14 ชิ้น และกระเบื้องแผ่นเรียบ 67 ชิ้น และปล้องโฉนดินเผาเคลือบสีขาวแบบสุโขทัย 1 ชิ้น

ชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคาดินเผาตัวผู้ และ ชิ้นส่วนปล้องโฉนดินเผา
จากแหล่งเตาสุโขทัย ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

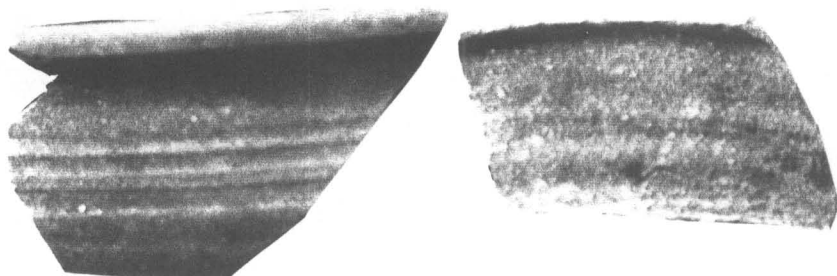
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 1

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

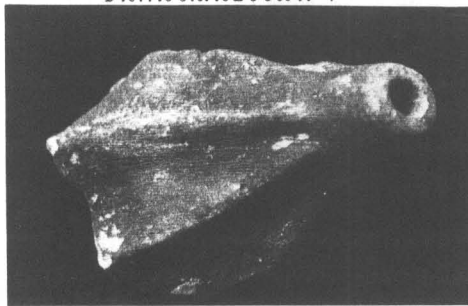
พบชิ้นส่วนปากภาชนะ 14 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงหม้อก้นกลม และทรงอ่าง พบลำตัว 65 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบ 26 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบมีลาย 39 ชิ้น มีลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ 3 ชิ้น, ลายรูปฟันปลา 6 ชิ้น, ลายสามเหลี่ยมร่องขนาน 2 ชิ้น, ลายเกล็ดปลา 7 ชิ้น, ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน 2 ชิ้น, ลายกดประทับเส้นขนาน 6 ชิ้น, ลายจุดเป็นร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายรูปสามเหลี่ยมฟันปลา 6 ชิ้น, ลายเรขาคณิต 6 ชิ้น พบก้นภาชนะ 1 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงกุ่มโตะ หรือกุ่มจี่ เป็นก้นแบบแบนราบ พบเตาเชิงกราน 3 ชิ้น พบฝาภาชนะดินเผาแบบฝาไห 2 ชิ้น พบพวยภาชนะทรงกุ่มจี่ กลีบมะเฟือง สีด้า 1 ชิ้น

ชิ้นส่วนปากภาชนะดินเผา
จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

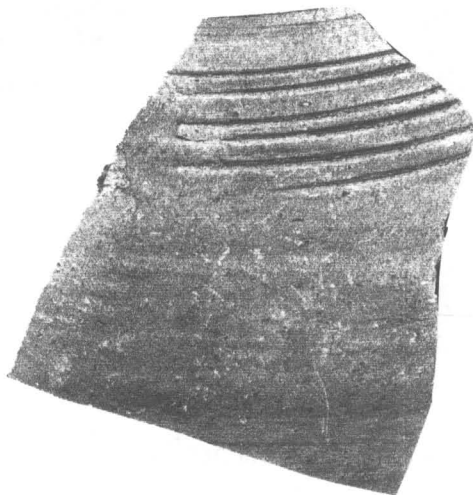

ชิ้นส่วนลำตัวมีลาย จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

พวยภาชนะทรงกุ่มง่าม จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบลำตัว 20 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบไม่เคลือบ 13 ชิ้น ลำตัวเรียบเคลือบ 6 ชิ้น และลำตัวมีลาย ตกแต่งเป็นลายจุดเป็นร่องขนาน 1 ชิ้น พบก้นภาชนะ 2 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงไหและทรงกระปุก

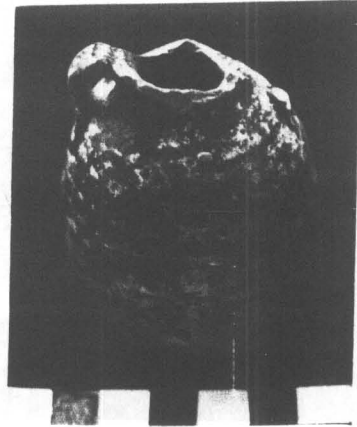

เศษภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบชิ้นส่วนปาก 2 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงไห และทรงอ่าง พบลวดลายแบบเรียบ 1 ชิ้น และลวดลายตกแต่งเป็นลายจุดเป็นร่อง 1 ชิ้น

1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสู่โขทัย-ศรีสัชนาลัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21 พบชิ้นส่วนปาก เขียนลายสีดำได้เคลือบ 1 ชิ้น และปากภาชนะทรงกุ่มที่ ตกแต่งลายเป็นลายหินอ่อน 1 ชิ้น

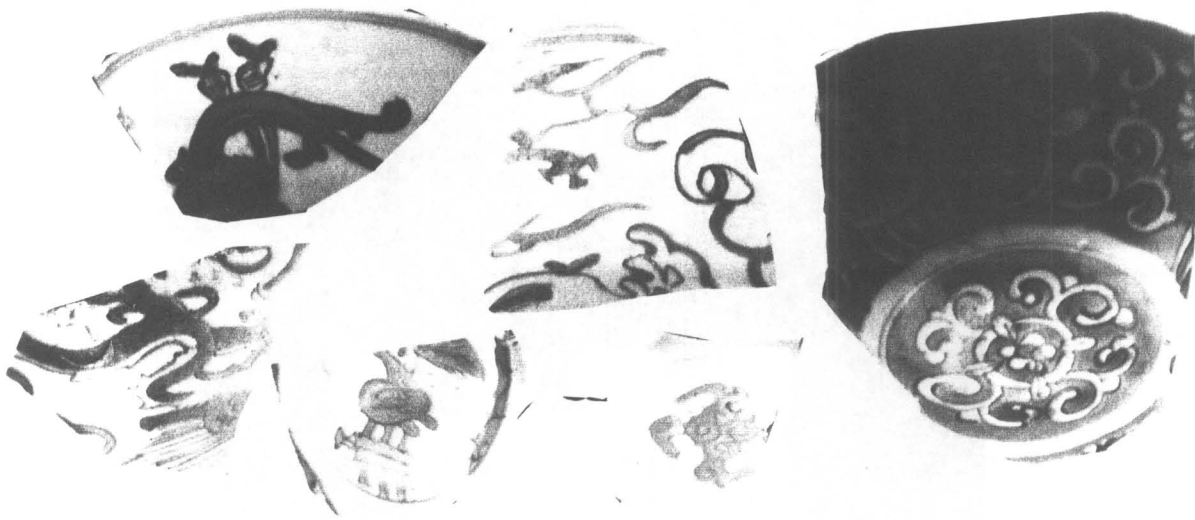
นอกจากนี้ยังพบกระปุก 2 หู เคลือบสีน้ำตาล ความสูง 7.5 ซม. สภาพชำรุด ขอบปากแตกหักหายไปบางส่วน

ภาชนะทรงกระปุก จากแหล่งเตาศรีสัชนาลัย
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

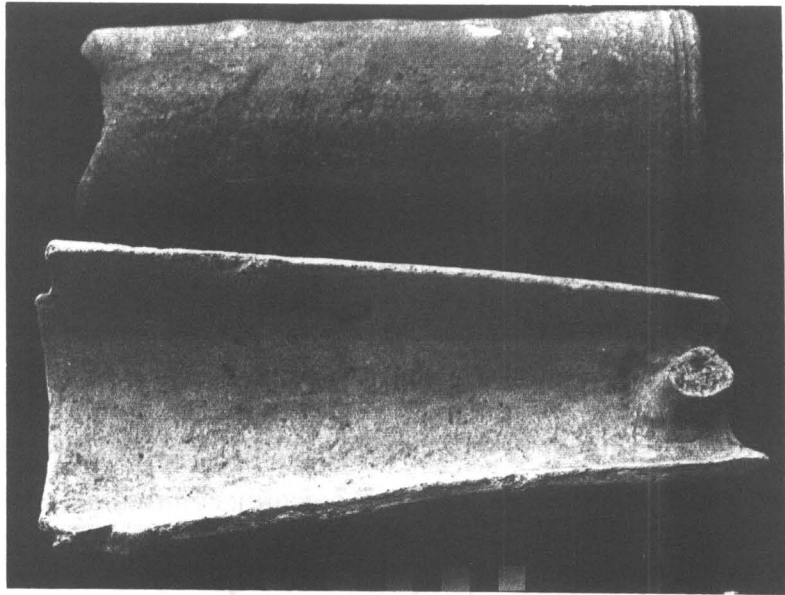
2.1 เครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 21-22 พบชิ้นส่วนปากภาชนะทรงถ้วย และชามเขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 8 ชิ้น พบลวดลายภาชนะเครื่องถ้วย เขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 16 ชิ้น พบก้นภาชนะทรงชาม เขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 6 ชิ้น

ชิ้นส่วนเครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง
พุทธศตวรรษที่ 21-22 ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

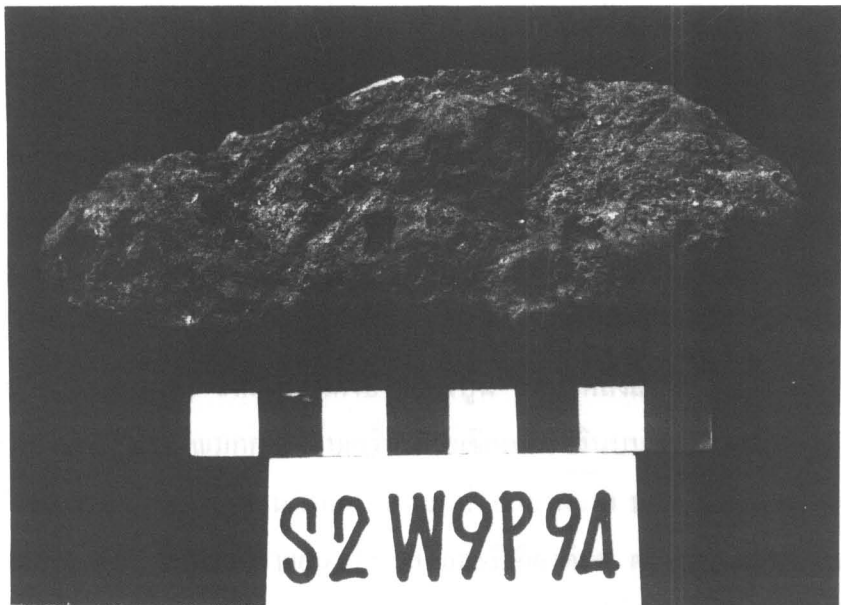
2.2 เครื่องถ้วยเวียดนาม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21 พบเพียงชิ้นส่วนของปากแบบเคลือบสีขาว 1 ชิ้น

3. หลักฐานโบราณวัตถุที่ใช้เป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม พบชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคา ตัวผู้ 2 ชิ้น สภาพค่อนข้างสมบูรณ์ ขนาดความกว้าง 12 ซม. ความยาว 25 ซม. ชิ้นส่วนกระเบื้องตัวผู้ 30 ชิ้น กระเบื้องตัวเมีย 9 ชิ้น และกระเบื้องแผ่นเรียบ 16 ชิ้น

กระเบื้องมุงหลังคาดินเผาตัวผู้ ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

4. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทอื่น ๆ พบชิ้นส่วนเหล็กไม่ทราบรูปทรง ขนาดความยาว 12 ซม.

ชิ้นส่วนเหล็ก ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

การเปรียบเทียบและกำหนดอายุ

สมัยแรก ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบในสมัยแรกเริ่มจากชั้นดินธรรมชาติที่ 4 เป็นภาชนะจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ทรงหม้อก้นกลม ปากกว้าง ลำตัวกว้าง คอสั้น ปากมีร่องสำหรับรองรับฝาทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ขวด หรือกุ่มโท ขาม ภาชนะทรงหม้อพบบทังแบบเรียบและลำตัวมีลายกดประทับในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ลำตัวมีลาย ได้แก่ ลายกดประทับเส้นขนาน,ลายพื้นปลา,ลายเกล็ดปลา,ลายกดเป็นร่องสั้นในแนวนอน,ลายเส้นคลื่น+ลายพื้นปลา,ลายกดประทับเส้นขนานนิยมตกแต่งบนลำตัวและก้นภาชนะ ส่วนลายอื่นๆ นิยมตกแต่งบนไหล่ภาชนะทรงหม้อ ภาชนะจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อยทั้งแบบเคลือบและไม่เคลือบทรงไห (สายันต์ ไพเราะณูจิตร,เตาแม่น้ำน้อย,2531) ภาชนะทรงไหแบบลำตัวเรียบและแบบลำตัวมีลาย มีลายชุดเป็นร่องขนานและลายเส้นคลื่น (จารึก วิไลแก้ว,เตาบ้านบางปูน,2531) พบภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาศรีสังขาลัย (เตาบ้านปายาง,เตาเกาะน้อยและเตาวัดดอนลาน) เป็นก้นภาชนะทรงขาม ขูดเซาะร่องใต้เคลือบสีเขียว(เพ็ญศักดิ์ จักขุจินดา โสวิทซ์,2521 : 27 รูป 13-14) อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 17-22 พบหลักฐานที่เป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม กระเบื้องมุงหลังคาทั้งแบบกาบกล้วยและแผ่นเรียบ จากนั้นในชั้นดินธรรมชาติที่ 3 ซึ่งเป็นอยู่อาศัยที่ต่อเนื่องมาพบปริมาณมากกว่าหม้อก้นกลมขนาดใหญ่ ทรงขวดหรือกุ่มโท กาน้ำมีพวย เตาเชิงกราน ปริมาณลวดลายที่กดประทับภาชนะทรงหม้อกับหม้อที่มีลำตัวเรียบมีขนาดใกล้เคียงกัน ลวดลายที่พบมากที่สุดเป็นลายพื้นปลาภาชนะจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อยปริมาณมาก ส่วนในชั้นดินธรรมชาติที่ 4 ภาชนะดินเผายังมีปริมาณมากและยังมาจากแหล่งเตาต่าง ๆ เช่น เตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี เตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี จึงกำหนดอายุในสมัยแรกจากเครื่องถ้วยแหล่งต่าง ๆ ที่พบประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22

สมัยที่สอง ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-24

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบในชั้นดินธรรมชาติที่ 2 ได้แก่ ภาชนะทรงหม้อก้นกลม ทรงกาน้ำ กาน้ำมีพวยขนาดเล็กรูปกลีบบะเพือง กระปุกเนื้อดินขนาดเล็ก ในชั้นดินธรรมชาติชั้นนี้ปริมาณภาชนะลำตัวมีลายกดประทับมีปริมาณมากกว่าภาชนะลำตัวเรียบ ลวดลายที่พบในชั้นดินธรรมชาตินี้มีปริมาณใกล้เคียงกัน พบภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาบ้านบางปูน และแหล่งเตาแม่น้ำน้อยโดยปริมาณของภาชนะแหล่งเตาแม่น้ำน้อยมีปริมาณมากกว่า พบเครื่องถ้วยเขียนสีน้ำเงินบนพื้นขาวได้เคลือบหลายสีชั้นมี 1 ชั้น เขียนอักษรจีนที่ก้น 4 ตัว เขียนตามแบบกระเปาะเงินอ่านจาก บนลงล่างและด้านขวาไปด้านซ้ายว่า “ฉาง หมิง ฟู่ กุ้ย” แปลว่า อายุยืน ร่ำรวย และมีเกียรติยศ ผลิตจากมณฑลจึงต่อเงินมณฑลเกียงซี(ณัฐภูภัทร จันทวิช:2537 : 268) อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 21 กระเบื้องมุงหลังคาทั้งแบบแผ่นเรียบและกาบกล้วย แสดงว่าในสมัยที่สอง ของ S2 W9 PIT94 เป็นชั้นดินที่การใช้งานด้านศาสนสถานเหมือนกับที่พบในหลุมขุดค้นอื่น ๆ ของบริเวณ “วัดจันทร์”

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S 2 W 9 PIT. 94

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 4	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	7/100	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	8/120	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	3/ 80	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น	5/ 90	กลุ่มที่ 21 ลายเขาระ่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน	1/ 40	กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน	3/ 40	กลุ่มที่ 23 ลายเขาระ่องขนานใต้เส้นปลา		
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา		กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา	4/ 50	กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายจุดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน	

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S 2 W 9 PIT. 94

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)
ชั้นดินธรรมชาติที่ 3	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	50/800	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา	
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	69/1700	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก	
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด	2/ 75	กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน	19/1700
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว	4/ 90	กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน	
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	7/270	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน	
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น	5/ 70	กลุ่มที่ 21 ลายเซาะร่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสันภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน	
	กลุ่มที่ 8 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายเซาะร่องขนานใต้เส้นปลา	
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา		กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน	
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปกรีดปลา	5/220	กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน	
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน	
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้	
	กลุ่มที่ 13 ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเกี้ยวจุดในร่องสี่เหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล	
				กลุ่มที่ 31 ลายขูดเป็นเส้นสันภายในเส้นสันนูน

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาษาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S 2 W 9 PIT. 94

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 2	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน		กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	4/ 80	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	4/ 90	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน	2/15	
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 21 ลายเขาระ่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน	2/ 25	กลุ่มที่ 23 ลายเขาระ่องขนานใต้เส้นปลา		
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปกางปลา	14/ 80	กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา	6/120	กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน	11/165	กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ	1/ 15	กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายขูดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสันนูน	

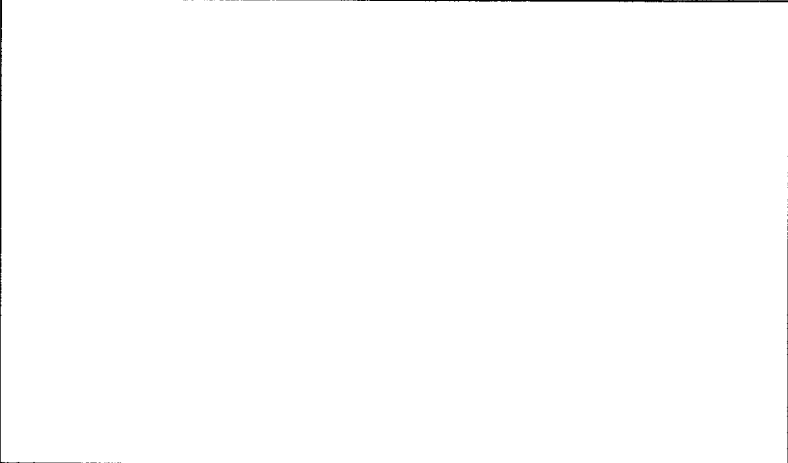
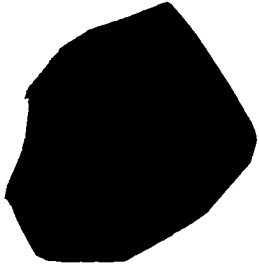

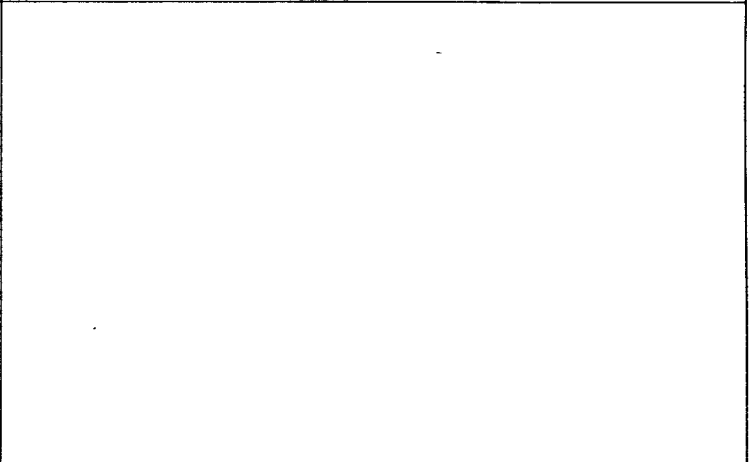
ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

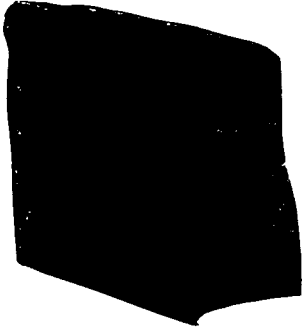
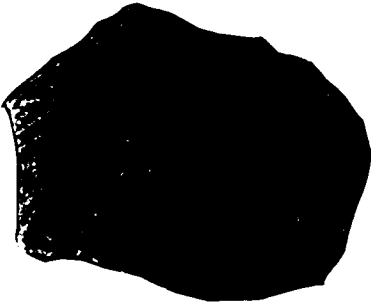
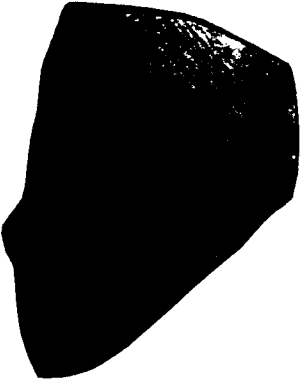
หลุมขุดค้น S 2 W 9 PIT. 94

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 1	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	50/270	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	69/1,700	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด	2/ 75	กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน	19/1,700	
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว	4/190	กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	7/180	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น	5/ 80	กลุ่มที่ 21 ลายเขาระ่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายเขาระ่องขนานใต้เส้นปลา		
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา		กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา	5/220	กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายขูดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสันนูน	

ตารางแสดงพัฒนาการของสวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.94

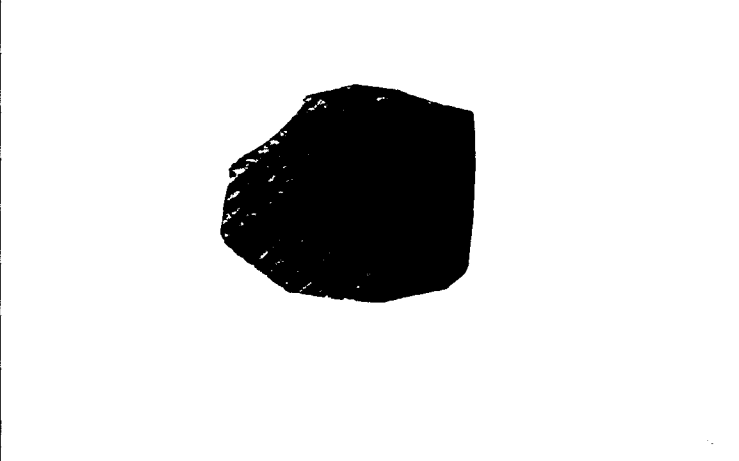

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 1 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกคประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกคประทับรูปพื้นปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกคประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกคประทับรูปพื้นปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.94

ชั้นวัฒนธรรมที่ 2 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3)	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา
		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายกลีบบัว
		

	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>

กลุ่มที่ 13
ลายชุดขีดไม้เป็นระเบียบ

กลุ่มที่ 14
ลายฟันปลาในกรอบสี่เหลี่ยม

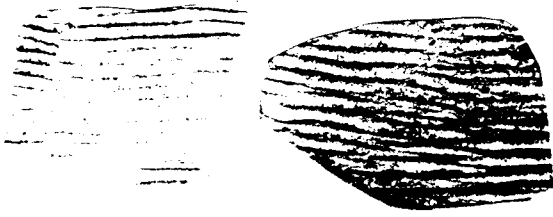
กลุ่มที่ 15
ลายเชือกทาบ

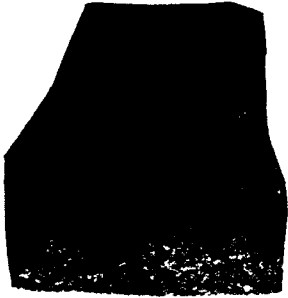
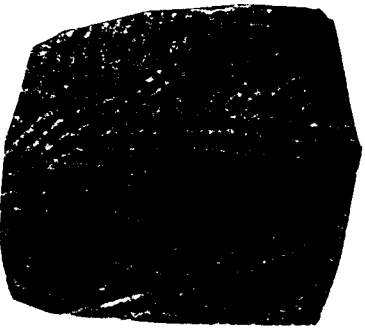
กลุ่มที่ 16
ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในฟันปลา

	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.94

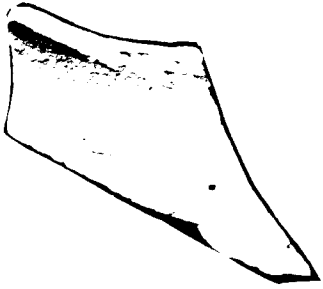
<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 3 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 2)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>

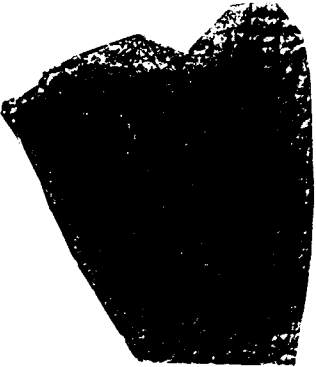
	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>
		

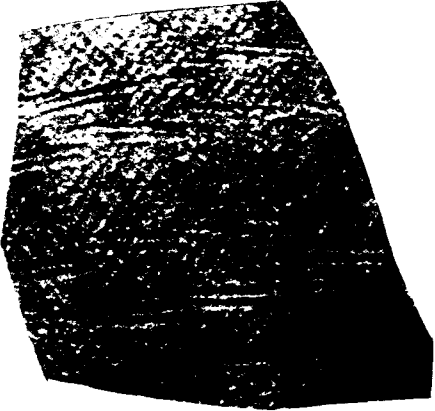
ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

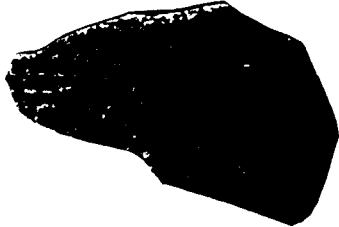
หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.94

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 4 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 1)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>

	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 13 ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ</p>	<p>กลุ่มที่ 14 ลายฟันปลาในกรอบสี่เหลี่ยม</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ</p>	<p>กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในฟันปลา</p>

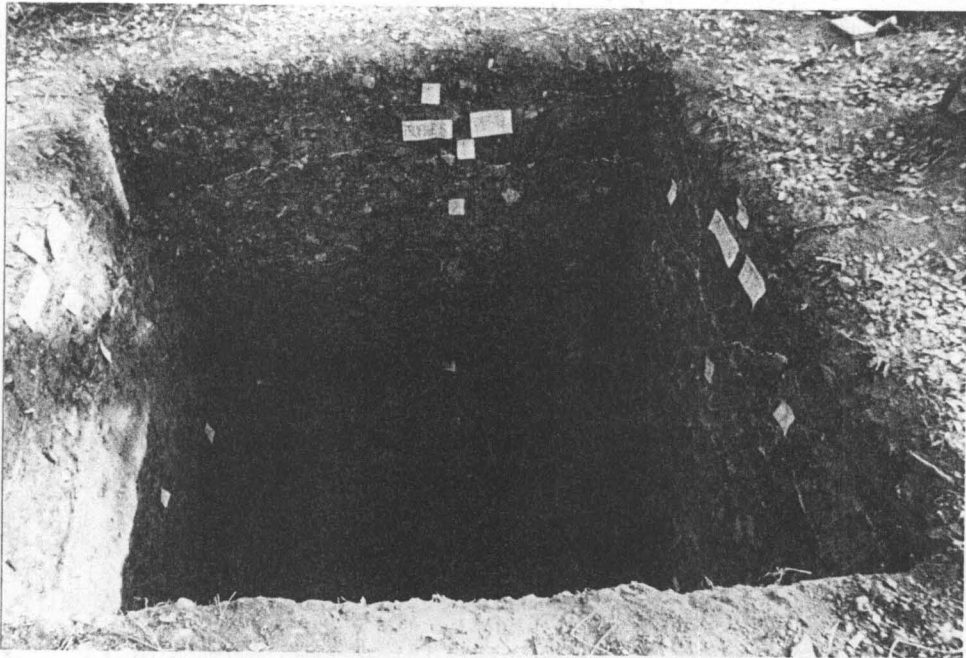
	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>

	<p>กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน</p>	<p>กลุ่มที่ 26 ลายเกี๋ยปลาในร่องขนาน</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้</p>	<p>กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม</p>

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.90

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.90 หลุมขุดค้นขนาดหลุม 2x2 เมตร ทางด้านตะวันออกของคลองท่อ บริเวณนี้ในแผนที่สำรวจเมืองอยุธยาของพระยาโบราณานินทร์ โดย ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา และกรมศิลปากร ระบุว่าตำแหน่งของ “วัดจันทร์” หลุม S2 W10 PIT.90 อยู่ห่างจาก S2 W10 PIT.98 ไปทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 15 เมตร หลุม S2 W10 PIT.98 พบแนวอิฐทางสถาปัตยกรรม ในหลุมการขุดตรวจครั้งนี้จึงเป็นการขุดตรวจหาชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับ “วัดจันทร์” และประโยชน์ในการศึกษาวิถีชีวิตและการใช้พื้นที่ใกล้เคียง

จากการขุดค้นได้พบหลักฐานโบราณวัตถุประเภทต่างๆสามารถศึกษาและแบ่งชั้นดินธรรมชาติได้ ดังนี้

หลุมขุดค้น S2W10 PIT.90

- ชั้นดินธรรมชาติ S เป็นดินร่วนซุยสีเทา มีเม็ดกรวด และรากไม้ปะปน วัดค่าสีดินได้ 10 YR5/2 LIGHT BROWNISH GRAY เป็นชั้นดินที่มีการอยู่อาศัยสมัยปัจจุบัน
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 1 เป็นดินร่วนทรายสีเทาปนน้ำตาล มีเศษอิฐและเศษกระเบื้องปน ด้านทิศเหนือ ปรากฏอิฐเรียงปูเป็นแนว วัดค่าสีดินได้ 10 YR5/2 LIGHT BROWNISH GRAY พบหลักฐานได้แก่ เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิงและชิง กระเบื้องมุงหลังคา
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 2 เป็นชั้นดินร่วนปนทราย สีเทาเข้ม ปรากฏกลุ่มกระเบื้องมุงหลังคาจำนวนมาก

- ชั้นดินธรรมชาติที่ 3 เป็นดินร่วนปนดินเหนียว สีเทาปนเหลือง มีเศษกระเบื้องและเศษถ่านปะปนอยู่บ้าง วัดค่าสีดินได้
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 4 เป็นดินร่วนปนทราย สีเทาปนส้ม มีร่องรอยของกลุ่มถ่านกระจายทั่วไป เศษอิฐพบเพียงเล็กน้อย วัดค่าสีดินได้ 10 YR6/4 LIGHT YELLOWISH BROWN
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 5 เป็นดินร่วนปนทรายอัดแน่น สีเทาปนเหลือง พบเศษอิฐและกลุ่มถ่านเล็กน้อย 10 YR5/8 YELLOWISH BROWN

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 ของหลุมขุดค้น S2W10 PIT.90 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4 และ 5 เป็นชั้นดินการอยู่อาศัยเริ่มแรก ปรากฏหลักฐานโบราณวัตถุ ดังนี้

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบหลักฐานเศษภาชนะปาก จำนวน 19 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงหม้อก้นกลม ถ้าตัวเป็นภาชนะแบบเรียบ 25 ชิ้น

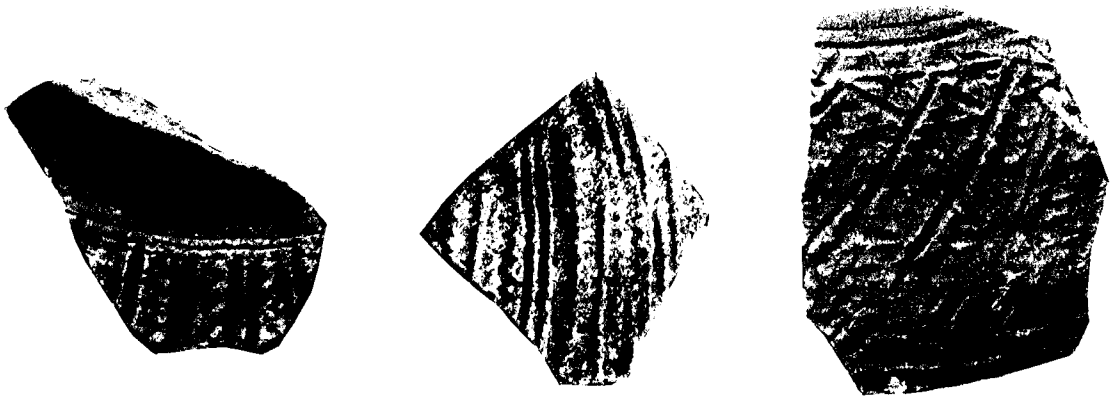
ปากภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

ลำดับของภาชนะแบบมีลาย แบ่งตามกลุ่มลายดังต่อไปนี้

ลายเกล็ดปลา 5 ชิ้น,ลายกดประทับเส้นขนาน 9 ชิ้น,ลายรูปฟันปลา 8 ชิ้น,ลายเรขาคณิต 3 ชิ้น
ลายเส้นคลื่น+ลายฟันปลา 4 ชิ้น,ลายก้างปลา 1 ชิ้น,ลายรูปสามเหลี่ยมในร่องขนาน 2 ชิ้น,ลายกด
ประทับเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน

ลายเกล็ดปลา จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

ลายรูปฟันปลา จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

ลายเรขาคณิต จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

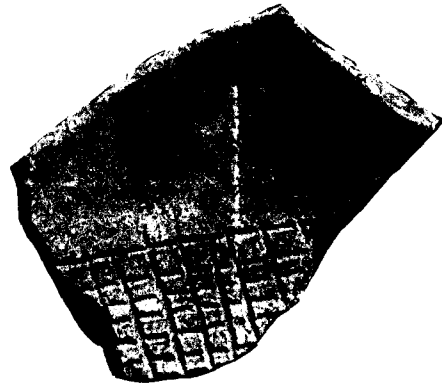

ลายเส้นคลื่น+ลายฟันปลา จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

ลายรูปสามเหลี่ยมในร่องขนาน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

พบก้อนภาชนะ จำนวน 4 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของก้อนภาชนะทรงถ้วยและทรงชาม

ก้อนภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

พบฝาภาชนะ จำนวน 4 ชิ้น เป็นฝาของภาชนะแบบฝาหม้อ 2 ชิ้น และแบบฝาไห 1 ชิ้น

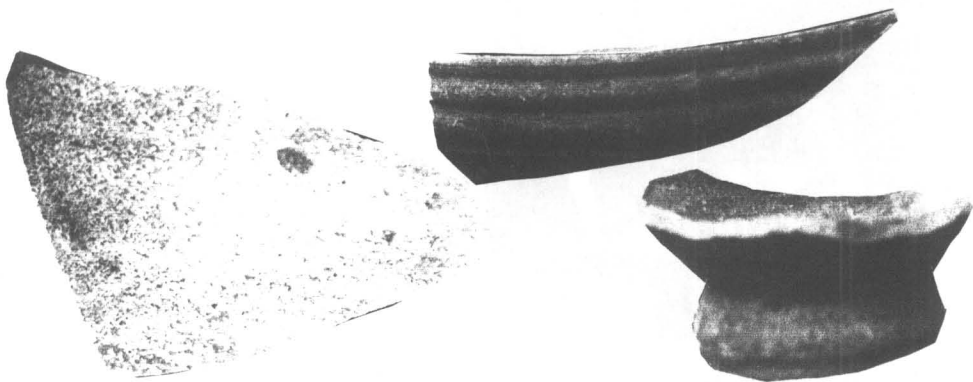
พวยฝาภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

พบพวยภาชนะ พบพวยภาชนะแบบทรงกาน้ำจำนวน 1 ชิ้น พบเตาเชิงกราน จำนวน 13 ชิ้น

ชิ้นส่วนเตาเชิงกราน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบปากจำนวน 10 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของปากภาชนะ ทรงไห, ทรงกรกและทรงอ่าง พบลำตัว จำนวน 18 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบไม่เคลือบ 12 ชิ้น ลำตัวเรียบเคลือบ 5 ชิ้น และลำตัวมีลายตกแต่งด้วยลายก้างปลา 1 ชิ้น พบก้นภาชนะ จำนวน 4 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนก้นภาชนะและทรงไห

ปากและลำตัวก้นภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

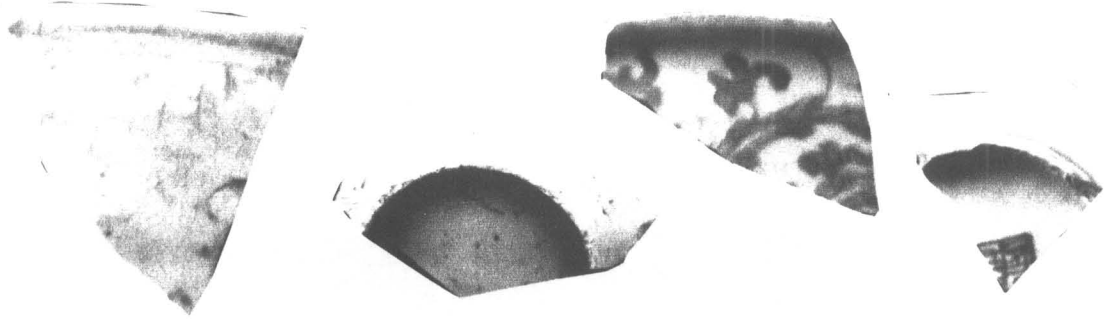
1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบเพียงชิ้นส่วนของลำตัวภาชนะแบบลำตัวเรียบชิ้นเดียว

1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย พบปากภาชนะทรงตลับ เขียนลายสีดำได้เคลือบ 1 ชิ้น

2. โบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาต่างประเทศ

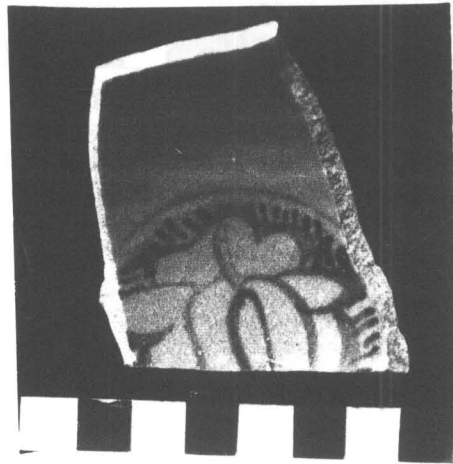
2.1 เครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 20-22 พบปากจำนวน 7 ชิ้น เป็นปากภาชนะเขียนสีน้ำเงิน - ขาวได้เคลือบ จำนวน 5 ชิ้น และปากของภาชนะเขียนสีแดงบนเคลือบ 5 ชิ้น

และปากของภาชนะเขียนสีแดงบนเคลือบ พบลำตัว 4 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ
ก้นภาชนะ 2 ชิ้น ก้นภาชนะทรงสามเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 1 ชิ้น และก้นของภาชนะเขียนสีแดง
บนเคลือบ

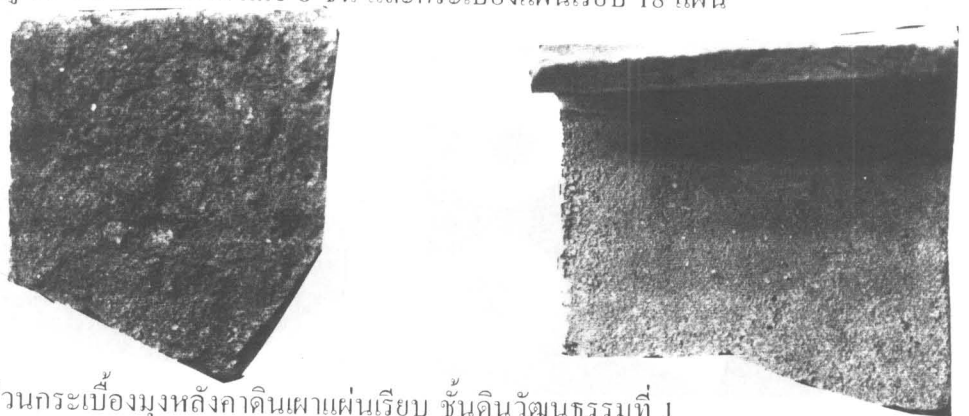
ปากและก้นภาชนะ สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 20-22
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

2. เครื่องถ้วยเวียดนาม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 22 พบเพียงชิ้นส่วนของปากและก้นภาชนะ
ทรงสาม เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ ปาก จำนวน 2 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงสาม พบก้นภาชนะ พบ
ชิ้นส่วนของก้นภาชนะทรงสาม 2 ชิ้น

ชิ้นส่วนก้นภาชนะ เครื่องถ้วยเวียดนาม ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

3. โบราณวัตถุที่ใช้ประกอบทางสถาปัตยกรรม พบชิ้นส่วนของกระเบื้องมุงหลังคาดินเผาจำนวน
40 ชิ้น เป็นกระเบื้องตัวผู้ 14 ชิ้น กระเบื้องตัวเมีย 8 ชิ้น และกระเบื้องแผ่นเรียบ 18 แผ่น

ชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคาดินเผาแผ่นเรียบ ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 ได้แก่ ชั้นดินธรรมชาติที่ 3 เป็นชั้นดินที่มีการอยู่อาศัยต่อเนื่องจากชั้นดิน

หลักฐานที่พบในชั้นดินธรรมชาติที่ 1 มีดังต่อไปนี้

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากเตาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบเศษภาชนะดินเผาประเภทปากภาชนะทรงหม้อก้นกลมขนาดใหญ่หม้อก้นกลมขนาดเล็ก ภาชนะทรงชามและปากภาชนะทรงกลมโต

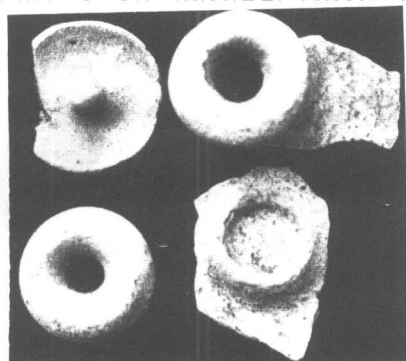
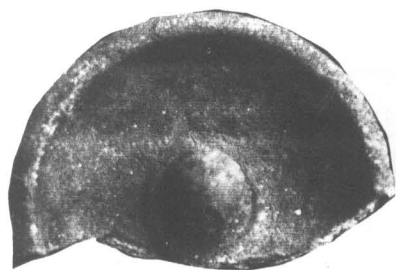

ปากภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

พบส่วนลำตัวแบบเรียบพบจำนวน 5 ชิ้น, ลำตัวของภาชนะแบบมีลายกดประทับซิกแซก 8 ชิ้น
ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 1 ชิ้น, ลายก้างปลา 2 ชิ้น, ลายกดเป็นจุด+ลายวงกลม 1 ชิ้น

ลายกดเป็นจุด+ลายวงกลม จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

พบฝาภาชนะ จำนวน 8 ชิ้น เป็นฝาภาชนะแบบฝาหม้อ 1 ชิ้น และแบบฝาไหอีก 7 ชิ้น
เตาเชิงกราน จำนวน 5 ชิ้น

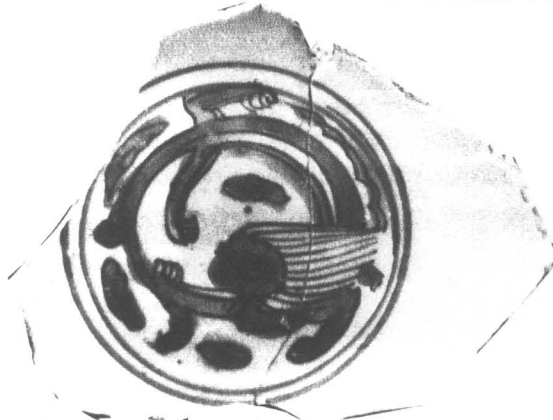
ฝาภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบส่วนปากภาชนะทรงอ่าง 1 ชิ้น ลำตัวจำนวน 4 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะเคลือบ, ก้นภาชนะ แบบไห ขนาดใหญ่

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบเพียงส่วนของลำตัว 2 ชิ้น

2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาต่างประเทศ

พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผาประเภทเครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 21-22 พบส่วนปากจำนวน 7 ชิ้น เขียนลายน้ำเงินขาวได้เคลือบ พบส่วนลำตัวจำนวน 7 ชิ้น เขียนลายน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ พบส่วนก้นภาชนะจำนวน 3 ชิ้น เขียนลายน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ

ก้นภาชนะเครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 21-22

2.2 เครื่องถ้วยเวียดนาม พบเพียงชิ้นส่วนปากของภาชนะเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 1 ชิ้น

3. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม

พบชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคาจำนวน 8 ชิ้น เป็นกระเบื้องตัวผู้ 4 ชิ้น และกระเบื้องตัวเมีย 4 ชิ้น

พบชิ้นส่วนปล่องโถงเนื้อแกร่งเคลือบขาว ของเจดีย์จำลองทรงระฆัง 2 ชิ้น จากแหล่งเตาเผา สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย

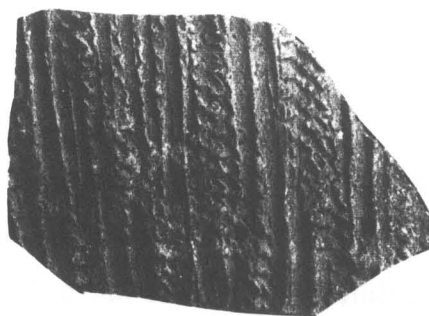
ปล่องโถง จากแหล่งเตาพื้นเมืองสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 2 มีการอยู่อาศัยยาวนานกว่าชั้นดินอื่น ๆ หลักฐานโบราณวัตถุที่พบในชั้นดินวัฒนธรรม มีดังนี้

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

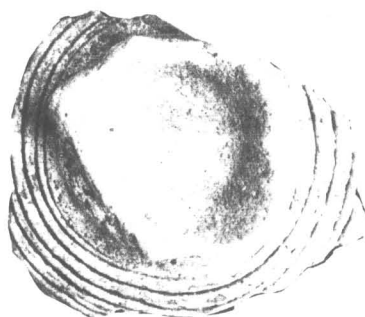
พบเศษภาชนะดินเผาเป็นส่วนของปาก 6 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงหม้อก้นกลมและภาชนะทรงโอง, ลำตัว 7 ชิ้น , ลำตัวแบบเรียบ 2 ชิ้น, อีก 5 ชิ้นแบบลำตัวมีลาย ประกอบด้วยลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ 1 ชิ้น, ลายฟันปลา 1 ชิ้น, ลายก้างปลา 1 ชิ้น, ลายเรขาคณิต 1 ชิ้น, ลายกดเป็นร่องขนาน 1 ชิ้น, ฝาภาชนะ 6 ชิ้น เป็นฝาของภาชนะแบบฝาหม้อ 3 ชิ้นและฝาแบบฝาไห 3 ชิ้น

ลายฟันปลาและลายก้างปลา จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

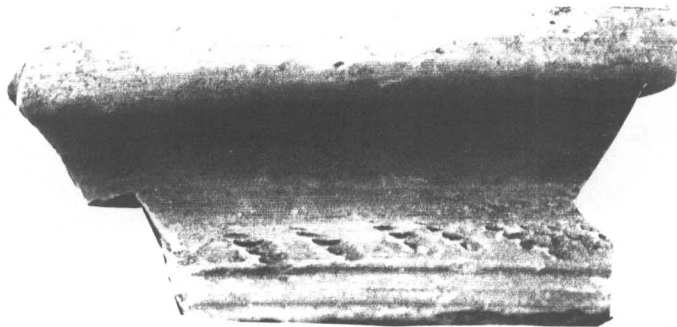

ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

ฝาภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

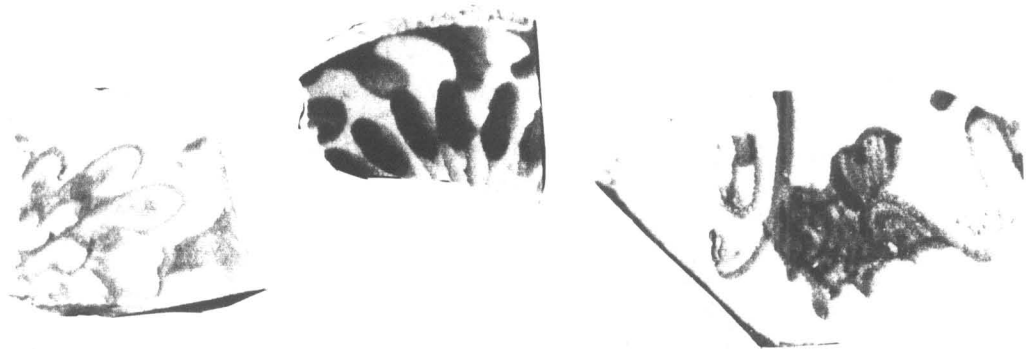
1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบส่วนปากภาชนะ 2 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงอ่างขนาดใหญ่และทรงอ่างเล็ก พบส่วนลำตัวของภาชนะแบบมีลาย ตกแต่งเป็นลายจุดเป็นร่องขนาน 1 ชิ้น พบฝาภาชนะ 6 ชิ้น เป็นฝาของฝาภาชนะแบบฝาหม้อ 3 ชิ้นและฝาแบบฝาไห 3 ชิ้น

ปากภาชนะ จากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผาประเภทเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 พบส่วนปากแบบภาชนะเขียนสีน้ำใต้เคลือบ 7 ชิ้น, ส่วนลำตัวภาชนะเขียนสีน้ำเงิน-ขาวใต้เคลือบ 13 ชิ้น, ส่วนก้นภาชนะ 21 ชิ้น เป็นก้นภาชนะจำนวน 19 ชิ้น, ส่วนฝาภาชนะ เขียนสีน้ำเงิน-ขาวใต้เคลือบและเขียนสีบนเคลือบ จำนวน 3 ชิ้น

ชิ้นส่วนก้นเครื่องถ้วยจีน ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3

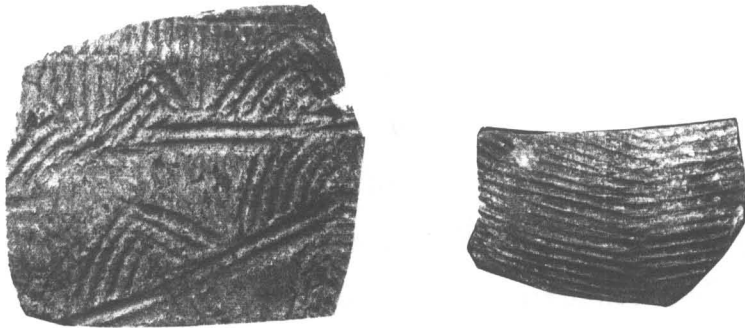
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 1 สมัยอยุธยาตอนปลาย หลักฐานทางโบราณวัตถุที่พบในชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3 มีดังนี้

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบเศษภาชนะดินเผาประเภทเนื้อเครื่องดิน เป็นส่วนปากภาชนะทรงหม้อก้นกลม 1 ชิ้น, ส่วนลำตัวภาชนะ 1 ชิ้น ส่วนมีลายประกอบด้วยลายรูปฟันปลา 1 ชิ้น, ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน

1 ชิ้น,ลายรูปฟันปลาในร่องขนาน 1 ชิ้น,ลายสามเหลี่ยม-ลายเส้นคลื่น 1 ชิ้น,ลายเรขาคณิต 2 ชิ้น,ลายกดประทับเส้นขนาน 1 ชิ้น,ลายก้างปลา 1 ชิ้น

ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน, ลายกดประทับเส้นขนาน
จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบส่วนปากภาชนะ 2 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงอ่าง ส่วนลำตัวพบ 2 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบเรียบและลำตัวมีลายตกแต่งด้วยลายจุดจิกเป็นร่องขนาน

2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผาประเภทเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 พบส่วนปาก 2 ชิ้น เป็นปากภาชนะเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ พบส่วนลำตัว 3 ชิ้น ,พบส่วนก้นภาชนะ 6 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงขามเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบและเขียนลายหลายสีบนเคลือบ จำนวน 3 ชิ้นและกัน เขียนลายน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 2 ด้านและเคลือบน้ำตาลด้านนอกด้านใน เขียนลายน้ำเงิน-ขาวเป็นชิ้นส่วนก้นของภาชนะเครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์ซิง พุทธศตวรรษที่ 23 อีก 3 ชิ้น

ชิ้นส่วนก้น เครื่องถ้วยจีน ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4

3. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทส่วนประกอบทรงสถาปัตยกรรม

พบชิ้นส่วนของกระเบื้องมุงหลังคาดินเผาจำนวน 4 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของกระเบื้องตัวผู้ 2 ชิ้นและกระเบื้องตัวเมีย 2 ชิ้น

การเปรียบเทียบและกำหนดอายุ

สมัยแรก ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22

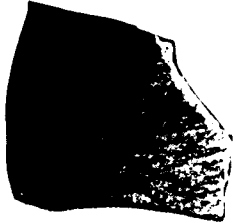

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบในชั้นดินธรรมชาติที่ 4 และ 5 ของหลุมขุดค้น S2 W10 PIT.90 ได้แก่ ภาชนะทรงหม้อก้นกลมปากกว้าง คอสั้นทั้งขนาดเล็กและใหญ่ทั้งแบบลำตัวเรียบและตัวลายด้วยการกดประทับแบบต่าง ๆ เช่น ลายเกล็ดปลา,ลายเรขาคณิต,ลายเส้นคลื่น+ลายฟันปลา,ลายรูปสามเหลี่ยมในร่องขนาน,ลายกดประทับร่องสั้นภายในร่องขนาน ลวดลายต่าง ๆ ที่พบในชั้นดินธรรมชาติยังมีการใช้ต่อเนื่องมาจนถึงในชั้นดินธรรมชาติที่ 3 โดยเฉพาะลายรูปฟันปลาและลายกดประทับเส้นขนานพบในปริมาณมากกว่าลายอื่น ๆ นอกจากภาชนะทรงหม้อก้นกลมยังพบภาชนะทรงถ้วย,ทรงชาม,ทรงกาน้ำและเตาเชิงกราน ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่ข่ายทรงครก อ่าง และไห มีทั้งแบบเคลือบและไม่เคลือบ ภาชนะจากแหล่งเตาบ้านบางปูน เครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงินบนพื้นขาวได้เคลือบ กำหนดอายุพุทธศตวรรษที่ 20-22 ภาชนะจากแหล่งเตาประเทศเวียดนาม ในอายุสมัยเดียวกันพบเศษกระเบื้องมุงหลังคาทั้งแบบแผ่นเรียบและแบบกาบกล้วย จากหลักฐานที่พบทั้งหมดจึงกำหนดอายุสมัยแรกของหลุมขุดค้น S2 W10 PIT.90 ประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22

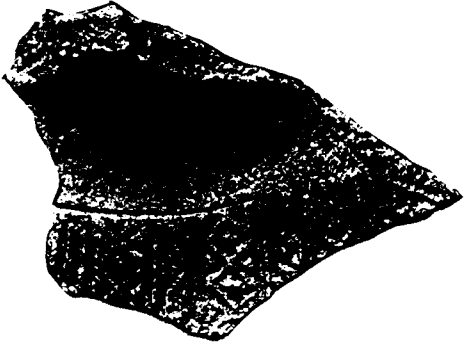
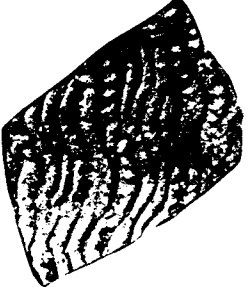

สมัยที่สอง ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-24

หลักฐานที่พบในชั้นดินธรรมชาติที่ 2 ได้แก่ ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยาทรงหม้อก้นกลม ทรงโอ่ง ภาชนะทรงหม้อมีลายกดประทับต่าง ๆ เช่น ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ,ลายฟันปลา,ลายก้างปลา,ลายเรขาคณิต,ลายกดเป็นร่องขนาน ภาชนะจากแหล่งเตาบ้านบางปูน ภาชนะทรงอ่างและไหจากเตาแม่ข่าย ภาชนะเขียนสีน้ำเงินได้เคลือบจากประเทศจีน ส่วนในชั้นดินธรรมชาติที่ 1 ซึ่งเป็นชั้นดินสมัยสุดท้ายที่มีการใช้ประโยชน์ของชุมชนในสมัยอยุธยาพบแนวอิฐเป็นแถวด้านทิศเหนือเหมือนอิฐปูถนนที่ปรากฏในหลาย ๆ หลุมของพื้นที่บริเวณ “วัดจันทร์” ภาชนะดินเผาที่พบในสมัยสุดท้ายมีการตกแต่งผิวภาชนะเป็นลายกดประทับต่าง ๆ และแบบเรียบ ลายกดประทับที่พบในสมัยสุดท้ายบนผิวภาชนะทรงหม้อก้นกลมแบบต่าง ๆ ได้แก่ ลายรูปฟันปลา,ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน,ลายรูปฟันปลาในร่องขนาน,ลายเรขาคณิต,ลายกดประทับเส้นขนาน,ลายก้างปลา นอกจากภาชนะดินเผาแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยาพบภาชนะแหล่งเตาแม่ข่ายทรงอ่างทั้งขนาดใหญ่และเล็ก ภาชนะดินเนื้อเครื่องถ้วยเขียนสีน้ำเงินบนพื้นขาวได้เคลือบทั้งของสมัยราชวงศ์หมิงและชิง พุทธศตวรรษที่ 23-24 พบเศษกระเบื้องมุงหลังคาดินเผาทั้งแผ่นเรียบและกาบกล้วย เหมือนกับที่พบตั้งแต่ชั้นดินธรรมชาติที่ 2,3,4 และ 5 จากหลักฐานที่พบแสดงว่าพื้นที่นี้คงมีการสร้างและใช้งานด้านสถาปัตยกรรม ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 20 จนถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.90

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 1 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4และ5)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>
		

กลุ่มที่ 9
ลายกดประทับรูปก้างปลา

กลุ่มที่ 10
ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา

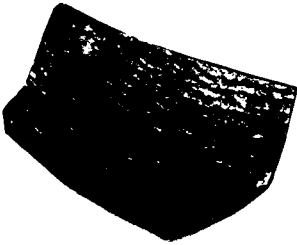
กลุ่มที่ 11
ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน

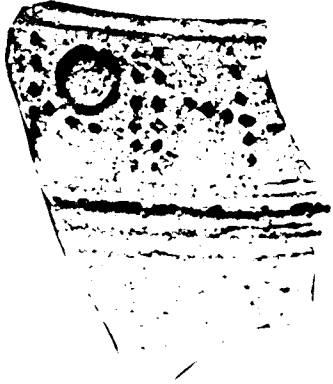
กลุ่มที่ 12
ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม

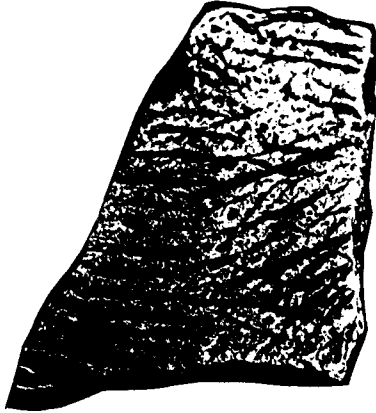
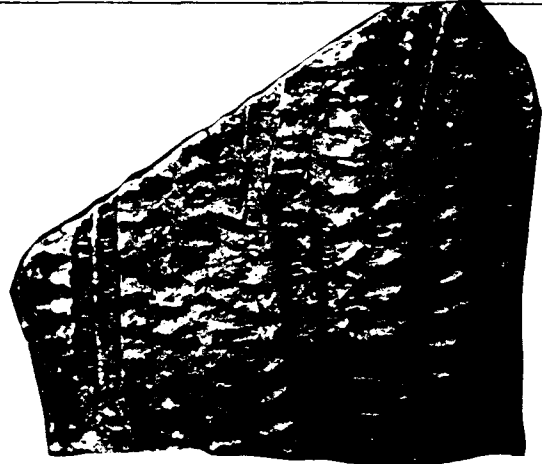
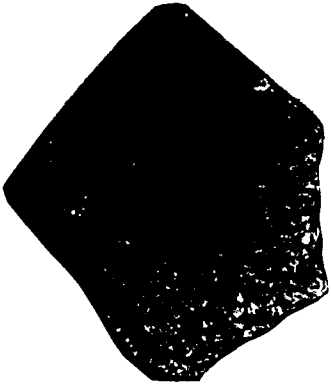

ตารางแสดงพัฒนาการของสวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.90

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 2 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>

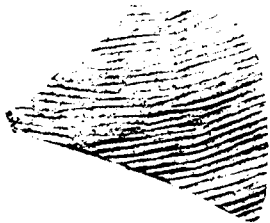
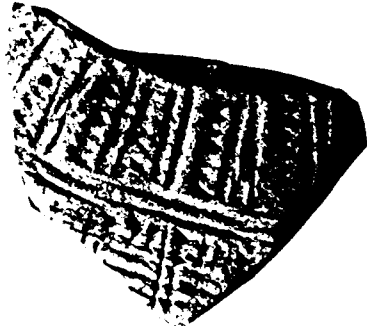
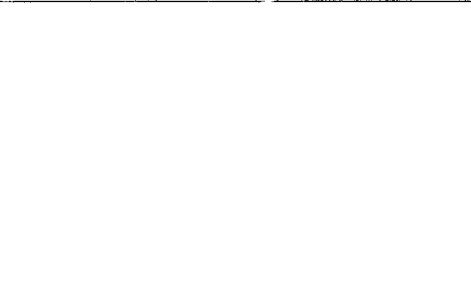
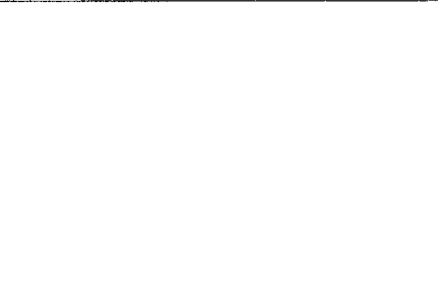
	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p> 	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>

	กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ	กลุ่มที่ 14 ลายอื่น ๆ
		

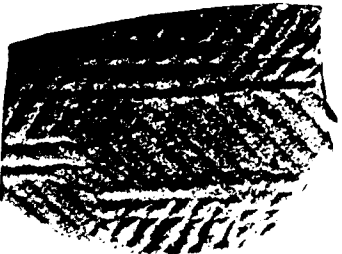

	<p>กลุ่มที่ 13 ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ</p>	<p>กลุ่มที่ 14 ลายฟันปลาในกรอบสี่เหลี่ยม</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ</p>	<p>กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในฟันปลา</p>
		

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W10 PIT.90

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 3 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 2 และ 1)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

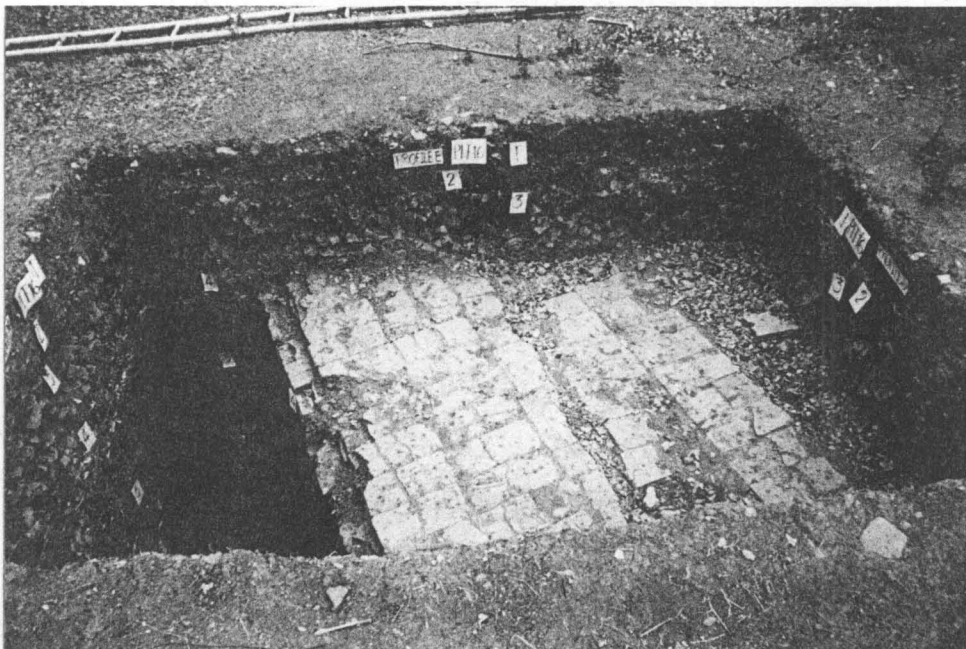
	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>
		

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.100

หลุมขุดค้นขนาดหลุม 2x2 เมตร ตำแหน่งหลุมอยู่ในกริดย่อยที่ 100 ของกริดใหญ่ S3 W10 ทางด้านฝั่งตะวันออกของคลองท่อ บริเวณนี้ในแผนที่การสำรวจเมืองอยุธยาของพระยาโบราณราชธานินทร์ คร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา และกรมศิลปากร ระบุว่าเป็นตำแหน่ง "วัดจันทร์" ดังนั้นการขุดตรวจครั้งนี้ จึงเป็นการขุดตรวจสอบตำแหน่ง "วัดจันทร์"

จากการขุดค้นได้พบหลักฐาน โบราณวัตถุประเภทต่าง ๆ สามารถศึกษาและแบ่งชั้นดินออกเป็นชั้นดินธรรมชาติ ได้ดังนี้

ชั้นดินหลุมขุดค้น S3 W10 PIT.100

- ชั้นดินธรรมชาติ ที่ 1 และ 2 ชั้นดินร่วนสีเทา กระจับปี่องมุงหลังคามีสหะอิฐและเศษปูนขาว วัดคำสี่ดินได้ 10YR 5/2 LIGHT BROWISH GRAY
- ชั้นดินธรรมชาติ ที่ 3 เศษอิฐหักที่ถูกถมสมัยปัจจุบัน
- ชั้นดินธรรมชาติ ที่ 4 ชั้นดินเหนียวสีน้ำตาลอมสีเทาอิฐหักและเศษกระเบื้องมุงหลังคา วัดคำสี่ดินได้ 7.5 YR 5/2 BROWN ชั้นพังทลายของสิ่งก่อสร้างสมัยสุดท้าย
- ชั้นดินธรรมชาติ ที่ 5 ชั้นดินร่วนสีเทา วัดคำสี่ดินได้ 10YR 5/1 GRAY
- ชั้นดินธรรมชาติ ที่ 6 ชั้นดินเหนียวสีเทา วัดคำสี่ดินได้ 7.5 YR 3/3 VERY DARK GRAY
- ชั้นดินธรรมชาติ ที่ 6 ชั้นแทรกมีเศษถ่าน
- ชั้นดินธรรมชาติ ที่ 7 ชั้นดินร่วนสีดำ 10 YR 2/1 BLACK

- ชั้นดินธรรมชาติ ที่ 8 ชั้นดินเหนียวสีเทา มีเศษถ่านและเศษอิฐ วัดค่าสีดินได้ 7.5 3.3 VERY DARK GRAY

- ชั้นดินธรรมชาติ ที่ 9 ชั้นดินเหนียวสีเหลือง วัดค่าสีดินได้ 2.5 YR 6/8 OLIVE YELLOW

การวิเคราะห์ข้อมูลชั้นดินและการศึกษาจากหลักฐานและโบราณวัตถุที่พบในชั้นดินธรรมชาติ จากหลุมขุดค้น S3 W10 PIT.100 สามารถอธิบายได้ถึงชั้นดินวัฒนธรรม ซึ่งปรากฏ

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 8

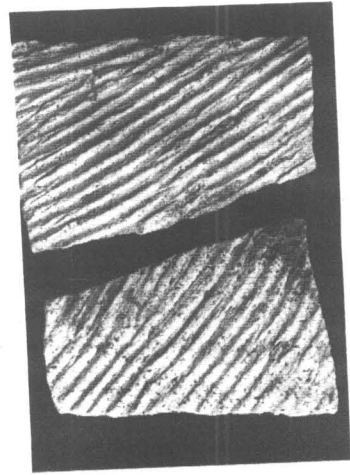
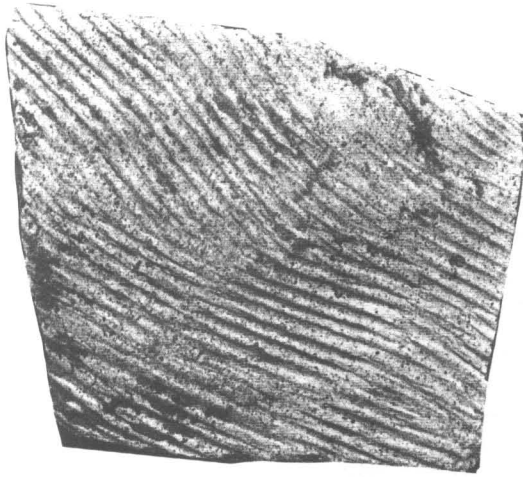
1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

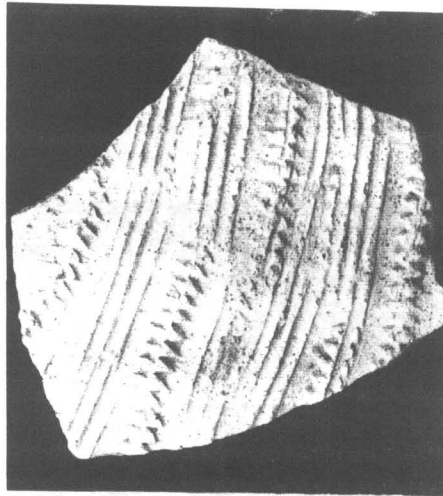
พบหลักฐานส่วนปาก 44 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงหม้อก้นกลมขนาดใหญ่ ปากลาย เนื้อสีส้ม สีเทา พบส่วนลำตัว 128 ชิ้น แบบเรียบ 41 ชิ้น และลำตัวภาชนะแบบมีลาย 87 ชิ้น ประกอบด้วยลายกค ประทับเส้นขนาน 40 ชิ้น, ลายรูปฟันปลา 21 ชิ้น, ลายรูปดอกไม้+ลายฟันปลา 2 ชิ้น, ลายจุดเป็นร่องขนาน 4 ชิ้น, ลายใบไม้ 1 ชิ้น, ลายเส้นคลื่น 1 ชิ้น, ลายเส้นคลื่น+ลายฟันปลา 5 ชิ้น, ลายสามเหลี่ยมฟันปลา 2 ชิ้น, ลายดอกทานตะวัน+ลายฟันปลา 1 ชิ้น, ลายกากบาทในตารางสี่เหลี่ยม 2 ชิ้น, ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน 4 ชิ้น, ลายฟันปลาในกรอบสี่เหลี่ยม 2 ชิ้น, ลายกากบาทในร่องขนาน 1 ชิ้น, ลายฟันปลาในเส้นขนาน 1 ชิ้น พบเตาเชิงกราน 3 ชิ้น พบฝาภาชนะ 10 ชิ้น ประกอบด้วย ฝาภาชนะแบบฝาหม้อ 3 ชิ้น ส่วนอีก 7 ชิ้น เป็นฝาของภาชนะทรงไห ลักษณะแบบฝาหงาย ตรงกลางแอ่นโค้งขึ้น

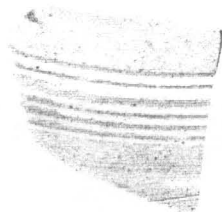
ปากภาชนะดินเผาเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ลายกดประทับเส้นขนานบนภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ลายรูปฟันปลาบนภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ลายจุดเป็นร่องขนานบนภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ลายใบไม้บนภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ลายกากบาทในตารางสี่เหลี่ยมบนภาชนะเนื้อเครื่องดิน
จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยมบนภาชนะเนื้อเครื่องดิน
จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ชิ้นส่วนฝาภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 6 และ 7

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบส่วนปากภาชนะ 8 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงหม้อก้นกลมขนาดต่าง ๆ พบลำตัวภาชนะ
ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบ 5 ชิ้น และลำตัวภาชนะมีลาย 2 ชิ้น ตกแต่งด้วยลายกดประทับรูปฟันปลา
พบเตาเชิงกราน 2 ชิ้น

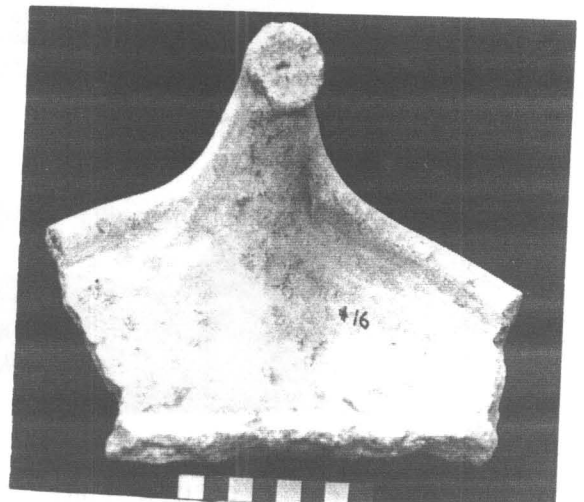

ปากภาชนะดินเผาเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

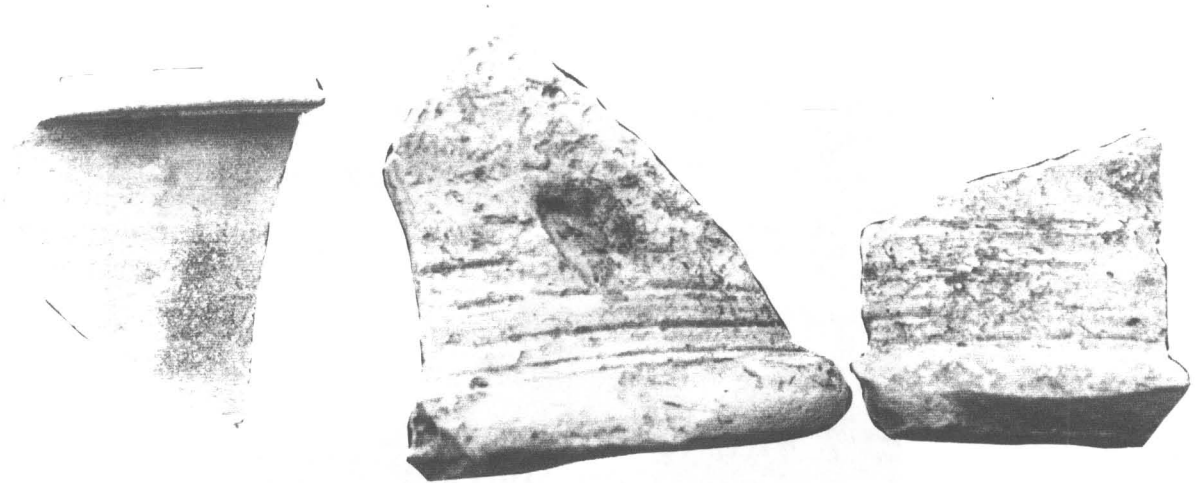
ลายกดประทับรูปฟันปลาบนภาชนะเนื้อเครื่องดิน
จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ชิ้นส่วนเตาเชิงกราน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

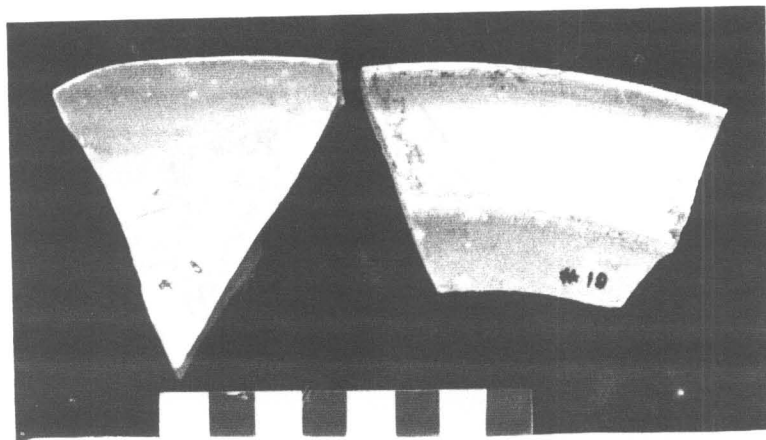
1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่บ้านน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบชิ้นส่วนของลำตัวภาชนะ 5 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบเรียบ 4 ชิ้น และลำตัวของภาชนะแบบมีลายตกแต่งเป็นลายเส้นคลื่นในร่องขนาน 1 ชิ้น

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบชิ้นส่วนของลำตัวภาชนะ 3 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบเรียบ 1 ชิ้น และลำตัวของภาชนะมีลาย 2 ชิ้น ตกแต่งด้วยลายเส้นนูน 1 ชิ้น และลายกดเป็นร่องสั้นเรียงแถวในแนวนอนภายในร่องขนาน 1 ชิ้น

ลำตัวภาชนะแบบมีลายตกแต่งเป็นลายเส้นคลื่นในร่องขนาน
จากแหล่งเตาบ้านบางปูน

1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20 พบชิ้นส่วนของปาก ลำตัวและก้นภาชนะอย่างละ 1 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของภาชนะเขียนสีคำได้เคลือบ

ชิ้นส่วนปากภาชนะทรงชาม จากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย
พุทธศตวรรษที่ 20

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 5

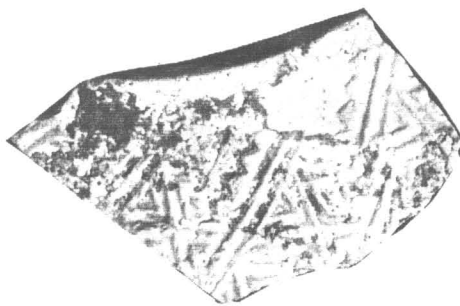
1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบหลักฐานส่วนปาก 4 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงหม้อก้นกลม และภาชนะทรงขวดหรือ
 กุณโฑ พบส่วนลำตัว 17 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบ 10 ชิ้น และแบบลำตัวมีลาย 7 ชิ้น มีลายกด
 ประทับเส้นขนาน 3 ชิ้น ลายก้างปลา 1 ชิ้น ลายซูดเป็นร่องขนาน 1 ชิ้น ลายเรขาคณิต 2 ชิ้น พบส่วนก้น
 ภาชนะ 2 ชิ้น พบส่วนฝาภาชนะ 3 ชิ้น เป็นฝาภาชนะแบบฝาไห 1 ชิ้น และแบบฝาหม้อ 2 ชิ้น พบเตา
 เซิงกราน 2 ชิ้น

ชิ้นส่วนปากภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมือง

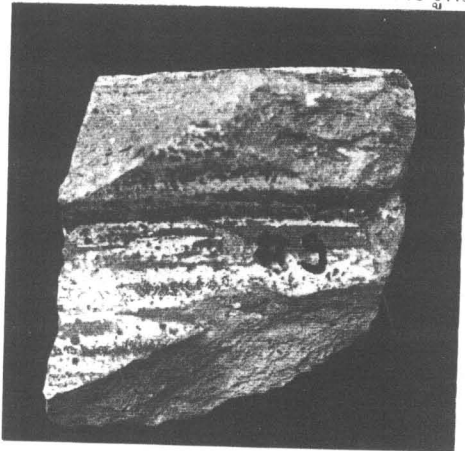

ลายเรขาคณิตบนภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมือง

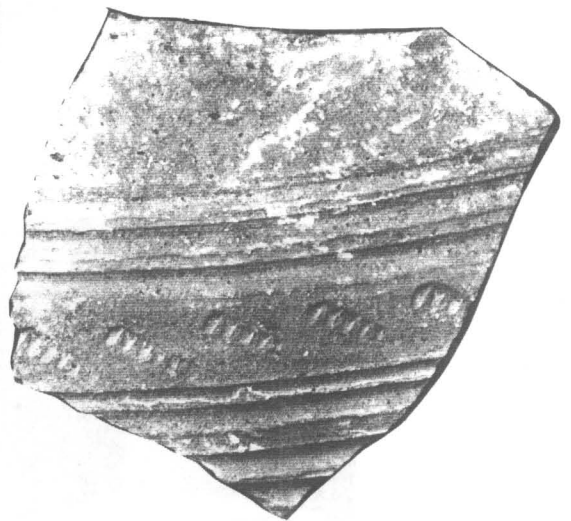
ชิ้นส่วนฝาภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมือง

เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบส่วนปาก 1 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงไห แบบเคลือบ 1 ชิ้น พบส่วนลำตัว 4 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบ 4 ชิ้นและลำตัวภาชนะแบบมีลาย 2 ชิ้น เป็นลายพื้นปลาในร่องขนานและลายจุดเป็นร่องขนาน

ลำตัวลายพื้นปลาในร่องขนาน จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย

ปากภาชนะเนื้อแกร่งเคลือบ จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย

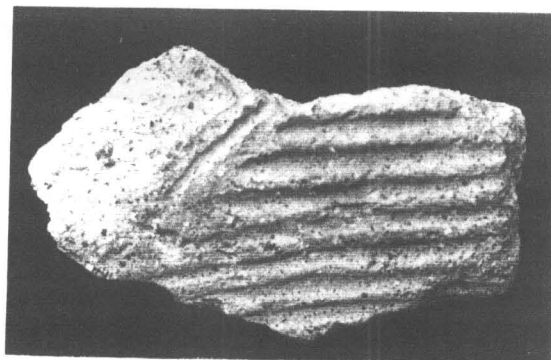
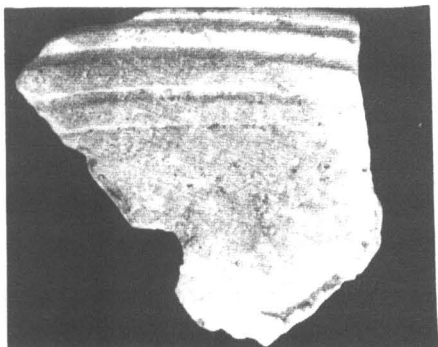
1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน อายุราวพุทธศตวรรษที่ 21 พบส่วนปากภาชนะ 1 ชิ้น เป็นปากของภาชนะทรงอ่าง พบลำตัว 2 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบและลำตัวตกแต่งเป็นลายจุดเป็นร่องในแนวทังภายในเส้นขนาน

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบลำตัวภาชนะ 5 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเรียบ 3 ชิ้น ลายรูปพื้นปลา และลายกคประทับใจเส้นขนาน 1 ชิ้น และพบก้นภาชนะทรงสาม 1 ชิ้น

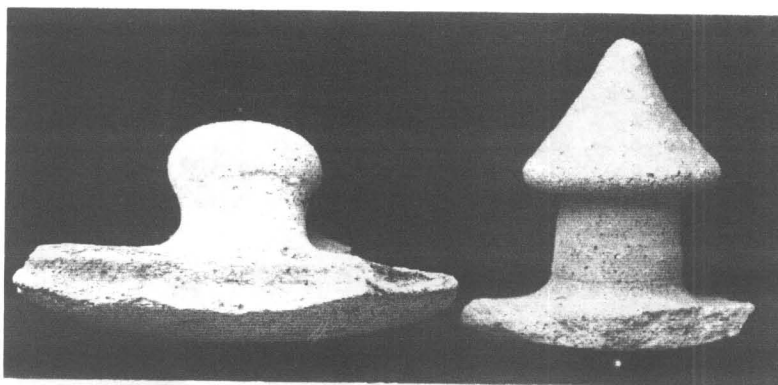
ลำตัวเป็นลายกคประทับใจเส้นขนาน จากแหล่งเตาพื้นเมือง

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน พบส่วนลำตัวภาชนะแบบเรียบ 1 ชิ้น

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสู่โขทัย-ศรีสัชนาลัย พบส่วนลำตัวภาชนะแบบเคลือบสีน้ำตาล 3 ชิ้น

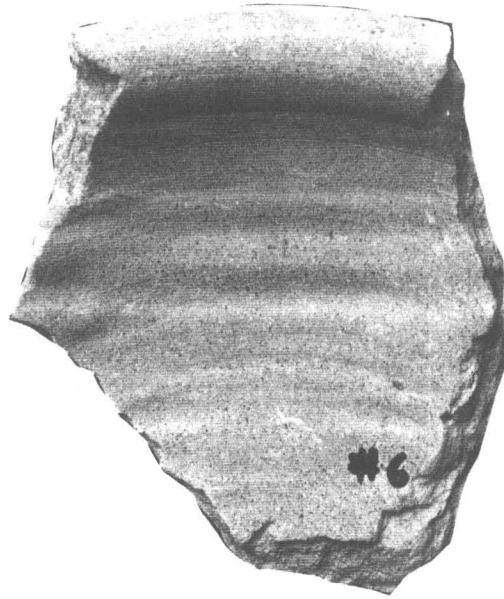
2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

2.1 เศษภาชนะดินเผาจากเครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 พบลำตัวเขียนลายสีบนเคลือบ 1 ชิ้น และก้นภาชนะ 4 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะเคลือบสีเขียว 1 ชิ้น และก้นของภาชนะเขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 3 ชิ้น

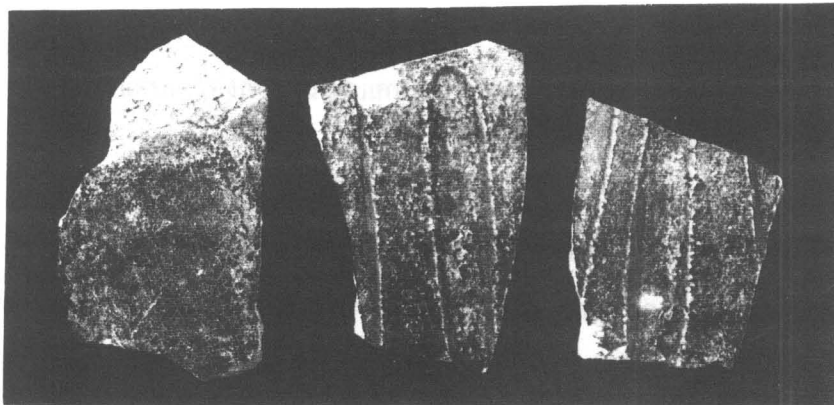
ก้นภาชนะเครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ

สมัยราชวงศ์หมิง ราวพุทธศตวรรษที่ 21-22

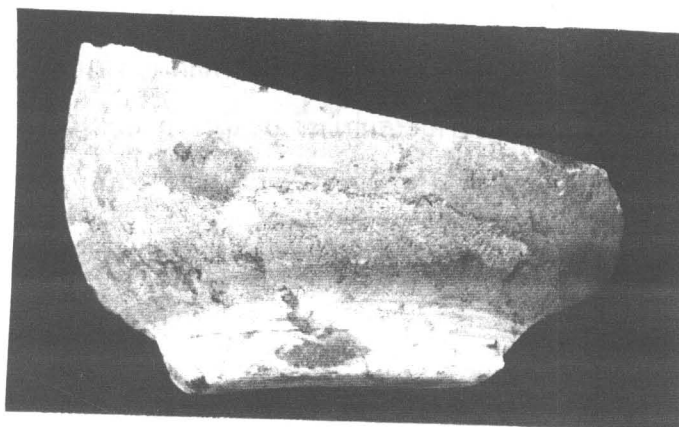

ปากภาชนะทรงอ่าง จากแหล่งเตาบ้านบางปูน

1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสู่โขทัย-ศรีสัชนาลัย พบส่วนลำตัวภาชนะเคลือบสีขาว 2 ชั้น และส่วนก้นภาชนะทรงถ้วยเคลือบสีเขียว 1 ชั้น

ลำตัวภาชนะเคลือบสีน้ำตาล จากแหล่งเตาเมืองศรีสัชนาลัย

ก้นภาชนะเคลือบสีเขียว จากแหล่งเตาเมืองศรีสัชนาลัย

การเปรียบเทียบและกำหนดอายุ

สมัยแรก ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22

หลักฐานที่พบในหลุมขุดค้น S3 W10 PIT100 ในชั้นดินธรรมชาติที่ 8 ได้แก่ ภาชนะดินเผา ทรงหม้อก้นกลมขนาดใหญ่และขนาดเล็ก เนื้อดินสีส้มและสีเทา ภาชนะดินเผาทรงหม้อก้นกลมที่พบในสมัยแรกมีทั้งแบบลำตัวเรียบและแบบลำตัวลาย แต่ปริมาณของภาชนะดินเผาทรงหม้อก้นกลมลำตัวลายจะมีปริมาณมากกว่าแบบลำตัวเรียบ แบบลำตัวลายที่พบได้แก่ ลายกดประทับเส้นขนาน,ลายรูปฟันปลา,ลายดอกไม้,ลายสามเหลี่ยมฟันปลา,ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน,ลายฟันปลาในกรอบสี่เหลี่ยม,ลายใบไม้ โดยเฉพาะลายรูปฟันปลาและลายกดประทับเส้นขนานปริมาณมากกว่าลายอื่น ๆ ลายที่นิยมที่สุดได้ลายกดประทับรูปฟันปลา พบภาชนะทรงไหและเตาเชิงกราน สามารถกำหนดอายุสมัยของการอยู่อาศัยสมัยแรกของหลุมขุดค้น S3 W10 PIT100 จากเศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี พุทธศตวรรษที่ 19-21 (จารึก วิไลแก้ว : 2531 : 78) และก้นภาชนะทรงถ้วยและชาม จากแหล่งเตาศรีสังขาลัย กำหนดอายุพุทธศตวรรษที่ 20-21 แสดงว่าหลุมขุดค้น S3 W10 PIT100 ที่พบแนวอิฐองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เหมือนกับหลุมขุดค้น S3 W10 PIT98 ที่อยู่ด้านทิศเหนือขึ้นไปประมาณ 50 เมตร มีการอยู่อาศัย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 20 ขึ้นไป ในสมัยแรกของหลุมขุดค้น ไม่พบเศษเครื่องถ้วยจีน พบเศษกระเบื้องมุงหลังคา

สมัยที่สอง ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-23

หลักฐานทางโบราณวัตถุในชั้นวัฒนธรรมนี้ จากชั้นดินธรรมชาติที่ 5 และ 4 ได้แก่ ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองทรงหม้อ ทรงขวดหรือกุ่มโท เตาชิงกราน และไห ลวดลายที่ตกแต่งบนผิวภาชนะมีทั้งแบบเรียบและแบบลำตัวลายในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ลายที่พบได้แก่ ลายกดประทับเส้นขนาน ลายก้างปลา ลายฟันปลา ซึ่งพบมาตั้งแต่สมัยแรก ภาชนะจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี แหล่งเตาแม่น้ำน้อย นอกจากเครื่องถ้วยภายในประเทศ พบเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิงราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 จากหลักฐานที่พบในหลุมขุดค้น S3 W10 PIT100 เมื่อเปรียบเทียบกับหลักฐานที่พบในหลุมขุดค้น S3 W10 PIT98 แล้วมีความใกล้เคียงกันทั้งอายุสมัยและรูปแบบภาชนะต่าง ๆ ซึ่ให้เห็นว่าพื้นที่บริเวณ "วัดจันทร์" จากแผนที่สำรวจ ศรีอยุธยา โดยพระยาโบราณราชธานินทร์ มีการอยู่อาศัยตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 20 ขึ้นไปและมีการอยู่อาศัยถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย พื้นที่บริเวณนี้คงเป็นที่ตั้งของศาสนสถานตั้งแต่ สมัยแรกจากการที่พบกระเบื้องมุงหลังคาและเศษอิฐในชั้นต่าง ๆ จนถึงสมัยสุดท้าย

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S 3 W 10 PIT. 100

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติดี 8	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	40/700	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา	3/110	
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	21/1400	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน	5/140	
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	3/130	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น	5/110	กลุ่มที่ 21 ลายเขาร่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน	4/ 60	กลุ่มที่ 23 ลายเขาร่องขนานใต้เส้นปลา	1/ 35	
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา		กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา		กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน	2/ 30	กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้	1/ 15	
	กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายจุดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นบน	

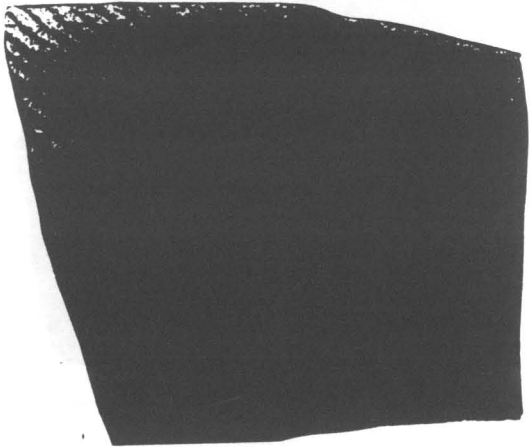
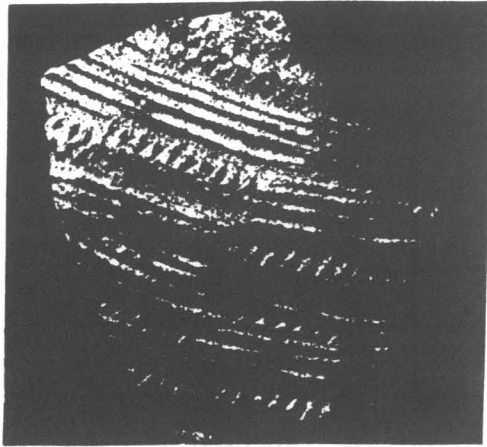

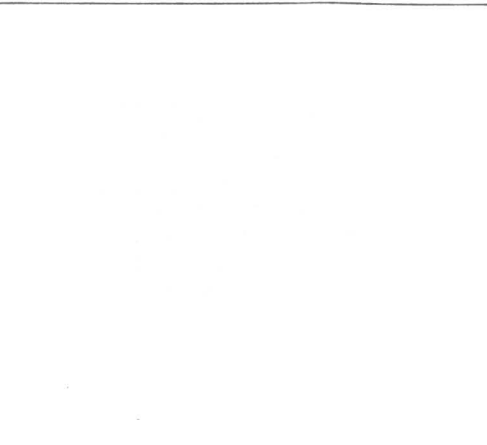
ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

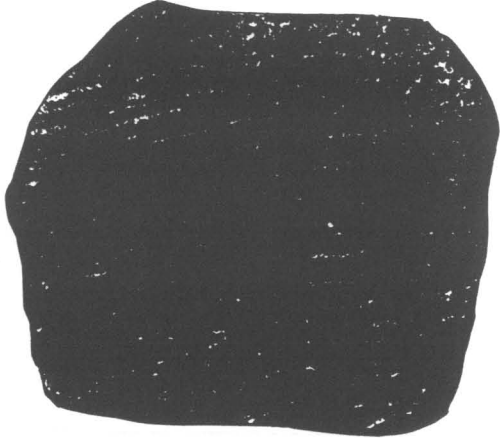
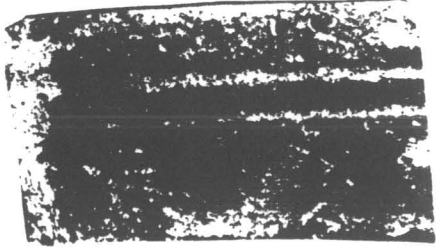
หลุมขุดค้น S 3 W10 PIT. 100

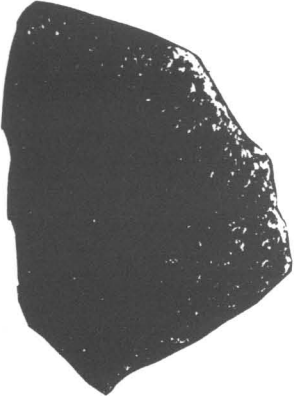
ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 5	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	3/ 65	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา		กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	2/130	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 21 ลายเขาร่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน	1/ 20	กลุ่มที่ 23 ลายเขาร่องขนานใต้เส้นปลา		
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา	1/105	กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา		กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายแก้มจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายจุดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน	

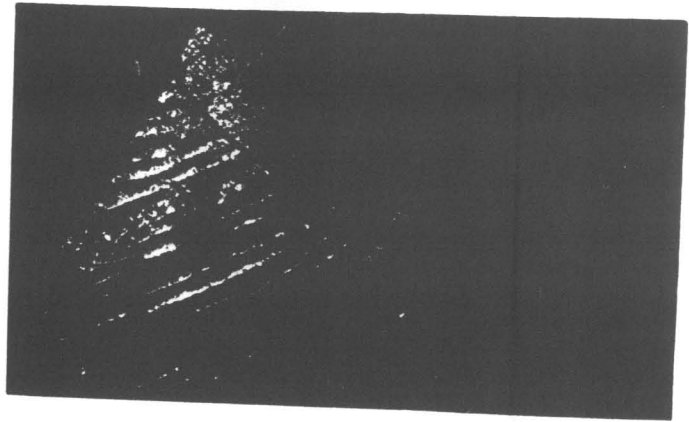
ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

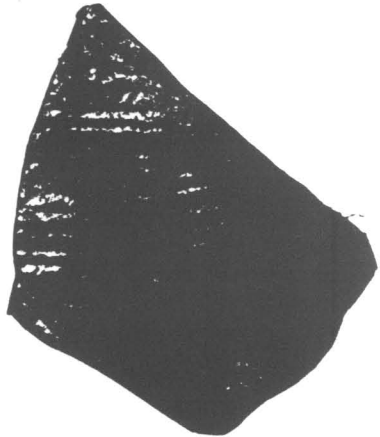
หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.100

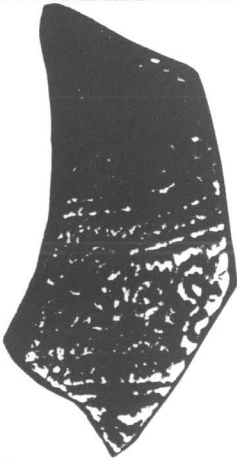
<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 1 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 8)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

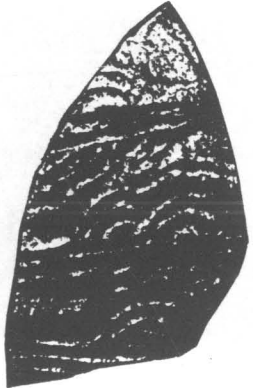
	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>

	<p>กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีด่างเป็นระเบียบ</p>	<p>กลุ่มที่ 14 ลายฟันปลาในกรอบสี่เหลี่ยม</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ</p>	

	<p>กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก</p>	<p>กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน</p>

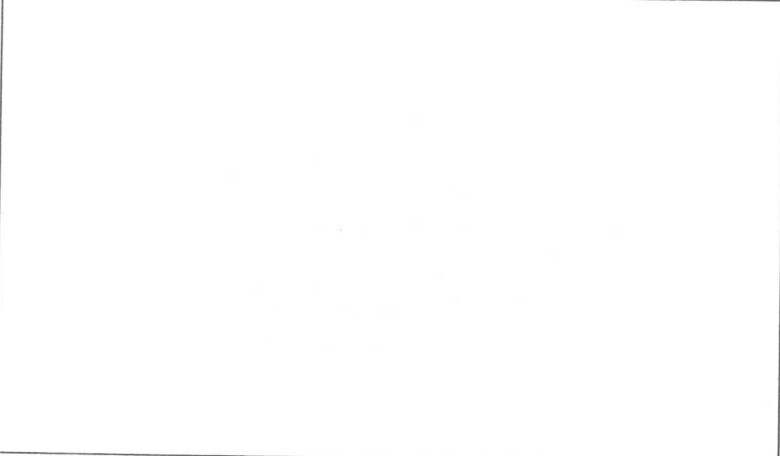
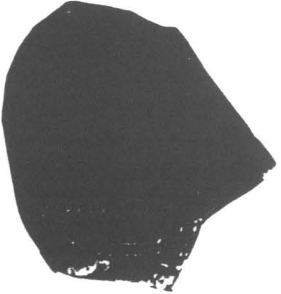
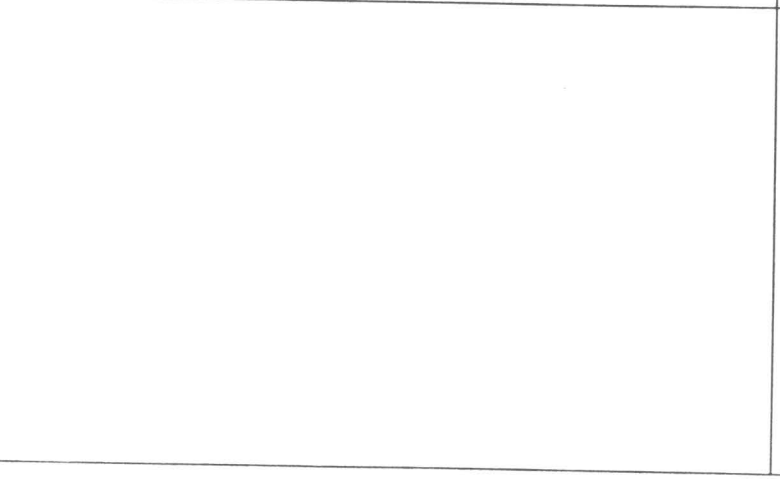
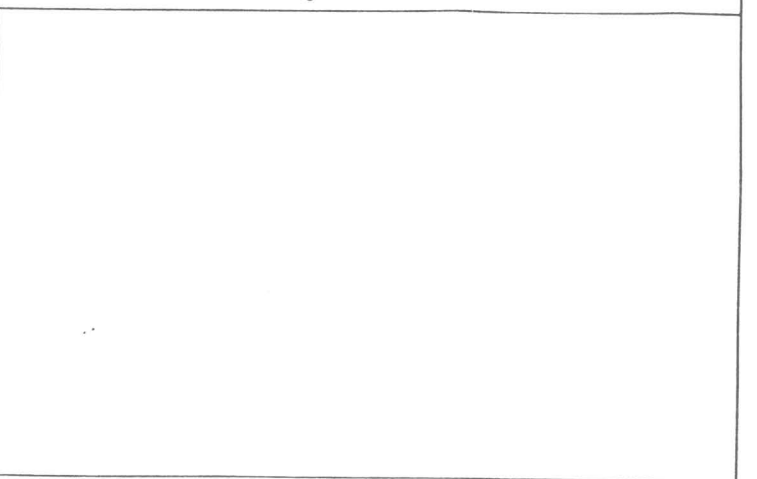
	<p>กลุ่มที่ 13 ลายจุดสีดำเป็นระเบียบ</p>	<p>กลุ่มที่ 14 สายฟันปลาในกรอบสี่เหลี่ยม</p>
	<p>กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ</p>	<p>กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในฟันปลา</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 21 ลายเซาะร่องขนานกันในกรอบสี่เหลี่ยม</p>	<p>กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน</p>
	<p>กลุ่มที่ 23 ลายเซาะร่องขนานใต้เส้นพื้นปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน</p>	<p>กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน</p>
	<p>กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้</p>	<p>กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม</p>
		

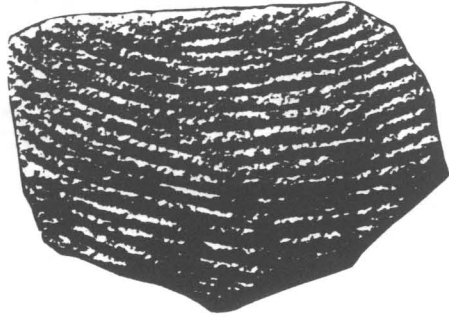
ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.100

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 2 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 6และ7)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกคประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกคประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกคประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกคประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

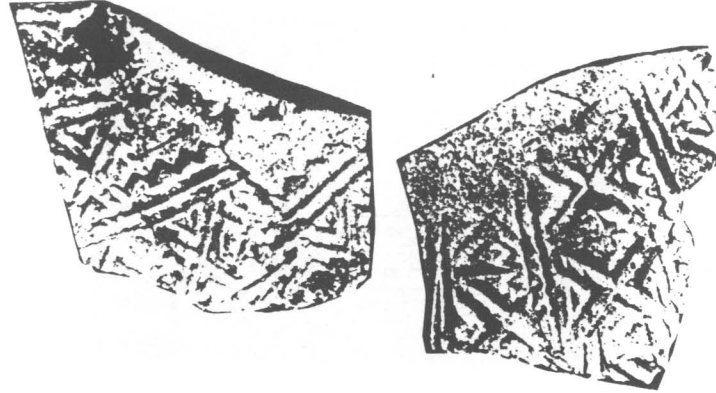
ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S3 W10 PIT.100

ชั้นวัฒนธรรมที่ 3 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 5)	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา
		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว

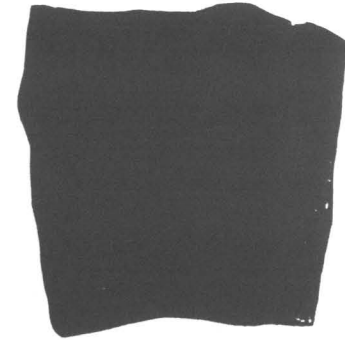
กลุ่มที่ 5

ลายเรขาคณิต

กลุ่มที่ 6

ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น

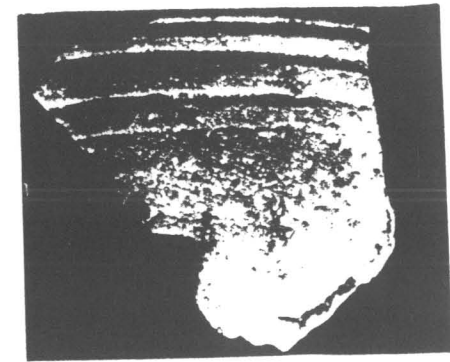

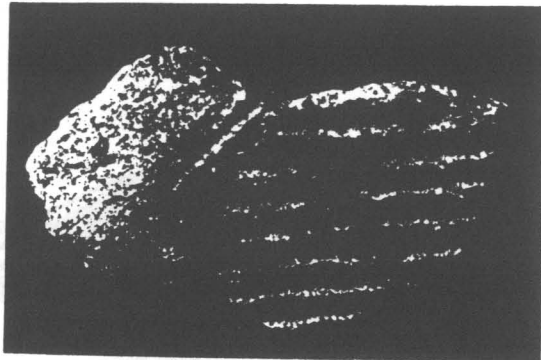
กลุ่มที่ 7

ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน

กลุ่มที่ 8

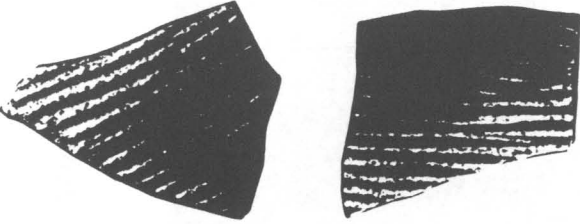
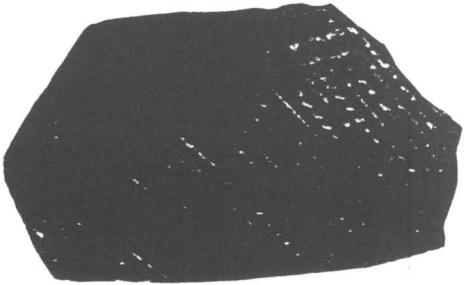
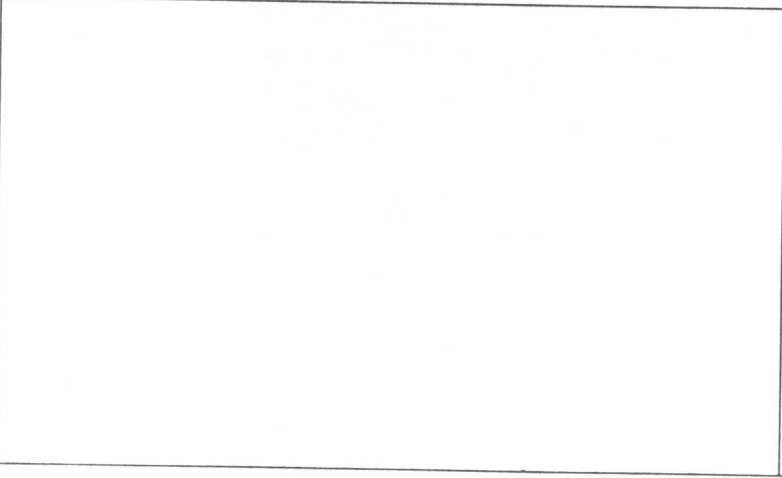
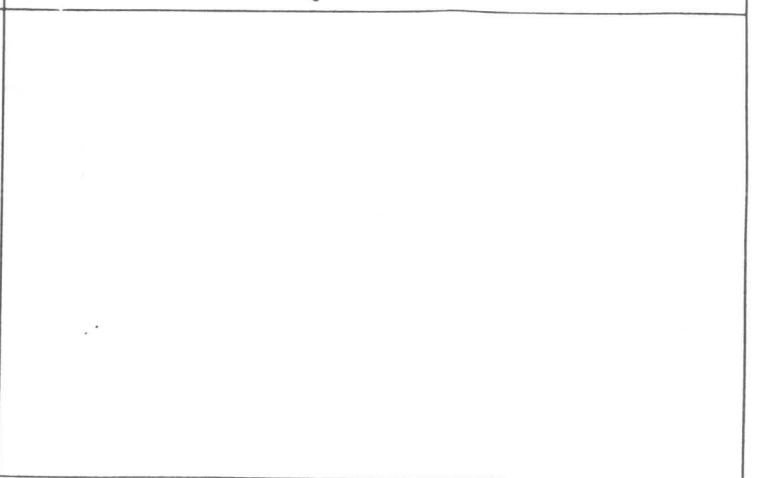
ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน

	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

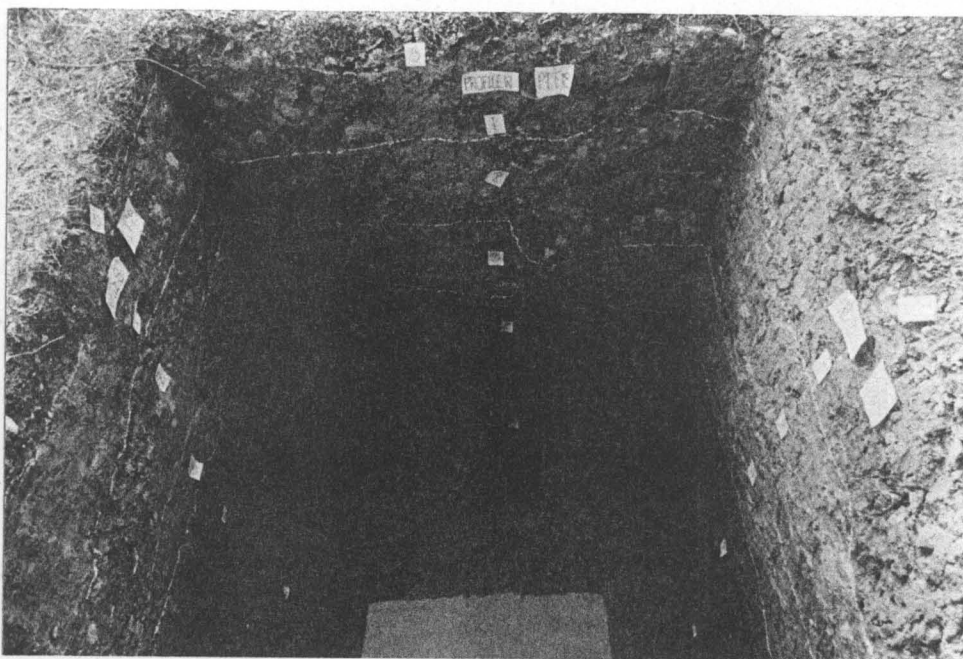
หลุมขุดค้น SS W10 PIT.100

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 4 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.64

หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.64 หลุมขุดค้นขนาด 2x2 เมตร ทางด้านฝั่งตะวันออกของคลองท่อ บริเวณนี้ในแผนที่การสำรวจเมืองอยุธยา ของพระยาโบราณราชธานินทร์ ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา และกรมศิลปากร ระบุว่าตำแหน่งของ “วัดจันทร์” ดังนั้นการขุดตรวจครั้งนี้จึงเป็นขุดตรวจสอบตำแหน่ง “วัดจันทร์” และชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อประโยชน์ในการศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและประโยชน์

จากการขุดค้น ได้พบหลักฐาน โบราณวัตถุประเภทต่างๆสามารถศึกษาและแบ่งชั้นดินธรรมชาติ ได้ดังนี้

ชั้นดินหลุมขุดค้น S2 W9 PIT.64

- ชั้นดินธรรมชาติ S เป็นดินร่วน สีเทา ปนเศษหินกรวด ลักษณะเป็นดินถมปัจจุบัน
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 1 เป็นดินร่วน สีเทาปนเศษอิฐ วัตถุประสงค์ดินได้ 10 YR 5/2 LIGHT BROWNISH GRAY พบหลักฐานได้เครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หมิงและชิงภาชนะดินเผาแหล่งเตาเมืองสุโขทัย กระจับปี่ มุงหลังคาจากกล้วย
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 2 เป็นดินร่วน สีเทา ปนเศษถ่านและเศษกระเบื้อง วัตถุประสงค์ดินได้ 10 YR 6/1 GRAY พบหลักฐานได้แก่ เศษกระเบื้องมุงหลังคา ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน,เตาเมืองสุโขทัย,และ เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมือง

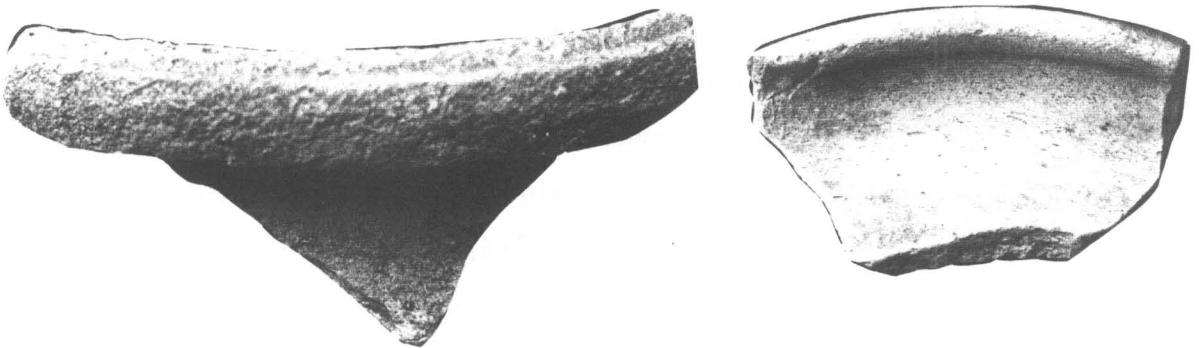
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 3 เป็นดินร่วนปนดินเหนียว มีเศษอิฐและกระเบื้อง
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 4 เป็นดินร่วน สีน้ำตาล วัตถุประสงค์ดินได้ 10 YR 6/3 PALE BROWN พบหลักฐานได้แก่ เศษกระเบื้องมุงหลังคาทั้งแบบแผ่นเรียบและกาบกล้วย และภาชนะจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อยและสุโขทัย
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 5 เป็นดินร่วนปนทรายสีน้ำตาลอัดแน่นวัตถุประสงค์ดินได้ 10YR 5/8 YELLOWISH BROWN

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 ของหลุมขุดค้น S2 W9 PIT.64 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4 เป็นชั้นดินการอยู่อาศัยเริ่มแรก ปรากฏหลักฐานโบราณวัตถุดังนี้

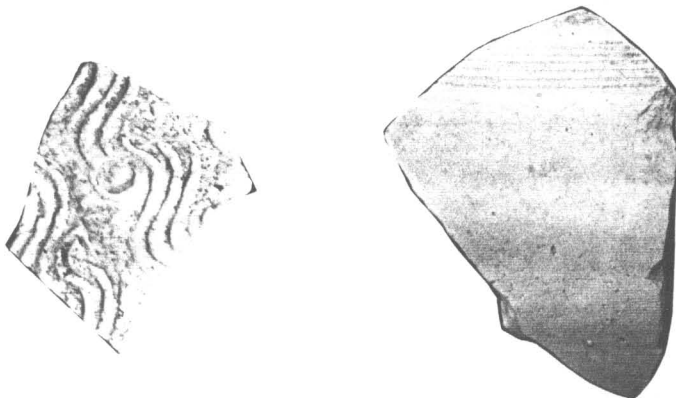
1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบหลักฐานภาชนะดินเผาและเศษภาชนะดินเผาประเภทเนื้อเครื่องดิน (Earthenware) ปากภาชนะทรงหม้อก้นกลม ปากกว้างคอสสูง ปากผายออกขอบปากเป็นสันหนาด้านนอก ด้านในเซาะร่อง 1-3 ร่อง เนื้อดินหยาบ สีน้ำตาลแดง 1 ชั้น และเนื้อดินค่อนข้างหยาบสีส้ม 1 ชั้น พบลำตัวเรียบ เนื้อดินสีน้ำตาล, สีเหลืองนวล 3 ชั้น ลำตัวมีลายกดประทับรูปพื้นปลา 1 ชั้น ลายพื้นปลาในร่องขนาน

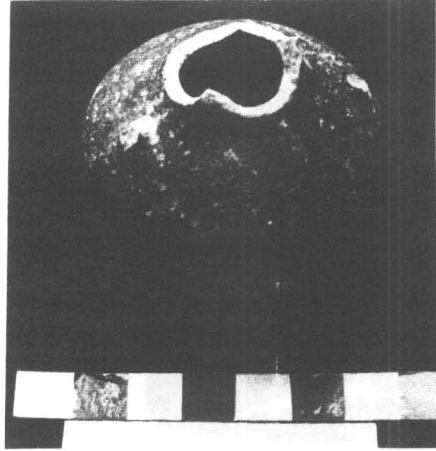
ปากภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

กลุ่มลวดลายบนผิวภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20 พบส่วนปากภาชนะทรงไห ขอบปากผายออกด้านนอกด้านในเซาะร่อง 2 ร่อง เนื้อแกร่งไม่เคลือบผิว 1 ชิ้น ลำตัวเรียบเนื้อแกร่งไม่เคลือบผิว 7 ชิ้น ลำตัวทรงหมี่ลายไม่เคลือบผิวเนื้อแกร่ง ตกแต่งผิวด้วยการขีดเป็นร่องขนาน โดยรอบ 10 ชิ้น ฐานไหแบนเรียบ 1 ชิ้น มีสันหนายื่นออกด้านนอก 6 ชิ้น เนื้อแกร่งไม่เคลือบผิว

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย พบกระปุกเล็กเคลือบ สีน้ำตาลเข้ม สูง 5.5 ซม. สภาพชำรุด ปากแตกหายไป

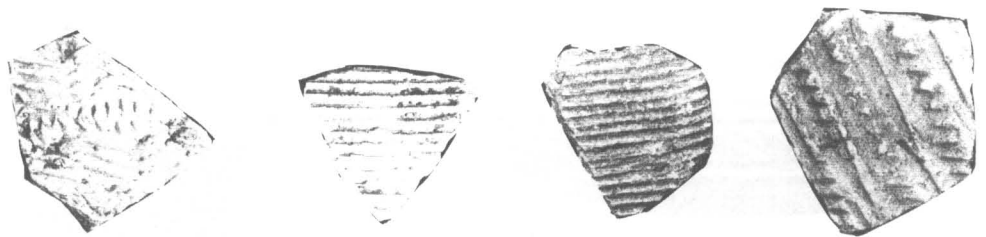
ภาชนะทรงกระปุกเล็กเคลือบสีน้ำตาลเข้ม จากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3 มีการอยู่อาศัยต่อเนื่องกันมา โบราณวัตถุที่พบในชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2 ดังต่อไปนี้

1. หลักฐานโบราณวัตถุเศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบหลักฐานเศษภาชนะดินเผาประเภทเนื้อเครื่องดิน (Eatherware) พบลำตัวเรียบ เนื้อดินสีเหลืองนวล สีส้มจนถึงสีเทา 37 ชิ้น ลำตัวมีลายพื้นปลากับลายเส้นคลื่น 9 ชิ้น,ลายกดประทับเส้นขนาน 32 ชิ้น,ลายรูปพื้นปลา 10 ชิ้น,ลายกากบาทในกรอบสี่เหลี่ยม 1 ชิ้น,ลายก้านขด 1 ชิ้น,ลายขีดขีดเป็นร่องขนาน 1 ชิ้น,ลายขีดขีดเป็นตารางสี่เหลี่ยม 1 ชิ้น,พบก้นภาชนะแบบแบนราบ 1 ชิ้น พบเตาเชิงกราน 1 ชิ้น

กลุ่มลวดลายที่ตกแต่งบนภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่บ้านน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 21-
พบชิ้นส่วนของภาชนะทรงไหสี่หู ปากแคบ กอสั้น ลำตัวเคลือบสีน้ำตาล ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปาก
11.5 ซม.

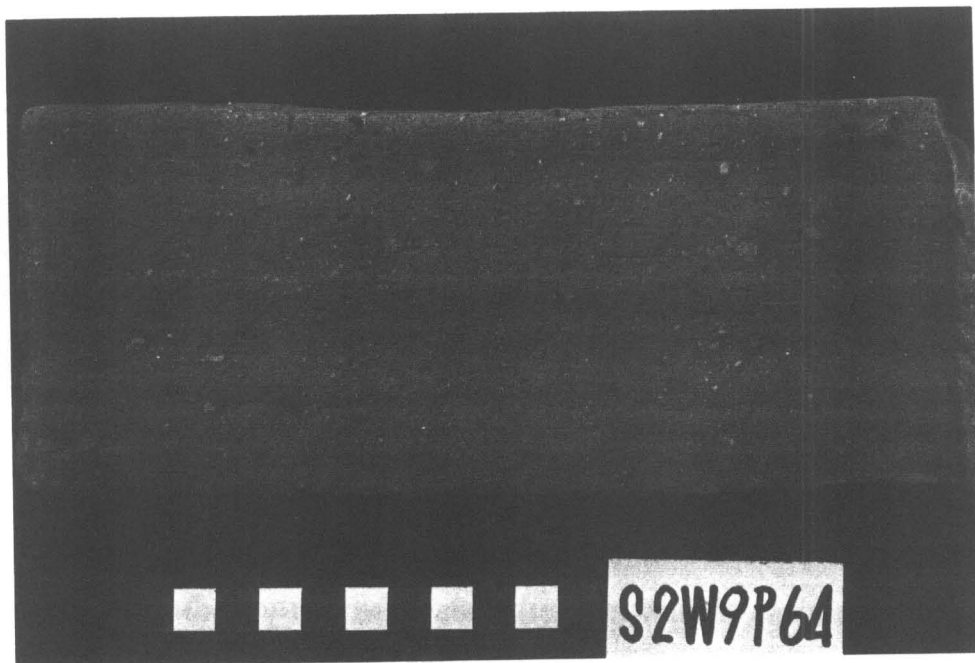
1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-
21 พบชิ้นส่วนปากภาชนะ 2 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงอ่าง พบลำตัวเรียบ 7 ชิ้น เป็นลำตัวภาชนะแบบเนื้อ
แกร่ง และไม่เคลือบ ลำตัวมีลาย 11 ชิ้น มีลายหอยแครง,ลายฟันปลา

กลุ่มชิ้นส่วนภาชนะ จากแหล่งเตาบ้านบางปูน

2. หลักฐานโบราณวัตถุที่เป็นองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม

พบกระเบื้องมุงหลังคาดินเผาแผ่นเรียบ 2 ชั้น กระเบื้องมุงหลังคาตัวผู้ 2 ชั้น กระเบื้องมุงหลังคาตัวเมีย 1 ชั้น

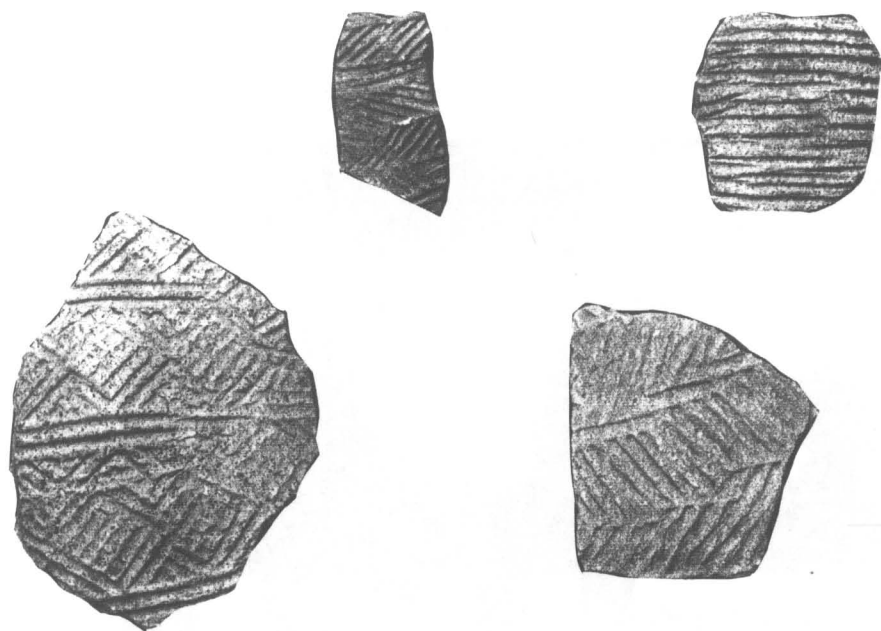
กระเบื้องมุงหลังคาดินเผาแผ่นเรียบ ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 3 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 2 ในชั้นนี้มีความหนาแน่นของเศษกระเบื้องดินเผาสูงหลังคาจำนวนมาก

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาภายในประเทศ

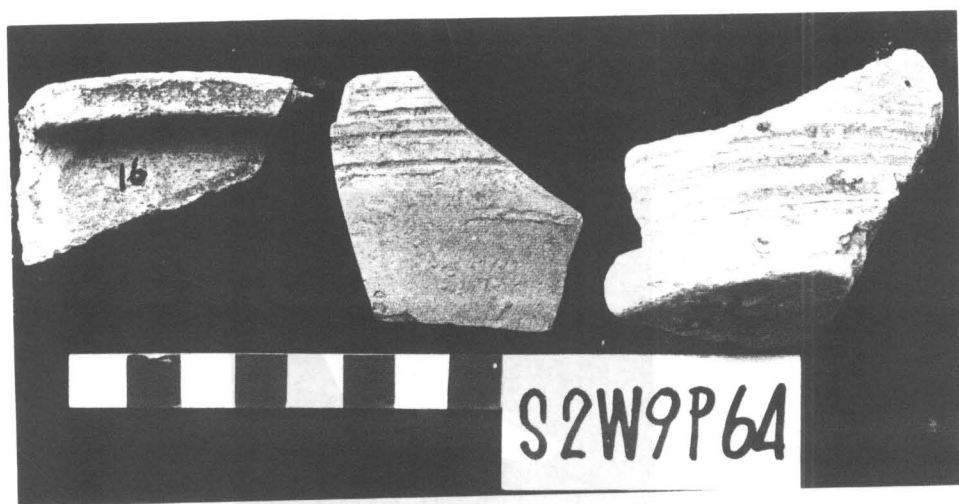
1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบชิ้นส่วนปากภาชนะ 27 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงหม้อก้นกลม ปากกว้าง คอยาว หม้อก้นกลมปากแคบ คอสั้น ปากภาชนะทรงขวดหรือกุ่มโฑ พบลำตัว 10 ชิ้น เนื้อดินทั้งละเอียดจนถึงค่อนข้างหยาบ สีเหลืองนวลแลสีส้ม ลำตัวมีลายรูปพื้นปลา 11 ชิ้น,ลายเส้นคลื่น+ลายพื้นปลา 3 ชิ้น,ลายกดประทับในเส้นขนาน 20 ชิ้น,ลายกากบาทในกรอบสี่เหลี่ยม 1 ชิ้น,ลายก้นขด 1 ชิ้น พบฝาจุกภาชนะ เป็นจุกที่จับฝาภาชนะเป็นขอดแหลมคล้ายหัวลูกศร 1 ชิ้น

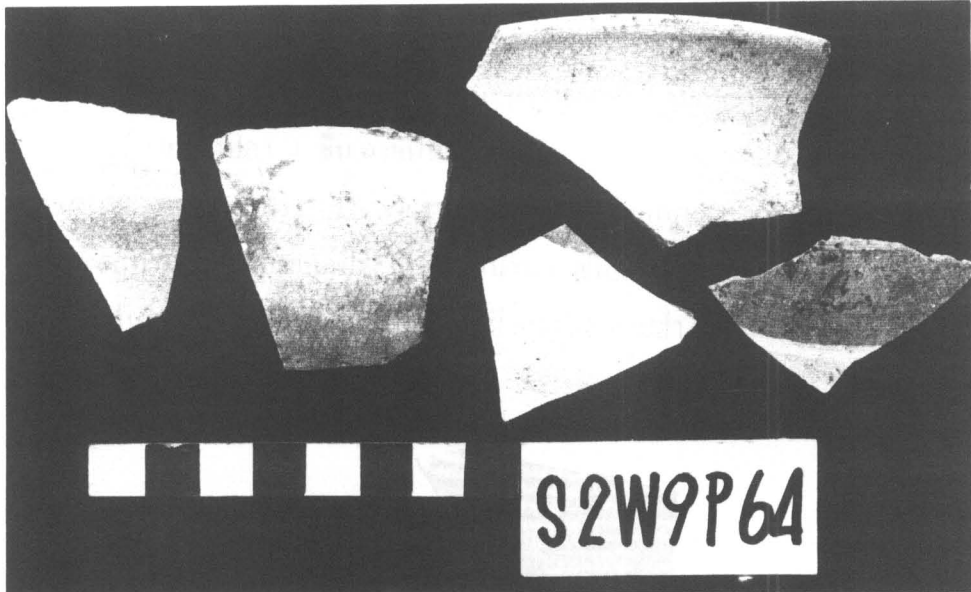
กลุ่มลวดลายบนผิวภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อยุธยาพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบปากภาชนะ 4 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงไห และทรงฆ้อง พบลำตัว 17 ชิ้น ลำตัวมีลาย 1 ชิ้น ตกแต่งด้วยลายเมล็ดข้าว พบก้นภาชนะทรงไห 1 ชิ้น

กลุ่มชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง จากแหล่งเตาบ้านบางปูน

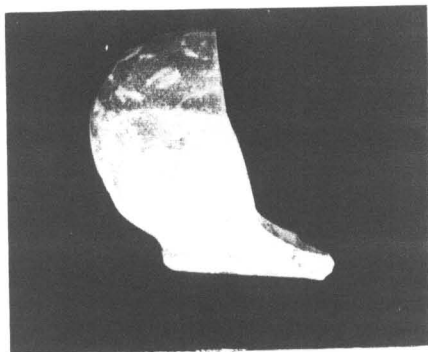
1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาเมืองสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 21 พบปาก 1 ชิ้น เคลือบสีขาว พบลำตัว เคลือบสีขาว 4 ชิ้น

กลุ่มชิ้นส่วนภาชนะดินเผา จากแหล่งเตาเมืองสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย
พุทธศตวรรษที่ 21

2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

2.1 เครื่องถ้วยเวียดนาม พบชิ้นส่วนของกระปุกเล็ก พบส่วนลำตัวถึงก้น ทำเป็นลายซูดี้ได้
เคลือบสีขาว 1 ชิ้น

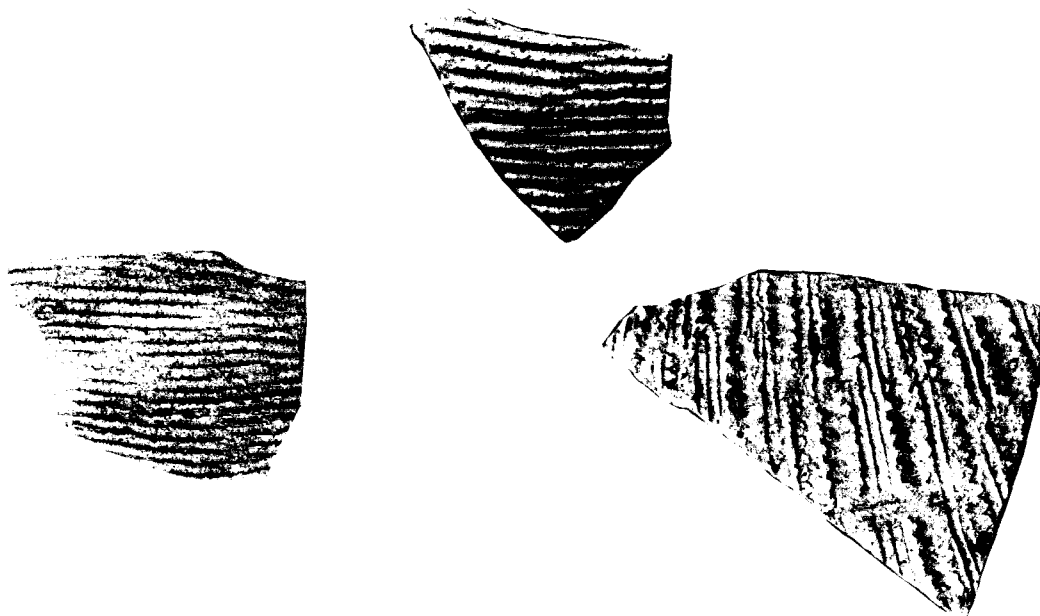
ชิ้นส่วนของภาชนะทรงกระปุก เครื่องถ้วยเวียดนาม

ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 4 ตรงกับชั้นดินทางธรรมชาติที่ 1 เป็นสมัยสุดท้ายของการใช้พื้นที่บริเวณ "วัดจันทร์"

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากเตาภายในประเทศ

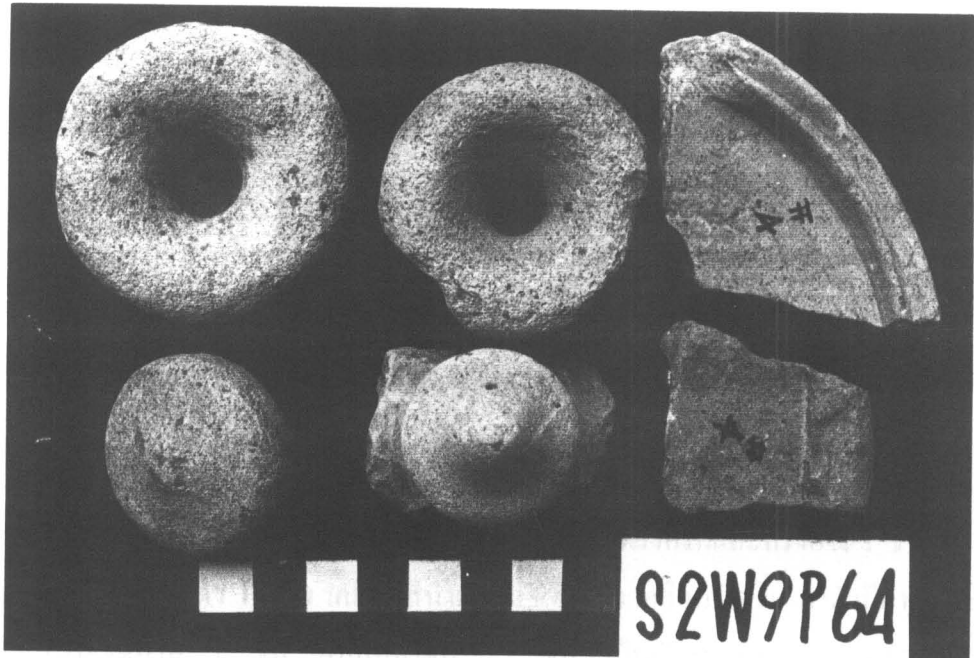
1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

พบชิ้นส่วนปาก 19 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงหม้อก้นกลมและทรงขาหรือกุ่มโท พบก้นตัวเรียบ 28 ชิ้น ลำตัวมีลายก้างปลา 4 ชิ้น, ลายฟันปลา 12 ชิ้น, ลายระฆาคนิต 10 ชิ้น, ลายจุดจัดเป็นร่องขนาน 4 ชิ้น, ลายก้านขด+ลายฟันปลา 2 ชิ้น, ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน 2 ชิ้น, ลายรูปสามเหลี่ยม+ลายฟันปลา 2 ชิ้น, ลายเชือกทาบ 2 ชิ้น, ลายกดประทับเส้นขนาน 6 ชิ้น, ลายจุดจัดเป็นเส้นขนาน 5 ชิ้น พบกับภาชนะ 5 ชิ้น เป็นก้นภาชนะทรงครกและทรงชาม ฝาภาชนะแบบฝาไห และจุกของภาชนะ 4 ชิ้น พบเตาเชิงกราน 2 ชิ้น พบกระปุกเนื้อดิน 1 ชิ้น

กลุ่มลวดลายที่ใช้ตกแต่งบนภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

กลุ่มชิ้นส่วนก้นภาชนะ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

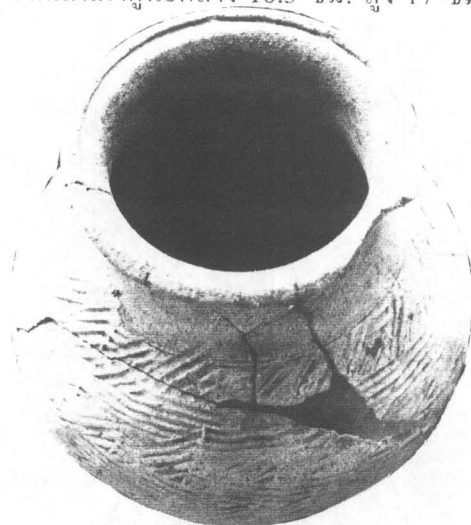

กลุ่มชิ้นส่วนภาชนะแบบต่าง ๆ จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ภาชนะทรงกระปุกเล็กเนื้อเครื่องดิน
จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

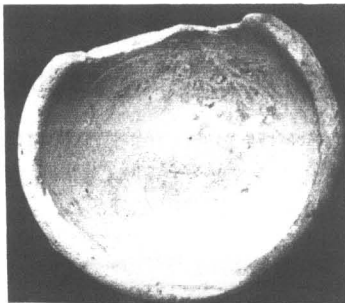

พบภาชนะดินเผาอ่อนข้างสมบูรณ์ 2 ชิ้น ชิ้นแรกเป็นภาชนะทรงหม้อก้นกลม ปากแคบ คอสูง
ลำตัวตกแต่งด้วยลายกดประทับ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10.5 ซม. สูง 17 ซม. ช่วงปากและลำตัวมีรอยร้าว
ทั้งใบ

ภาชนะทรงหม้อก้นกลม จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

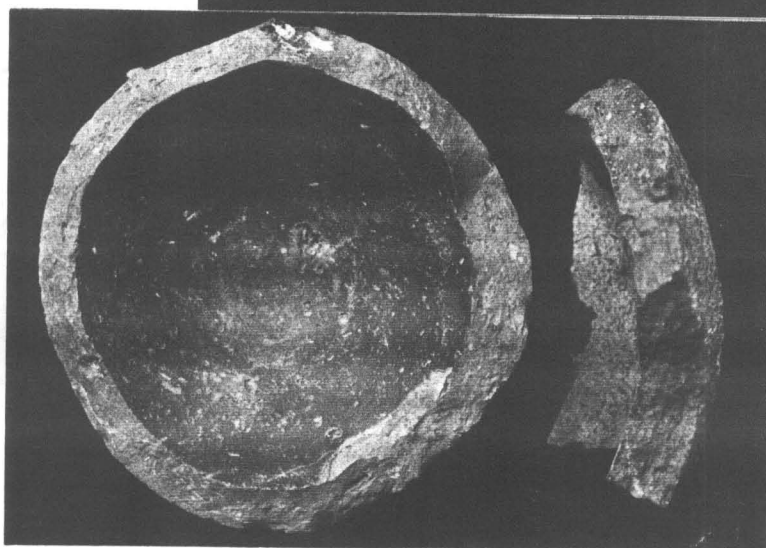
อีกชิ้นเป็นภาชนะทรงตะก้น ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5.5 ซม. ความสูง 2.5 ซม. ขอบปากแตก

ตะก้นดินเผา

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบชิ้นส่วนปากภาชนะ 7 ชิ้น ไม่เคลือบ 6 ชิ้น ปากภาชนะทรงไห ทรงครกและทรงอ่าง 1 ชิ้น ไม่เคลือบ เป็นปากภาชนะทรงไห พบลำตัว 19 ชิ้น เคลือบสีน้ำตาล 15 ชิ้น ไม่เคลือบ 4 ชิ้น ลำตัวมีลาย 1 ชิ้น ตกแต่งด้วยลายจุดเป็นร่องขนาน 1 ชิ้น พบก้นภาชนะ 2 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงครกและทรงไห ไม่เคลือบ ก้นภาชนะแบบเคลือบ เป็นก้นของภาชนะทรงไห ไม่เคลือบ

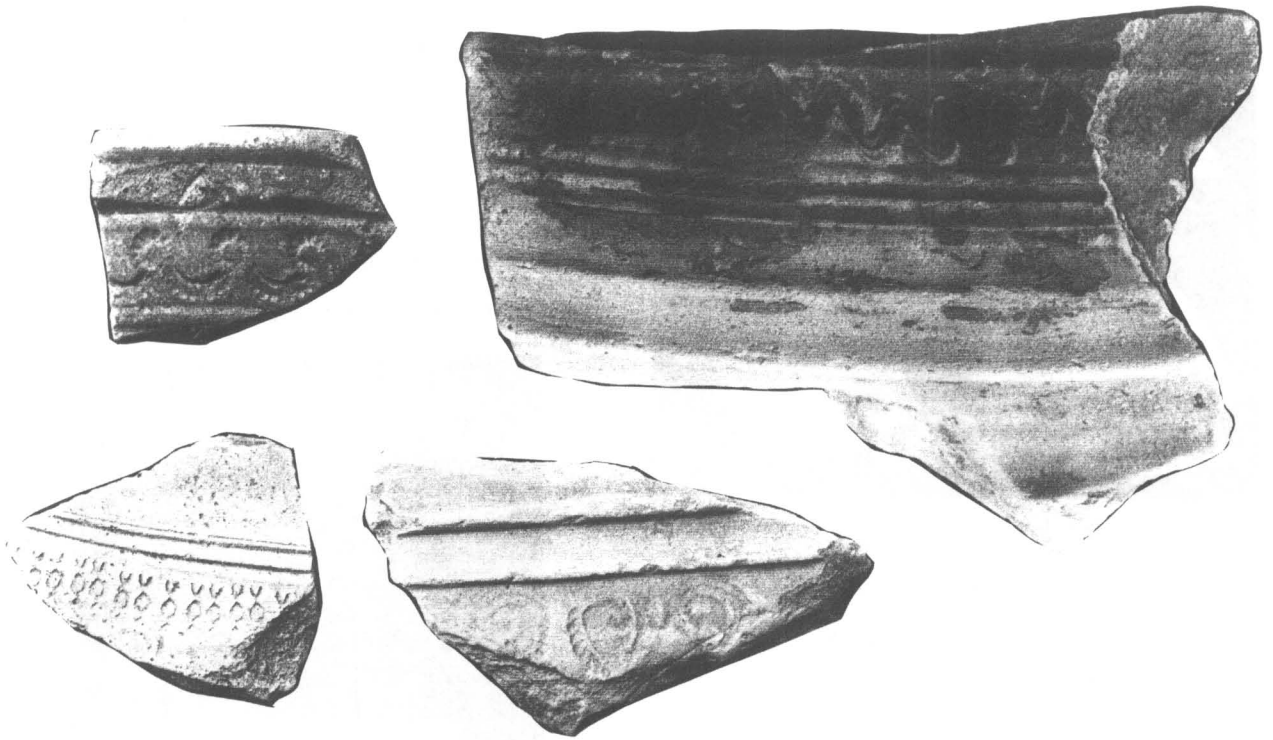
ชิ้นส่วนปากภาชนะ
จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย
พุทธศตวรรษที่ 20-23

ชิ้นส่วนก้นภาชนะแบบเคลือบ
จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย
พุทธศตวรรษที่ 20-23

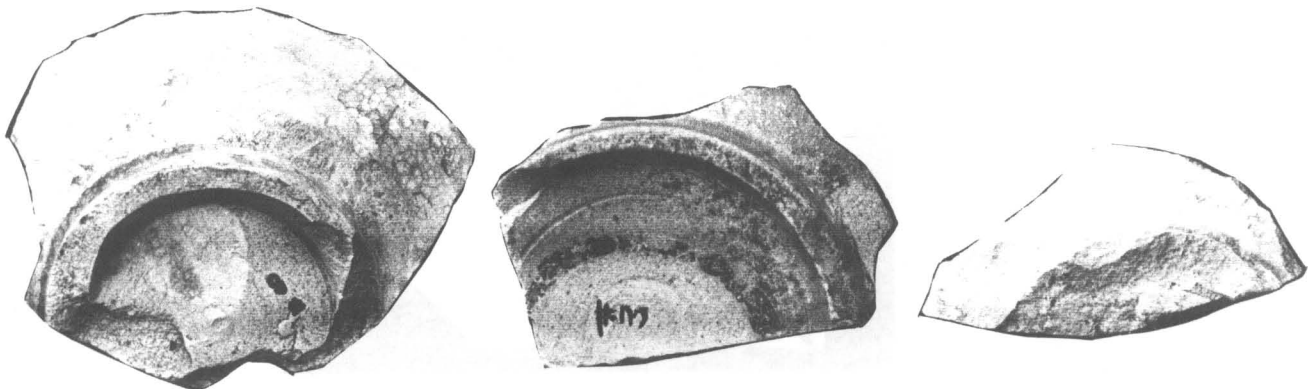
นอกจากนี้ ยังพบชิ้นส่วนของภาชนะทรงไห 8 หู ตกแต่งลำตัวด้วยการขูดเซาะร่องใต้เคลือบสีเขียว

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบชิ้นส่วนปากภาชนะ 1 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงอ่าง พบลำตัวเรียบ 16 ชิ้น ลำตัวมีลาย 7 ชิ้น มีลายใบโพธิ์ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน

กลุ่มลวดลายที่ใช้ตกแต่งภาชนะ จากแหล่งเตาบ้านบางปูน

1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาเมืองสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย พุทธศตวรรษที่ 20-21 พบชิ้นส่วนปากภาชนะเคลือบสีเขียว ขูดเซาะร่องใต้เคลือบ 3 ชิ้น พบลำตัวเคลือบสีเขียว 3 ชิ้น เคลือบสีขาว 1 ชิ้น และเขียนลายสีดำได้เคลือบ 1 ชิ้น พบก้นภาชนะ 6 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงถ้วยเคลือบสีขาว และทรงชามเคลือบสีขาว และทรงชามเคลือบสีขาว ขามเขียนลายสีดำได้เคลือบและชามเคลือบสีเขียว

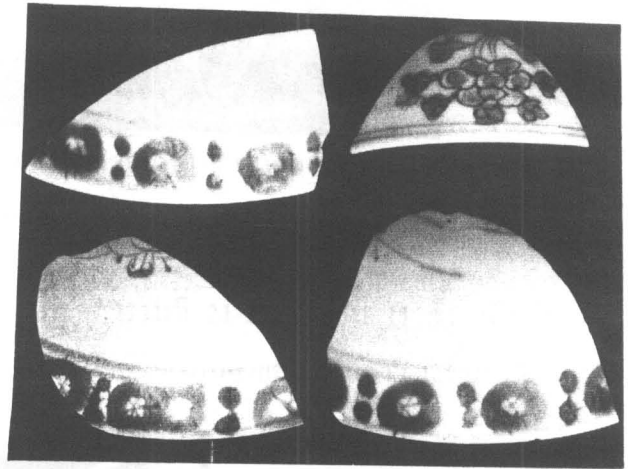
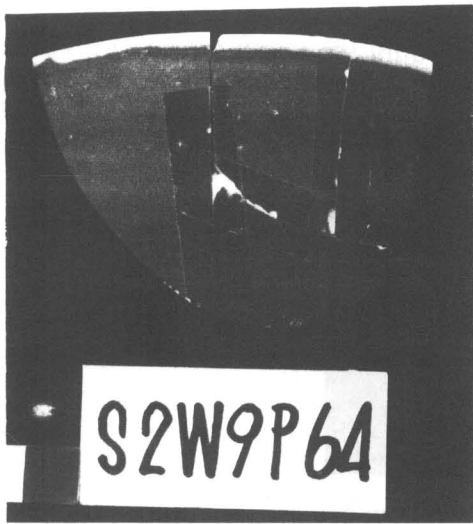

ชิ้นส่วนก้นภาชนะเคลือบ จากแหล่งเตาเมืองสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย

2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

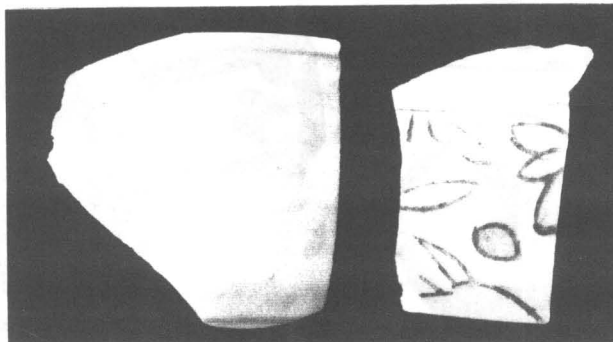
2.1 เครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิงและชิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 21-24 พบปากภาชนะทรงถ้วยและชามแยกออกได้ 2 ราชวงศ์ ปากภาชนะเครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์หมิง จำนวน 2 ชิ้น เป็นภาชนะเขียนสีขาว ได้เคลือบ และเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ ด้านใน ด้านนอกเคลือบสีน้ำตาล 1 ชิ้น และพบเครื่องถ้วยสมัยราชวงศ์ชิง จำนวน 19 ชิ้น เขียนสีน้ำเงินได้เคลือบ

ชิ้นส่วนปากภาชนะเครื่องถ้วยจีนเคลือบสีน้ำตาล ด้านนอก สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 21-22

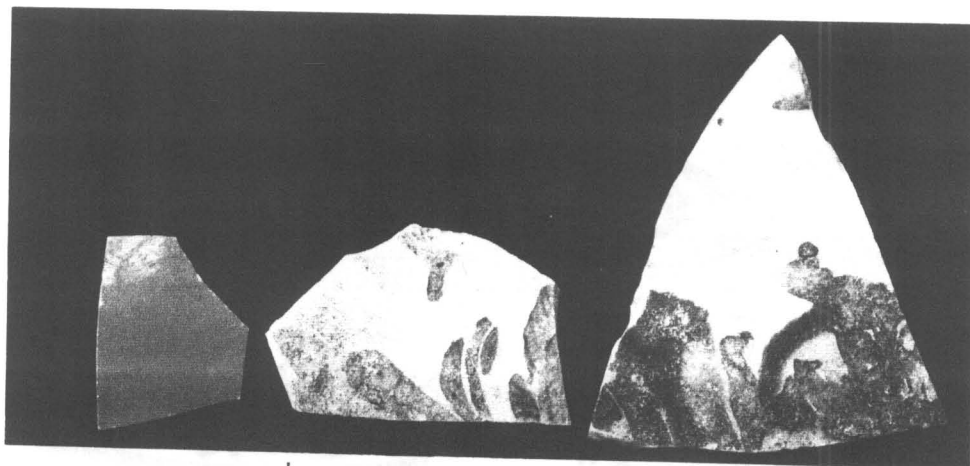

ชิ้นส่วนปากภาชนะเครื่องถ้วยจีน เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ สมัยราชวงศ์ชิง พุทธศตวรรษที่ 23-24

พบลำตัว 2 ราชวงศ์ จำนวน 7 ชิ้น ลำตัวภาชนะสมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 21-22 เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 2 ชิ้น และเขียนหลายสีบนเคลือบ 2 ชิ้น เคลือบสีเหลือง 2 ด้าน 1 ชิ้น สมัยราชวงศ์ชิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 พบ 10 ชิ้น เป็นภาชนะเคลือบหลายสี 2 ชิ้น และเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 8 ชิ้น

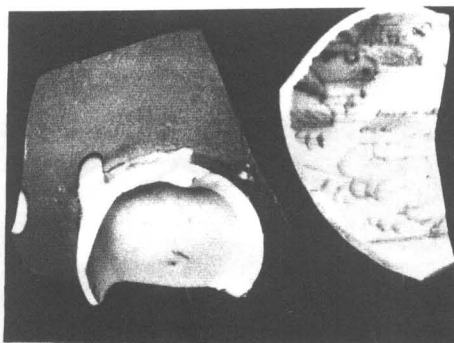

เครื่องถ้วยจีนเขียนหลายสีบนเคลือบ สมัยราชวงศ์หมิงพุทธศตวรรษที่ 21-22

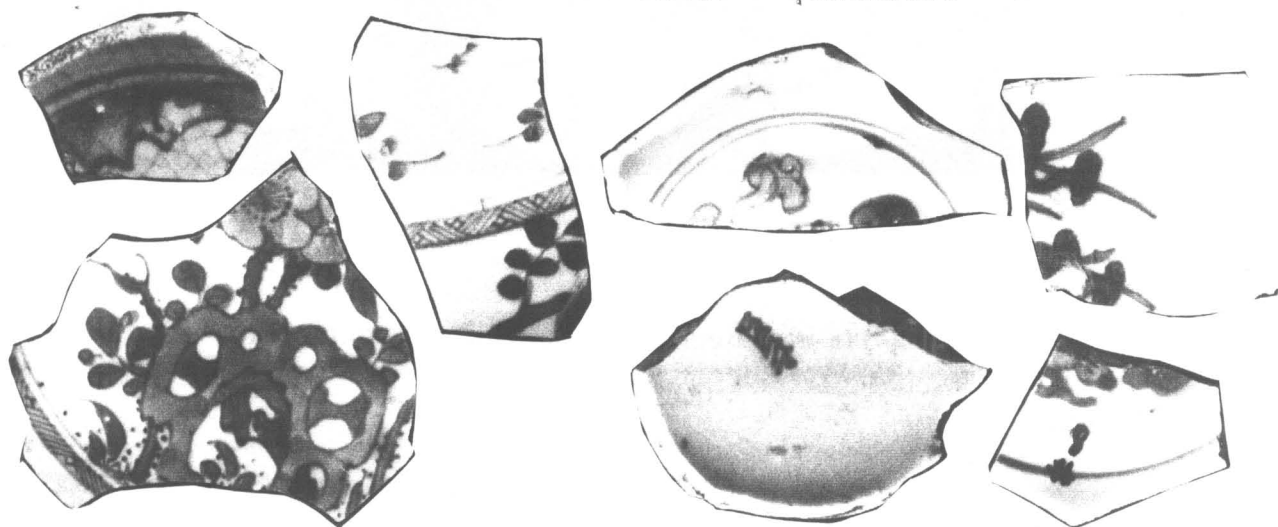

ลำตัวภาชนะเครื่องถ้วยจีนเคลือบสีเหลือง และเขียนหลายสีบนเคลือบ
สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 21-22

พบก้นภาชนะเครื่องถ้วยจีน 2 ราชวงศ์ คือราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 21-22 จำนวน 11 ชิ้น เป็นก้น
ภาชนะเคลือบสีน้ำตาล 2 ด้าน 1 ชิ้น เคลือบสีน้ำตาลด้านนอก ด้านในเขียนลายสีน้ำเงินขาว 1 ชิ้น เขียน
ลายน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ

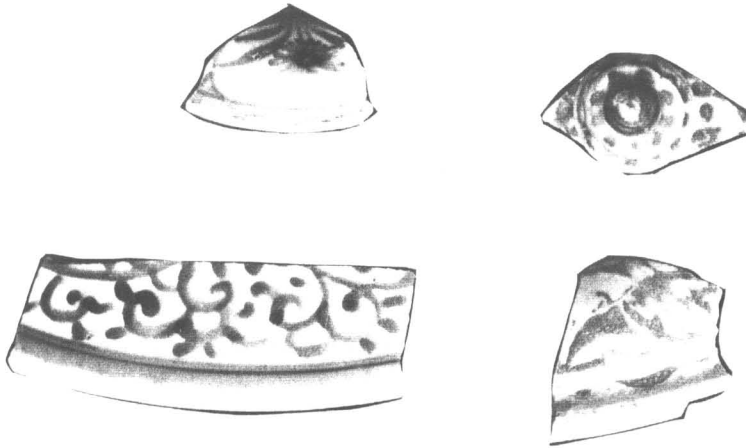

ก้นภาชนะเครื่องถ้วยจีนเคลือบสีน้ำตาล 2 ด้าน และเคลือบสีน้ำตาล
ด้านนอกด้านในเขียนลายน้ำเงิน-ขาว สมัยราชวงศ์ พุทธศตวรรษที่

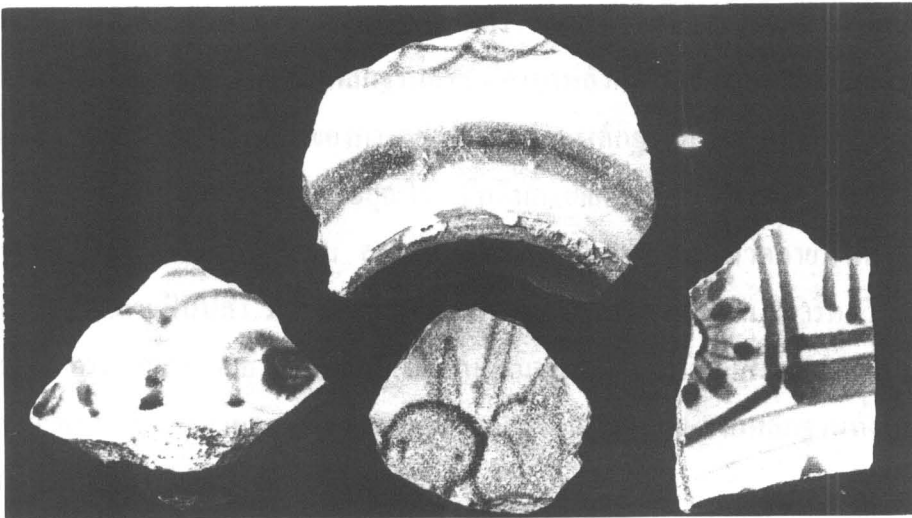
ก้นภาชนะเครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 21-22

พบฝาภาชนะเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบของราชวงศ์ซิง พุทธศตวรรษที่ 23-24 จำนวน 4 ชิ้น

ชิ้นส่วนฝาภาชนะเครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ
สมัยราชวงศ์ซิง พุทธศตวรรษที่ 23-24

2.2 เครื่องถ้วยเวียดนาม พุทธศตวรรษที่ 20-21 พบลำตัว 2 ชิ้น เขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ
เคลือบ พบก้นภาชนะ 2 ชิ้น เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ

กลุ่มชิ้นส่วนภาชนะเครื่องถ้วยเวียดนาม เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ
พุทธศตวรรษที่ 20-21

การเปรียบเทียบและกำหนดอายุ

สมัยแรก ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบในชั้นดินธรรมชาติดี 4 ได้แก่ ภาชนะทรงหม้อก้นกลม ปากกว้างคอสูง ปากผายออกขอบปากเป็นสันหนาด้านนอก เนื้อดินหยาบสีน้ำตาลแดงและเนื้อดินหยาบสีส้มลำตัวมีทั้งแบบลำตัวเรียบและแบบลำตัวลายกดประทับรูปฟันปลา,ลายฟันปลาในร่องขนาน, ภาชนะทรงไห ปากผายออกด้านในเซาะร่อง 2 ร่อง ทั้งเนื้อเคลือบและไม่เคลือบจากเตาแม่น้ำน้อย (สายันต์ ไพรชาญจิคร,เตาแม่น้ำน้อย,2531) และภาชนะทรงกระปุกเคลือบสีน้ำตาล จากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย (ศิลปากร,กรม.โบราณคดีศึกษาราม 2,2533 : 33 รูป 2) หลักฐานต่าง ๆ ที่พบเหล่านี้ แสดงว่าการอยู่อาศัยของชุมชนในหลุมขุดค้น S2 W9 PIT94 อยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 20 ขึ้นไป จากนั้นมีการอยู่อาศัยสืบเนื่องในชั้นดินธรรมชาติดี 3 ได้แก่ ภาชนะทรงหม้อก้นกลมลำตัวเรียบและลำตัวมีลาย ลายกดประทับต่างที่พบ ได้แก่ ลำตัวมีลายฟันปลากับลายเส้นคลื่น ลายกดประทับเส้นขนาน,ลายรูปฟันปลา,ลายจุดขีดเป็นร่อง,ลายจุดขีดเป็นตารางสี่เหลี่ยม ลายกดประทับเส้นขนานจะนิยมตกแต่งบริเวณส่วนก้นและลำตัวของหม้อก้นกลม ส่วนลวดลายอื่น ๆ เช่น ลายฟันปลา นิยมใช้ตกแต่งบนไหล่ ภาชนะ นอกจากภาชนะดินเผาแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ยังพบภาชนะทรงไหสีหูจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย (เพ็ญศักดิ์,2521, GREEN AND ATHER ,1980 ,1983 ,1987 ,ศิลปากร ,กรม.โบราณคดีศึกษาราม,2531) ภาชนะดินเผาแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี ทรงอ่าง และไห เนื้อแกร่งไม่เคลือบผิว(จารึก วิไลแก้ว ,เตาบ้านบางปูน,2531) พบหลักฐานกระเบื้องมุงหลังคาทั้งแบบแผ่นเรียบและแบบกากกล้วย ในชั้นดินธรรมชาติดี 3 ซึ่งเป็นชั้นดินของการอยู่อาศัยแรกพบหลักฐานภาชนะดินเผาทรงหม้อ ปากกว้าง คอสั้น คอยาว ก้นกลมปากแคบ ขวดหรือกุ่มโฆ เนื้อดินละเอียดจนถึงเนื้อดินหยาบ ลายกดประทับจากไม้แบบ ลายกากบาทในกรอบสี่เหลี่ยม ลายก้นขด,ลายกดประทับเส้น ลวดลายที่ได้รับความนิยมในขั้นสุดท้ายนี้ ได้แก่ ลายฟันปลา ภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง จากเตาบ้านบางปูน (จารึก วิไลแก้ว,เตาบ้านบางปูน,2531) ทรงไหและชามอ่าง พบแบบเรียบในปริมาณมากกว่าลำตัวมีลาย แบบมีลายที่พบได้แก่ ลายเมล็ดข้าว พบปากภาชนะเคลือบเขียวและขาว จากแหล่งเตาสุโขทัย จากหลักฐานทั้งหมดจึงกำหนดอายุของสมัยแรกประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22

สมัยที่สอง ตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-24

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบในชั้นดินธรรมชาติดี 1 เป็นชั้นดินที่อยู่อาศัยสมัยสุดท้ายของหลุมขุดค้น S2 W9 PIT94 หลักฐานทางโบราณคดีที่พบในชั้นวัฒนธรรมนี้ได้แก่ ภาชนะทรงหม้อก้นกลม คอสั้นกว้าง ขอบปากด้านบนมีร่องสำหรับรองรับฝา ที่ไหล่ต่อกันมีลายกดประทับจากไม้แบบใช้ในการหุงต้มทำอาหารในการบริโภค หม้อมีทั้งแบบลำตัวลายและแบบลำตัวเรียบ ลวดลายที่พบ ได้แก่

ลายก้างปลา ,ลายฟันปลา ,ลายเรขาคณิต ,ลายจุดขีดเป็นร่องขนาน ,ลายก้านขด+ลายฟันปลา ,ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน,ลายเชือกทาบ,ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน ภาชนะทรงหม้อแบบลำตัวเรียบและแบบลำตัวมีลายกดประทับแบบต่าง ๆ พบในปริมาณที่ใกล้เคียงแสดงว่าในชั้นดินสมัยสุดท้ายนิยมใช้ภาชนะทั้งแบบลำตัวลายและแบบลำตัวเรียบ ลายฟันปลานิยมไปใช้ร่วมกับลายอื่น ๆ เช่น ลายก้านขดและลายเส้นขนาน พบฝาภาชนะทั้งฝาไหและฝาหม้อ เนื้อดินสีส้มและสีเทาเนื้อดินเม็ดกรวดทรายปน กระปุกขนาดเล็กเนื้อดินหยาบสีส้ม ตะคันดินเผา (ตะเกียง) ลักษณะเป็นถ้วยขนาดเล็กใช้เป็นตะเกียงจุดตามไฟโดยใช้ร่วมกับโคมไฟ ดินเผา (ประทีป เฟิงตะโก :2533: 145) ซึ่งสัมพันธ์กับหลักฐานที่พบในหลุมขุดค้น S2 W10 PIT98 สมัยที่สอง คือ ชั้นส่วนโคมไฟดินเผาเนื้อแกร่ง ว่ามีการใช้ประโยชน์ด้านศาสนสถานของพื้นที่หลุมขุดค้น”วัดจันทร์” พบภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย (เพ็ญศักดิ์ ,2521, GREEN AND ATHERS,1980,1983,1987,ศิลปากร,กรม.โบราณคดีศึกษา,2531) ทั้งแบบเคลือบและไม่เคลือบ ทรงไห อ่าง และครก ลวดลายที่นิยมตกแต่งบนภาชนะเตาแม่น้ำน้อยได้แก่ ลายจุดเป็นร่องขนาน พบภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี ทรงอ่าง พบทั้งแบบลำตัวเรียบและแบบลำตัวลายมีลายใบโพธิ์ ,ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน (จารึก วิไลแก้ว,เตาบ้านบางปูน,2531) ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย เครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงินบนพื้นขาวได้เคลือบใส (ประทีป เฟิงตะโก : 2533 :143) ทั้งของราชวงศ์ซิง พุทธศตวรรษที่ 23-24 และของราชวงศ์หมิง ในชั้นดินสมัยสุดท้ายจำนวนมากแสดงว่ามีการอยู่อาศัยและใช้งานพื้นที่ “วัดจันทร์” ถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S 2 W 9 PIT. 64

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 4	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	40	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	15	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน	2/40	
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต		กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 21 ลายเขาระ่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายเขาระ่องขนานใต้เส้นปลา	170	
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา		กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา		กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายขูดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน	

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.64

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 3	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	32/300	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	10/280	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด	1/ 10	กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	2/ 70	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น	9/120	กลุ่มที่ 21 ลายเขาระ่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน	1/ 90	กลุ่มที่ 23 ลายเขาระ่องขนานใต้เส้นปลา		
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา		กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา		กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายจุดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายจุดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน	

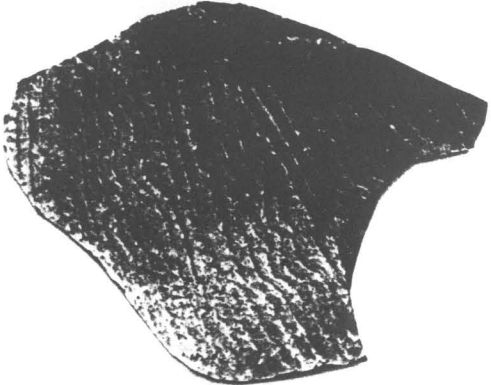

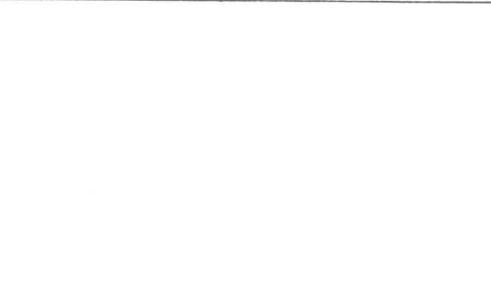
ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาษาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S 2 W 9 PIT. 64

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 2	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	22/220	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	11/180	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด	1/ 20	กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	1/ 30	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น	3/220	กลุ่มที่ 21 ลายเซาะร่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายเซาะร่องขนานใต้เส้นปลา		
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา		กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา		กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายแก้วจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายขูดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสั้นนูน	

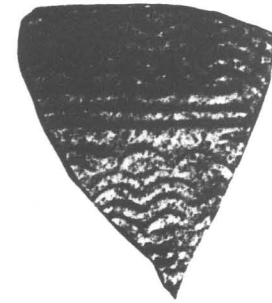
ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.64

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 1 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 4)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

กลุ่มที่ 17
ลายซิกแซก

กลุ่มที่ 18
ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน

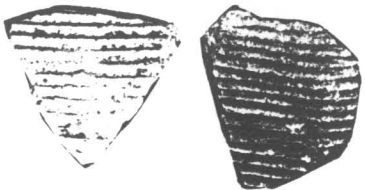

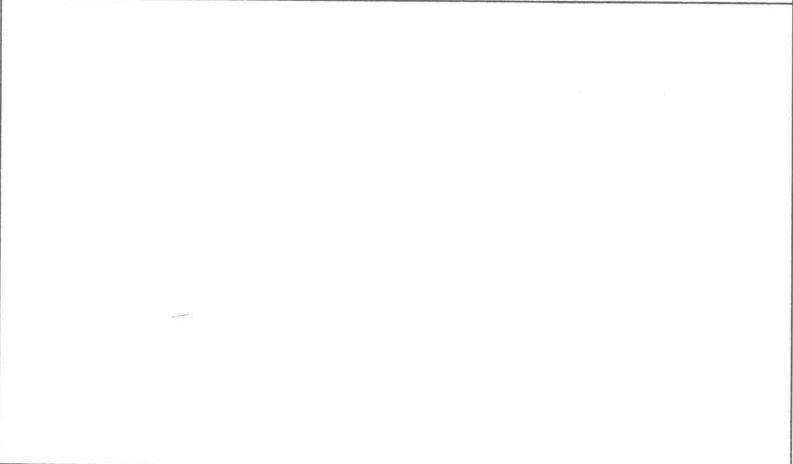
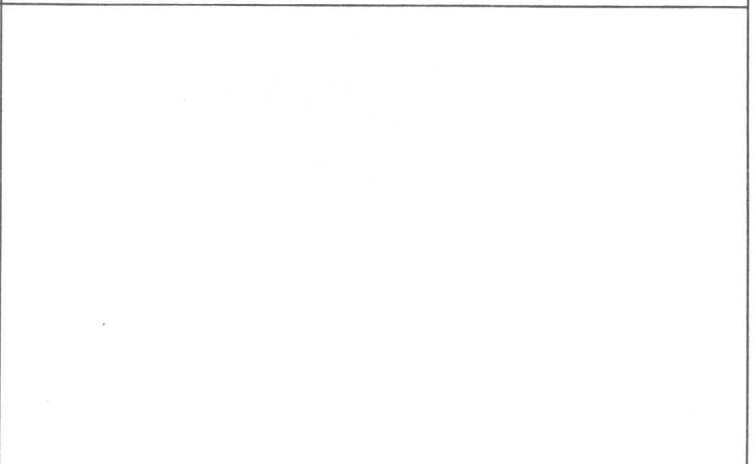
กลุ่มที่ 19
ลายกคเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน

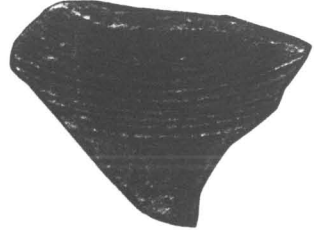
กลุ่มที่ 20
ลายขนมเปียกปูน

	<p>กลุ่มที่ 21 ลายเซาะร่องขนานกันในกรอบสี่เหลี่ยม</p>	<p>กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน</p>
	<p>กลุ่มที่ 23 ลายเซาะร่องขนานใต้เส้นพื้นปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน</p>
		

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

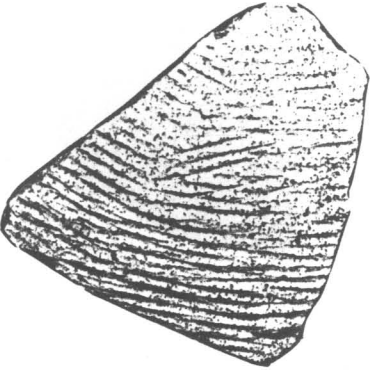

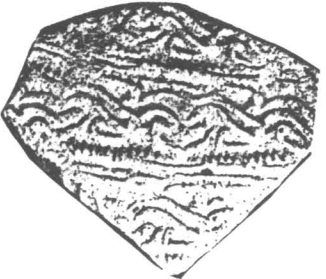
หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.64

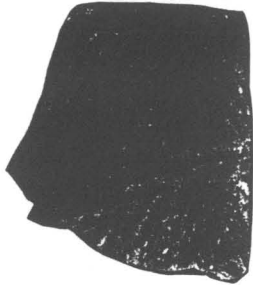
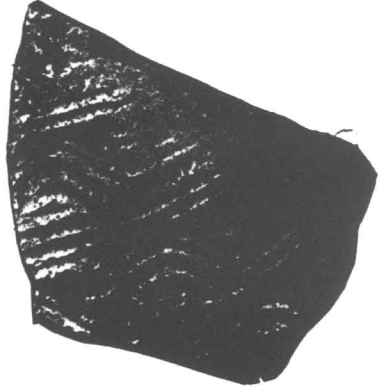
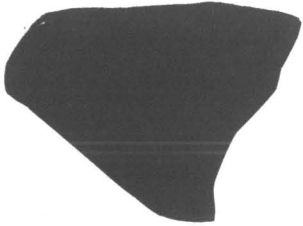
<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 2 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

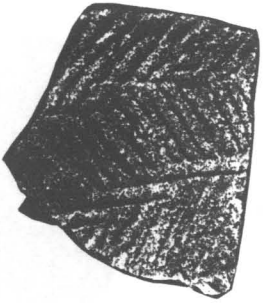
	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดจืดเป็นเส้นขนาน</p>
		

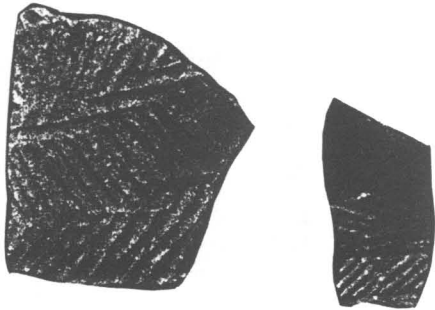
ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.64

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 3 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 2)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

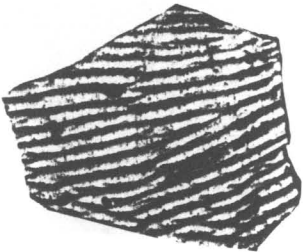
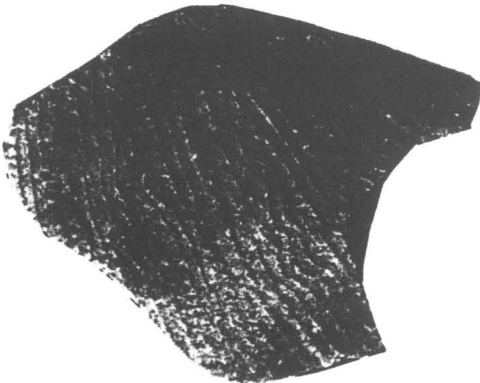

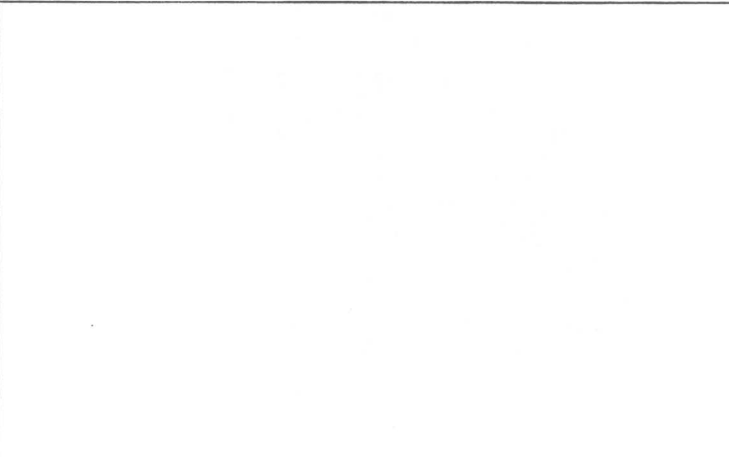
	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>
		

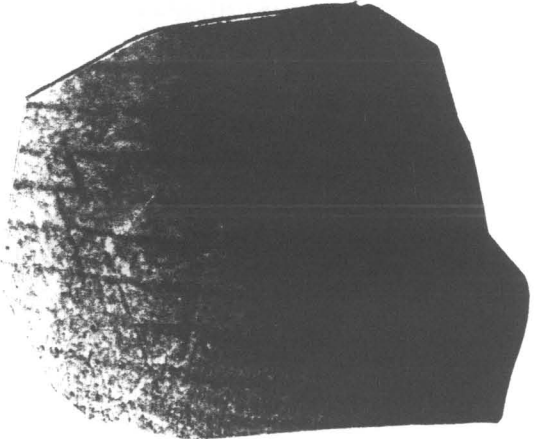
	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>

	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

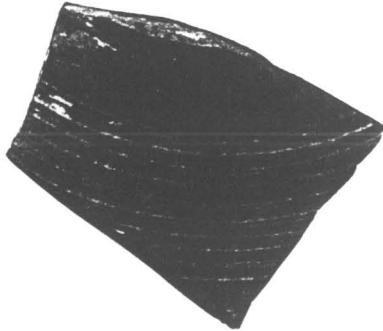
หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.64

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 4 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 1)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน</p>
		

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี

หลุมขุดค้น S2 W9 PIT.64

<p>ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่3)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายรูปหกเหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน</p>
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกลีบบัวต่อเนื่องในแนวเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>
		

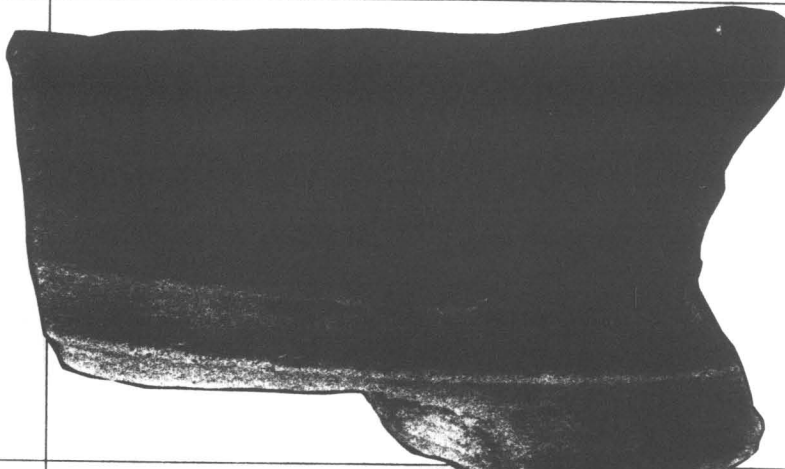
กลุ่มที่ 9
ลายใบโพธิ์

กลุ่มที่ 10
ลายพื้นปลาในร่องขนาน

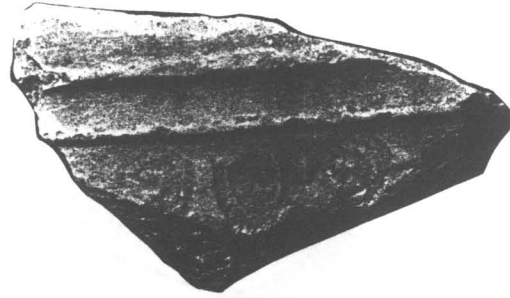

กลุ่มที่ 11
ลายดอกกลมในเส้นขนาน

กลุ่มที่ 12
ลายใบเสมา

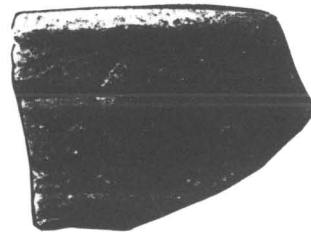
	<p>กลุ่มที่ 5 ลายจุดขีดเป็นเส้นคลื่น</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายจุดขีดเป็นเส้นคลื่นในร่องขนาน</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายกดประทับร่องขนาน</p>

กลุ่มที่ 9
ลายใบโพธิ์

กลุ่มที่ 10
ลายพื้นปลาในร่องขนาน

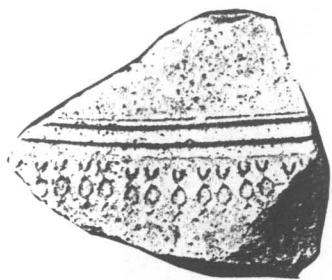
กลุ่มที่ 11
ลายดอกกลมในเส้นขนาน

กลุ่มที่ 12
ลายใบเสมา

กลุ่มที่ 13

ลายผสม

กลุ่มที่ 15

ลายซ้าง

กลุ่มที่ 14

ลายพวงอุษะ

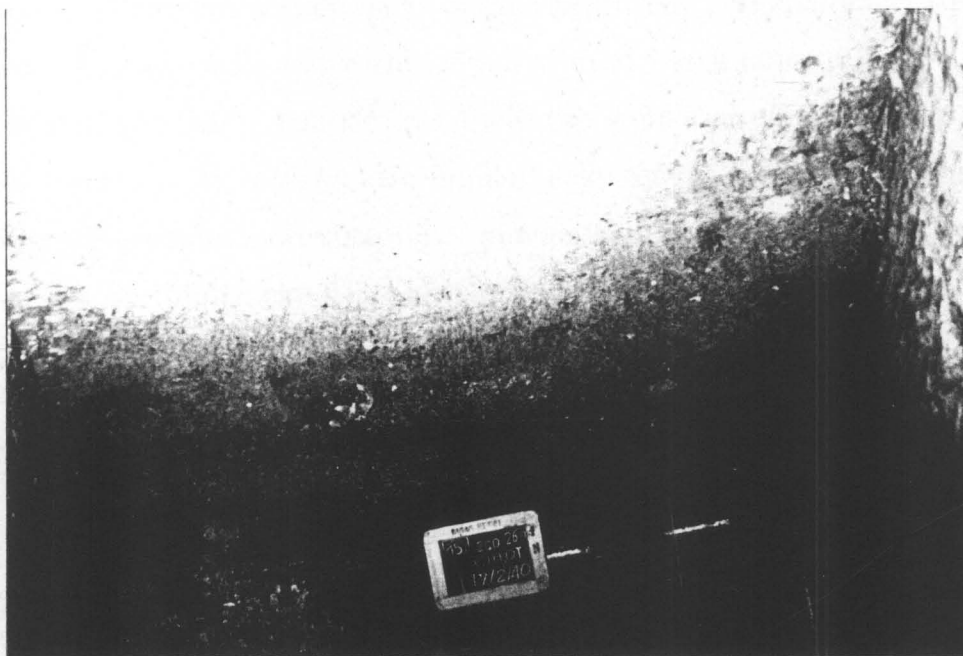
กลุ่มที่ 16

ลายดอกพิกุล

หลุมขุดค้น S3 W9 PIT.2

หลุมขุดค้น S3 W9 PIT.2 หลุมขุดค้นขนาดหลุม 2x2 เมตร ของด้านตะวันออกฝั่งคลองท่อ บริเวณนี้ในแผนที่การสำรวจเมืองอยุธยาของพระยาโบราณราชธานินทร์ ดร.สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา และ กรมศิลปากร ระบุว่า เป็นตำแหน่ง “วัดจันทร์” ดังนั้นการขุดตรวจสอบตำแหน่ง “วัดจันทร์” และชุมชนอยู่ ใกล้เคียงเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยดิน

จากการขุดค้นได้พบหลักฐานโบราณวัตถุประเภทต่าง ๆ สามารถศึกษาและแบ่งชั้นดินออกเป็น ชั้นดินธรรมชาติ ได้ดังนี้

หลุมขุดค้น S3 W9 PIT.2

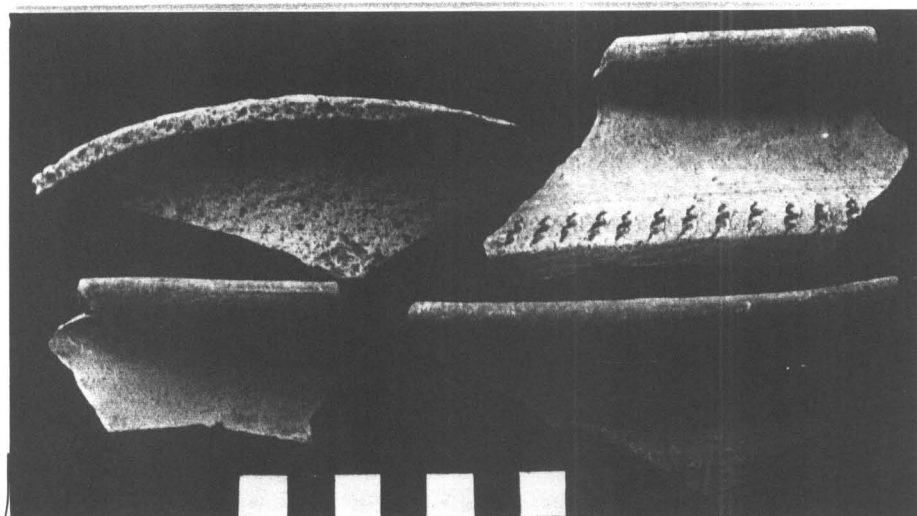
- ชั้นดินธรรมชาติ S เป็นชั้นดินชุยสีเทา มีเศษอิฐและรากไม้ปะปน วัดค่าสีดินได้ 10YR 5/2 LIGHT BROWNISH GRAY
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 1 เป็นดินร่วนปนทราย ปรากฏแนวอิฐเรียงเป็นแนวยาว จากมุมด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นแนวอิฐหักปนละเอียดเรียงตัวยาวโดยรอบหลุม
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 2 เป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลอ่อน มีเศษอิฐข้างในบางช่วง วัดค่าสีดินได้ 7.5 YR 4/6 สีน้ำตาล
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 3 เป็นดินร่วนชุย สีเทาปนดำ พบเศษอิฐ, เศษกระเบื้อง วัดค่าสีดินได้ 10 YR 6/2 LIGHT BROWNISH GRAY
- ชั้นดินธรรมชาติที่ 4 เป็นชั้นดินดาน ดินเหนียวสีเหลือง ไม่พบโบราณวัตถุ ๆ ใด วัดค่าสีดินได้ 10 YR 6/6 BROWNISH YELLOW

ชั้นดินทางโบราณวัตถุ(ชั้นวัฒนธรรม) จากชั้นดินธรรมชาติจำนวน 4 ชั้น สามารถแบ่งออกเป็นชั้นดินวัฒนธรรมได้ 2 ชั้น

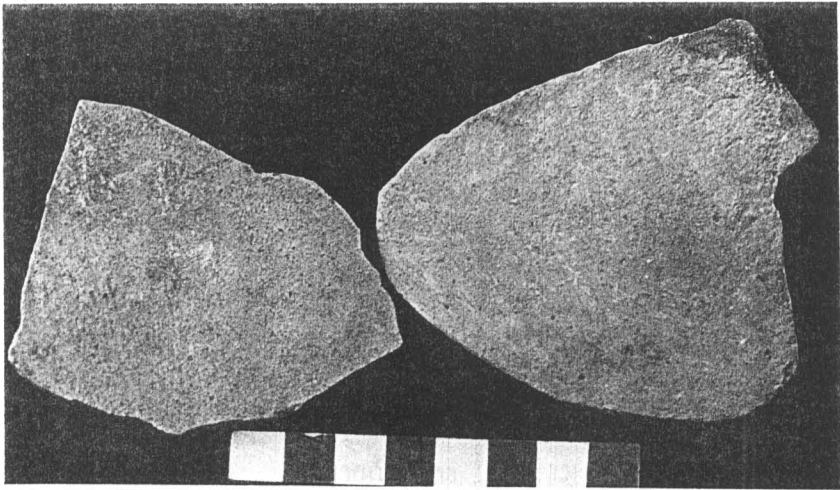
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3 เป็นชั้นการอยู่อาศัยเริ่มแรก

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา พบส่วนปาก 55 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงหม้อ ก้นกลมขนาดใหญ่และเล็ก ภาชนะทรงชาม, ภาชนะทรงอ่าง, ภาชนะทรงขวดและภาชนะทรงบาตรพระ พบส่วนลำตัว 201 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบเรียบ 8 ชิ้นและลำตัวภาชนะแบบมีลาย 121 ชิ้น มีลายเกล็ดปลา 11 ชิ้น,ลายกดประทับเส้นขนาน 48 ชิ้น,ลายรูปฟันปลา 1 ชิ้น,ลายก้างปลา 1 ชิ้น, ลายขูดขีดกากบาท 2 ชิ้น,ลายเรขาคณิต 4 ชิ้น,ลายเส้นคลื่น+ลายฟันปลา 7 ชิ้น,ลายกากบาทในเส้นขนาน 1 ชิ้น,ลายฟันปลาในกรอบสี่เหลี่ยม 5 ชิ้น,ลายก้านขด+ลายฟันปลา 4 ชิ้น,ลายสามเหลี่ยมฟันปลา 1 ชิ้น,ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน 1 ชิ้น,ลายเกี้ยวจุดในร่องสี่เหลี่ยม 1 ชิ้น,ลายขูดเป็นร่องขนาน 6 ชิ้น,ลายกลีบบัว 1 ชิ้น,ลายกดเป็นจุดต่อเนื่องในเส้นขนาน 1 ชิ้น พบพวยภาชนะ 1 ชิ้น เป็นพวยของภาชนะทรงกาน้ำ พบก้นภาชนะ 4 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงชามและทรงตะกรัน พบฝาภาชนะ 5 ชิ้น เป็นฝาภาชนะแบบหงายตรงกลางแอ่นโค้งคล้ายฝาไหทั้งหมด พบเตาเชิงกราน 13 ชิ้น

กลุ่มชิ้นส่วนปากภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ลำตัวแบบเรียบเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

ลายเก็ล็คปลา

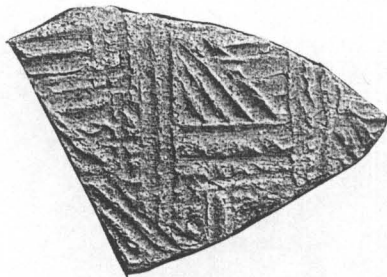
ลายรูปฟันปลา

ลายก้างปลา

บุคซี้ดกากบาท

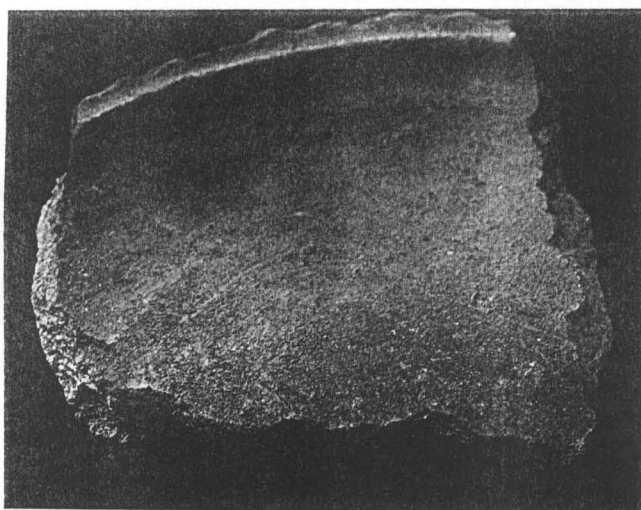
ลายเรขาคณิต

ชิ้นส่วนพวยภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

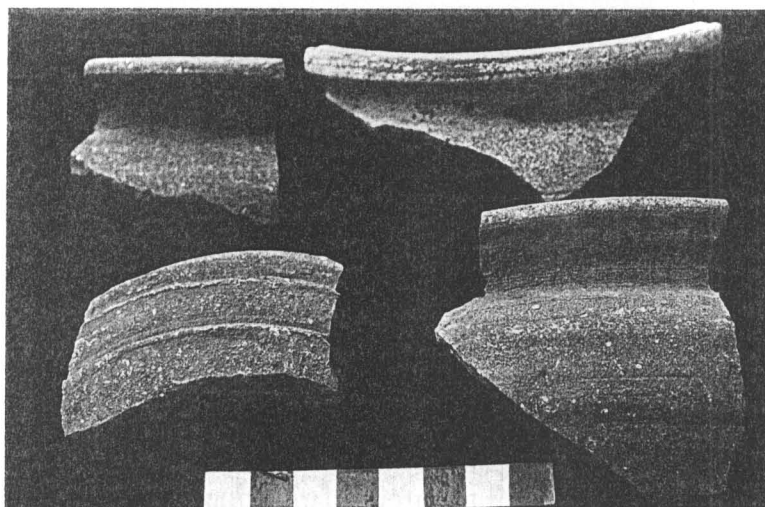

ชิ้นส่วนก้นภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

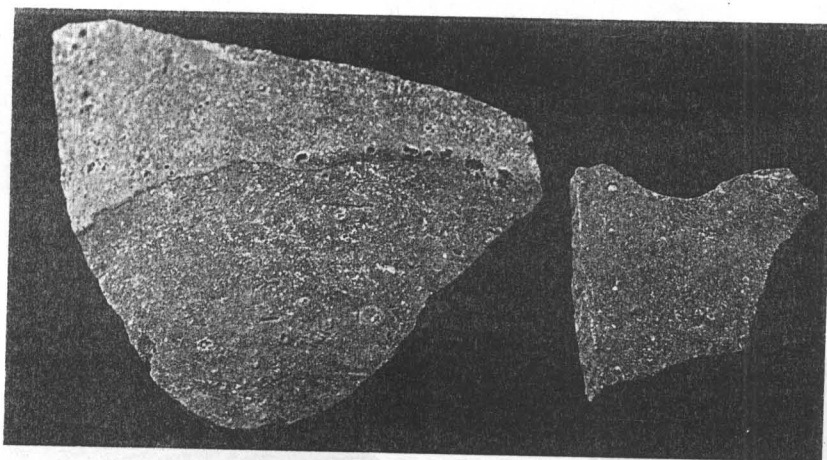

ชิ้นส่วนเตาเชิงกราน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบ ส่วนปาก 8 ชิ้น เป็นปากของภาชนะแบบเคลือบ 4 ชิ้น และไม่เคลือบ 4 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของปากภาชนะ ทรงอ่างและทรงไห พบส่วนลำตัวของภาชนะแบบเคลือบ 32 ชิ้น และลำตัวไม่เคลือบ 32 ชิ้น พบก้น ภาชนะ 7 ชิ้น เป็นก้นภาชนะแบบเคลือบและไม่เคลือบ ประกอบด้วยชิ้นส่วนของก้นภาชนะทรงไห, ทรง ครก, ทรงอ่างและทรงกระปุก

กลุ่มชิ้นส่วนปากภาชนะ จากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย พุทธศตวรรษที่ 20-23

ลำตัวภาชนะ จากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย พุทธศตวรรษที่ 20-23

ก้นภาชนะ จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย พุทธศตวรรษที่ 20-23

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบส่วนปาก 4 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของปากภาชนะทรงไห, ทรงอ่าง และทรงชามอ่าง พบลำตัว 31 ชิ้น เป็นลำตัวแบบเรียบ 26 ชิ้น และลำตัวแบบมีลาย 5 ชิ้น มีลายพื้นปลาด้านล่างเป็นลายริ้วหยัก 1 ชิ้น, ลายกดเป็นร่องต่อเนื่อง 1 ชิ้น, ลายกลีบบัว 1 ชิ้น, ลายเส้นคลื่นในแนวนอน 1 ชิ้น, ลายรูปสามเหลี่ยม 1 ชิ้น พบส่วนก้นภาชนะ 9 ชิ้น เป็นชิ้นส่วนของก้นภาชนะทรงไหและทรงอ่าง

กลุ่มลวดลายภาชนะ จากแหล่งเตาบ้านบางปูน พุทธศตวรรษที่ 19-21

1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสู่โขทัย-ศรีสัชนาลัย พบส่วนปาก 3 ชิ้น เป็นปากภาชนะแบบเขียนลายสีดำได้เคลือบและภาชนะเคลือบสีเขียว พบลำตัว 5 ชิ้น เป็นลำตัวของภาชนะแบบชุกเซาะร่องได้เคลือบและแบบเคลือบสีเขียว พบก้นภาชนะ 9 ชิ้น เป็นก้นภาชนะทรงถ้วยและทรงชามเคลือบสีเขียวและสีขาว 8 ชิ้น ก้นภาชนะทรงชามเคลือบด้านในสีเขียว ∴ ชิ้น จากแหล่งเตาเซียง

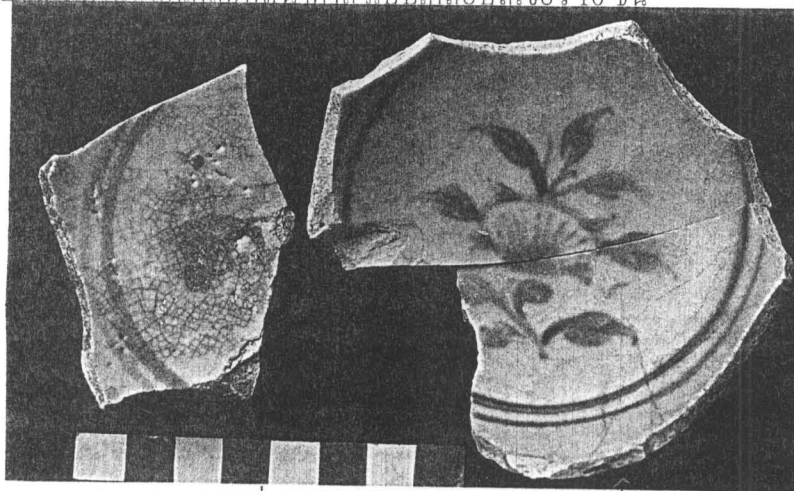

ก้นภาชนะเคลือบสีเขียว จากแหล่งเตาเมืองสุโขทัย-ศรีสัชนาลัย

2. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

2.1 เศษภาชนะดินเผาจากเครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 พบส่วนปาก 2 ชิ้น เคลือบสีเขียว พบลำตัว 4 ชิ้น เคลือบสีเขียว เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 5 ชิ้น พบก้นภาชนะ 4 ชิ้น เคลือบสีเขียว 1 ชิ้น และเขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 3 ชิ้น

2.2 เศษภาชนะดินเผาจากเครื่องถ้วยเวียดนาม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 พบส่วนปากภาชนะแบบเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 1 ชิ้น พบลำตัวภาชนะแบบเขียนลายสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ และเคลือบสีเขียว 11 ชิ้น พบก้นภาชนะของก้นภาชนะทรงถ้วยและทรงชาม เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบเขียนหลายสีบนเคลือบ ที่ก้นด้านนอกเคลือบสีน้ำตาล แบบเคลือบสีเขียว 10 ชิ้น

ก้นภาชนะเครื่องถ้วยเวียดนาม พุทธศตวรรษที่ 21-22

หลักฐานโบราณวัตถุที่ใช้ประกอบทางสถาปัตยกรรม

พบชิ้นส่วนของกระเบื้องมุงหลังคา 9 ชิ้น เป็นกระเบื้องตัวผู้ 5 ชิ้น ตัวเมีย 1 ชิ้น และกระเบื้องแผ่นเรียบ 3 ชิ้น

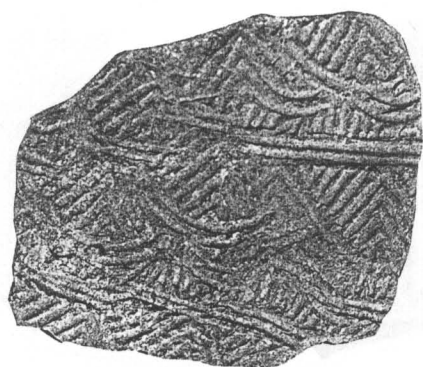
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 2 ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 2 และที่ 1

1. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาภายในประเทศ

1.1 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา พบส่วนปาก 6 ชิ้น เป็นปากภาชนะทรงหม้อ ก้นกลมขนาดใหญ่และขนาดเล็ก พบลำตัว เป็นลำตัวของภาชนะแบบเรียบ 5 ชิ้น และลำตัวแบบมีลายรูป ฟันปลา 3 ชิ้น, ลายกดประทับเส้นขนาน 4 ชิ้น, ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน 5 ชิ้น, ลายเรขาคณิต 4 ชิ้น , ลาย ก้างปลา 1 ชิ้น, ลายเส้นคลื่น+ลายสามเหลี่ยม 1 ชิ้น , ลายกดประทับเป็นร่องสั้นภายในเส้นขนาน พบก้น ภาชนะ 2 ชิ้น เป็นก้นของภาชนะทรงอ่างและทรงครก พบเตาเชิงกราน 5 ชิ้น พบฝาภาชนะแบบฝาหม้อ 2 ชิ้น

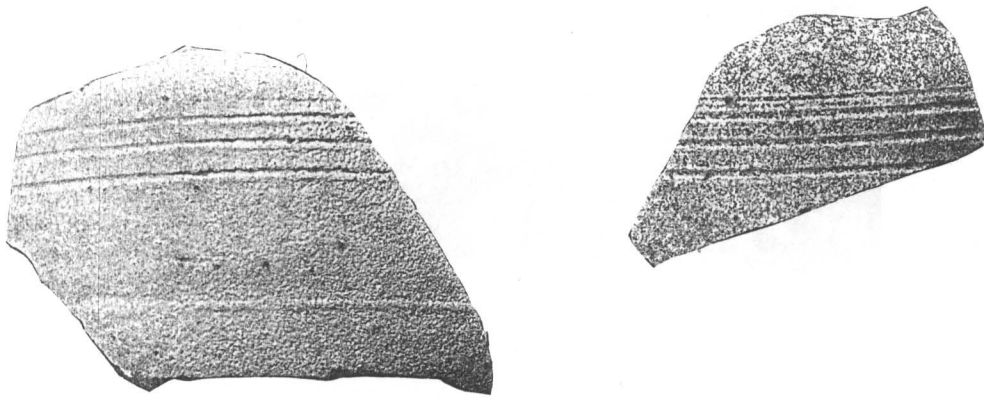

ปากภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมือง

ลวดลายลำตัวภาชนะเนื้อเครื่องดิน จากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา

1.2 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-23 พบ ส่วนปากภาชนะทรงอ่าง 1 ชิ้น พบลำตัวภาชนะ 13 ชิ้น เป็นลำตัวแบบเคลือบ 6 ชิ้น และลำตัวไม่เคลือบ 7 ชิ้น พบก้นภาชนะ 5 ชิ้น เป็นก้นภาชนะทรงไห และทรงครก

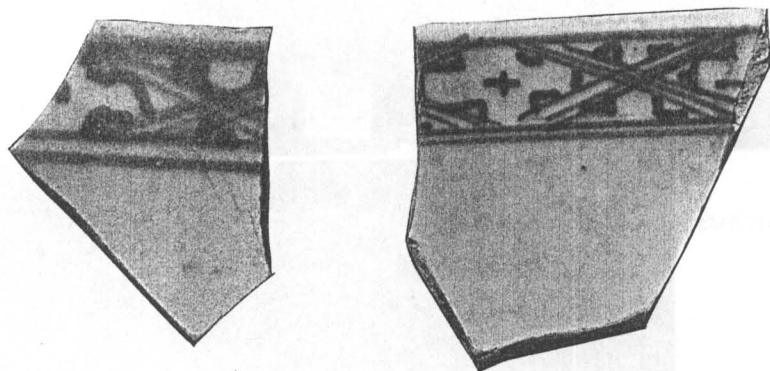
ลำตัวภาชนะ จากแหล่งเตาแม่ น้ำน้อย พุทธศตวรรษที่ 20-23

1.3 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 19-21 พบชิ้นส่วนลำตัวเรียบ ไม่เคลือบ 1 ชิ้น

1.4 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสู่โขทัย-ศรีสัชชนาลัย พบส่วนลำตัวเขียนสีดำได้เคลือบ 2 ชิ้น

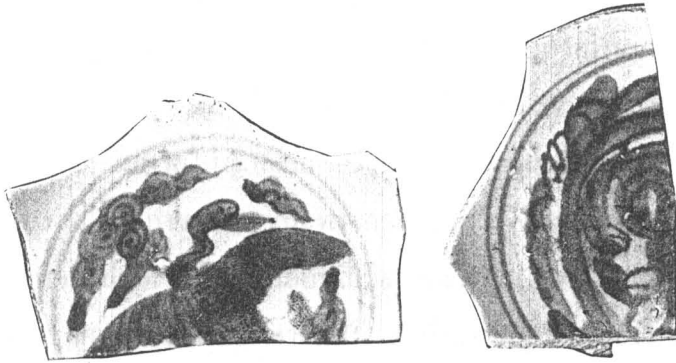
หลักฐานโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผาจากต่างประเทศ

2.1 เศษภาชนะดินเผาจากเครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 22-23 พบ ส่วนปากภาชนะเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ 4 ชิ้น พบส่วนลำตัว เขียนลายสีน้ำเงิน-ขาว 6 ชิ้น พบก้น ภาชนะทรงชามและทรงถ้วย มีเชิงเตี้ย ๆ ลักษณะคล้ายวงแหวน 8 ชิ้น สมัยราชวงศ์ชิง 2 ชิ้น

ชิ้นส่วนปากภาชนะเครื่องถ้วยจีน เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ
สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 22-23

2.2 เศษภาชนะดินเผาจากเครื่องถ้วยเวียดนาม อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 พบลวดตัว 3 ชั้น
เขียนสีน้ำเงิน-ขาว ได้เคลือบ พบก้นภาชนะ เขียนสีน้ำเงิน-ขาว ได้เคลือบ 3 ชั้น

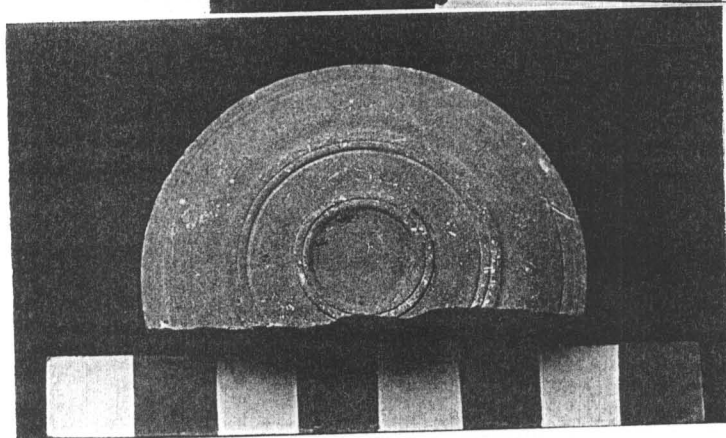

ชิ้นส่วนปากภาชนะเครื่องถ้วยจีน เขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ
สมัยราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 22-23

3. หลักฐานโบราณวัตถุประเภทอื่น ๆ

พบชิ้นส่วนของฝาตลับทำจากหินอ่อนสีเขียว ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5.5 เซนติเมตร สภาพชำรุด
ฝาแตกหักหายไปเกือบครึ่งใบ

ก้นภาชนะเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ
พุทธศตวรรษที่ 20-22

ชิ้นส่วนฝาตลับหินอ่อน

การเปรียบเทียบและกำหนดอายุ

สมัยแรก ตรงกับพุทธศตวรรษที่ 21-22 หรือสมัยอยุธยาตอนกลางช่วงต้น

หลักฐานโบราณวัตถุในชั้นวัฒนธรรมนี้ชี้ให้เห็นพื้นที่ในหลุมชุดคัน S3 W9 PIT.2 มีการอยู่อาศัยแรกร่วมสมัย พื้นที่บริเวณหลุมชุดคัน S2 W10 PIT.98 ที่พบแนวอิฐองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมด้านทิศเหนือของหลุมของพื้นที่บริเวณวัดจัน โบราณวัตถุที่พบในหลุม S2 W10 PIT. 98 ได้แก่ ภาชนะประเภทหม้อข้าวหม้อแกง พบทั้งขนาดใหญ่และเล็ก ตกแต่งผิวภาชนะด้วยลายกดประทับพื้นปลา,ลายเรขาคณิต,ลายเส้นคลื่น,ขาม,อ่าง,พวยภาชนะ,ภาชนะทรงครกและอ่าง จากเตาแม่น้ำน้อย ทั้งแบบเคลือบและไม่เคลือบ ก้นภาชนะทรงถ้วยและทรงขามเคลือบสีเขียวและสีขาว จากเตาเมืองสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย อายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-21 เศษภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน ทรงอ่าง,ไหและขาม สำหรับเครื่องถ้วยที่สามารถกำหนดอายุได้แน่นอนคือ เครื่องถ้วยจีน ทั้งหมดเป็นเครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์หมิง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 ได้แก่ ขามเขียนสีน้ำเงิน-ขาวได้เคลือบ พบวัตถุที่ใช้เป็นส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม เช่นกระเบื้องมุงหลังคา จากหลักฐานที่กล่าวมาข้างต้น แสดงถึงระยะเวลาการอยู่อาศัยในระยะแรกของหลุมชุดคัน S3 W9 PIT. 2 ร่วมสมัยหลุม S2 W10 PIT. 98 ที่พบแนวอิฐด้านทิศเหนือ และคงมีการอยู่อาศัยมาจนถึงที่มีการสร้างโบราณสถานที่ยังพบในหลุมชุดคัน S2 W10 PIT. 98 และหลุมชุดคัน S3 W10 PIT. 100 ที่ห่างออกไปทางทิศใต้ประมาณ 40 เมตร S2 W10 PIT. 98 คงอยู่ในบริเวณวัดจันทร แต่อาจเป็นพื้นที่ระหว่างโบราณสถานต่าง ๆ ภายในวัดจึงไม่แนวอิฐดังหลุม S2 W10 PIT. 98 และ หลุม S3 W10 PIT. 100

สมัยที่สอง ตรงกับพุทธศตวรรษที่ 22-23 หรือสมัยอยุธยาตอนปลาย

เป็นชั้นดินวัฒนธรรมสมัยสุดท้ายของหลุม S3 W9 PIT. 2 จากหลักฐานที่พบในหลุมชุดคันและผนังชั้นดิน เปรียบได้กับชั้นดินที่มีการใช้งานอาคารสถาปัตยกรรมที่ห่างไป 15 เมตร ของหลุมชุดคัน S2 W10 PIT. 98 จนถึงสมัยสุดท้ายในสมัยอยุธยาตอนปลายของพื้นที่บริเวณ “วัดจันทร” หลักฐานประเภทภาชนะดินเผา เช่น หม้อข้าวหม้อแกง การตกแต่งลวดลายบนผิวภาชนะมีความคล้ายคลึงกัน ลวดลายที่พบไม่ต่างกัน พบภาชนะแหล่งเตาแม่น้ำน้อย (ภาชนะทรงไห,ครก,อ่าง) ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบ้านบางปูน ,ภาชนะดินเผาจากเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย พบเครื่องถ้วย ราชวงศ์หมิง พุทธศตวรรษที่ 22 และเครื่องถ้วยราชวงศ์ชิง พุทธศตวรรษที่ 23 แสดงว่าชั้นวัฒนธรรมนี้มีการอยู่อาศัยถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย ได้แนวอิฐปูที่กระจายอยู่ทั่วพื้นที่บริเวณ

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S 3 W 9 PIT. 2

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	
ชั้นดินธรรมชาติที่ 1 และ 2	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	4/ 60	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา		
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	3/100	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด		กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน	5/90	
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว		กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	4/ 50	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน		
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 21 ลายเขาร่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน	1/ 20	กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 8 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายเขาร่องขนานใต้เส้นปลา		
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา	1/ 15	กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา		กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน		
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน	1/ 50	กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน		
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้		
	กลุ่มที่ 13 ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม		กลุ่มที่ 29 ลายก้นจุดในร่องสี่เหลี่ยม		
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล		
				กลุ่มที่ 31 ลายขูดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นสันนูน	

ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S3 W9 PIT.2

ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)
ชั้นดินธรรมชาติ 3	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	48/850	กลุ่มที่ 16 ลายดอกไม้ 4 กลีบภายในพื้นปลา	
	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปพื้นปลา	1/ 15	กลุ่มที่ 17 ลายซิกแซก	
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปพื้นปลาผสมลายก้านขด	4/ 50	กลุ่มที่ 18 ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน	1/40
	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับพื้นปลาผสมลายกลีบบัว	1/ 15	กลุ่มที่ 19 ลายกดเป็นจุดระหว่างเส้นขนาน	
	กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต	4/ 60	กลุ่มที่ 20 ลายขนมเปียกปูน	
	กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมเส้นคลื่น	7/100	กลุ่มที่ 21 ลายเขาระ่องขนานในกรอบสี่เหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน		กลุ่มที่ 22 ลายวงโค้งในร่องขนาน	
	กลุ่มที่ 8 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน	6/ 50	กลุ่มที่ 23 ลายเขาระ่องขนานใต้เส้นปลา	
	กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา	1/ 60	กลุ่มที่ 24 ลายสี่เหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน	
	กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกร็ดปลา	11/310	กลุ่มที่ 25 ลายเครื่องจักสาน	
	กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายเกล็ดปลาในร่องขนาน	
	กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้	
	กลุ่มที่ 13 ลายขูดขีดไม่เป็นระเบียบ		กลุ่มที่ 28 ลายกลีบบัวในกรอบสี่เหลี่ยม	
	กลุ่มที่ 14 ลายพื้นปลาในกรอบสี่เหลี่ยม	5/ 80	กลุ่มที่ 29 ลายเก้าจุดในร่องสี่เหลี่ยม	1/80
	กลุ่มที่ 15 ลายเชือกทาบ		กลุ่มที่ 30 ลายดอกพิกุล	
			กลุ่มที่ 31 ลายขูดเป็นเส้นสั้นภายในเส้นขนาน	

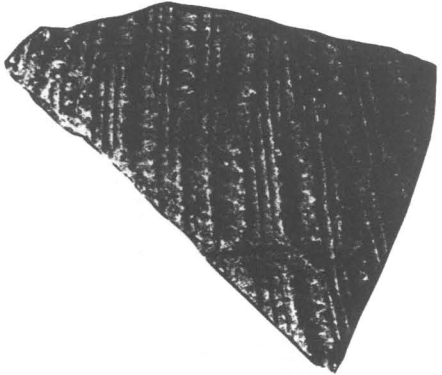
ตารางแสดงปริมาณลวดลายภาชนะดินเผาเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี

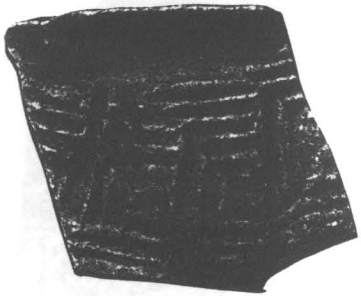
หลุมขุดค้น S 3 W 9 PIT. 2

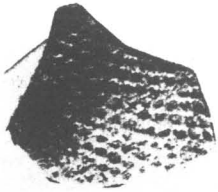
ชั้นดิน	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)	ชื่อกลุ่มลาย	จำนวน ชิ้น/น้ำหนัก(กรัม)
ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 (ตรงกับชั้นดินธรรม- ชาติที่ 3)	กลุ่มที่ 1 ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน		กลุ่มที่ 16 ลายดอกพิกุล	
	กลุ่มที่ 2 ลายรูปหกเหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน		กลุ่มที่ 17 ลายเมล็ดข้าว	
	กลุ่มที่ 3 ลายกลีบบัวต่อเนื่องในแนวเส้นขนาน	1/ 10	กลุ่มที่ 18 ลายริ้วหยัก	
	กลุ่มที่ 4 ลายขูดขีดเป็นเส้นขนาน		กลุ่มที่ 19 ลายใบโพธิ์	
	กลุ่มที่ 5 ลายขูดขีดเป็นเส้นคลื่น		กลุ่มที่ 20 ลายดอกบัวตูม+ลายริ้วหยัก	
	กลุ่มที่ 6 ลายขูดขีดเป็นเส้นคลื่นในร่องขนาน	1/210	กลุ่มที่ 21 ลายเจดีย์จำลอง	
	กลุ่มที่ 7 ลายก้านขด		กลุ่มที่ 22 ลายริ้วหยัก+กากบาท	
	กลุ่มที่ 8 ลายกคประทับในร่องขนาน		กลุ่มที่ 23 ลายลูกศรซ้อน	
	กลุ่มที่ 9 ลายใบโพธิ์		กลุ่มที่ 24 ลายฟันปลา+ลายริ้วหยัก	1/ 50
	กลุ่มที่ 10 ลายฟันปลาในร่องขนาน		กลุ่มที่ 25 ลายรูปสามเหลี่ยม	1/210
	กลุ่มที่ 11 ลายดอกกลมในเส้นขนาน		กลุ่มที่ 26 ลายกคเป็นร่องต่อเนื่อง	1/ 80
	กลุ่มที่ 12 ลายใบเสมา		กลุ่มที่ 27 ลายใบไม้	
	กลุ่มที่ 13 ลายเทคนิคผสม			
	กลุ่มที่ 14 ลายพวงอุบะ			
	กลุ่มที่ 15 ลายช้าง			

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S3 W9 PIT.2

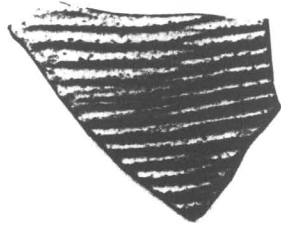
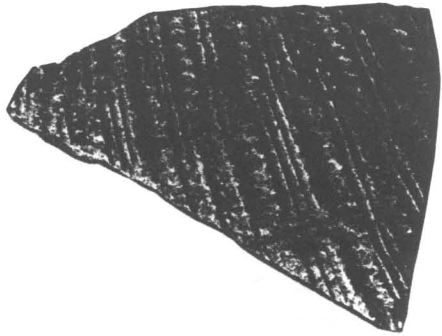

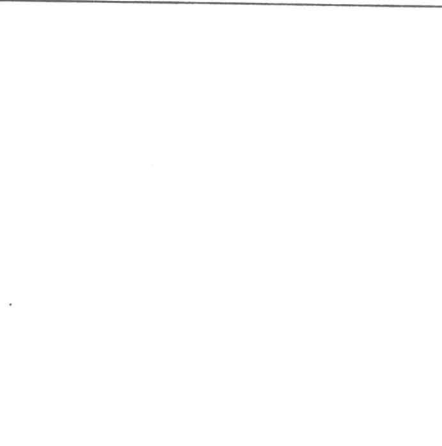
ชั้นวัฒนธรรมที่ 1 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3)	กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน	กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา
		
	กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด	กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว

	<p>กลุ่มที่ 5 ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6 ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7 ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8 ลายจุดจิดเป็นเส้นขนาน</p>

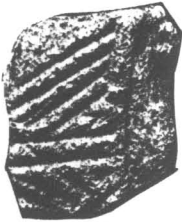
	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>

ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาพื้นเมืองอยุธยา

หลุมขุดค้น S3 W9 PIT.2

<p>ชั้นวัฒนธรรมที่ 2 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 2 และ 1)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายกดประทับเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายกดประทับรูปฟันปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายก้านขด</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายกลีบบัว</p>
		

	<p>กลุ่มที่ 5</p> <p>ลายเรขาคณิต</p>	<p>กลุ่มที่ 6</p> <p>ลายกดประทับพื้นปลาผสมกับลายเส้นคลื่น</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 7</p> <p>ลายกดเป็นร่องสั้นในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 8</p> <p>ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>

	<p>กลุ่มที่ 9 ลายกดประทับรูปก้างปลา</p>	<p>กลุ่มที่ 10 ลายกดประทับรูปเกล็ดปลา</p>
		
	<p>กลุ่มที่ 11 ลายสามเหลี่ยมในร่องขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 12 ลายกดเป็นจุดกับลายวงกลม</p>

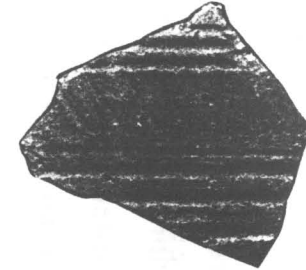
ตารางแสดงพัฒนาการของลวดลายภาชนะดินเผาเตาบ้านบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี

หลุมขุดค้น S3 W9 PIT.2

<p>ชั้นดินวัฒนธรรมที่ 1 (ตรงกับชั้นดินธรรมชาติที่ 3)</p>	<p>กลุ่มที่ 1 ลายรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน</p>	<p>กลุ่มที่ 2 ลายรูปหกเหลี่ยมระหว่างเส้นขนาน</p>
	<p>กลุ่มที่ 3 ลายกลีบบัวต่อเนื่องในแนวเส้นขนาน</p>	<p>กลุ่มที่ 4 ลายจุดขีดเป็นเส้นขนาน</p>

กลุ่มที่ 5
ลายจุดขีดเป็นเส้นคลื่น

กลุ่มที่ 6
ลายจุดขีดเป็นเส้นคลื่นในร่องขนาน

กลุ่มที่ 7
ลายก้านขด

กลุ่มที่ 8
ลายกดประทับร่องขนาน

บทที่ 4

สรุป

กลุ่มที่ 1 ย่านตลาดถนนหน้าพระกาฬ

พื้นที่ของหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 1 จากเอกสารทำให้การขุดหลุมหวัดกล่าวถึง “ถนนย่านหน้าศาลพระกาฬ มีร้านชำขายศิษะในโครงในที่ปั้นฝ้าย” (ปริดา ศรีชลาลัย, เรื่องเดิมอ้างแล้ว, 2512 :23) จึงดำเนินการขุดค้นในพื้นที่ระหว่างศาลพระกาฬกับบ้านพักข้าราชการ ตรงข้ามปางช้างใกล้กับคลองที่แยกออกจากคลองท่อไปทางทิศตะวันออก หลักฐานที่พบในหลุมขุดค้น S3 W5 PIT61 และ S2 W6 PIT98 ที่อยู่ใกล้กับคลองมีปริมาณมากกว่าหลุมขุดค้น S3 W5 PIT61 และ S2 W6 PIT98 ที่อยู่ไกลคลองออกไป ในหลุมขุดค้น S3 W5 PIT61 พบเหรียญปั๊มในชั้นดินธรรมชาติที่ 4 จากหลักฐานที่พบสามารถกำหนดอายุสมัยของหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 1 ได้ดังนี้ สมัยแรกพบภาชนะทรงหม้อก้นกลมปากกว้าง ลำตัวกว้าง ขึ้นรูปด้วยมือ พบทั้งขนาดใหญ่และเล็ก เนื้อดินมีทั้งเนื้อหยาบและละเอียด สีส้ม สีเทา บางชิ้นใส่ในเป็นสีเทา เพราะได้รับความร้อนในการเผาไหม้ไม่ทั่วถึง พบทั้งแบบลำตัวเรียบและลำตัวลาย แบบลำตัวลายที่พบสามารถแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1. แบบตีหรือกดประทับจากไม้ที่แกะสลักลายไว้ก่อน ลายที่พบจึงมีรูปแบบซ้ำ ๆ กัน ได้แก่ ลายรูปฟันปลา, ลายเกร็ดปลา, ลายกดประทับรูปฟันปลาผสมลายเส้นคลื่น, ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน ซึ่งลายเหล่านี้นิยมตกแต่งบนไหล่ภาชนะที่ยังไม่แห้ง ส่วนลายกดประทับเส้นขนานที่พบมากนั้น นิยมตกแต่งบริเวณลำตัวภาชนะและก้น 2. แบบขูดขีดบนผิวภาชนะ เช่น ลายขูดเป็นร่องขนาน แต่ลายแบบหลังนี้พบน้อยกว่าลายแบบแรกมาก ภาชนะทรงอ่างก้นแบบเรียบ ปากกว้างไม่เคลือบ, ขวด, กุณโฑ (ทรงกลีบมะเฟือง) เนื้อดินสีดำละเอียด ทรงกลมแป้น กอแคบสูง พวยคล้ายกลีบมะเฟือง, เตาเชิงกราน เป็นเนื้อดินหยาบลักษณะเป็นวงรี หรือรูปไข่ มีปุ่มขึ้น 3 ปุ่มไว้รองรับภาชนะหุงต้ม ด้านล่างเป็นคล้ายถาดสำหรับใส่เชื้อฟืน, ขาม, ตะคันเป็นภาชนะทรงด้วยขนาดเล็ก ก้นตัดเรียบลำตัว ไม่มีลวดลายนอกจากภาชนะดินเผาแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา แล้วยังพบภาชนะดินเผาแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี (สายันต์ ไพรชาญจิตร, เตาแม่น้ำน้อย, 2531) ทรงไห, อ่าง, ครกแบบเนื้อแกร่ง เคลือบและไม่เคลือบ ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี (จารึก วิไลแก้ว, เตาบางปูน, 2531) เป็นภาชนะเนื้อแกร่งทั้งแบบลำตัวลายและแบบลำตัวเรียบ แบบลำตัวลาย ได้แก่ ลายขูดเป็นร่องขนาน, ลายกลีบบัว, ลายริ้วหยัก, ลายใบโพธิ ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-สิริสัชชาลัย นอกจากนี้ยังพบเครื่องถ้วยจากประเทศจีนและประเทศเวียดนาม เขียนสีน้ำเงินได้เคลือบบนพื้นขาว กำหนดอายุราวพุทธศตวรรษที่ 20-22 นอกจากนี้โบราณวัตถุประเภทภาชนะดินเผาแหล่งต่าง ๆ ที่พบยังพบเศษกระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบกล้วย แทนหินทรายสีขาวน่าจะใช้สำหรับบดยา จากหลักฐานที่พบทั้งหมดดังกล่าวมาอายุสมัยแรกของหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 1 มีอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22

สมัยที่สอง ตรงกับสมัยอยุธยาตอนปลาย ประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-24 หลักฐานที่พบในสมัยที่สองของหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 1 มีการอยู่อาศัยหนาแน่นมากขึ้นจากปริมาณโบราณวัตถุที่พบในสมัยที่สอง หลักฐานที่พบได้แก่ ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ประเภทหม้อเป็นภาชนะเนื้ออ่อน เนื้อดินสีส้ม สีเทาไปจนถึงสีดำ ก้นกลม ปานแบน ขอบปากกลมมน แบบขอบปากตัดเฉียง มีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ บางชิ้นลำตัววางใสในสีเทา มีทั้งแบบลำตัวเรียบและลำตัวลายกดประทับ เช่น ลายรูปสามเหลี่ยม, ลายร่องขนานรูปสี่เหลี่ยม, ลายก้างปลา, ลายฟันปลา, ลายกดเป็นร่องสั้นภายในร่องขนาน, ลายดอกพิกุล, ลายก้านขด+ลายฟันปลา, ลายเส้นคลื่น+ลายฟันปลา ลายต่าง ๆ ที่พบในสมัยที่สอง มีมากกว่าลายที่พบในสมัยแรก ลายที่พบเหล่านี้จะตกแต่งบริเวณลำตัวและบริเวณไหล่ภาชนะ ส่วนบริเวณคอจะไม่ตกแต่งลวดลาย ลายที่พบในทุกสมัยคือลายกดประทับเส้นขนาน ซึ่งใช้ตกแต่งบนก้นภาชนะ นอกจากภาชนะประเภทหม้อขนาดต่าง ๆ ที่พบยังพบภาชนะทรงถ้วย ฝาภาชนะแบบต่าง ๆ เช่น ฝาแบบหางตรงกลางฝาอ่อนโค้งลงด้านล่าง มีจุกสำหรับจับคล้ายดอกบัวตูม และจุกแบบวงกลมคล้ายขนมโดนัท เนื้อหยาบ มีเมล็ดกรวดทรายปนสีส้ม และสีเทาใช้สำหรับปิดหม้อ นอกจากฝาหม้อพบฝาไหแบบตรงกลางโค้งขึ้น มีจุกเป็นฝาภาชนะแบบฝาไห เตาเชิงกรานเนื้อหยาบ จากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี (สาขันธ์ ไพรชาญจิตร, เตาแม่น้ำน้อย, 2531) ทรงไห, อ่าง และครก เนื้อแกร่งเคลือบและไม่เคลือบแบบไม่เคลือบจะพบในปริมาณมากกว่าแบบเคลือบ ภาชนะจากแหล่งเตาบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี (จารึกวิไลแก้ว, เตาบางปูน, 2531) เป็นภาชนะเนื้อแกร่ง ลำตัวเรียบและลำตัวลาย แต่ปริมาณภาชนะแหล่งเตาบางปูนในสมัยที่สองนี้ มีปริมาณน้อยกว่าแหล่งเตาแม่น้ำน้อย ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย (ศิลปากร, กรม, โบราณคดีสิคราม, 2531:86., Green and Others, 1987: 10-11) เป็นภาชนะเคลือบสีเขียวชูดเซาะร่องใต้เคลือบ ทรงชามภายในขูดขีดเป็นตาราง และลำตัวดัดเขียนสีดำใต้เคลือบ จากแหล่งเตาบ้านป่ายางนอกเมืองศรีสัชชนาลัย (สาขันธ์ ไพรชาญจิตร, เตาบ้านป่ายาง: สังคโลกศรีสัชชนาลัย, 2530: 65) ภาชนะประเภทเครื่องถ้วยจีน เขียนสีน้ำเงินใต้เคลือบบนพื้นขาว อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 23-24 และเครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงินบนพื้นขาว กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22 จำนวนหลายสิบชิ้น หลักฐานโบราณวัตถุสำคัญ ที่สอดคล้องกับหลักฐานทางเอกสารว่าชุมชนนี้เป็นย่านตลาดหรือชุมชนที่กล่าวไว้ในเอกสารดังให้การขุนหลวงหาวัด ได้แก่ ภาชนะทรงเบ้าหลอมและฝาจำนวน 71 ชิ้น ทำจากดินเนื้อหยาบ มีฝาปิดตรงกลางนูนขึ้นมีจุกคล้ายขนมครก ความกว้างของลำตัวเบ้าหลอมตั้งแต่ 4.5 - 6.5 เซ็นติเมตร สูงตั้งแต่ 3-3.5 เซ็นติเมตร ภายในเบ้าหลอมมีคราบโลหะประเภทเหล็กติดอยู่ (เหมือนกับที่พบจากการขุดแต่งวัดไชยวัฒนาราม และการขุดค้นของภาควิชาโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ประจำปีการศึกษา พ.ศ.2539 ที่วิทยาลัยเกษตรกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตรงฝั่งตะวันตกของคลองท่อ ว่าเป็นที่ตั้งของป่าตะกั่ว (ปริดา ศรีชลาลัย, เรื่องเดิมอ้างแล้ว, 2512: 23) น่าจะใช้สำหรับทำเครื่องมือขนาดเล็ก เช่น ตะปู, เข็มเทียน, ตุ๊กตาดินเผารูปผู้หญิงนั่งไม่มีศีรษะ ตุ๊กตาดินเผา รูปสัตว์คล้ายลิงขนาด 3.5 เซ็นติเมตร

ของเหล่านี้อาจใช้เป็นของเล่นเด็ก หรือใช้ในพิธีกรรมก็เป็นได้ ภาชนะทรงตะคันมีร่องรอยการใช้ งาน ก้นตัดราบ ลำตัวไม่มีลวดลาย ขอบปากม้วนเข้าเป็นเส้นกลม ตึกตาจีนรูปคนอุ้มสัตว์ ภาชนะขนาดเล็กทรงถ้วยเคลือบเขียว และตลับเขียนสีน้ำเงินบนพื้นขาวได้เคลือบของจีน กระเบื้องมุงหลังคาดินเผาทั้งแบบแผ่นเรียบกาบกล้วย จากหลักฐานโบราณวัตถุที่มีความแตกต่างจากหลุมขุดค้นกลุ่มอื่น ๆ จึงสันนิษฐานว่า หลุมขุดค้นในกลุ่มนี้เป็นชุมชนที่มีการค้าขายหรือย่านหัตถกรรม มีการปลูกร้านค้าหรือที่อยู่อาศัย โดยใช้กระเบื้องมุงหลังคาที่พบในหลุมขุดค้น อยู่อาศัยอย่างหนาแน่นบริเวณริมคลอง เพราะสะดวกในการเดินทางที่ใช้เรือในการเดินทาง

กลุ่มที่ 2 ย่านวัดป่าพาย

พื้นที่ของหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 2 จากเอกสารคำให้การขุนหลวงหาวัด “ชื่อตลาดผ้าเหลือง ถนนย่านป่าโทน มีร้านขายทับโทนเรไรปีแก้วจันทอง เหลี่ยมขลุ่ยแลหีบไม้อุโลก ไม้ตะแบก ไม้ขนุนใส่ผ้า” (ปริดา ศรีชลาสัย, เรื่องเดิมอ้างแล้ว, 2512:23) เมื่อเทียบเคียงกับหนังสือบรรยายทางภูมิศาสตร์ของพระนครศรีอยุธยา “ย่านป่าผ้าเหลือง ป่ามะพร้าว หน้าวัดป่าพาย” (ประชุมพงศาวดาร เล่ม 37:2512:205) ตำแหน่งของวัดป่าพายจากแผนที่ของพระยาโบราณราชธานินทร์ อยู่ในพื้นที่ของศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (หลังเก่า) จึงดำเนินการขุดค้น 5 หลุม หลักฐานที่ได้มีดังต่อไปนี้

สมัยแรก ภาชนะจากแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ทรงหม้อก้นกลม แบน ปากแคบ คอสั้น ทั้งขนาดใหญ่และเล็ก ขนาดศูนย์กลาง 20-30 เซนติเมตร สูง 15-20 เซนติเมตร เนื้อดินสีส้ม สีเทา ขึ้นรูปด้วยมือเป็นส่วนมาก ทรงขวด กุณโฑ พบทั้งแบบลำตัวเรียบและแบบลำตัวลายเรียบ แบบลำตัวเรียบมีปริมาณน้อยกว่าแบบลำตัวลาย แบบลำตัวลายเกิดจากการกดประทับและการขีดหรือลงบนผิวภาชนะ ลายแบบกดประทับที่พบได้แก่ ลายเส้นคลื่น+ลายฟันปลา, ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน, ลายเกร็ดปลา, ลายฟันปลา ในกรอบ สีเหลือง, ลายกดเป็นจุดคล้ายลายดอกไม้, ลายรูปฟันปลา ลายที่นิยมและมีจำนวนมากได้แก่ ลายฟันปลา ใช้ตกแต่งบริเวณไหล่และลำตัว ส่วนลายกดประทับเส้นขนานนิยมตกแต่งส่วนก้นหม้อ ฝา ภาชนะเนื้อดินตรงกลางโค้งลง มีฝาจุดตรงกลาง ขอบฝามีแบบเป็นสันและขอบเป็นริ้ว แบบฝาตรงกลางโค้งขึ้นตรงกลาง มีจุดคล้ายขนมโดนัท กาน้ำมีพวยยาวเนื้อดินละเอียดสีส้ม เตาเชิงกรานเนื้อหยาบที่ลำตัวมีรอยขีดเป็นเส้นคลื่น ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี ทรงไห ชาม และอ่างเนื้อแกร่งไม่เคลือบ แบบลำตัวลายที่พบ ได้แก่ ลายขีดเป็นเส้นขนาน, ลายกดประทับรูปฟันปลา, ลายขีดเป็นเส้นคลื่น (จารึก วิไลแก้ว, เตาบางปูน, 2531) ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี ทรงครก ไห อ่าง แบบลำตัวเคลือบและไม่เคลือบ ลวดลายที่นิยม ได้แก่ ลายขีดเป็นร่องขนานบนปากครกด้านนอกเป็นร่อง 3 ร่อง (สาขันธ์ ไพโรชาญจิตร, เตาแม่น้ำน้อย, 2531) ภาชนะทรงชาม

ชุดเขาระ่องเป็นรูปดอกไม้ได้เคลื่อน สีเขียวในหลุมชุดคัน S7 W1 PIT55 (ศิลปากร, กรม, โบราณคดี สิกกรม, 2531: 86., Green and Others, 1987: 10-11) ภาชนะจากแหล่งเตาประเทศจีนเขียนสีน้ำเงินได้เคลื่อนบนพื้นขาว เขียนหลายสีบนเคลือบ หลายสีบน มี 1 ชั้นเป็นก้นภาชนะเขียนสีน้ำเงินได้เคลื่อนบนพื้นขาวพบในหลุมชุดคัน S6 W3 PIT83 เขียนอักษรจีนได้ก้น 6 ตัว ในวงกลม 2 ชั้น ด้านในเป็นลายคล้าย หัวยู่อี่ 4 หัวติดกัน อ่านได้ว่า “ต้า หมิง ชวน เตอ เหนียน ชี” แปลว่า ทำในสมัยราชวงศ์หมิงรัชกาลพระเจ้าชวนเตอ พ.ศ. 1969-1979 (ณัฐภัทร จันทวิษ, เครื่องถ้วยในประเทศไทย, 2537: 305) ซึ่งตรงกับสมัยเจ้าสามพระยาของไทย

หลักฐานทางโบราณคดีประเภทอื่น ๆ ได้แก่ กระดุกสัตว์ประเภทวัวหรือควายเศษแร่ (SLAG) ดินเผาไฟ เมล็ดพืช (จำพวกหมาก) เปลือกหอยชนิดต่าง ๆ ทั้งเปลือกหอย แม่น้ำและเปลือกหอยทะเล เช่น เปลือกหอยโข่ง, เปลือกหอยแครง หอยกาบ หอยเบี้ย กระเบื้องมุงหลังคาดินเผาทั้งแผ่นเรียบและกาบกล้วย จากหลักฐานที่พบในกลุ่มที่ 2 แสดงว่าชุมชนมีการอยู่อาศัยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 20-22

ในสมัยที่สองอยุธยาตอนปลายตรงกับประมาณพุทธศตวรรษที่ 23-24 หลักฐานที่พบในสมัยที่สอง ได้แก่ หม้อก้นกลมแบน ปากแคบ คอสั้นขนาดใหญ่ หม้อก้นกลม ลำตัวกว้าง ปากกว้าง ผลิตได้โดยไม่ใช้เตาเผา มีทั้งแบบขึ้นรูปด้วยมือและเป็นหมุน ขอบปากมีร่องสำหรับรองรับฝา เนื้อดินสีส้ม หม้อแบบนี้ใช้ในการหุงต้มข้าวต้มแกง ลำตัวมีทั้งแบบกดประทับต่าง ๆ เช่น ฟันปลา กดประทับเส้นขนาน และแบบ ลำตัวเรียบ นอกจากภาชนะทรงหม้อก้นกลม พบภาชนะทรงขวด, ทรงกรก, ทรงอ่าง, เตาเชิงกราน, กระปุกเนื้อดิน, เบี้ยดินเผา ใช้การละเล่นของคนในสมัยอยุธยา ภาชนะเนื้อแกร่งจากเตาแม่น้ำน้อย ทรงกรก, ไห, อ่าง และชามทั้งเคลือบและไม่เคลือบ (สายันต์ ไพรชาญจิตร, เตาแม่น้ำน้อย, 2531) ภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งไม่เคลือบจากเตาบางปูน ทรงไห ลำตัวเรียบและลำตัวลาย (จารึก วิไลแก้ว, เตาบางปูน, 2531) ภาชนะ ทรงถ้วยเขียนสีดำได้เคลื่อน และด้วยเคลือบสีเขียว จากแหล่งเตาศรีสังขนาถย์ พบหลักฐานเครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงินขาวได้เคลื่อน อายุพุทธศตวรรษที่ 23-24 อีกหลายสีบน แสดงว่าพื้นที่บริเวณหลุมชุดคัน มีการอยู่อาศัยจนถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย

กลุ่มที่ 3 ย่านวัดจันทร์และชุมชน

พื้นที่ของหลุมชุดคันกลุ่มที่ 3 จากเอกสาร คำให้การขุนหลวงหาวัดว่า “ชื่อตลาดผ้าเหลือง ถนนย่านป่าโทน มีร้านขายทับโทนเรไรปีแก้วจ้งหน่อง เพ็ลี่ยขลุ่ยและหีบไม้ อูโลก ไม้ตะแบกไม้ขนุนใส่ผ้า แลช่างม้ากระดาษอยู่เปลศาลพระภูมิจะเวจเขียนเทวรูปเสื้อลำแพน ปลาตะเพียนใบลาน จิงโจ้ชื่อตลาดป่าโทน” (ปริดา ศรีขลาลัย, เรื่องเดิมอ้างแล้ว, 2512: 23) แต่จากสภาพปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมรวมทั้งมีสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ จึงเลือกชุดคันกลุ่มที่ 3 บริเวณบ้านพักนิตกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เชิงสะพานลักษณะ

สูตร ตรงกันข้ามกับสำนักงานปศุสัตว์ บนถนนเดชาวรุฒ ตามแผนที่พระยาโบราณราชธานินทร์ระบุว่าเป็นตำแหน่งของ“วัดจันทร์” ซึ่งตั้งอยู่บนถนนป่าโทนเหมือนกัน จากการค้นเอกสารไม่ปรากฏชื่อ “วัดจันทร์” ตรงตำแหน่งที่ระบุอยู่ในเอกสารเล่มใด สันนิษฐานว่า “วัดจันทร์” เป็นวัดประจำชุมชนของชาวบ้านในบริเวณนั้นว่า “วัดในอยุธยา มีถึงประมาณ 2,000 แห่ง เป็นอารามหลวงที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้างหรือปฏิสังขรณ์เสีย 16 แห่ง วัดราษฎร์มีมากมาย พวกคหบดีมีเงินก็สร้างให้บุตรเล่น ถ้าบุตรคนใดไปเล่นวัดผู้อื่นน่าอับอาย” (ประชุมพงศาวดาร เล่ม 37 : 2512:106) แต่ข้อความที่ว่าวัดมีถึง 2,000 แห่ง อาจจะหนาแน่นเกินไปเมื่อเทียบกับพื้นที่ของเกาะเมือง ในหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 3 ขุดค้นหลุมขุดค้น พบแนวอิฐเรียงตัวกันคล้ายกำแพงในหลุมขุดค้น S3 W10 PIT100 และหลุม S2 W10 PIT98 พบแนวอิฐคล้ายฐานบัวของอาคารในหลุมขุดค้น S3 W10 PIT100

หลักฐานที่พบในหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 3 สามารถกำหนดอายุสมัยแรกของหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 3 จากภาชนะทรงหม้อก้นกลม ปากกว้าง คอสูง ปากพวยออกเป็นสัน เนื้อดินหยาบ หม้อก้นกลมแบน . . .

ตัวหม้อกว้าง ขอบปากมีร่องด้านบนสำหรับรองรับฝา ขนาดลำตัวกว้างประมาณ 20-30 เซนติเมตร สูงประมาณ 12-15 เซนติเมตร ภาชนะเหล่านี้ขึ้นรูปด้วยมือเป็นส่วนใหญ่ ภาชนะเหล่านี้พบทั้งแบบลำตัวเรียบและแบบลำตัวลาย แบบลำตัวลายเกิดจากการกดประทับ หรือตีจากแม่พิมพ์ที่ทำจากไม้แกะสลักได้แก่ ลายเกร็ดปลาในร่องขนาน ลายกดประทับรูปฟันปลา , ลายฟันปลาผสมเส้นคลื่น , ลายกดประทับรูปใบไม้ (เจอเป็นส่วนน้อย) ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน ลายเรขาคณิต ลายเหล่านี้นิยมตกแต่งบริเวณลำตัวและส่วนไหล่ของภาชนะ ลายที่พบในปริมาณมากได้แก่ ลายกดประทับรูปฟันปลา นอกจากลายที่กดประทับบนภาชนะพบลายที่เกิดจากขูดหรือขีดบนภาชนะ เช่น ลายขูดเป็นร่องขนาน ฝาภาชนะเนื้อดินแบบฝาหม้อ ตรงกลางฝาแอ่นโค้งมีจุกคล้ายหัวลูกศร และดอกบัวตูม และฝาแบบตรงกลางโค้งขึ้นมีจุกแบบขนมโดนัทเป็นฝาไห กระปุกเนื้อดินขนาดเล็ก เนื้อหยาบ ลำตัวกลม ปากแคบ ตะก้นดินเผาขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน ลำตัวไม่มีลวดลาย ก้นแบน ขอบปากม้วน เตาเชิงกรานเนื้อดินหยาบ ฐานเป็นรูปไข่หรือวงรีมีปุ่ม 3 ปุ่ม ขึ้นมารองรับภาชนะด้านล่างเป็นที่ใส่ฟัน ครกเป็นภาชนะเนื้อหนา ปากผายออก ฐานแคบ เนื้อดินสีส้มคนทีหรือกาน้ำทรงกลม เนื้อดินละเอียดสีส้ม มีพวยยาว คอแคบปากบาน ภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย จังหวัดสิงห์บุรี ทรงโหลรูปไข่ ปากแคบ ฐานแบน ทั้งแบบเคลือบและไม่เคลือบ ภาชนะทรงครก ฐานใหญ่ ก้นแคบ ปากกว้าง ขอบปากมนหนา ได้ขอบปากด้านนอกขูดเป็นร่อง 2-3 ร่อง เนื้อดินค่อนข้างละเอียดสีเทา อ่างปากกว้าง ฐานตัดเรียบ พบทั้งแบบเคลือบและไม่เคลือบ (สาขันธ์ ไพรชาญจิตร, เตาแม่น้ำน้อย, 2531) พบภาชนะดินเผาจากแหล่งเตาบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี ทรงครกเนื้อแกร่ง ก้นแคบ ปากกว้าง ที่ฐาน ด้านนอกมีรอยขูดเป็นร่อง 4 ร่อง ไหมเนื้อแกร่งสีเทา มีลายกดประทับรูปใบโพธิ์ และลายที่เกิดจากการขูดขีด เช่น ลายขูดขีดเป็นเส้นคลื่นในร่องขนาน (จารึก วิไลแก้ว, เตาบางปูน, 2531) พบเครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงินใต้เคลือบบนพื้นขาว อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22 หลักฐานทางโบราณประเภทอื่น ๆ ที่พบ

ได้แก่ เปลือกหอยน้ำจืดและเปลือกหอยทะเล เช่น เปลือกหอยแครง, เปลือกหอยกาบ แสดงว่าคนในสมัยอยุธยา มีการบริโภคหอยน้ำจืดและหอยทะเล หลักฐานประเภทองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม พบทั้งกระเบื้องมุงหลังคาแบบกาบกล้วยและแผ่นเรียบจากหลักฐานที่พบทั้งหมดจึงกำหนดอายุสมัยแรก ของ หลุมขุดค้นกลุ่มที่ 2 ประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22 เป็นชุมชนใหญ่จากหลักฐานที่ขุดพบมีปริมาณมาก และการใช้พื้นที่ปลูกสร้างด้านสถาปัตยกรรมตั้งแต่สมัยแรก ๆ จากกระเบื้องดินเผาแบบต่าง ๆ ที่ขุดพบ

สมัยที่สอง ประมาณพุทธศตวรรษที่ 23-24 หรือสมัยอยุธยาตอนปลาย หลักฐานที่พบในชั้นวัฒนธรรมที่ 2 แสดงว่ามีการใช้พื้นที่สืบเนื่องกัน ในสมัยที่สองพบแนวค้ำเสาแนวกำแพงในหลุมขุดค้น S3 W10 PIT100 และหลุม S2 W10 PIT98 ในหลุมขุดค้น S3 W10 PIT100 พบแนวอิฐก่อฐานบัวของอาคารแนวอิฐที่พบใน 3 หลุมขุดนี้คือ โบราณสถานที่ยังเหลืออยู่ของ “วัดจันทร์” ดังตำแหน่งในแผนที่ของพระยาโบราณราชธานินทร์ ฉบับปีพุทธศักราช 2469 หลักฐานที่พบในหลุมขุดค้นกลุ่มนี้ได้แก่ ภาชนะดินเผาแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา ทรงหม้อก้นกลมแบนขนาดใหญ่ กอแคบค่อนข้างสูง ปากบานที่ขอบปาก มีร่องสำหรับวางฝา บริเวณลำตัวมีลายกดประทับ ที่เกิดจากแม่พิมพ์ไม้แกะสลักกดประทับลงไป เวลา หม้อยังเปียกอยู่ โดยมากขึ้นรูปด้วยมือ แต่มีบ้างที่ขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน เนื้อดินสีส้ม สีเหลืองอ่อน ค่อนข้างหยาบมีเม็ดกรวดหรือทรายปน หม้อก้นกลมปากแคบ ลำคอสูง ลำตัวมีลายกดประทับใช้เป็นหม้อข้าว ขวดเนื้อดินละเอียดสีเหลืองนวล ลำตัวทรงกลม กอแคบยาว ปากบานออก กระจุกเนื้อดินขนาดเล็ก เนื้อหยาบ ตะคันดินเผาขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน ลำตัวเรียบก้นแบนราบ เนื้อดินละเอียด เตาเชิงกรานเนื้อดินหยาบหนาเป็นคาวจรี มีปุ่ม 3 ปุ่ม ขึ้นมารับภาชนะ ด้านล่างเป็นที่ใส่ฟืน ฝาภาชนะทั้งขนาดเล็กและใหญ่ แบบฝาตรงกลางโค้งลง ตรงกลางมีหัวจุกขอบปากม้วน ขนาดใหญ่ใช้ปิดหม้อขนาดเล็ก เนื้อดินละเอียด ไม้ปิดกระจุกหรือขนาดเล็ก ฝาแบบฝาไหตรงกลางโค้งขึ้นมีจุกคล้ายขนมโดนัท ภาชนะทรงหม้อที่พบทั้งแบบ ลำตัวลายเรียบ แบบลำตัวลายที่พบ ได้แก่ ลายกดประทับเส้นขนาน, ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน, ลาย เกร็ดปลา, ลายสีเหลี่ยม ขนมหยาบ, ลายพื้นปลา, ลายกดประทับร่องขนานรูปพื้นปลา, ลายเรขาคณิต ลวดลายเหล่านี้พบในหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 4 ด้วย นอกจากภาชนะแหล่งเตาพื้นเมืองอยุธยา พบภาชนะ แหล่งเตาบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี ทรงไหเนื้อแกร่งลำตัวไม่เคลือบ ทั้งแบบลำตัวเรียบและลำตัว ลายกดประทับ (จารึก วิไลแก้ว, เตาบางปูน, 2531) ภาชนะเนื้อแกร่งลำตัวเคลือบและไม่เคลือบ ทรงไห, ครก, อ่าง จากเตาแม่น้ำน้อย (สายันต์ ไพรชาญจิตร, เตาแม่น้ำน้อย, 2531) หลักฐานสำคัญที่แสดงว่าพื้นที่หลุมขุดค้นกลุ่มนี้เป็นศาสนสถาน หรือ “วัดจันทร์” ได้แก่ พระชัยมงคลองค์พระทรงเครื่องน้อย คือ ทำลวดลายเฉพาะมงกุฎองค์พระพุทธรูปครองจีวรห่มคลุมประทับ นั่งปางสมาธิบนฐานหน้ากระดาน ซึ่งเจาะสามเหลี่ยมไว้ทั้งด้านหน้าและหลังด้านละ 2 ช่อง ลักษณะดังกล่าวคงตั้งใจให้ความว่าเป็นฐานสิงห์ พระพุทธรูปกลุ่มนี้ สร้างเพื่อการสะเดาะเคราะห์ ชาวบ้านเรียกพระพุทธรูปนี้ว่า “พระงัง” นิยมใช้เป็นเครื่องรางของขลัง (ประทีป เฟื่องตะโก, วัดไชยวัฒนาราม, 2537: 127) ส่วนฐานสิงห์พระพุทธรูป

ตำาริด เศียรปูนปั้นหุ้มแก้วของพระ 1 ชั้น โคมไฟดินเผา ชิ้นส่วนเจดีย์หินอ่อน กระจเบื้องมุงหลังคาทั้งแบบแผ่นเรียบและกาบกล้วย นอกจากนี้ยังพบเครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงินได้เคลือบ และเขียนหลายสีบนเคลือบ อายุในสมัยพุทธศตวรรษที่ 23-24 หลุมขุดค้นกลุ่มที่ 3 จึงมีอายุตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 20 และใช้งานจนถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย

กลุ่มที่ 4 วัดรัษฎ์

พื้นที่ของหลุมขุดค้นกลุ่มที่ 4 อยู่ด้านทิศตะวันออกของคลองท่อในพื้นที่ด้านหลังของศาลากลางจังหวัด (หลังเก่า) ตามแผนที่พระยาโบราณราชธานินทร์ ระบุว่าตำแหน่งของ “วัดรัษฎ์” ตั้งอยู่ระหว่าง “วัดจันทร์” กับ “วัดห่มใหญ่” ตรงข้ามวัดขุนพรหม สันนิษฐานว่าเป็นวัดประจำชุมชน เช่นเดียวกับ “วัดจันทร์” จึงดำเนินการขุดค้นพบหลักฐานดังต่อไปนี้

สมัยแรกพุทธศตวรรษที่ 20-22

ภาชนะดินเผาพื้นเมืองอยุธยาทรงหม้อก้นกลม คอสั้น ปากแคบ เนื้อดินสีเหลืองนวล ปากมีร่องวางฝ่าหม้อ มีทั้งแบบขึ้นรูปด้วยเป็นหมุนและมีมือ ลำตัวมีทั้งแบบเรียบและกดประทับขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ลำตัวตั้งแต่ 15-20 เซนติเมตร สูง 12-15 เซนติเมตร ลวดลายที่ปรากฏบนภาชนะเกิดจากการใช้ไม้แกะสลักหรือตีบนลำตัว ลายต่าง ๆ ที่พบได้แก่ ลายเกร็ดปลา ลายฟันปลา และลายกดประทับเส้นขนาน ฝ่าภาชนะแบบตรงกลางโค้งขึ้น มีจุกเหมือนขนมโค้นัท กาน้ำมีพวยรูปกลมแบน และพวยแบบปลายเรียว เนื้อดินละเอียดสีส้ม แต่ใส่ในมีสีเทาแสดงว่าได้รับความร้อนไม่ทั่วถึง ภาชนะเนื้อแกร่งไม่เคลือบ ทรงไหจากแหล่งเตาบางปูน จังหวัดสุพรรณบุรี (จารึก วิไลแก้ว, เตาบางปูน, 2531) พบทั้งแบบลำตัวเรียบ ลำตัวลาย ภาชนะจากแหล่งเตาแม่น้ำน้อย เนื้อแกร่งเคลือบและไม่เคลือบ ทรงไห ครก อ่าง ภาชนะทรงครกปากกว้าง ขอบปากมีรอยขูดเป็นร่อง 3 ร่อง ก้นแคบ ฐานหน้าตัดเรียบ ลำตัวกว้าง พบแจกันเคลือบเขียวจากแหล่งเตาศรีสังขนาลัย และฝาตลับเขียนลายสีคำได้เคลือบแหล่งผลิตตลับสังคโลกแบบนี้คือ แหล่งเตาป่ายางนอกเมืองศรีสังขนาลัย (สายันต์ ไพรชาญจิตร: สังคโลกศรีสังขนาลัย, 2530: 65) กำหนดอายุพุทธศตวรรษที่ 20-22 เครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงินได้เคลือบ อายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 20-22 เบี้ยดินเผา

หลักฐานทางโบราณคดีประเภทอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ ตุ๊กตาดินเผารูปผู้หญิงนั่งไม่มีศีรษะ หัวตุ๊กตาขนาดเล็ก อาจใช้เป็นของเล่นเด็กหรือใช้ในพิธีกรรมก็ได้ พบกระจเบื้องมุงหลังคาทั้งแบบแผ่นเรียบ กาบกล้วยและกระจเบื้องชิงชาย จากหลักฐานที่พบแสดงว่า ชุมชนนี้มีการใช้พื้นที่ปลูกสร้างอาคารจากกระจเบื้องมุงหลังคา แบบต่าง ๆ ที่พบและมีการอยู่อาศัยตั้งแต่ศตวรรษที่ 20-22

ในสมัยที่สอง พุทธศตวรรษที่ 22-24

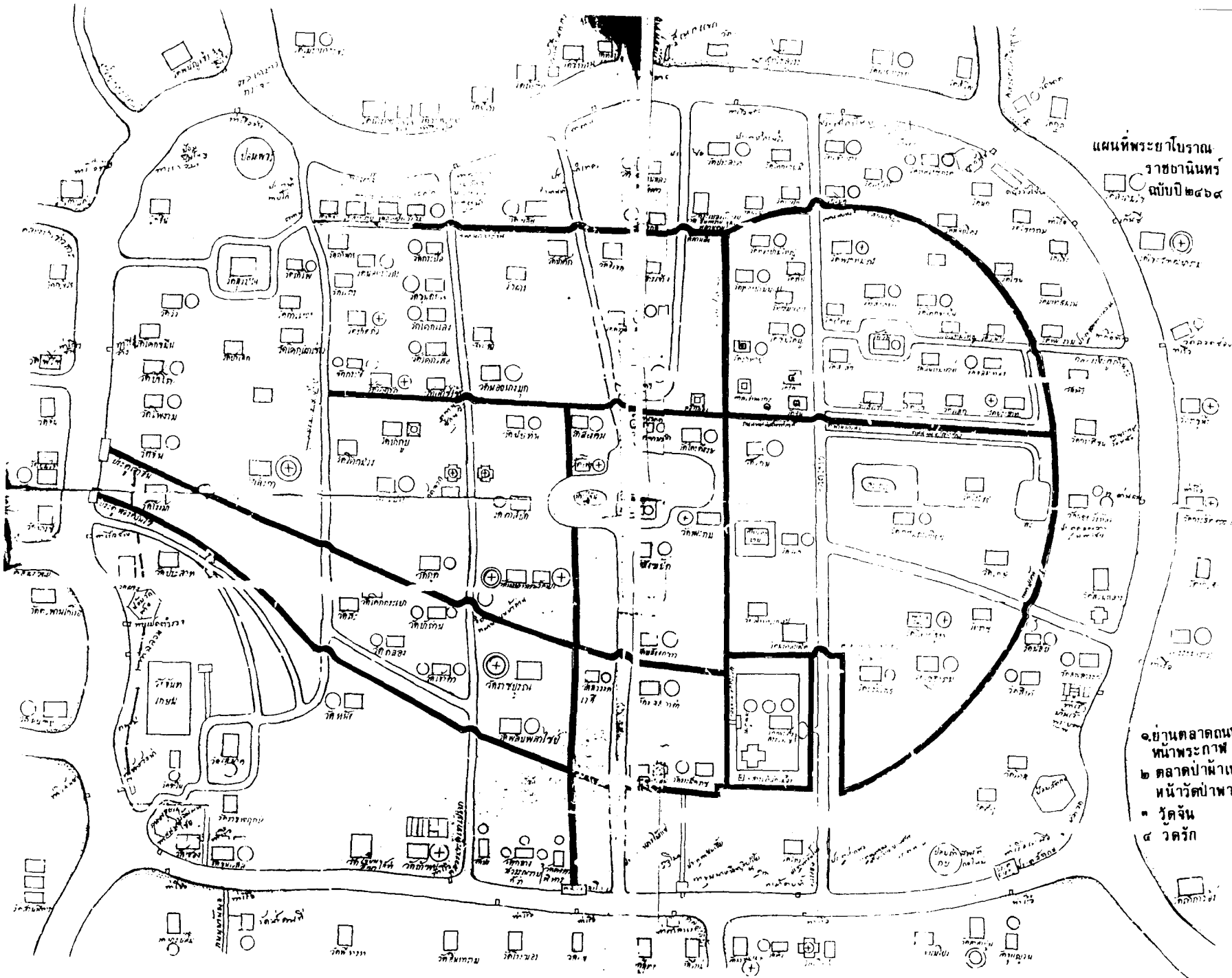
ในหลุมขุดค้น S7 W9 PIT37, S6 W3 PIT81, S7 W9 PIT27 พบแนวอิฐอาคารสถาปัตยกรรมของโบราณสถานทีระบุไว้ในแผนที่พระยาโบราณราชธานินทร์ ฉบับปี พ.ศ.2469 ว่าเป็นตำแหน่งของ “วัดรัศมี”

หลักฐานที่พบในสมัยที่สอง พบภาชนะดินเผาพื้นเมืองอยุธยา ทรงหม้อก้นกลม คอสั้นปากแคบ พบทั้งขนาดเล็กและใหญ่ เนื้อดินหยาบมีเมล็ดกรวดปนสีส้ม มีลายกดประทับจากไม้ที่แกะสลักไว้ก่อน ลายที่พบ ได้แก่ ลายฟันปลา, ลายฟันปลาผสมเส้นคลื่น, ลายเส้นคลื่นในร่องขนาน, ลายฟันปลาผสมเส้นคลื่น นอกจากลายที่เกิดจากการกดประทับแล้วพบลายที่เกิดจากการขีดหรือขีด เช่น ลายขีดเป็นร่องขนาน พบฝาภาชนะแบบตรงกลางโค้งลง มีจุดตรงกลางเป็นหัวลูกศร หรือดอกบัวตูม ขอบฝาโค้งมน ปีกภาชนะประเภทหม้อ เตาเชิงกรานเนื้อดินหยาบ ภาชนะทรงไหและอ่างเนื้อแกร่งเคลือบและไม่เคลือบ จากเตาแม่น้ำน้อย (สายันต์ ไพรชาญจิตร, เตาแม่น้ำน้อย, 2531) กำหนดอายุประมาณ พุทธศตวรรษที่ 20-23 ภาชนะจากแหล่งเตาบางปูน ทรงไหเนื้อแกร่ง ปากแตร ลำตัวเรียบและลำตัว ลายกดประทับต่าง ๆ เช่น รูปใบเสมา (จารึก วิไลแก้ว, เตาบางปูน, 2531) เครื่องถ้วยจากแหล่งเตาสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย ประเภทเคลือบสีเขียว เครื่องถ้วยจีนเขียนสีน้ำเงินไม่เคลือบ กำหนดอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 22-24 ตะกรุดตะกั่วจำนวน 12 ชิ้น ในสมัยที่ 2 จากหลักฐานที่พบทั้งหมดพื้นที่นี้จึงเป็นชุมชนที่มีการอยู่อาศัยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 20-24 วัดรัศมีเป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมคลองท่าด่านทิศตะวันออก เช่นเดียวกับ “วัดจันทร์”

บรรณานุกรม

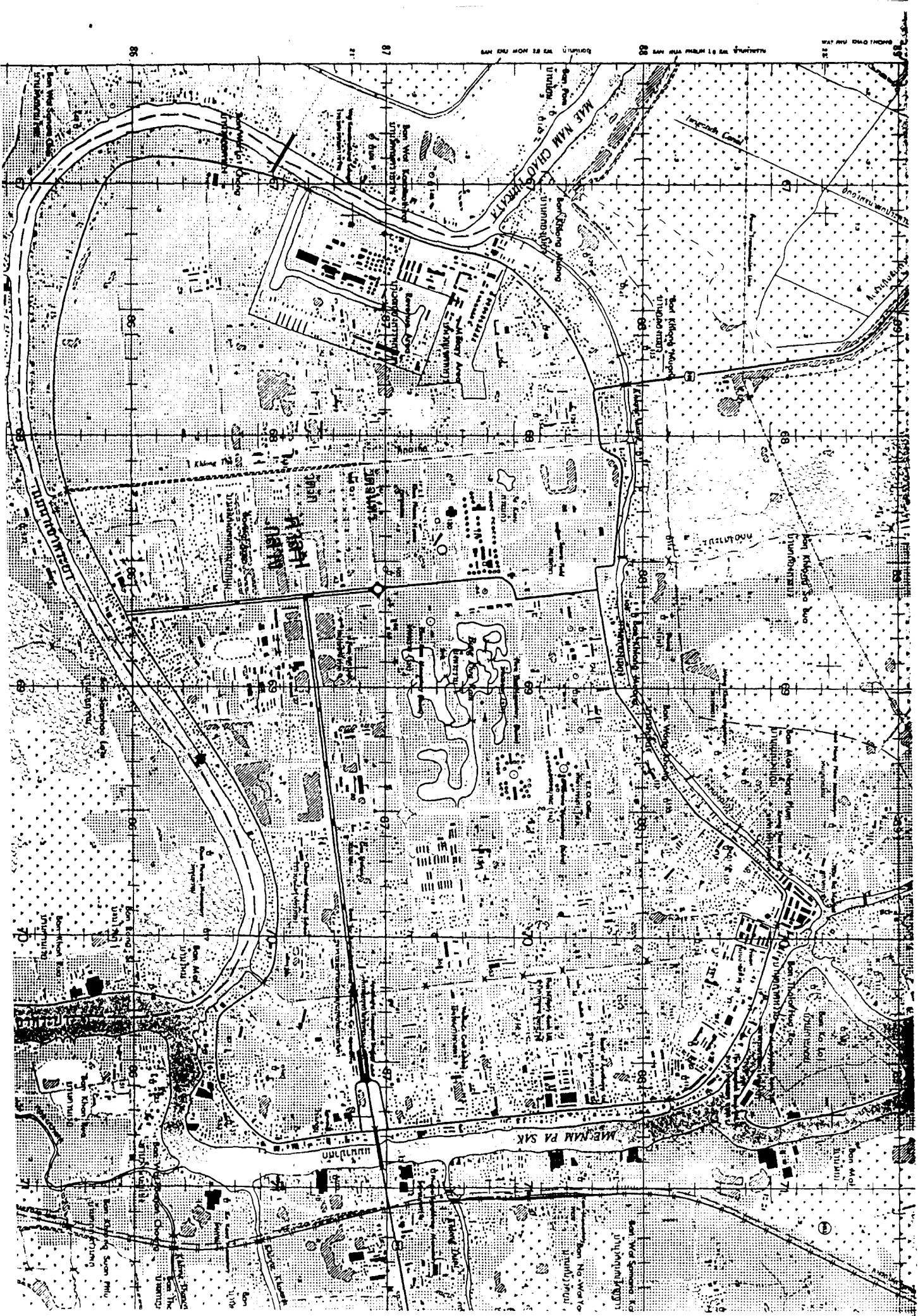
- กฤษฎา พิณศรี,ปวีรบรรต ธรรมปริชากร และอุษา ล้วนเพียรภาค. เครื่องถ้วยสุโขทัยพัฒนาการของ เครื่องถ้วยไทย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2535.
- จาลึก วิไลแก้ว, แหล่งเตาเผาบ้านบางปูน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์, 2531.
- จาลึก วิไลแก้ว, เตาแม่น้ำน้อย2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรประเทศไทย, 2533.
- ชาติชาย ร่มสนธิ, ปลูกพืชวิทยา. กรุงเทพฯ : พิกเนศก์การพิมพ์, 2522.
- ฉัญฐภัทร จันทวิช, เครื่องถ้วยจีน ที่พบจากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- ประทีป เพ็งตะโก, วัดไชยวัฒนาราม. กรุงเทพฯ : หจก.ไอเดียสแควร์, 2537.
- ประชุมพงศาวดารภาคที่ 68 เรื่องกรุงเก่า. กรุงเทพฯ : กุรุสภา, 2512.
- พระราชพงศาวดารฯ ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์, “ทำให้การชาวกรุงเก่า ทำให้การขุนหลวงหาวัด และ พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์”. พระนคร : คลังวิทยา, 2515.
- เพ็ญศักดิ์ จักขุจินดา ไชววิทย์, วิเคราะห์เรือสำเภาโบราณที่พบในประเทศไทย : วารสาร โบราณคดีฉบับ พิเศษปีที่ 7 เล่ม 3, 2531.
- ศิลปากร, กรม., โบราณคดีสีคราม. โครงการโบราณคดีใต้น้ำ งานโบราณคดีใต้น้ำ ฝ่ายวิชาการ กองโบราณคดี กรมศิลปากร จัดพิมพ์, กรุงเทพฯ, 2531 (เอกสารกองโบราณคดีหมายเลข 13/2531)
- สาขันธ์ ไพรชาญจิตร, ความรู้เรื่องสังคโลกไทยจากหลักฐานใหม่: ถ้วยเคลือบ ไหมเผาและเตาศรีสีชนาลัย., (เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องหลักฐานและข้อมูลใหม่ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในประเทศไทย, สมาคมประวัติศาสตร์ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดพิมพ์, 2531: 2531: 113-152).

สายนต์ ไพโรชาญจิตร, เตามเฒ่นำน้อย. ฝ่ายวิชาการ กองโบราณคดี กรมศิลปากร จัดพิมพ์, กรุงเทพฯ, 2531
(เอกสารกองโบราณคดีหมายเลข 8/2531)

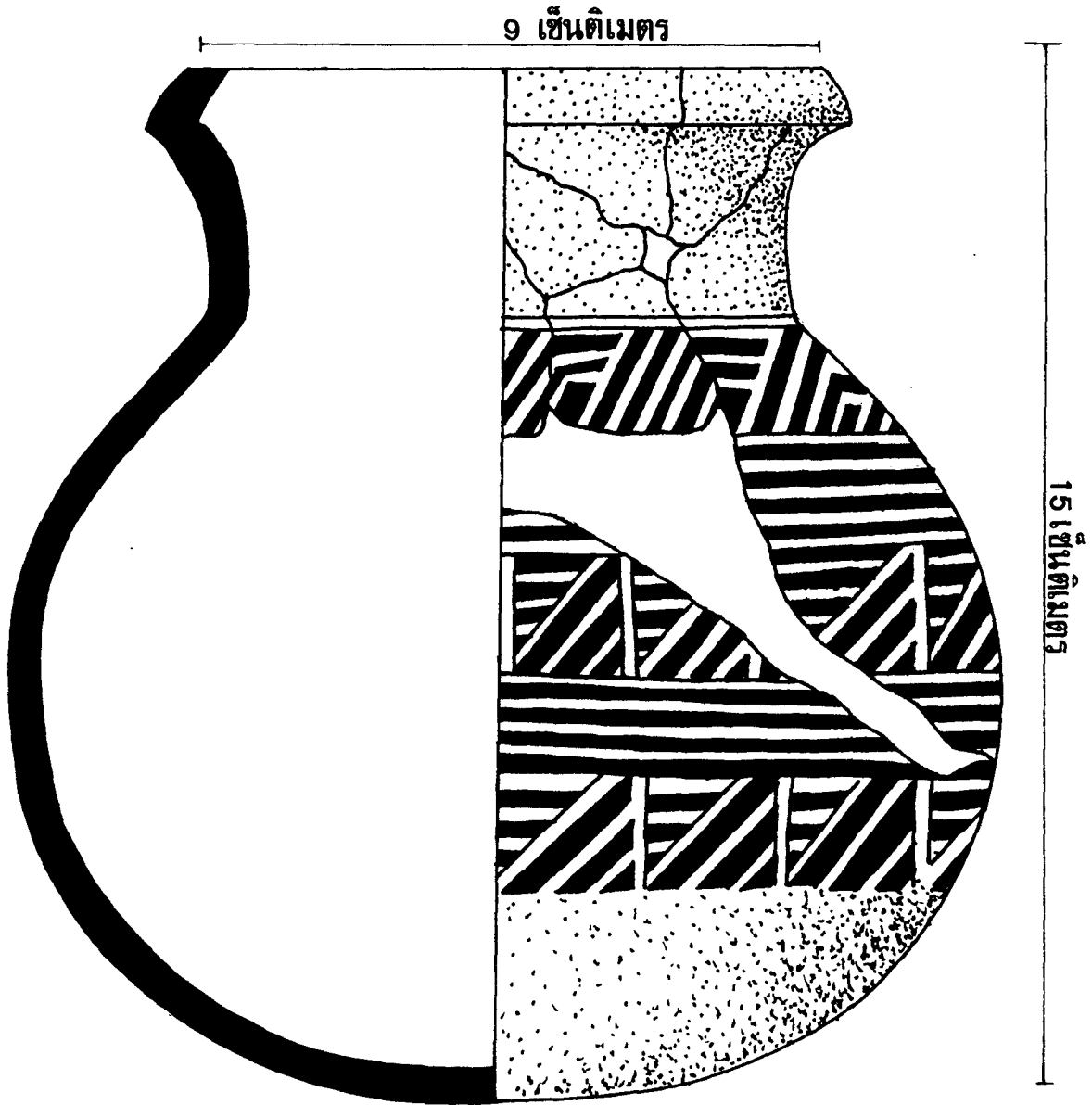
แผนที่พระยาโบราณ
ราชธานี
ฉบับปี ๒๕๐๔

- ๑. ชานตาตถนนหน้าพระกาฬ
- ๒. ตลาดป่าฝ้าเหลืองหน้าวัดป่าพวย
- ๓. วัดจัน
- ๔. วัดรัก

แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศแสดงตำแหน่งที่ตั้งศาลากลางหลังเก่า

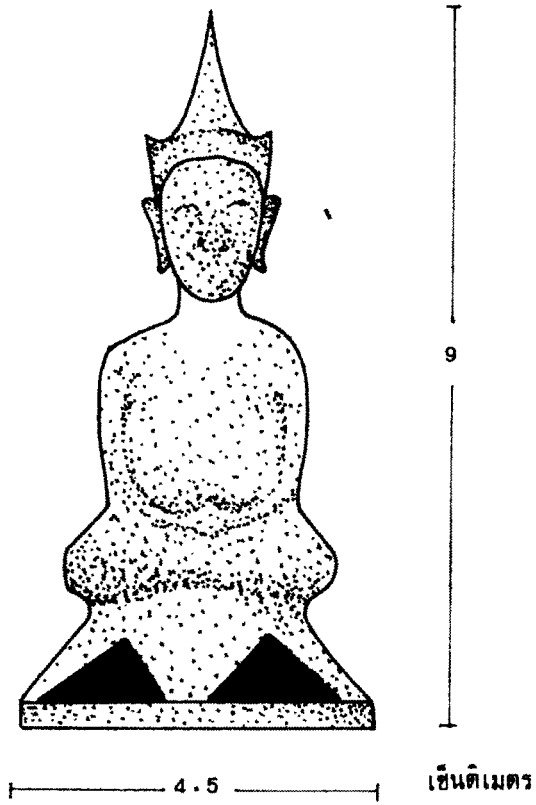
ภาพลายเส้นที่ ๑

หม้อก้นกลม

หจก. ชุกัน S 2 W 9 P L T 94

ภาพลายเส้นที่ ๒

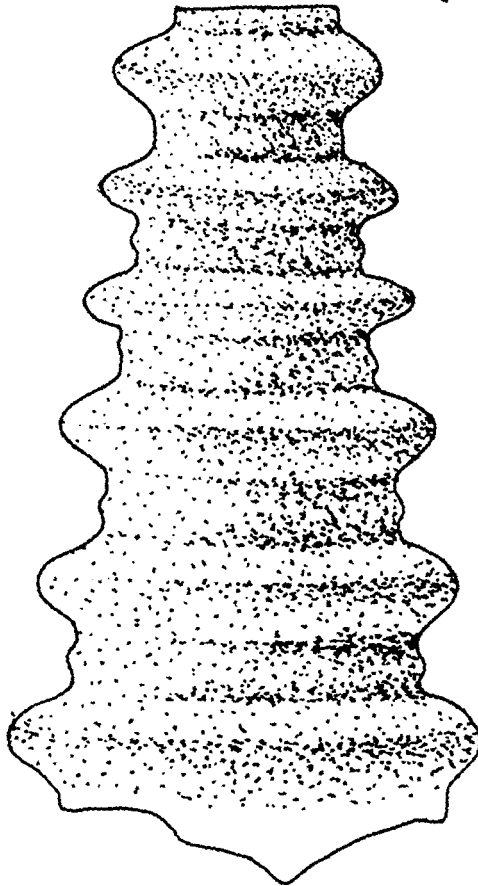

พระชัยมงคล

หจมชคคณ 52 W 10 PIT 98

ภาพสายเส้นที่ ๓

๖.5 เซนติเมตร

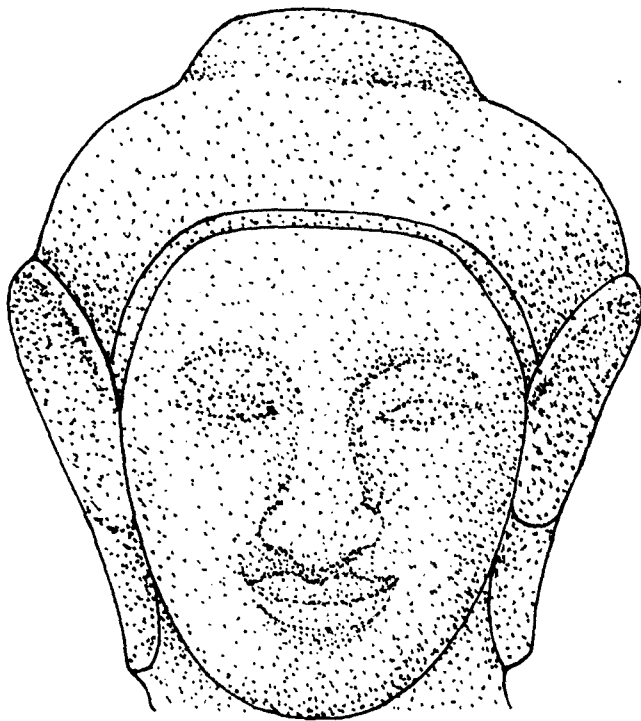

0 1 2 3 4 5 เซนติเมตร

หลุมขุดค้น S2 W 10 PIT 98

ปล้องโคน

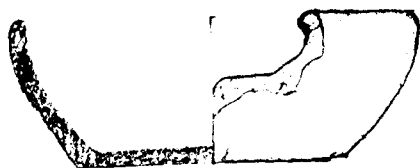
ภาพลายเส้นที่ ๔

4.5

เศียรพระปทุมแก้ว
ขุมขุดค้น 5 2 W 10 PIT 98

ภาพถ่ายเส้นที่ ๕. ๖. ๗

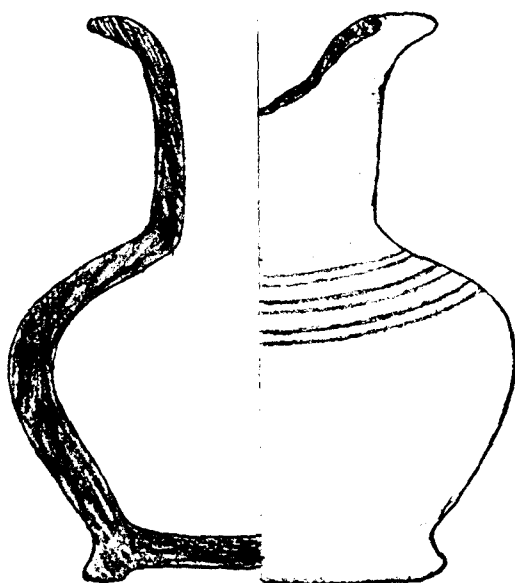
2 เซ็นติเมตร

ตะคันดินเผา

หลุมชุกค่น

2 5 13

3 เซ็นติเมตร

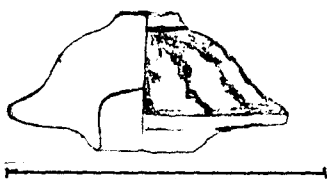

6 เซ็นติเมตร

แจกัน
หลุมชุกค่น

2 5

13

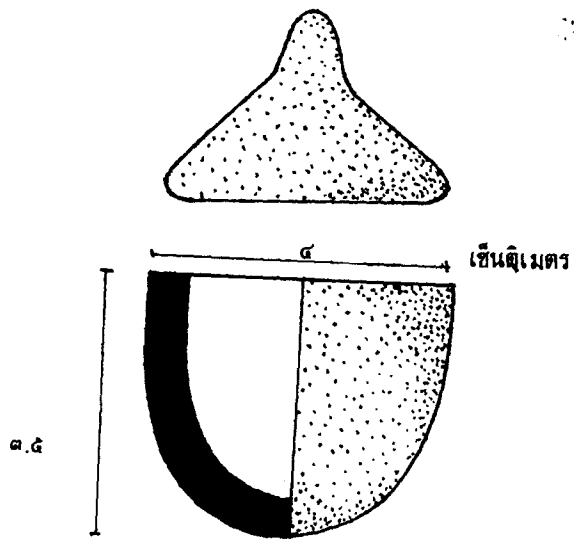
ฝากระปุกสังคโลก

3 เซ็นติเมตร

หลุมชุกค่น

3 10 3๑

ภาพลายเส้นที่ ๘

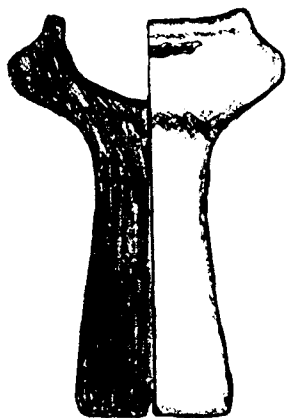

เข้าทอมโลหะ

หลุมขุดค้น

S 2 W 5 PTT 13

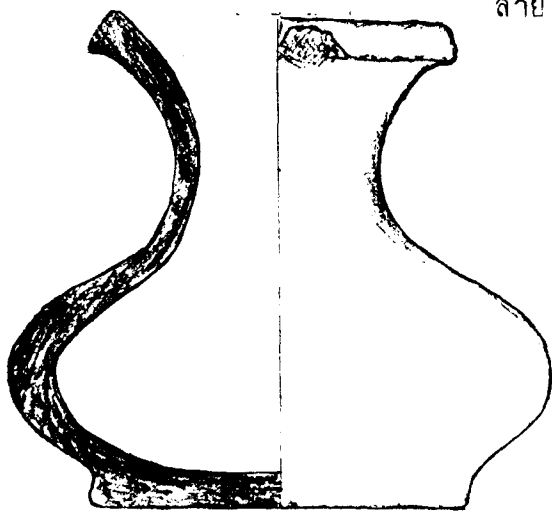
ภาพถ่ายเส้นที่ ๙

เชิงเทียน หอมชุกค่น
S 2 W 5 PIT 13

3 เซ็นติเมตร

ลายเส้นที่ 10

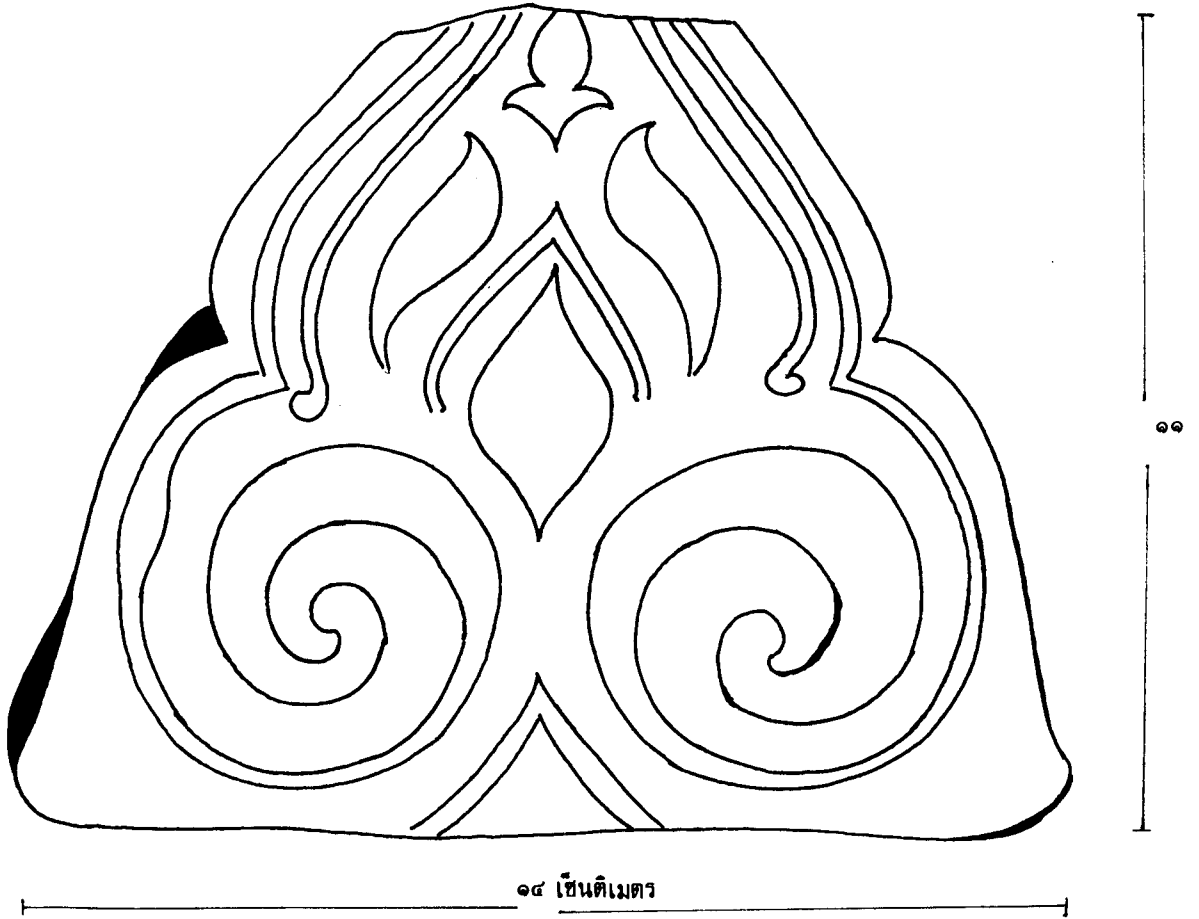

7 เซ็นติเมตร

หอมชุกค่น S 2 W 5
PIT 13

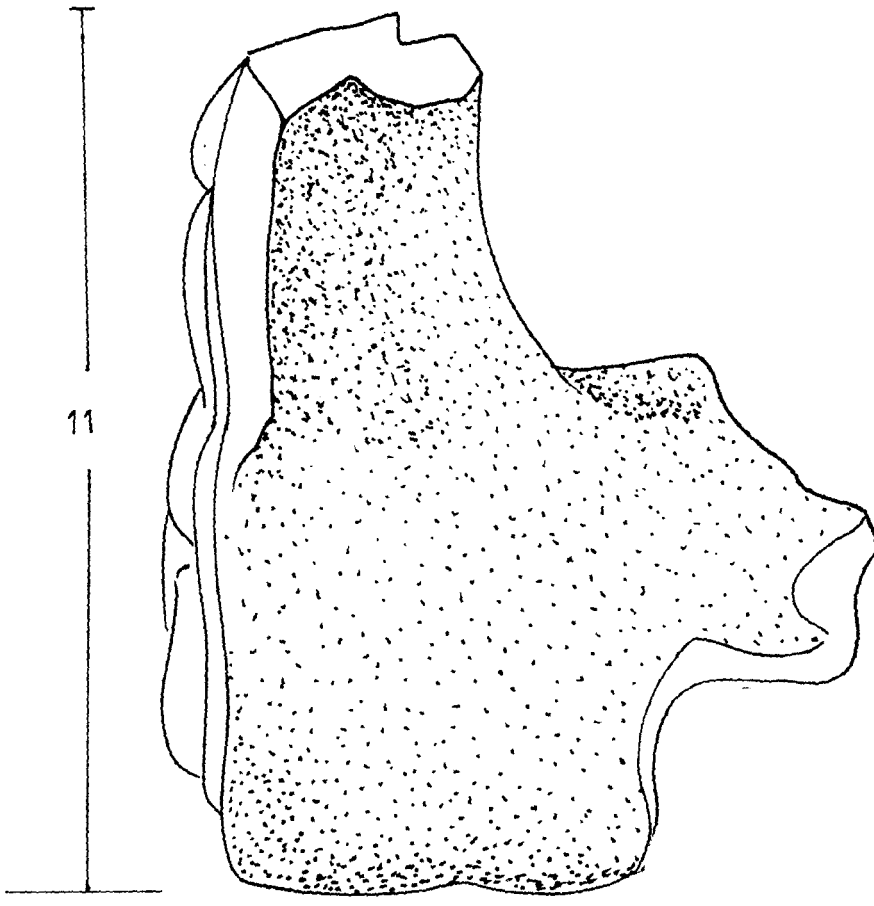
6 เซ็นติเมตร

ภาพลายเส้นที่ 11

กระเบื้องเชิงชาย

หจก. ดุสิต ๖ 7 W 9 PIT 90

8.5

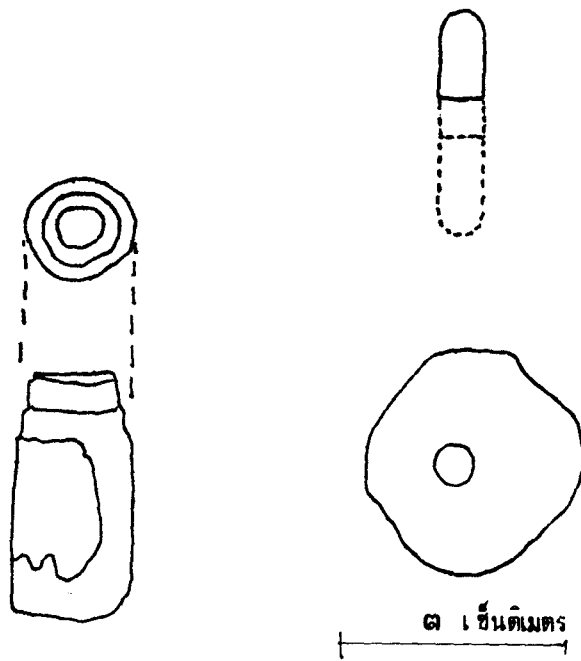
8.5 เซนติเมตร

เชิงชาย

ทอมนัดคน 9 7 W 9 PIT 90

ภาพลายเส้นที่ 3

ตระกรุด

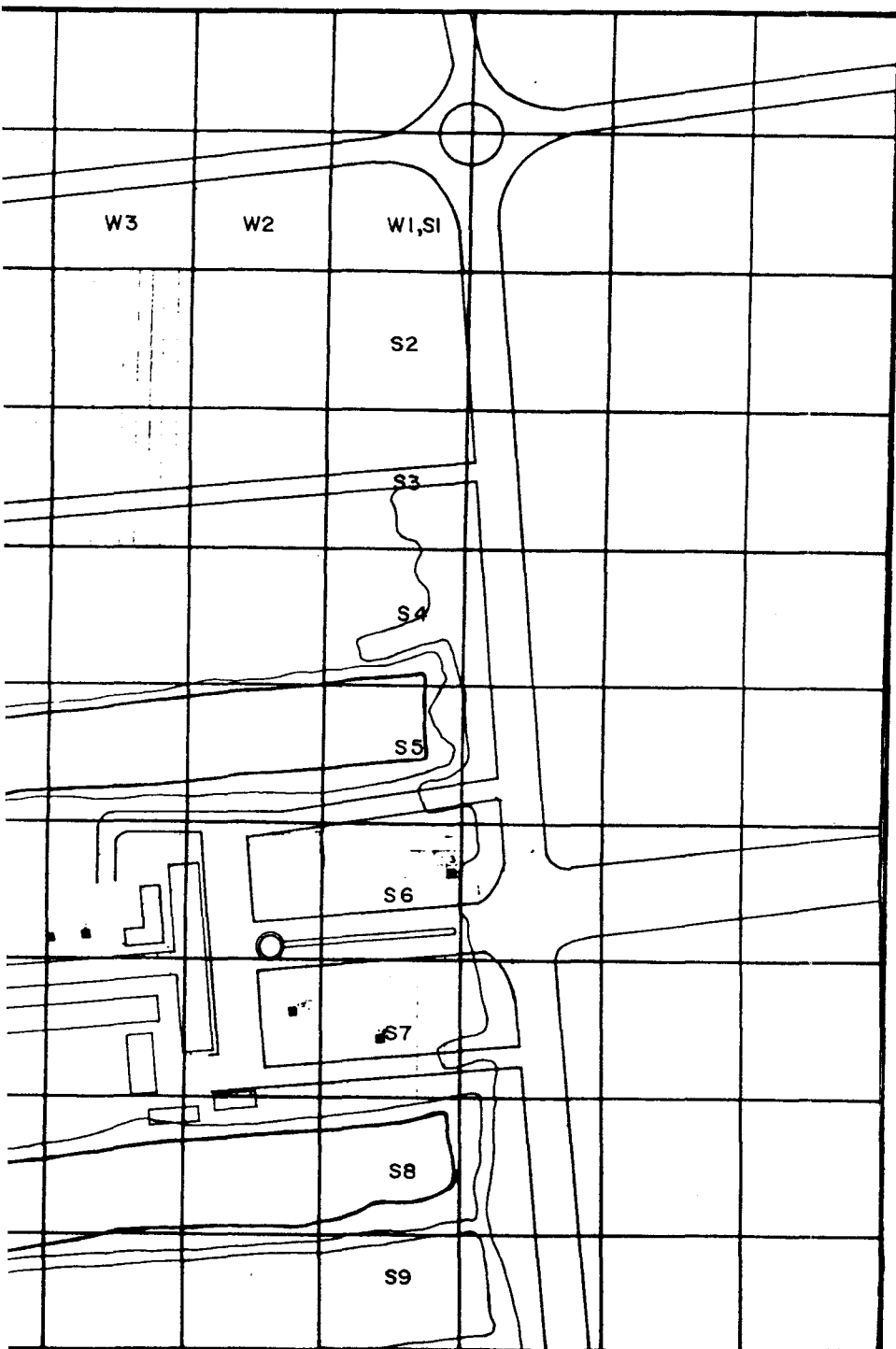
หลุมขุดค้น

S 7 W 9 PIT 27

40 100 150 200 250 300 350 400 450 500 550 600 650 700 750 800 850 900 950 1000

○ ผังหลุมขุดค้นศาลากลาง (หลังเก่า)

รังเก่า) 1 / 2500

ดำเนินการโดย

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ปุชาณรัชช์
692 / 89 แขวงถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี
กรุงเทพมหานคร

สำรวจ			
ช่างเขียนแบบ			
นายช่างสำรวจ			
นายช่างโยธา			
นายช่างศิลปกรรม			
นักวิชาการช่างศิลป์			
นักโบราณคดี			
สถาปนิก			
วิศวกรโยธา			
ผู้เชี่ยวชาญ			

ตรวจ / วิศวกร / ออกแบบ

นายช่างโยธา			
นักวิชาการช่างศิลป์			
นักโบราณคดี			
สถาปนิก			
วิศวกรโยธา			

เห็นชอบ / อนุมัติ

นายช่างโยธา			
นักวิชาการช่างศิลป์			
นักโบราณคดี			
สถาปนิก			
วิศวกรโยธา			

ชื่อ	แบบทนาย	จำนวนแผ่น	แผ่นที่

ศาลากลางเก่า

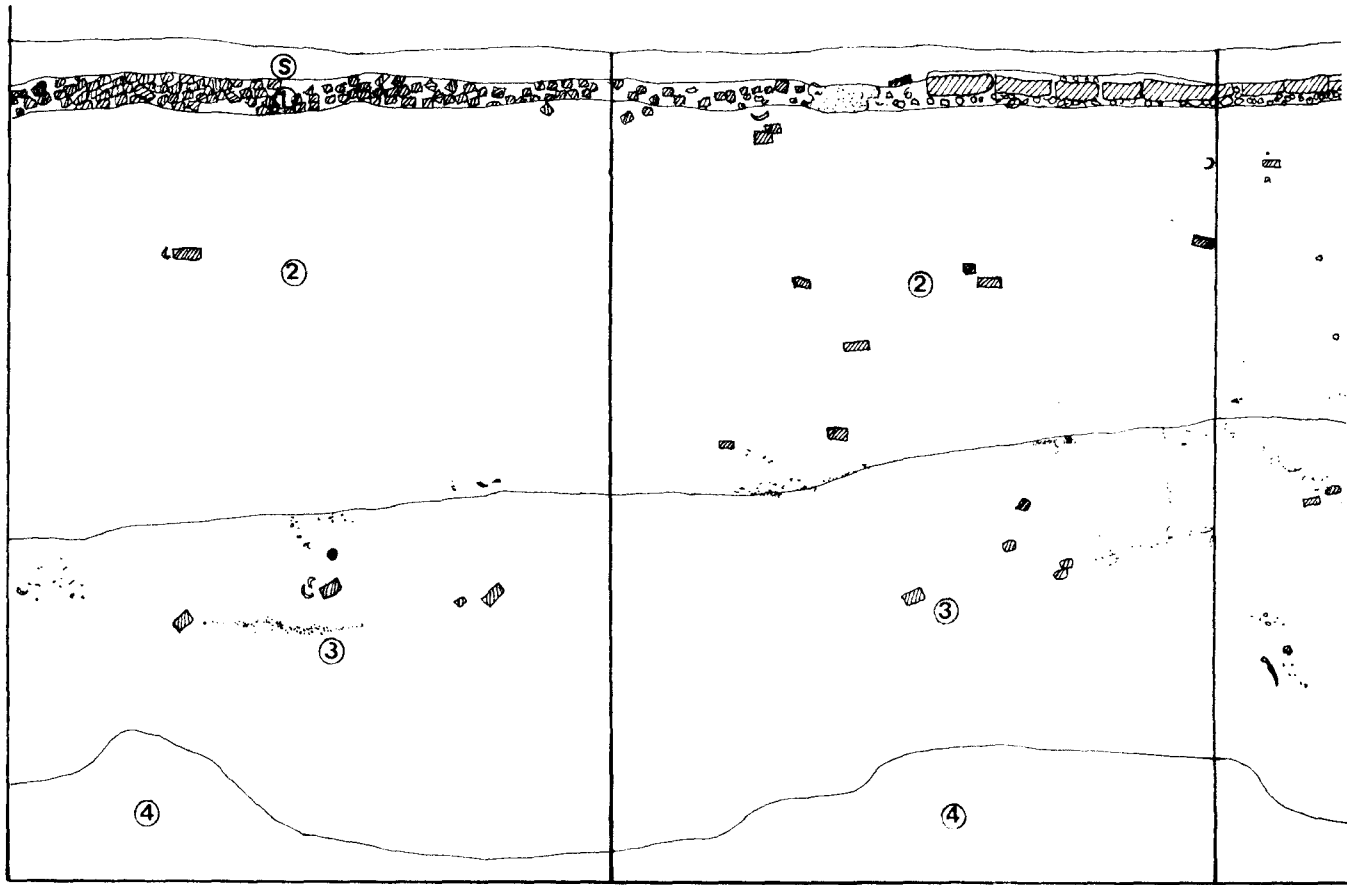
ร.ร.

ผู้ทูลม

สำนักงานโครงการ
นครประวัติศาสตร์
พระนครศรีอยุธยา
กรมศิลปากร

ทิศเหนือ

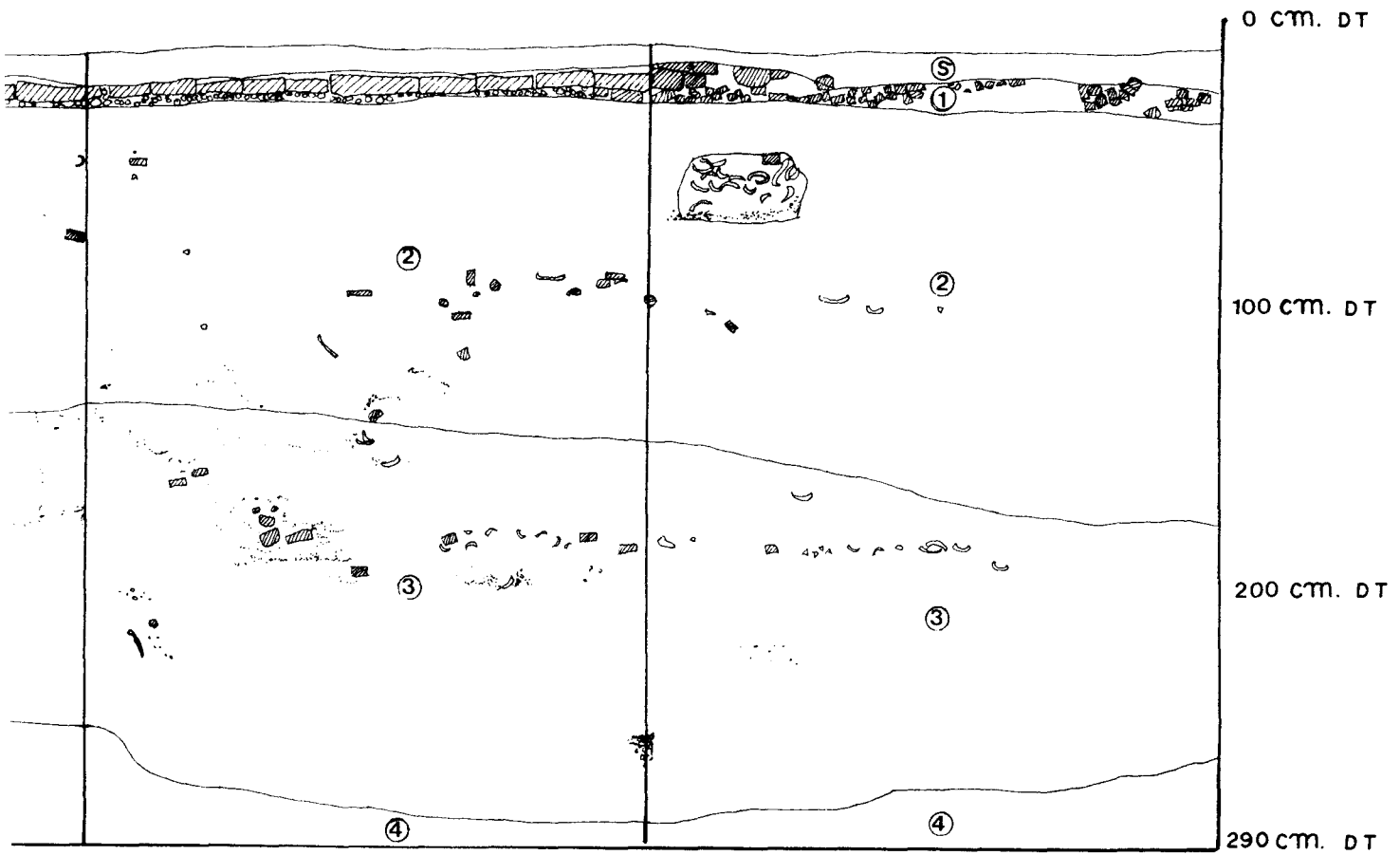
ทิศตะวันออก

ผังแสดงชั้นดินหลุมขุดค้น s3 w9 p2

ทิศใต้

ทิศตะวันตก

ลัญจลักษณ์

เศษปูนขาว

ชิ้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคา

กลุ่มถ่าน

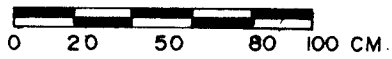
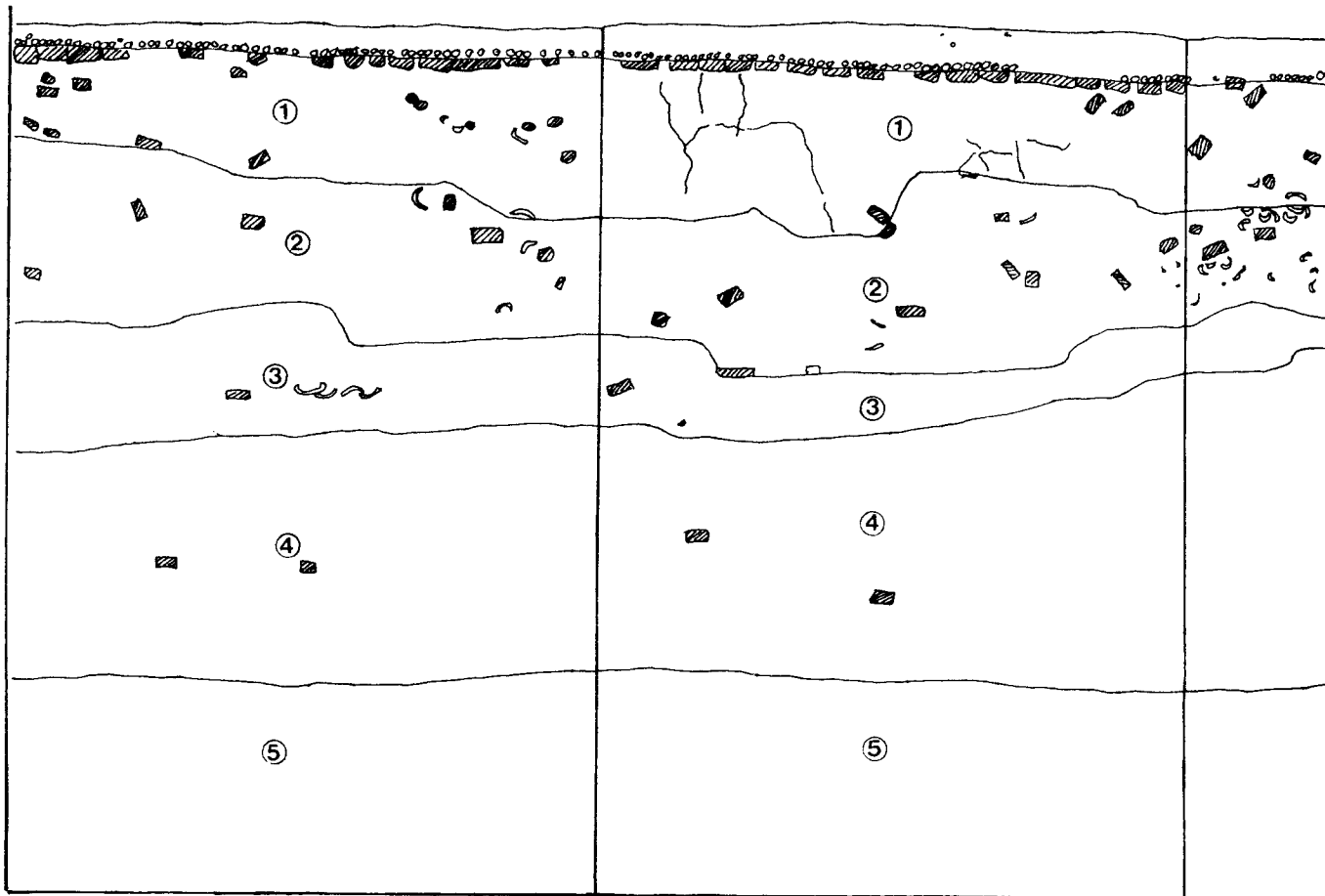
เศษอิฐ

แผนผังที่

ผังแสดงชั้นดินธรรมชาติ

ทิศเหนือ

ทิศตะวันออก

สัญลักษณ์

หินผดมบูน

เศษอิฐ

ชั้นล้วนภาชนะดินเผา

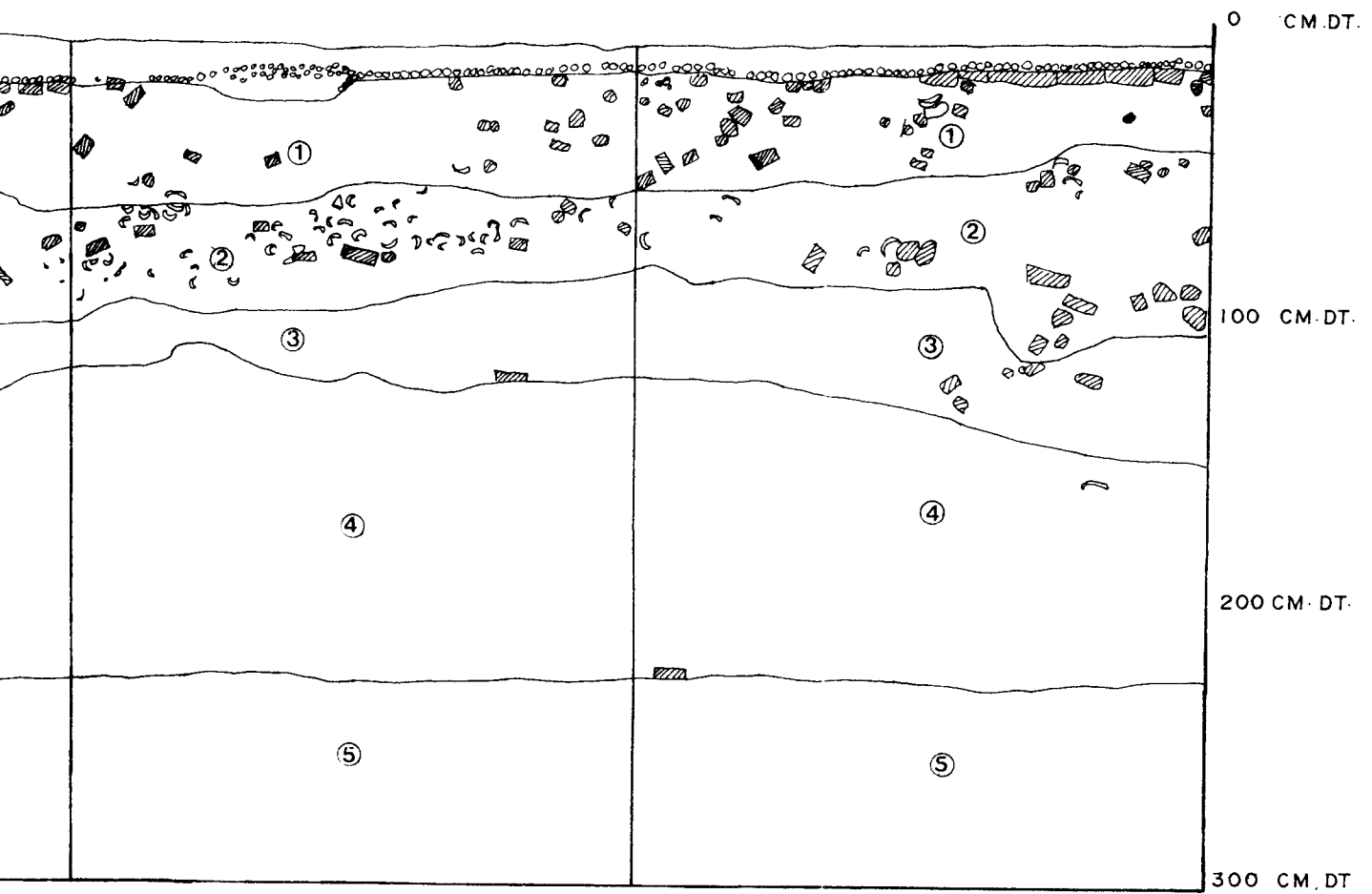

รอยแตก

ดินธรรมชาติหลุมขุดค้น S2 W9 P64

ทิศใต้

ทิศตะวันตก

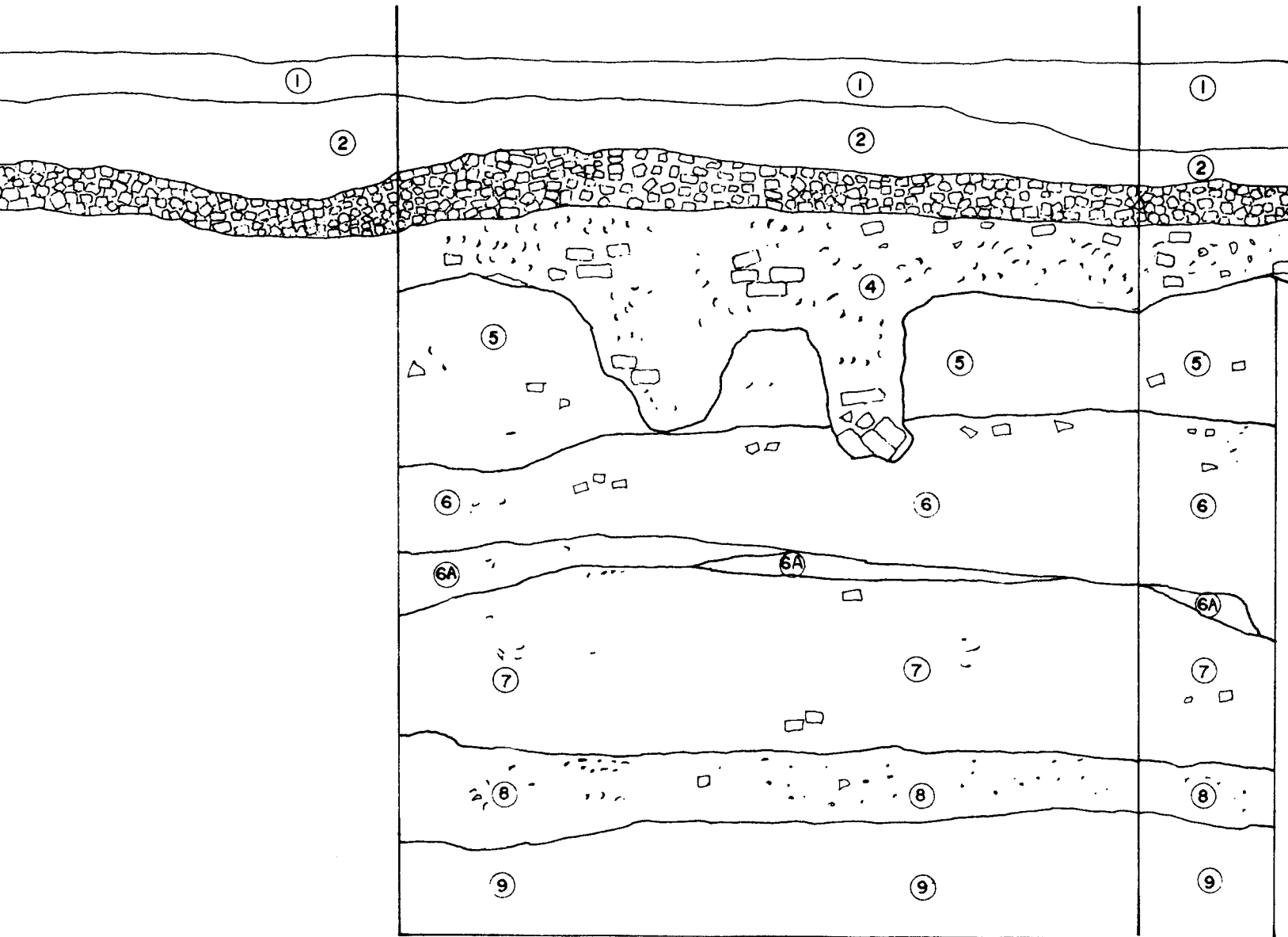
ปูน

ภาชนะดินเผา

ลูก

ทิศตะวันตก

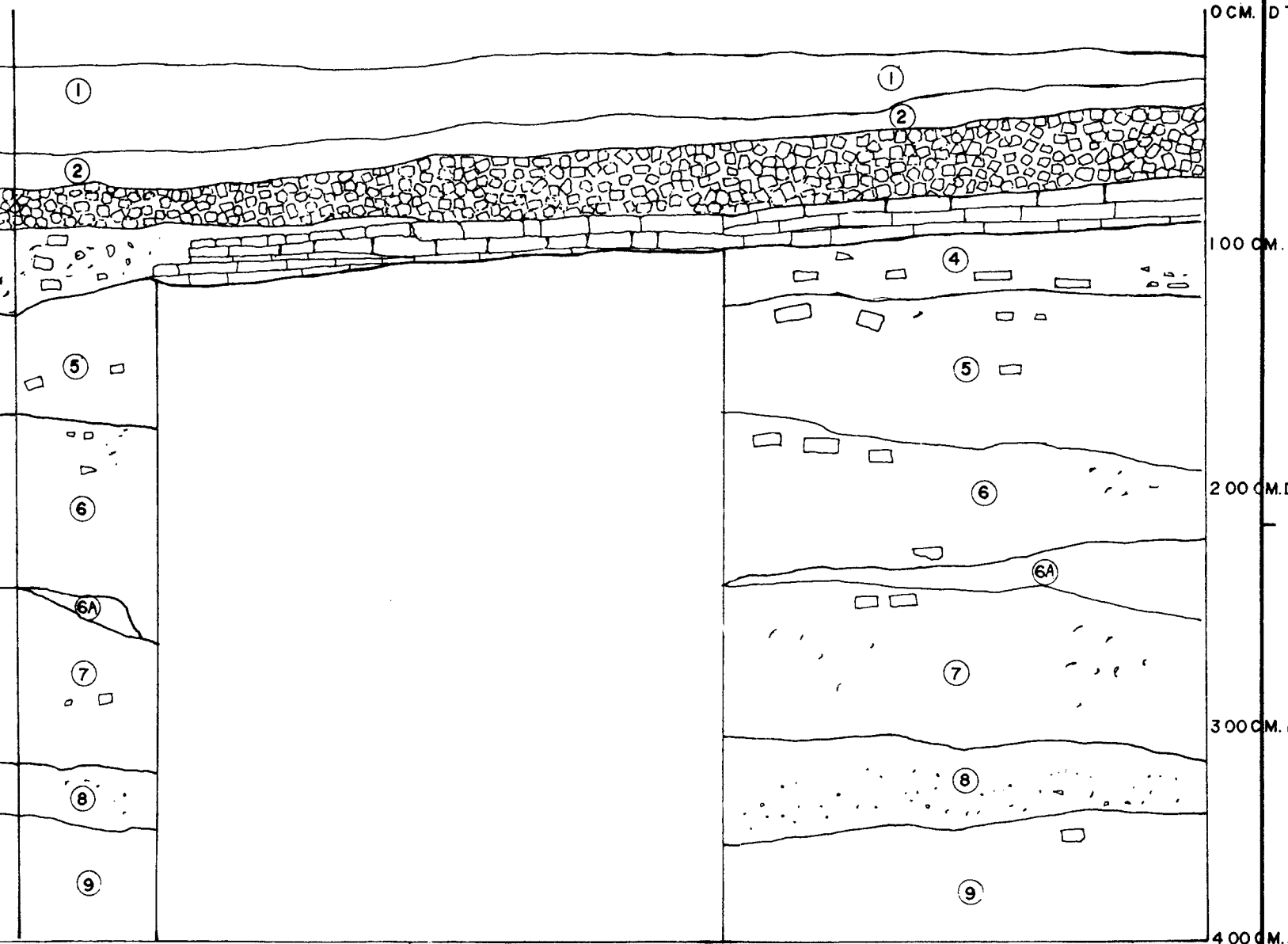
ทิศเหนือ

20 50 80 100 cm.

ทิศตะวันออก

ทิศใต้

สัญลักษณ์

ชั้นส่วนภาพนะดินเผา

เศษอิฐ

ชั้นส่วนกระเบื้องมุงหลังคาดินเผา

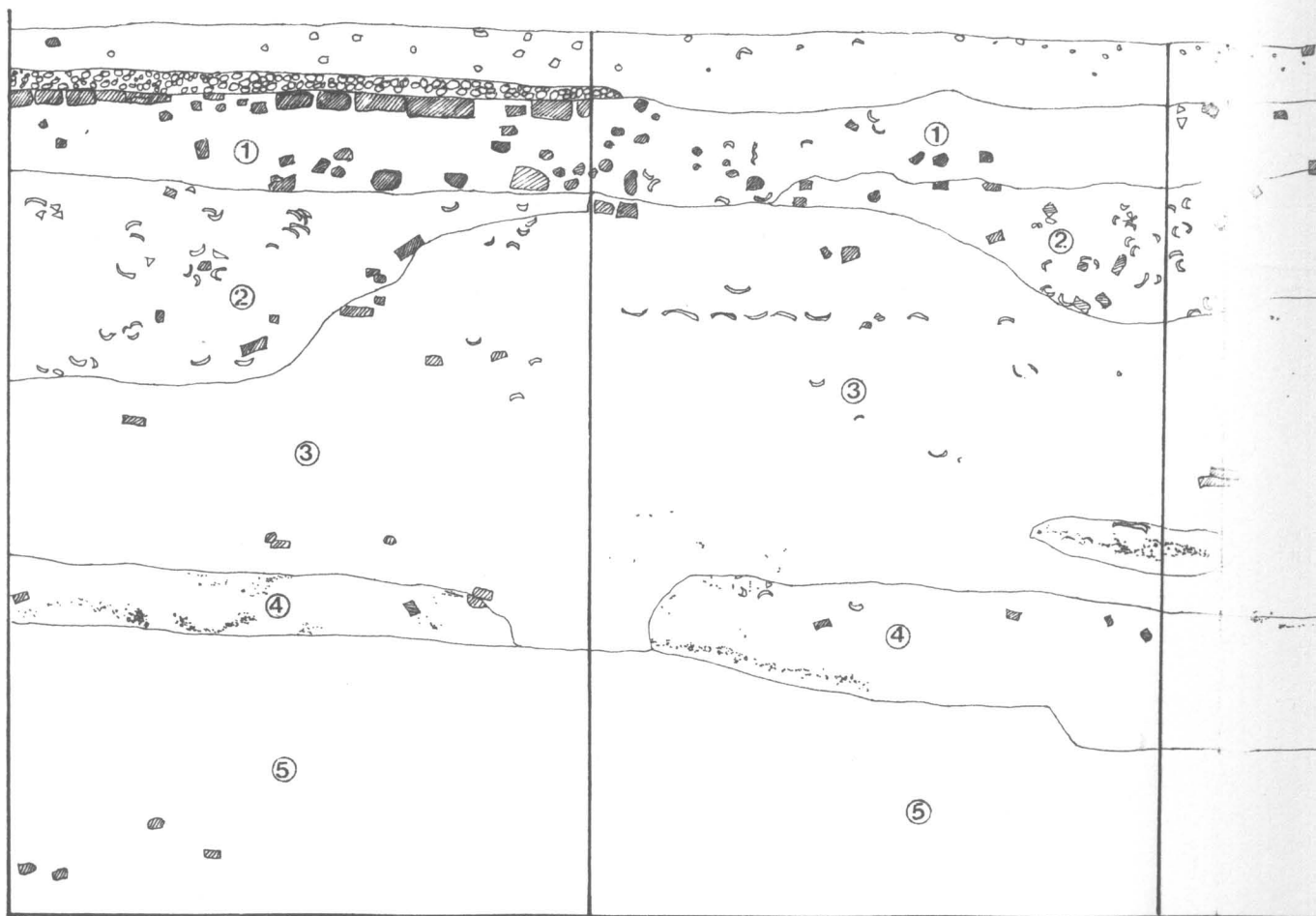

กลุ่มเศษถ่าน

แผนผังที่ แผนผังชั้นดินธรรมชาติหลุมขุด

ทิศเหนือ

ทิศตะวันออก

0 20 50 80 100 CM.

สัญลักษณ์

ลูกจริง, ก

เศษอิฐ

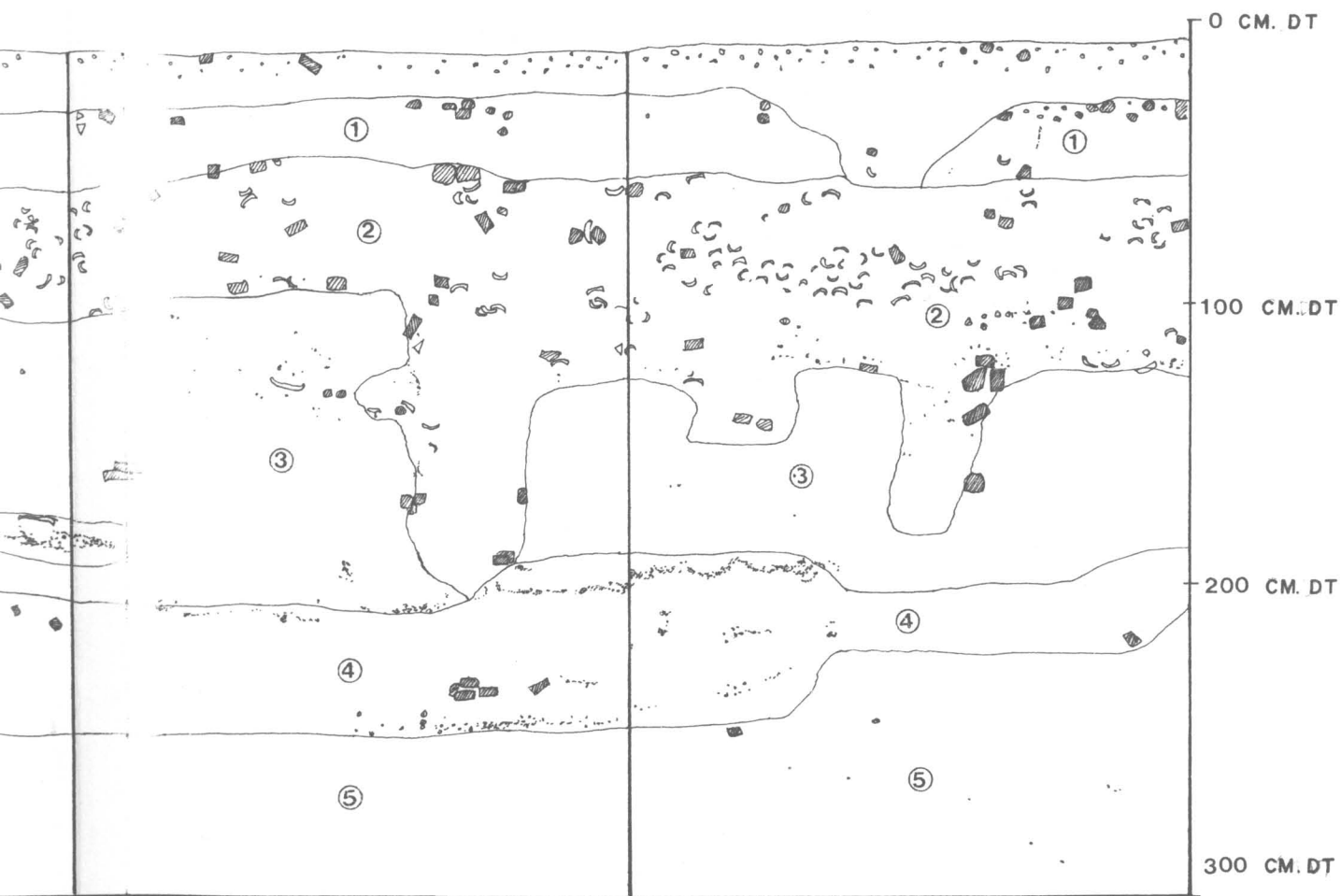
เศษกระเบื้อง

กลุ่มถ่าน

ทิศใต้

ทิศตะวันตก

ลูกรีง, กรวด

เศษอิฐ

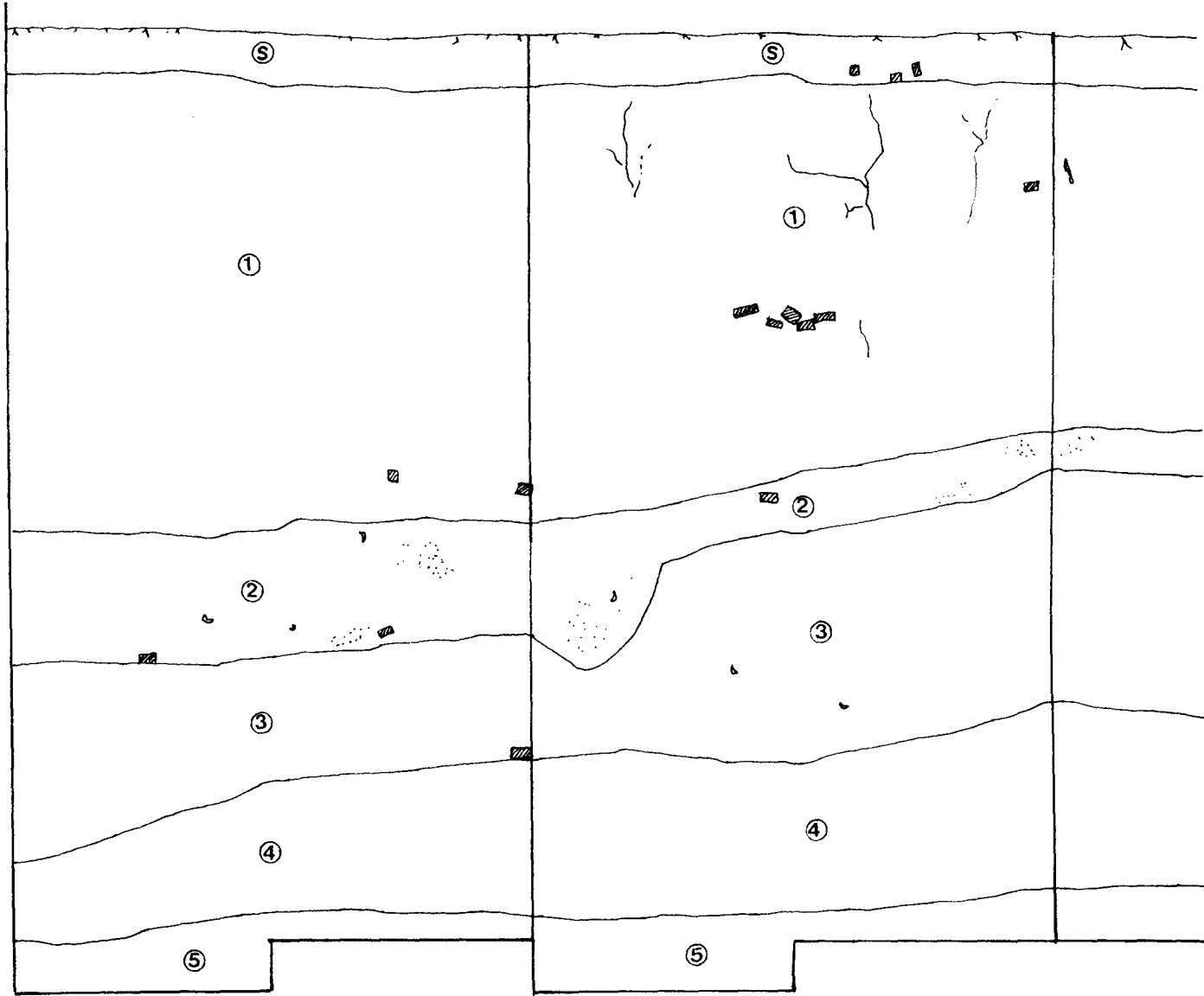
เศษกระเบื้องมุงหลังคา

กลุ่มदान

แผนผังที่ แผนผังชั้นดินธรรมชาติหลุมขุด

ทิศเหนือ

ทิศตะวันออก

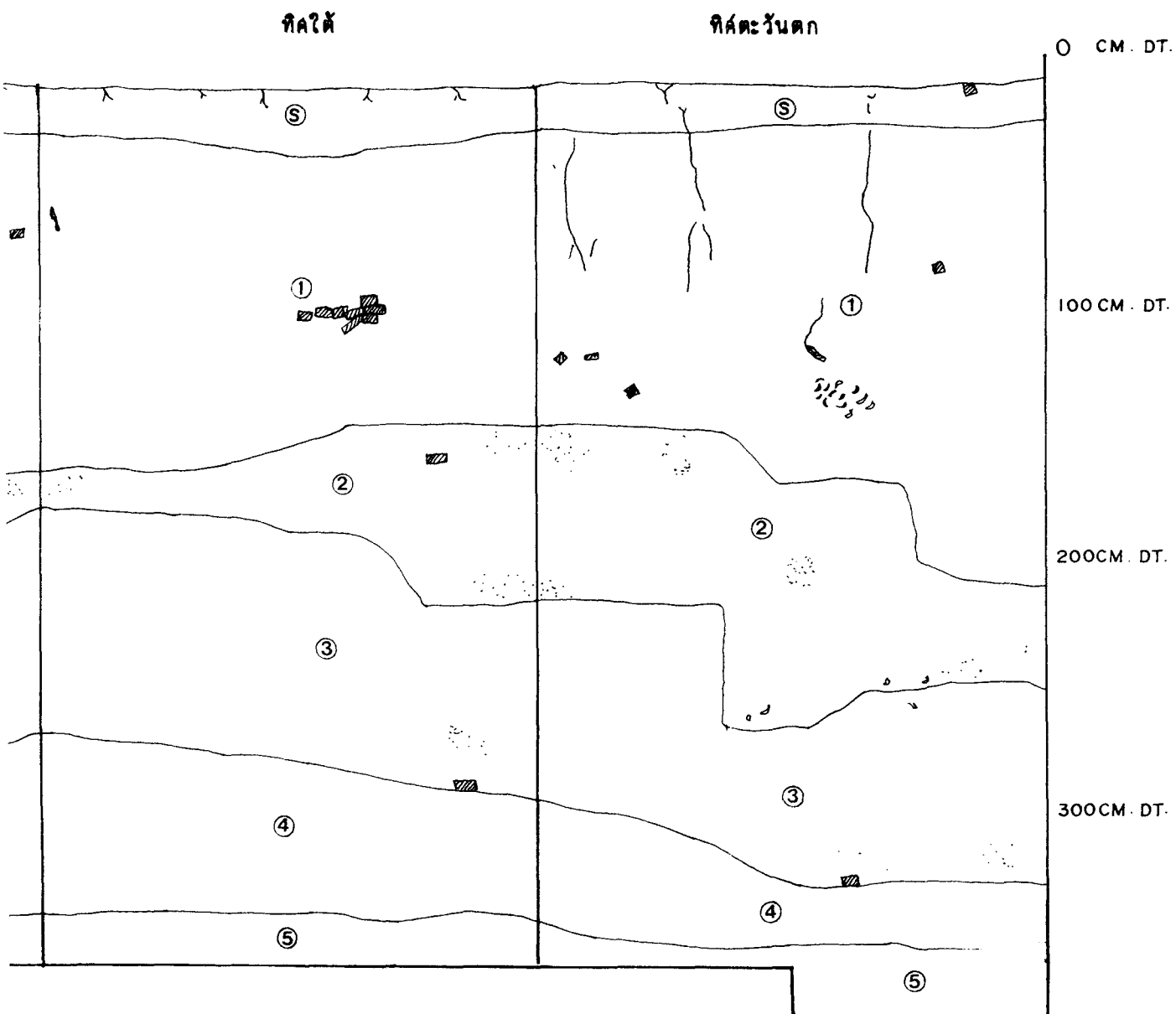

0 20 50 80 100 CM.

สัญลักษณ์

- รากไม้
- เศษอิฐ
- ชิ้นส่วน
- กลุ่มदान

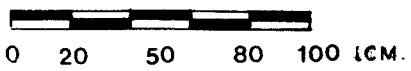
รชชาติ หลุมขุดค้น S2 W6 P94

จากไม้
เศษอิฐ
ชิ้นดิน
กลุ่มถ่าน

ทิศเหนือ

ทิศตะวันออก

สัญลักษณ์

แนวดินที่ขุด

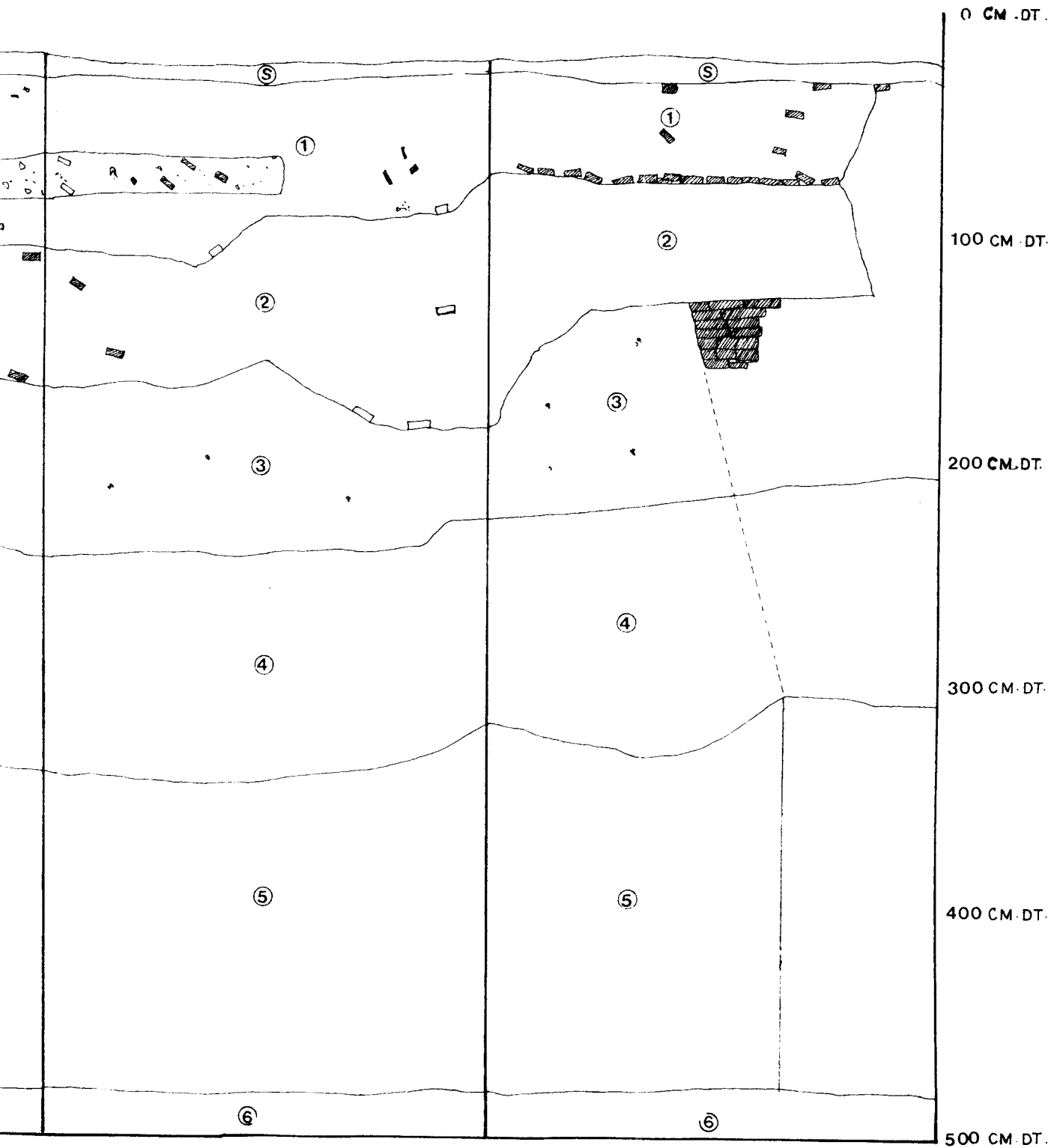
เศษอิฐ

เศษกระเบื้อง

ทิศใต้

ทิศตะวันตก

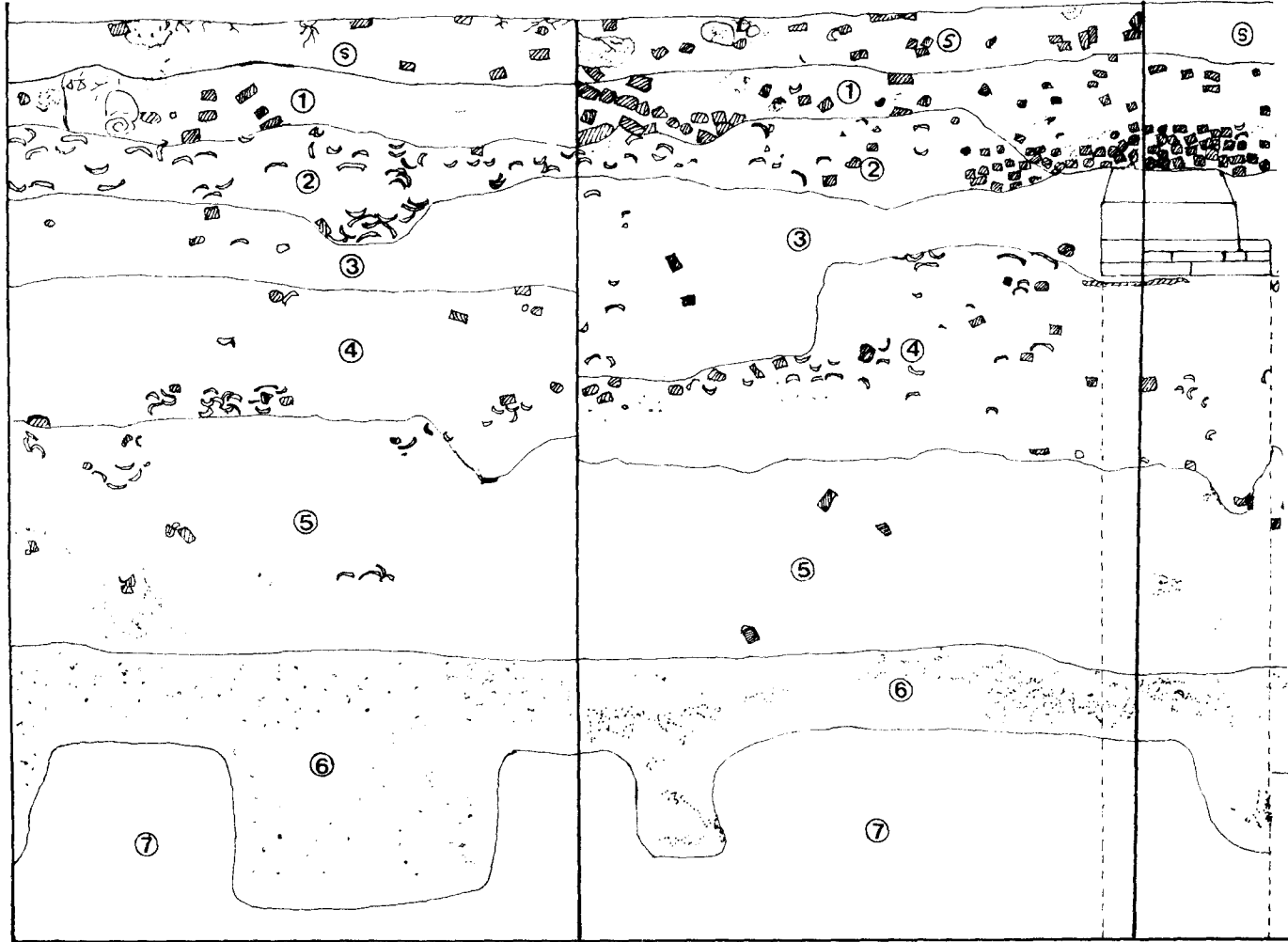
แนวดินที่ขุด

เศษอิฐ

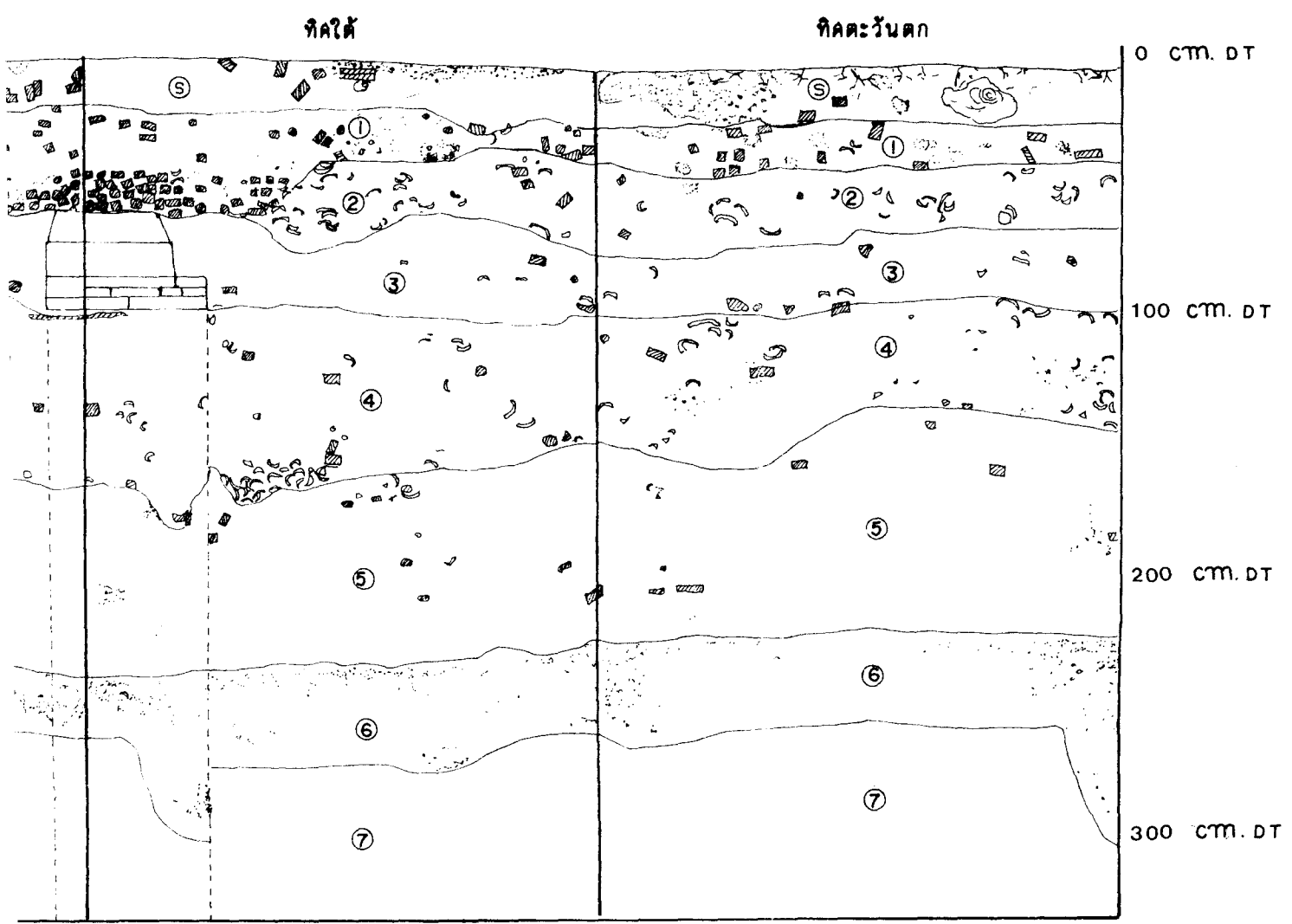
เศษกระเบื้องมุงหลังคา

ทิศเหนือ

ทิศตะวันออก

0 20 50 80 100 cm.

สัญลักษณ์

- รากไม้
- ดินลูกรัง
- เศษถ่าน
- เศษปูนขาว
- ชั้นดินกระเบื้องดินเผา
- กลุ่มเศษถ่าน